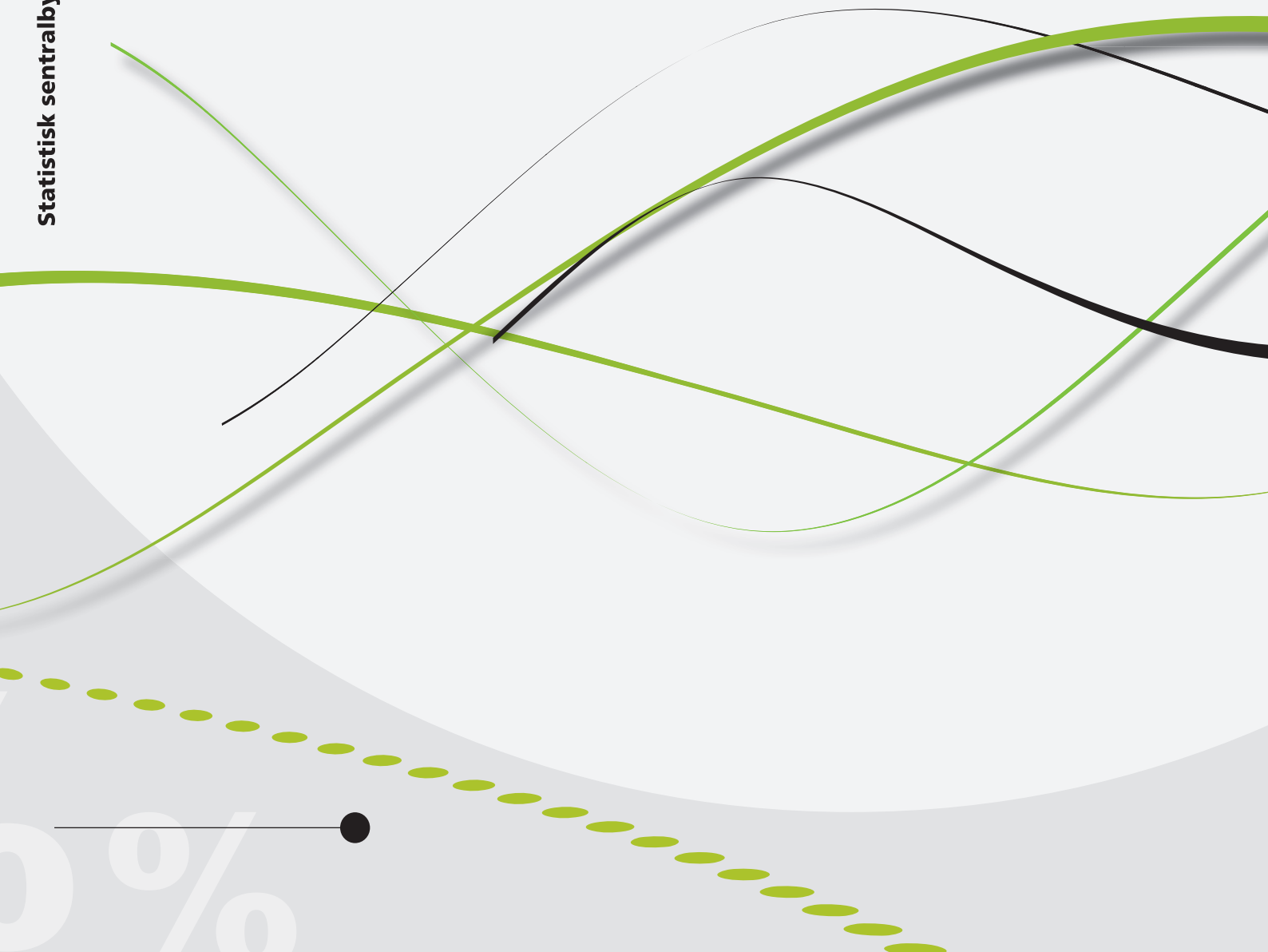

Anne Berit Dalgard (red.)

Levekår blant norskfødte med innvandrerforeldre i Norge 2016

Anne Berit Dalgard (red.)

**Levekår blant norskfødte med
innvandrerforeldre i Norge 2016**

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 14. juli 2018

ISBN 978-82-537-9760-1 (trykt)
ISBN 978-82-537-9761-8 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Rapporten presenterer resultatene for *norskfødte med innvandrerforeldre* som var med i Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016). Resultatene for innvandrere er presentert i (Vrålstad og Wiggen, 2017). Undersøkelsen er den fjerde levekårsundersøkelsen blant innvandrere i Norge (tidligere gjennomført i 1983, 1996 og 2006) og den andre hvor norskfødte med innvandrerforeldre er en del av utvalget (forrige gang i 2006). I undersøkelsen er et representativt utvalg på 4 435 innvandrere fra tolv land og 1 049 norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land intervjuet om en rekke levekårstemaer.

Rapporten gir en bred deskriptiv fremstilling av temaene som inngår i undersøkelsen: Transnasjonale bånd og tilhørighet, bolig og boforhold, familie og sosial kontakt, religion, arbeid og arbeidsmiljø, utsatthet for lovbrudd, opplevd diskriminering, holdninger, verdier og tillit, helse og økonomisk romslighet. Der det er mulig blir resultatene sammenlignet med resultater for hele befolkningen. Disse er hentet fra de regulære levekårsundersøkelsene og enkelte andre spørreundersøkelser.

Arbeidet med rapporten ble ledet av Anne Berit Dalgard. Kapitlene er skrevet av Anne Berit Dalgard, Kristin Egge-Hoveid, Anette Walstad Enes, Silje Vatne Pettersen, Mathias Killengreen Revold, Signe Vrålstad og Lars Østby. Prosjektledere for undersøkelsen var Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 er finansiert av det departementet som har hatt ansvaret for integreringspolitikken. I begynnelsen av prosjektperioden var det Barne- familie- og likestillingsdepartementet, fra april 2016 Justis- og beredskapsdepartementet og fra mai 2018 Kunnskapsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 1. juni 2018

Torstein Bye

Sammendrag

I denne rapporten presenteres resultater for *norskfødte med innvandrerforeldre* som deltok i Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Hovedformålet med undersøkelsen var å få kunnskap om innvandreres og deres norskfødte barns levekår i Norge, og å oppdatere den kunnskapen man har fått gjennom tidligere register- og levekårsundersøkelser. Resultater for innvandreres levekår finnes i Vrålstad og Wiggen (2017).

Utvalget består av 1 049 norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam. I rapporten sammenligner vi resultatene for norskfødte med innvandrerforeldre med befolkningen generelt i samme aldersgruppe. Disse dataene er hentet fra de generelle levekårsundersøkelsene.

Helt generelt likner de norskfødte med innvandrerforeldre mer på befolkningen sett under ett enn det innvandrerne fra de samme landene, «deres foreldregenerasjon», gjør. De norskfødte med foreldre fra de fire landene skiller seg samtidig en del fra hverandre på de ulike levekårsområdene.

Transnasjonale bånd og tilhørighet

De norskfødte med innvandrerforeldre føler mer tilhørighet til Norge enn til foreldrenes fødeland. Selv om de fleste har besøkt foreldrenes fødeland, har få nær familie der. De med foreldre fra Tyrkia besøker foreldrenes fødeland oftest, og opplever også mest tilhørighet dit. 76 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre snakker norsk hjemme. I tillegg snakker også 80 prosent hovedspråket i foreldrenes fødeland.

Bolig og boforhold

Norskfødte med innvandrerforeldre flytter senere ut fra foreldrehjemmet enn unge i befolkningen generelt. En større andel bor i tettbygde strøk, og nesten halvparten bor i blokk. Unge med innvandrerforeldre eier boligen noe oftere enn unge i befolkningen som helhet. En av tre bor trangt, men relativt få opplever boligen som for liten.

Familieforhold og sosiale relasjoner

En av fire er gift, men samboerskap blant norskfødte med innvandrerforeldre er lite utbredt. Blant dem som har en partner har nesten halvparten en partner som ikke er født i Norge. Dette er vanligst blant de med foreldre fra Pakistan og Tyrkia. De aller fleste norskfødte med innvandrerforeldre har god kontakt med familie og venner: De med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia treffer og har oftest kontakt med foreldre og søsken som de ikke bor sammen med, mens de med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam treffer venner oftere enn de to andre gruppene.

Religion

Religion er viktig for mange norskfødte med innvandrerforeldre. De aller fleste med familiebakgrunn fra Tyrkia og Pakistan er muslimer. De med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam er mer sammensatt som gruppe når det gjelder religion: en del er henholdsvis hinduister og buddhister. En betydelig andel med bakgrunn fra disse to landene er også kristne eller oppgir å ikke tilhøre noen religiøs tro. Vi ser en sekularisering blant norskfødte med innvandrerforeldre fra disse fire landene: De som ikke lenger har den tro de er vokst opp i, går ikke over til andre religioner.

Arbeid og arbeidsmiljø

Arbeidstilknytningen og arbeidsmiljøet til norskfødte med innvandrerforeldre blir påvirket av at de er relativt unge. De er i mindre grad i arbeid enn befolkningen som helhet, men mye av dette kan forklares av at en stor andel er studenter. Mange av de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre jobber innen salgs- og serviceyrker. Dette gjelder særlig studentene med en deltidsjobb. Overordnet rapporterer ikke norskfødte med innvandrerforeldre om flere arbeidsmiljøproblemer enn sysselsatte generelt i samme aldersgruppe, og et stort flertall er

tilfreds med jobben. Det er likevel en del som har arbeidsmiljøutfordringer. For eksempel blir fire av ti utsatt for sterk støy, hudirriterende stoffer, kjemikalier, støv eller gass i sitt daglige arbeid.

Utsatthet for lovbrudd Norskfødte med innvandrerforeldre er mer utsatt for både vold og trusler. Andelen som er utsatt for vold er betydelig større for menn enn kvinner. Flest menn med foreldre fra Vietnam er utsatt for vold. Størst andel med foreldre fra Pakistan og Tyrkia er blitt utsatt for trusler som gjorde dem redde, og dette gjelder begge kjønn. Blant dem med foreldre fra Pakistan og Tyrkia har også flest problemer med kriminalitet, vold og hærverk i boområdet.

Diskriminering Flertallet av de norskfødte med innvandrerbakgrunn har ikke opplevd forskjellsbehandling på grunn av sin innvandrerbakgrunn det siste året. Likevel rammer det mange. På arbeidsplassen, ved ansettelser og i utdanning opplever en ganske stor andel å bli forskjellsbehandlet. I tillegg opplever også noen det i det offentlige rom. De med foreldre fra Pakistan og Tyrkia har oftere opplevelser med forskjellsbehandling enn de med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam.

Holdninger, verdier og tillit Tilliten til samfunnsinstitusjonene blant de norskfødte med innvandrerforeldre er på nivå med den jevnaldrende befolkningen, men tilliten til andre mennesker er noe lavere. Flertallet av norskfødte med innvandrerforeldre mener at rasisme, hån av religion og/eller mobbing/trakassering ikke bør tolereres, som i befolkningen generelt. En større andel enn i befolkningen støtter ulike likestillingsverdier, men et flertall norskfødte med innvandrerforeldre mener også at husmorsrollen kan være tilfredsstillende.

Helse Norskfødte med innvandrerforeldre vurderer sin helse som god, og som i befolkningen i samme aldersgruppe har få nedsatt funksjonsevne. Det er noe vanligere med psykiske helseplager blant de norskfødte med innvandrerforeldre enn i den jevnaldrende befolkningen. Når det kommer til livsstilsvaner som trening, røyking og alkoholkonsum finner vi større kjønnsforskjeller enn i befolkningen. Det er også store forskjeller i livsstilsvaner etter foreldrenes fødeland.

Økonomisk romslighet Norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Pakistan, Vietnam og Sri Lanka har et inntektsnivå som er 15 prosent lavere enn for befolkningen i samme alder. Likevel er forskjellene i opplevelsen av økonomisk romslighet mellom dem og den jevnaldrende befolkningen små. Norskfødte med innvandrerforeldre som har flyttet ut av foreldrehjemmet skiller seg noe ut med en større andel som opplever blant annet uventede utgifter som vanskelige og boligutgifter tyngende.

Abstract

This report presents the findings for Norwegian-born to immigrant parents who participated in the Survey on living conditions among persons with an immigrant background in 2016. The main aim of the survey was to gain knowledge about the living conditions of immigrants and their Norwegian-born children in Norway and to update the knowledge gained through previous register and living conditions surveys. Findings of immigrants' living conditions can be found in Vrålstad and Wiggen (2017).

The sample consists of 1 049 Norwegian-born to immigrant parents aged 16 to 39 with family backgrounds from Turkey, Pakistan, Sri Lanka and Vietnam. In the report we compare the findings for Norwegian-born to immigrant parents with the population in general in the same age group, using data from the general surveys on living conditions.

In general, the living conditions of Norwegian-born to immigrant parents resemble those of the general population more than those of immigrants from the same countries. Even so, various aspects of the living conditions differ among the Norwegian-born with parents from the four relevant countries.

Transnational ties and belonging

The Norwegian-born to immigrant parents feel a stronger sense of belonging to Norway than to their parents' country of birth. Although most have visited their parents' country of birth, few have close family there. Those with parents from Turkey visit their parents' country of birth most often and also experience the strongest sense of belonging to their parents' native country than the three other groups. Seventy-six per cent of the Norwegian-born to immigrant parents speak Norwegian at home. In addition, 80 per cent also speak the main language of their parents' country of birth.

Housing and housing conditions

Norwegian-born to immigrant parents are older than young people in the general population when they leave the parental home. A larger proportion lives in densely populated areas, and almost half live in an apartment building. More young people with immigrant parents own the house they live in than young people in the rest of the population. One in three live in cramped conditions, but relatively few perceive their home as too small.

Family and social relations

One in four are married, but cohabitation among Norwegian-born to immigrant parents is not common. Among those who have a partner, almost half have a partner who is not born in Norway. This is most common among those with parents from Pakistan and Turkey. Most Norwegian-born to immigrant parents have good contact with family and friends: those with a background from Pakistan and Turkey meet and have regular contact with parents and siblings they do not live with, while those with parents from Sri Lanka and Vietnam meet friends more often than the other two groups.

Religion

Religion is important for many Norwegian-born to immigrant parents. The clear majority with a family background from Turkey and Pakistan are Muslims. Those with parents from Sri Lanka and Vietnam are a more mixed group in terms of religion: some are Hindus and Buddhists. A significant proportion with backgrounds from these two countries is also Christian or report that they do not belong to any religious faith. We are seeing a secularisation among Norwegian-born to immigrant parents from these four countries: those who no longer practise the faith they grew up in do not go over to other religions.

<i>Work and working environment</i>	Norwegian-born to immigrant parents' attachment to the labour market and working environment are impacted by the fact that they are relatively young. Fewer are in work than among the general population, but much of this can be explained by the fact that a large proportion is students. Many of the Norwegian-born to immigrant parents in employment work in service and sales. This particularly applies to students with part-time jobs. Norwegian-born to immigrant parents do not report more working environment problems than the population in general in the same age group, and a large majority are satisfied with their job. Nevertheless, some do have challenges in connection with their working environment. For example, four out of ten are exposed to loud noise, skin irritants, chemicals, dust or gas in their daily work.
<i>Victimisation and fear of crime</i>	Norwegian-born to immigrant parents are more often subjected to violence and threats, and the proportion is significantly higher for men than women. Most men with parents from Vietnam are victims of violence. The majority with parents from Pakistan and Turkey have been exposed to threats, and this applies to both sexes. Those with parents from Pakistan and Turkey also have the most problems with crime, violence and vandalism in their local area.
<i>Discrimination</i>	The majority of Norwegian-born to immigrant backgrounds have not experienced discrimination because of their immigrant background in the last year. Nevertheless, many do have such experiences. A high proportion face discrimination at the workplace, during their search for work and in education. In addition, some also experience it in the public sphere. Those with parents from Pakistan and Turkey are subjected to discrimination more often than those with backgrounds from Sri Lanka and Vietnam.
<i>Attitudes, values and trust</i>	Norwegian-born to immigrant parents' trust in social institutions is on a par with that of the general population, but trust in other people is somewhat lower. As in the general population, most Norwegian-born to immigrant parents believe that racism, deriding religion and/or bullying/harassment should not be tolerated. A larger proportion of Norwegian-born to immigrant parents support various values of equality than the rest of the population, however most of the former also believe that the role of housewife can be satisfying.
<i>Health</i>	Norwegian-born to immigrant parents consider their health to be good and, as in the rest of the population of the same age group, have few functional impairments. Mental health problems are somewhat more common among Norwegian-born to immigrant parents than among their peers in the general population. When it comes to lifestyle habits like exercise, smoking and alcohol consumption, more gender disparities are found than in the rest of the population. There are also major disparities in lifestyle habits according to the parents' country of birth.
<i>Financial manoeuvrability</i>	The income level of Norwegian-born to immigrant parents from Turkey, Pakistan, Vietnam and Sri Lanka is 15 per cent lower than those of the same age in the general population. Nevertheless, there are few disparities in the perception of financial manoeuvrability between these groups. A larger proportion of Norwegian-born to immigrant parents who have moved out of their parents' home have problems paying unexpected expenses and find housing costs burdensome.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	6
1. Innledning	10
<i>Lars Østby</i>	10
1.1. Tidligere undersøkelser.....	11
1.2. Utvalg/populasjonen.....	11
1.3. Problemstilling og formål.....	12
1.4. Gjennomføring av undersøkelsen.....	13
1.5. Hva vet vi om norskfødte med innvandrerforeldre.....	14
1.6. Om presentasjonen av resultatene.....	20
1.7. Hva rapporten inneholder.....	21
2. Transnasjonale bånd og tilhørighet	24
<i>Silje Vatne Pettersen</i>	24
2.1. Få har nær familie i utlandet.....	25
2.2. Mange snakker norsk hjemme.....	25
2.3. Andre språk som snakkes hjemme.....	26
2.4. Tre av fire har besøkt foreldrenes fødeland.....	27
2.5. Ferie viktigste årsak til å besøke foreldrenes fødeland.....	28
2.6. Ikke like vanlig å få besøk.....	28
2.7. Noen eier bolig i utlandet.....	29
2.8. Noen sender penger til familie eller venner.....	29
2.9. ... men flere bidrar til humanitært arbeid og utviklingsprosjekt.....	30
2.10. Noen har flere statsborgerskap.....	30
2.11. Tilhørighet til foreldrenes fødeland og Norge.....	31
2.12. Hvor har du lyst til å bo i fremtiden?.....	34
2.13. Oppsummering.....	34
3. Bolig og boforhold	36
<i>Signe Vrålstad</i>	36
3.1. Si meg hvor du bor.....	36
3.2. Flytter senere ut av foreldrehjemmet.....	37
3.3. Bor oftere alene.....	39
3.4. Bor oftere i blokk.....	40
3.5. Å eie eller ikke eie.....	40
3.6. 1 av 5 eier et fritidshus eller en sekundærbolig.....	41
3.7. 33 prosent bor trangt.....	42
3.8. ... men få opplever boligen som for liten.....	43
3.9. Liten eller ingen forskjell i boligstandard.....	44
3.10. Oppsummering.....	45
4. Familieforhold og sosiale relasjoner	47
<i>Kristin Egge-Hoveid</i>	47
4.1. Samlivsmønstre og pardannelse.....	47
4.1. Partners bakgrunn.....	50
4.2. Foreldres involvering i ekteskap og valg av partner.....	52
4.3. Slektskap med partner.....	53
4.4. Kontakt med foreldre og søsken.....	54
4.5. Få har besteforeldre i Norge.....	56
4.6. De fleste har en god venn.....	57
4.7. Ofte kontakt med gode venner.....	58
4.8. Mange har en fortrolig venn.....	60
4.9. Ensomhet.....	60
4.10. Oppsummering.....	61
5. Religion	63
<i>Anette Walstad Enes</i>	63
5.1. Flest er oppdratt i islam.....	63
5.2. Flest beholder troen de er oppdratt i.....	65
5.3. Religion – en viktig faktor i livet.....	67
5.4. Lett å utøve sin religion i Norge.....	68
5.5. Mange går på møter kun på spesielle helligdager.....	70
5.6. Når religion er viktig, blir møter prioritert.....	71
5.7. Oppsummering.....	71

6. Arbeid og arbeidsmiljø	72
<i>Mathias Killengreen Revold</i>	72
6.1. Tilknytning til arbeidslivet	73
6.2. Hva med dem som ikke er yrkesaktive?.....	74
6.3. Hver tiende med foreldre fra Pakistan er selvstendig næringsdrivende	76
6.4. Heltid eller deltid.....	76
6.5. Hvor jobber norskfødte med innvandrerforeldre?.....	78
6.6. Fast eller midlertidig ansatt?	81
6.7. Jobbsikkerhet.....	81
6.8. Fysisk arbeidsmiljø.....	83
6.9. Psykososialt arbeidsmiljø.....	85
6.10. Yrkesrelaterte helseplager og sykefravær.....	88
6.11. Oppsummering.....	88
7. Utsatthet for lovbrudd	90
<i>Kristin Egge-Hoveid</i>	90
7.1. Norskfødte med innvandrerforeldre mer utsatt.....	91
7.2. Betydningen av foreldrenes fødeland.....	92
7.3. Menn mest utsatt.....	93
7.4. Unge voksne mest utsatt.....	95
7.5. Oppsummering.....	96
8. Diskriminering	98
<i>Kristin Egge-Hoveid</i>	98
8.1. Hva er diskriminering	98
8.2. Forskjellbehandling i ulike situasjoner.....	101
8.3. Diskriminering på arbeidsplassen	102
8.4. Diskriminering ved ansettelse	103
8.5. Mindre diskriminering ved utdanningsinstitusjoner.....	104
8.6. De fleste opplever likeverdig behandling i helsevesenet.....	105
8.7. En av fire har opplevd innvandrerrelatert forskjellsbehandling.....	106
8.8. Andre arenaer for forskjellsbehandling.....	106
8.9. Oppsummering.....	108
9. Holdninger, verdier og tillit	109
<i>Silje Vatne Pettersen</i>	109
9.1. Tillit til andre mennesker og norske institusjoner.....	110
9.2. Ytringsfrihet opp mot andre hensyn	113
9.3. Holdninger til kjønnsroller.....	116
9.4. Betingelser for et lykkelig ekteskap	118
9.5. Oppsummering.....	120
10. Helse	121
<i>Anne Berit Dalgard</i>	121
10.1. God egenvurdert helse.....	122
10.2. Få har nedsatt funksjonsevne	123
10.3. Sykdomsspekter – Mange plaget av pollen og astma	124
10.4. Vanligere med psykiske helseplager.....	125
10.5. Menn trener mer, kvinner mindre	126
10.6. Store kjønnsforskjeller når det kommer til røyking	127
10.7. 40 prosent har drukket alkohol.....	128
10.8. Færre med overvekt og fedme.....	129
10.9. Sjeldnere hos tannlege, men ikke på grunn av dårlig råd	130
10.10. Oppsummering.....	131
11. Økonomisk romslighet	132
<i>Anne Berit Dalgard og Anette Walstad Enes</i>	132
11.1. Hvor mye har de å rutte med?.....	133
11.2. Strekker pengene til?	135
11.3. Uventede utgifter.....	137
11.4. Boutgifter – husholdningenes største utgift	138
11.5. Én av ti har problemer med å betale husleie	139
11.6. Svært få har problemer med å holde boligen varm	139
11.7. Noen har ikke råd til å reise bort på ferie	140
11.8. Oppsummering.....	141
Referanser	142
Figurregister	150
Tabellregister	152

1. Innledning

Lars Østby

Formål Fra november 2015 til juni 2016 gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) en stor intervjuundersøkelse om levekår blant personer med innvandrerbakgrunn (LKI 2016). I undersøkelsen ble både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre intervjuet. De viktigste formålene med en egen intervjuundersøkelse er (Østby, 2017b):

1. Å få kunnskap om innvandrernes levekår i Norge
2. Å få kunnskap om viktige sider ved innvandrernes levekår som ikke fanges opp i registrene
3. Sammenlikne innvandrernes levekår med de generelle levekårene i Norge
4. Sammenlikne levekårene for de ulike store innvandrergruppene
5. Sammenlikne levekårene blant innvandrerne for forskjellige tidspunkter
6. Se ulike variable og tema i sammenheng
7. Sammenlikne levekårene for innvandrerne med deres norskfødte barns

Fokus på norskfødte med innvandrerforeldre

I det siste formålet inngår også å se forskjellen mellom norskfødte med foreldre fra ulike land. Relevansen av slike sammenlikninger har vokst i takt med at antallet norskfødte med innvandrerforeldre blir flere og flere i de aldersgruppene som er aktuelle for intervjuing. Antallet som var 16 år eller eldre i 2006 var 15 052, 10 år seinere var de nesten tre ganger så mange (42 865), som vist i tabell 1.1. De er fortsatt så unge at gruppen bare kan sammenliknes med unge innvandrere eller andre unge. I den første resultatrapporten fra 2006-undersøkelsen (Blom og Henriksen, 2008), var norskfødte med innvandrerforeldre inkluderte i tabellene, men det ble også gjort egne analyser av gruppen (Løwe, 2008). I LKI 2016 er innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre behandlet separat, både i datainnsamling og i analyse.

-og se dem separat fra innvandrerne

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre har den grunnleggende forskjellen at mens de norskfødte har levd sitt liv i Norge fra fødselen av, har innvandrerne en større eller mindre del av sine livserfaringer hentet fra andre land. For innvandrerne er innvandringsgrunn, botid i Norge og alder ved innvandring viktige kjennemerker. Etter hvert som stadig flere norskfødte med innvandrerforeldre når voksen alder, blir det viktig å gi en separat beskrivelse av deres liv og levekår i det norske samfunnet, uavhengig av beskrivelsen av innvandrerne.

I denne rapporten legger vi fram resultater fra intervjuene med de norskfødte med innvandrerforeldre. Vi vil gi en bred presentasjon av hovedresultatene. Tilsvarende ble resultatene for innvandrerne presentert i Vrålstad og Wiggen (2017).

Innvandrere

defineres som personer som er født i utlandet og har to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.

Norskfødte med innvandrerforeldre

er personer som er født i Norge og har to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet.

Undersøkelsen av norskfødte med innvandrerforeldre er en integrert del av LKI 2016. Grunnlaget for undersøkelsen ble utredet i Henriksen, Østby, og Normann (2012). Vrålstad og Wiggen (2017) gir en grundig beskrivelse av bakgrunnen for og gjennomføringen av den, og har en samlet gjennomgang av dens viktigste resultater. Det er utarbeidet en egen dokumentasjonsrapport for undersøkelsen som beskriver opplegg og gjennomføring av feltarbeidet i mer detalj (Holmøy og

Wiggen, 2017). Disse publikasjonene vil være til stor hjelp for å sette beskrivelsene av norskfødte med innvandrerforeldre inn i et bredere perspektiv.

1.1. Tidligere undersøkelser

SSB har tre ganger tidligere gjennomført egne levekårsundersøkelser blant personer med innvandrerbakgrunn: i 1983 (Støren, 1987), i 1996 (Blom, 1998) og i 2005/2006 (Blom og Henriksen, 2008).

Tilsvarende undersøkelse ble gjort i 2006

De norskfødte med innvandrerforeldre er en ung populasjon, og var derfor ikke aktuelle som en egen gruppe før i 2006. I 1996 var det færre enn 5 000 norskfødte med innvandrerforeldre som var mellom 16 og 39 år. Bare de med foreldre fra Pakistan var flere enn 1000, med foreldre fra Tyrkia bare et par hundre. I 2006 var de blitt 15 000, og norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam ble tatt med i utvalget (tabell 1.1). Det var bare innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam som hadde vært lenge nok i Norge til at mange nok av deres norskfødte barn hadde rukket å bli unge voksne. Siden det den gang var ganske få av de norskfødte med innvandrerforeldre fra disse landene som var eldre enn 25 år, var aldersspennet satt til 16-25 år.

Undersøkelsen blant norskfødte med innvandrerforeldre fra 2006 ble dokumentert i Gulløy (2008). Resultatene ble presentert i en egen rapport (Løwe, 2008). I analysene ble resultater for norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere som kom til Norge da de var seks år eller yngre, slått sammen. I rapporten ble det sett på forskjeller og likheter mellom ungdommer med bakgrunn fra disse tre landene, mellom kjønnene og mellom de yngste og eldste ungdommene. Det ble også sammenliknet mellom levekår til de unge med innvandrerbakgrunn med levekår til eldre innvandrere («foreldregenerasjonen»), og med unge i befolkningen generelt.

1.2. Utvalg/populasjonen

Avgjørende for valget av populasjonen av norskfødte med innvandrerforeldre i LKI 2016, var å få med alle de gruppene som var tilstrekkelig store for en utvalgsundersøkelse. Det var også et viktig poeng å ha med samme tre land som sist, for å kunne si noe om endringer over tid.

Foreldre fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam

Norskfødte over 16 år med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam var fortsatt de tre største gruppene i Norge i 2016. Den gruppen med sterkest tilvekst fra 2006 til 2016, ti-dobling, var norskfødte med foreldre fra Sri Lanka (tabell 1.1). Det var nesten 2 500 som var over 15 år i 2016. Innvandrerne fra Sri Lanka har vært med i alle undersøkelser fra 1996, og det var naturlig å ta med deres norskfødte barn når de ble mange nok og gamle nok. Dermed er vår populasjon, som denne undersøkelsens deltakere er trukket fra, norskfødte over 16 år med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam.

De to neste store gruppene er norskfødte med innvandrerforeldre fra India (1 900) og Marokko (1 700). Ingen av disse landene hadde vært med i noen levekårsundersøkelse blant innvandrere, og sammenlikning mellom innvandrere og deres etterkommere ville derfor ikke være mulig. I en selvstendig undersøkelse med hovedfokus på norskfødte med innvandrerforeldre ville avgjørelsen trolig blitt en annen.

Alder 16-39 år

I LKI 2006 var det kun de i alderen 16-25 år som var med i utvalget. I og med at det var gått ti år siden sist, var det også naturlig å øke øvre aldersgrense. Vi så på aldersfordelingen blant norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene, og fant at vi kunne ha med personer i alderen 16-39 år. Det var kun 4 200 norskfødte med innvandrerforeldre som var eldre enn 39 år. De fleste av disse, over 50

present, hadde foreldre fra Sverige, Danmark, USA, Storbritannia og Tyskland. Fra «våre» fire land var det nesten 300, av dem hadde 260 foreldre født i Pakistan, og alle var mellom 40 og 49 år. De resterende var fordelt mellom om lag 75 land.

Tabell 1.1 viser antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge i alt i 2006 og i 2016, og hvor mange norskfødte med innvandrerforeldre som var over 15 år i 2006 og 2016.

Tabell 1.1 Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge fra de 32 største innvandringslandene^{1,2}, 2006 og 2016

	2006			2016		
	Inn- vandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre		Inn- vandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	
		I alt	Eldre enn 15 år		I alt	Eldre enn 15 år
I alt	318 513	68 815	15 052	698 551	149 657	42 865
Enkeltland						
Polen	10 938	926	360	95 724	10 001	706
Litauen	1 903	44	0	37 376	4 250	5
Sverige	22 472	1 017	350	37 134	2 821	1 000
Somalia	13 712	4 303	52	28 300	11 800	1 348
Tyskland	12 035	865	280	24 909	2 861	530
Irak	16 494	3 582	28	22 154	9 336	767
Danmark	17 779	1 400	907	19 827	1 935	1 294
Filippinene	7 556	1 005	292	19 776	2 169	732
Pakistan	15 482	12 193	4 830	19 571	16 455	9 638
Eritrea	1 947	706	91	17 592	3 109	435
Thailand	7 553	235	21	17 518	806	122
Russland	9 813	538	22	17 058	2 954	87
Iran	12 148	2 214	145	16 462	3 999	1 146
Storbritannia	10 429	602	298	14 475	972	567
Afghanistan	5 956	583	6	14 233	3 286	134
Vietnam	12 245	6 088	1 217	13 608	8 755	4 237
Bosnia-Hercegovina	12 718	2 104	76	13 474	3 928	1 113
Romania	1 628	125	26	13 380	1 548	68
Tyrkia	9 337	4 747	1 126	11 142	6 728	3 151
India	4 722	2 432	884	10 954	3 741	1 880
Latvia	742	44	6	9 963	907	15
Kosovo³	10 042	2 863	247	9 896	5 063	1 072
Syria	1 052	408	18	9 710	1 192	223
Sri Lanka	8 104	4 456	240	9 092	6 111	2 452
USA	6 639	245	153	8 446	674	495
Kina	4 478	858	114	8 350	1 847	543
Island	3 259	330	97	8 198	807	258
Nederland	4 283	540	253	7 729	867	389
Etiopia	2 670	515	27	7 410	2 207	212
Bulgaria	1 121	71	4	6 415	505	25
Finland	5 982	452	175	6 232	650	309
Chile	5 696	1 388	396	6 191	1 772	1 131
Marokko	4 418	2 613	665	5 616	4 031	1 744

¹ Landene som er med i utvalget til LKI 2006 og 2016 er uthevet

² Marokko er tatt med i tillegg for å vise det store antallet norskfødte med foreldre herfra

³ Landet Kosovo eksisterte ikke i 2006, og vi kan bare gi tall for daværende Serbia og Montenegro

Kilde: Statistisk sentralbyrå

1.3. Problemstilling og formål

Mange av de nye problemstillingene som undersøkelsen i 2016 skulle dekke, var knyttet til endringer i innvandringsmønsteret de ti foregående årene. Først oppgang og så nedgang i arbeidsinnvandringen, og økt flyktningeinnvandring (Østby, 2016b). Det tar lang tid før disse endringene får betydning for antall eller

sammensetning av målgruppen norskfødte med innvanderforeldre. De fleste gruppene av norskfødte med innvanderforeldre som var relevante i 2006, var det i større grad i 2016.

Sammenlikne norskfødte med innvanderforeldre, innvandrere og befolkningen

Den viktigste problemstillingen er å sammenlikne levekårene til de norskfødte med innvanderforeldre fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam, og sammenlikne deres levekår med alle i Norge i alderen 16-39 år. Noen ganger vil vi også sammenlikne med innvandrere i alder 16-39 fra de tolv landene som ble intervjuet i LKI 2016 (se tabell 1.1) i tillegg til innvandrere fra de samme fire landene – deres «foreldregenerasjon» (Vrålstad og Wiggen, 2017). Vi kan også, i noen grad, sammenlikne levekårene til unge norskfødte med innvanderforeldre i 2016 med levekårene for den tilsvarende gruppen i 2006. Det er bare et begrenset antall mulige problemstillinger vi kan ta opp i denne rapporten, men mikrodata er stilt til rådighet for NSD, og vi håper at disse får en bred analytisk utnyttelse.

I innledningen til dette kapitlet (side 10) beskriver vi de formålene som Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 var tenkt å dekke. Formålene med å ha med norskfødte med innvanderforeldre i den nye levekårsundersøkelsen er beskrevet under formål 7.

Lakmustesten på integrering

Etter mønster av Erna Solberg da hun var kommunalminister fram til 2005, er det mange som ser hvordan det går med innvandrernes barn som integreringens lakmustest. Dette er blitt stadig viktigere å undersøke, i takt med at antallet norskfødte med innvanderforeldre blir større og større. Det er bare ved å gjøre en analyse av levekårene til norskfødte med innvanderforeldre vi kan se om samfunnet består lakmustesten for integrering: At barn av innvandrere har samme muligheter som barn som ikke har innvanderforeldre (Henriksen og Østby, 2007).

1.4. Gjennomføring av undersøkelsen

Flest telefonintervju

Vi rekrutterte et eget intervjuerkorps med bakgrunn fra landene i utvalget, og spørreskjemaet ble oversatt til hovedspråkene i disse landene, i tillegg til engelsk. Det var det samme intervjuerkorpsset som ble brukt til å intervju både innvandrerne og de norskfødte med innvanderforeldre. Intervjuene ble gjennomført med pc-assistert intervjuing¹. Intervjuerne var utstyrt med egne Pcer og mobiltelefoner. Intervjuene ble enten gjort over telefon, eller ved at intervjuer og respondent møttes for eksempel hjemme hos respondenten eller i Statistisk sentralbyrå sine lokaler. Det er gjennomgående større andel besøksintervjuer blant norskfødte med innvanderforeldre enn blant innvandrerne, men blant dem med bakgrunn fra Pakistan var det omvendt (Holmøy og Wiggen, 2017, figur 3.3). Datainnsamlingen startet i november 2015 og ble avsluttet i juni 2016.

Svarprosent på 52,8

Våre intervjuere lyktes med å få intervju med til sammen 1 049 norskfødte med innvanderforeldre (tabell 1.2). Dette gir en svarprosent på 52,8, etter at utflyttede og døde personer i det opprinnelige utvalget var trukket fra. Svarprosenten for landene var omkring 50 for dem med foreldre fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, og 60 prosent for Sri Lanka. Bare blant dem med foreldre fra Sri Lanka var det betydelig forskjell i svarprosent mellom menn og kvinner. Kvinner med foreldre fra Sri Lanka hadde en svarprosent på hele 66. Det var gjennomgående nokså like svarprosenter for innvandrere og norskfødte med innvanderforeldre fra hvert land (Wiggen, 2017a).

¹ Spørreskjemaet er programmert, og intervjueren leser opp spørsmålene og registrerer svarene på pcen. Alle filtre og hopp i skjemaet gjøres automatisk ut fra svarene som ble registrert inn.

Tabell 1.2 Brutto-, nettoutvalg og svarprosent. Norskfødte med innvandrerforeldre i LKI etter foreldrenes fødeland

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri-Lanka	Vietnam
I alt					
Bruttoutvalg	1986	522	508	431	525
Nettoutvalg	1049	259	263	261	266
Svarprosent	52,8	49,6	51,8	60,6	50,7
Andel besøksintervju	26,7	28,6	19,8	32,2	26,3
Menn					
Bruttoutvalg	1016	274	270	216	256
Nettoutvalg	521	140	140	118	123
Svarprosent	51,3	51,1	51,9	54,6	48,0
Kvinner					
Bruttoutvalg	970	248	238	215	269
Nettoutvalg	528	119	123	143	143
Svarprosent	54,4	48,0	51,7	66,5	53,2

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå

Gjennomføringen av undersøkelsen er beskrevet i kapittel 2.1. og 2.2 hos (Wiggen, 2017a), og er grundig dokumentert i Holmøy og Wiggen (2017). Mer omfattende beskrivelser av levekårene til unge norskfødte med innvandrerforeldre, finnes i Dzamarija (2016) og Olsen (2018).

Alle intervju på norsk

Beskrivelsene hos Holmøy og Wiggen (2017) og deres vurderinger av utvalgs-skjevhet, usikkerhet og frafall er relevante også for vår rapport. Det var noen tilpasninger som måtte gjøres for undersøkelsen blant de norskfødte med innvandrerforeldre. Siden alle i utvalget var født i Norge, regnet vi med at vi ikke trengte å tilby intervju på annet språk enn norsk. I utgangspunktet lå det samme spørreskjema til grunn både for innvandrerne og de norskfødte med innvandrerforeldre, men noen spørsmål var overflødige for dem som var født i Norge. Og noen spørsmål gikk bare til unge som innvandret til Norge før de fylte 6 år og til de norskfødte med innvandrerforeldre.

Vi ser også på alle norskfødte med innvandrerforeldre, alder 16-39 år

1.5. Hva vet vi om norskfødte med innvandrerforeldre

I dette kapitlet beskriver vi demografi og levekår for gruppen norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-39 år. Beskrivelsen bygger fullt ut på registerdata, og er altså ikke påvirket av noen utvalgsfeil. For en generell beskrivelse av levekårene til norskfødte med innvandrerforeldre, se Østby (2016a).

Vårt utvalg av personer med foreldre fra de fire landene Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam er representativt for dem med familiebakgrunn fra fire landene, men ikke for *alle* norskfødte med innvandrerforeldre. Halvparten av alle de norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-39 år har bakgrunn fra disse fire landene. Vi vet ikke i hvilken grad norskfødte med innvandrerforeldre fra for eksempel Somalia, Iran eller Polen vil følge samme integreringsbane som de fra «våre» fire land.

I gjennomgangen som følger sammenlikner vi norskfødte med foreldre fra de fire landene, og trekker noen sammenlikninger med alle norskfødte med innvandrerforeldre, med alle innvandrere og innvandrere fra de samme fire landene. Vi sammenlikner også med hele befolkningen der det er naturlig.

Demografi

13,4 prosent innvandrere i Norge

Vi ser i tabell 1.1 at antallet innvandrere er mer enn fordoblet fra 2006 til 2016. Som andel av befolkningen er økningen fra 6,8 til 13,4 prosent. Det viktigste som er skjedd i perioden er nok den sterke veksten i arbeidsinnvandringen, særlig fra de nye medlemslandene i EU fra 2004 og 2007. Antallet flyktninger har også økt mye. Mest fra Eritrea (16 000), og helt mot slutten av perioden og videre inn i 2016 og 2017, fra Syria. Økningen fra Somalia (14 500) var i begynnelsen av perioden

2006-2016 sterkere enn fra alle andre land, men flatet ut mot slutten. Veksten i antallet flyktninger fra Afghanistan (8 000) var sterk nok til at også Afghanistan ble tatt med i hovedundersøkelsen. For mer om utviklingen i innvandringen mellom 2006 og 2016, se Østby (2017b).

2,9 prosent er norskfødte med innvandrereforeldre

Antallet norskfødte med innvandrereforeldre er nesten fordoblet, og utgjorde 2,9 prosent av befolkningen i 2016. Disse nye strømmene får raskt betydning for antallet norskfødte med innvandrereforeldre, men det tar 16 år før de begynner å få betydning for vår målgruppe, norskfødte over 15 år med innvandrereforeldre. Av de flyktingelandene vi nevner i forrige avsnitt, er det bare fra Somalia at det er flere enn 1 000 norskfødte med innvandrereforeldre (1 348) i denne aldersgruppen (se tabell 1.1). Over halvparten av disse er mellom 16 og 19 år.

De fire landene vi har valgt ut, Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam, er de som har det største antallet norskfødte med innvandrereforeldre over 15 år (tabell 1.1). Siden Marokko på mange måter har hatt samme type innvandring til Norge som fra Tyrkia og Pakistan, er også de vist i tabellen.

Arbeidsinnvandrere

Blant de fire landene vi har tatt med, har Pakistan og Tyrkia nokså likt innvandringsmønster. Det kom noen få arbeidsinnvandrere herfra omkring 1970 (Østby, 2017a), men arbeidsinnvandringen fra Pakistan ble mye høyere enn fra Tyrkia tidlig på 1970-tallet. Etter stoppen for arbeidsinnvandring fra 1975, har det meste av innvandringen vært knyttet til familieetablering og -gjenforening. Det har også kommet noen flyktninger fra begge landene.

-og flyktninger

Innvandringen fra Vietnam startet med noen båtflyktninger etter Sør-Vietnams fall i 1975, og en stadig større tilstrømming utover på 1980-tallet. Det var særlig båtflyktninger som ble tatt opp fra havet av skip i den norske handelsflåten. Flyktingene fra Sri Lanka kom på 1980-tallet, og de fleste var flyktninger fra borgerkrigen i de tamilske områdene. Det har vært familie-gjenforeninger i begge grupper, slik at det nå er blitt mange norskfødte over 15 år med foreldre født i disse landene.

Aldersfordeling

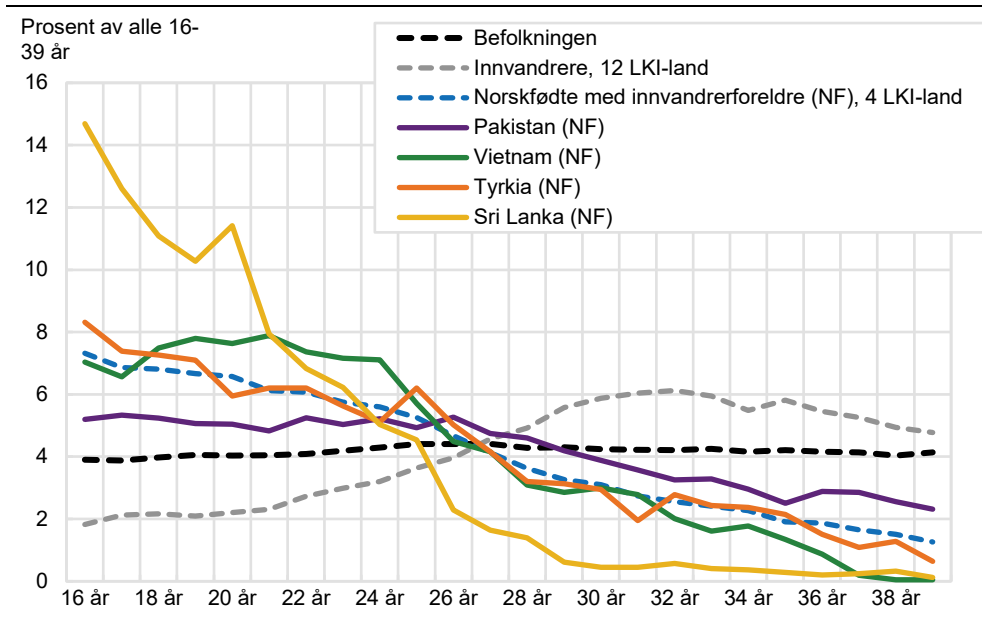
De norskfødte med innvandrereforeldre er unge

Figur 1.1 viser en detaljert aldersfordeling i gruppen 16-39 år, for «våre» fire land, for innvandrerne fra de 12 landene som er med i LKI og for hele befolkningen i Norge. De norskfødte med innvandrereforeldre er i snitt yngre enn befolkningen generelt og innvandrerne. Den klart yngste gruppen i figuren er de med foreldre fra Sri Lanka. De med foreldre fra Vietnam og Tyrkia har noenlunde lik aldersfordeling, mens de med familiebakgrunn fra Pakistan er eldre enn de tre andre gruppene, og eldre enn alle norskfødte med innvandrereforeldre, sett under ett. I befolkningen under ett er alle årskull nesten like store, om lag fire prosent av totalen 16-39 år for hvert enkelt årskull. Innvandrerne er gjerne unge voksne når de kommer, og sjeldnere barn. Derfor er andelen unge blant dem mye lavere enn i alle andre grupper, og andelen i 30-årene mye større.

-særlig dem med foreldre fra Sri Lanka

Aldersfordelingen blant de intervjuede fra de fire landene er viktig å ta i betraktning under lesingen av de aller fleste kapitlene. Når halvparten av norskfødte med innvandrereforeldre fra Sri Lanka er tenåringer, mens halvparten av dem med bakgrunn fra Pakistan er over 25 år, får det selvfølgelig stor betydning når gruppene sammenliknes.

Figur 1.1 Aldersfordeling, personer mellom 16 og 39 år. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 2016. Prosent

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Tabell 1.3 viser median alder for gruppen 16-39 år. Medianalderen finner man ved å sortere alle individene etter alder, og se hvilken alder som deler gruppen i to akkurat like store deler. For alle norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-39 år er medianalderen 21,7 år. Det betyr at halvparten er mellom 16 og 21,7 år, og den andre halvparten mellom 21,7 og 39 år. Flertallet er altså i den yngre halvdel av aldersintervallet 16-39 år. Det gjelder alle grupper, også dem med foreldre fra Pakistan, med medianalder 24,7. For hele befolkningen 16-39 år er medianalderen 27,1 år, altså en betydelig eldre gruppe.

Tabell 1.3 Medianalder for aldersgruppen 16-39. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 2016

	Befolkningen	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Norskfødte med innvandrerforeldre, 4 LKI-land				
				I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Median alder	27,1	30,1	21,7	22,6	22,3	24,8	19,0	21,8

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

I motsetning til blant innvandrerne er det ingen forskjeller av betydning i kjønnsfordelingen blant norskfødte med innvandrerforeldre, heller ikke blant dem med foreldre fra «våre» fire land.

Ekteskapsmønster og fødselshyppighet

De norskfødte med innvandrerforeldre har lav fruktbarhet

Siden norskfødte med innvandrerforeldre fortsatt er unge, er det tidlig å si noe bestemt om deres ekteskapsmønster og fruktbarhet. Men noe kan sies på grunnlag av hvordan mønsteret har vært mens gruppa er unge voksne. Tønnessen (2014) beskriver fruktbarhet og annen demografi hos innvandrere og deres barn født i Norge, og sammenlikner med dem uten innvandrerbakgrunn. For de tre landene fruktbarheten til norskfødte med innvandrerforeldre kan beregnes (norskfødte med foreldre født i Tyrkia, Pakistan og Vietnam), er fruktbarheten på nivå med tilsvarende for kvinner uten innvandrerbakgrunn, eller litt lavere.

Nesten ingen 20-åringer er gifte

Tidligere analyser av ekteskapsmønster viser at andelen gifte blant unge norskfødte med innvandrerforeldre er langt mindre enn blant innvandrere i samme alder (Dzamarija, 2017a; Dzamarija og Sandnes, 2016). Når andelen er større enn for dem uten innvandrerbakgrunn, ses det i sammenheng med at unge uten innvandrer-

bakgrunn oftest starter sitt samliv med at de flytter sammen, mens samliv uten vigsel er svært sjeldent blant norskfødte med innvandrerforeldre, særlig blant dem med familiebakgrunn fra Asia.

Færrest gifte med bakgrunn fra Vietnam og Sri Lanka

Dette ser vi også i tabell 1.4, som viser andelen gifte blant de norskfødte barn av innvandrerforeldre som er 20 år og dem som er 25 år ved inngangen til 2016. Bare 0,5 prosent av alle 20-åringer i Norge er gift. Vi ser at det blant innvandrerne er langt flere, men ikke mer enn 2,9 prosent. Blant norskfødte med innvandrerforeldre er andelen 0,7 prosent. Blant «våre» land skiller Tyrkia seg ut med lav ekteskapsalder. Tall for ettårige aldersgrupper kan preges av tilfeldigheter, men siden aldersfordelingen blant norskfødte med bakgrunn fra de fire landene er så ulik, er likevel tall for enkeltår å foretrekke.

Tabell 1.4 Andel gifte ved 20 og 25 års alder. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. Prosent. 2016

	Befolkningen	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Norskfødte med innvandrerforeldre, 4 LKI-land				
				I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
20 år	0,5	2,9	0,7	1,7	4,3	1,3	2,9	0,0
25 år	9,4	24,9	14,5	21,0	33,5	22,1	9,0	6,2

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Blant 25-åringer i Norge er nesten en av ti gift, blant innvandrerne en av fire. Blant 25-årige innvandrere fra de fire landene, er nesten en av tre gift. For norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene er igjen andelen mindre, en av sju for gruppen under ett. Også her er andelen gifte blant dem med tyrkisk bakgrunn klart større enn blant de andre, mens andelen gifte blant dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam er mindre enn i befolkningen under ett. Den lave fruktbarheten blant norskfødte med innvandrerforeldre, henger etter all sannsynlighet sammen med at andelen gifte er lav, og at det ikke er vanlig å være samboere, og særlig ikke få barn uten å være gift.

Giftermålsalderen øker

Wiik (2014) ser på hvor mange norskfødte med innvandrerforeldre som gifter seg med en med samme landbakgrunn som en selv, innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre. Det gjør to av tre med foreldre fra Tyrkia og Pakistan, og halvparten av dem med foreldre fra Vietnam. De med foreldre fra Sri Lanka var for unge. De som var over 27 år da de giftet seg, hadde mindre sannsynlighet for å finne ektefelle fra samme land som deres egne foreldre sammenliknet med dem som var yngre da de giftet seg. Dzamarija og Sandnes (2016) antyder at andelen som finner en ektefelle med bakgrunn fra samme land er blitt mindre over tid. De sier også at antallet ekteskapsinngåelser for unge norskfødte med innvandrerforeldre har sunket klart de siste årene, til tross for at antallet unge ugifte norskfødte med innvandrerforeldre har vokst raskt.

Hvor bor de hen?

To av tre bor i Oslo/Akershus

Innvandrere fra Pakistan er de som har størst andel bosatte i Oslo og i sentrale strøk (Østby, Høydahl, og Rustad, 2013). Dermed vil deres barn være født og oppvokst i de samme strøkene. Det er ikke så mange av innvandrerens barn som har flyttet hjemmefra som unge voksne, og de som har flyttet slår seg oftest ned i samme region som foreldrene. Også innvandrere fra Tyrkia var arbeidsinnvandrere som slo seg ned i sentrale strøk (i Drammen, i tillegg til Oslo), og barna deres har et likeartet bosettingsmønster.

-og de fra Tyrkia også i Buskerud

I tabell 1.5 har vi gitt andelen bosatt i Oslo og Akershus i hver gruppe. Vi ser at av befolkningen sett under ett i alderen 16-39 år bor en av fire i Oslo/Akershus, en av tre av innvandrerne, og nesten to av tre av de norskfødte med innvandrerforeldre. Det er store forskjeller mellom gruppene med bakgrunn fra våre fire land: Blant dem med foreldre fra Pakistan, bor fem av seks i Oslo og Akershus, det samme

gjelder for to av tre med foreldre fra Sri Lanka, og halvparten av dem med foreldre fra Tyrkia og Vietnam. Av dem med tyrkisk familiebakgrunn er i tillegg en av fire bosatt i Buskerud, mens dette gjelder bare noen få prosent i de andre gruppene.

24 av 25 bor i de mest sentrale strøk

Tabell 1.5 viser også fordelingen etter sentralitet av de ulike gruppene etter foreldrenes fødeland. I Norge bor 71 prosent av alle mellom 16 og 39 år i de mest sentrale kommunene. Blant innvandrerne gjelder dette 78 prosent. Om vi ser på norskfødte med innvandrerforeldre fra våre fire land blir andelen hele 96 prosent, selv om den er noe mindre for norskfødte med innvandrerforeldre med annen landbakgrunn. Andelen med foreldre fra Pakistan og Tyrkia i de mest sentrale kommunene er enda høyere, av grunner forklart over. For Sri Lanka og Vietnam var andelen rundt 90 prosent. Innvandrerne som kom som flyktninger ble i utgangspunktet bosatt i alle deler av landet. Noen flyktninger, som dem fra Vietnam, har i større grad enn andre blitt boende på eller nær sitt første bosted, og stiftet familie der (Østby et al., 2013). Innvandrerne som kom fra Tyrkia og Pakistan omkring 1970 slo seg ofte ned på de stedene hvor innvandrere fra disse landene fortsatt bor i dag (Østby, 2017a).

Tabell 1.5 Bosettingsmønster etter sentralitet. Personer 16-39 år. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 1.1.2016. Prosent.

	Befolkningen	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Norskfødte med innvandrerforeldre, 4 LKI-land				
				I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Minst sentrale kommuner	7,7	5,9	0,9	0,4	0,1	0,2	1,6	0,2
Mindre sentrale kommuner	5,5	4,1	0,7	0,5	0,4	0,1	2,4	0,2
Noe sentrale kommuner	15,6	12,3	5	3,6	2,3	1	6,9	8,3
Sentrale kommuner	71,1	77,7	93,3	95,6	97,2	98,7	89,1	91,3
Bosatt i Oslo og Akershus	27	36	63	68	50	84	65	46
Antall personer	1 661 544	351 864	38 653	19 182	3 127	9 376	2 444	4 235

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene i vårt utvalg har altså et langt mer sentralisert bosettingsmønster enn både innvandrerne og befolkningen under ett. Særlig er det få i de gruppene vårt utvalg er trukket fra som bor i mindre og minst sentrale strøk. Det at de fire grupperes bosettingsmønster er langt mer sentralt enn for hele befolkningen og innvandrerne, vil ha betydning ved tolkningen av forskjeller i boligforhold, utdanning, sysselsetting, inntekt etc.

Utdanning

Større andel under utdanning enn i befolkningen under ett

Det er etter hvert vel kjent at norskfødte med innvandrerforeldre oftere er under høyere utdanning enn andre grupper i befolkningen. Aller høyest deltaking har de med foreldre fra Kina, Sri Lanka og India (Steinkellner, 2017). Også de med foreldre fra Vietnam har høye andeler, og Pakistan har nå høyere deltaking enn befolkningen under ett (tabell 1.6). De med foreldre fra Tyrkia har lavere deltaking enn de fleste andre, og er den eneste av våre fire grupper som har lavere deltaking i høyere utdanning enn befolkningen under ett. Innvandrere i alle grupper har mye lavere deltaking, siden mange av disse kommer ferdig utdannet til Norge for å jobbe.

Tabell 1.6 Andel under utdanning. Etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes fødeland. Personer 19-24 år. 2016. Prosent.

	Befolkningen	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Norskfødte med innvandrerforeldre, 4 LKI-land				
				I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Under utdanning	35,0	17,4	44,1	46,5	32,0	42,7	63,2	50,5

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

For høyeste fullførte utdanning er det mindre forskjell mellom gruppene enn det er for deltaking i høyere utdanning (SSB, 2017a, tabell 09599). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre har ganske like andeler med høyere utdanning for hele aldersintervallet 16-39 år under ett. Norskfødte med innvandrerforeldre er ivrige til å studere, mange innvandrere kommer med en fullført (ofte høyere) utdanning i bagasjen. Andelen med bare grunnskoleutdanning blant norskfødte med innvandrerforeldre er større enn i befolkningen under ett, og det er også andelen med lang universitets- og høyskoleutdanning. Andelen med videregående skole eller kortere universitets- og høyskoleutdanning er tilsvarende mindre blant norskfødte med innvandrerforeldre enn i befolkningen under ett (Steinkellner og Holseter, 2013). Med så store forskjeller som det er i aldersfordeling mellom landene, er det ikke relevant å gi tall for høyeste fullførte utdanning for norskfødte med innvandrerforeldre fra de enkelte landene.

Sysselsetting

Unge norskfødte med innvandrerforeldre har noe lavere sysselsetting enn innvandrere og befolkningen i samme alder, men langt høyere andel i utdanning² (tabell 1.7). I tabellen er alle sysselsatte regnet som sysselsatte, og alle under utdanning, regnet som det. Dermed er alle som jobber ved siden av å være under utdanning talt to ganger. De norskfødte med innvandrerforeldre har langt høyere andel under utdanning enn andre grupper. De med bakgrunn fra Sri Lanka, er den klart yngste gruppen (figur 1.1 og tabell 1.3), og blant dem er nesten tre av fire under utdanning.

Andelen uten utdanning eller jobb er den samme som i befolkningen under ett

De som hverken er under utdanning eller sysselsatte, er talt opp i kategorien NEET (Not in Education, Employment or Training). Vi ser i tabell 1.7 at andelen som er utenfor både utdanning og lønnet arbeid, er den samme i befolkningen under ett som blant norskfødte med innvandrerforeldre. Igjen er den minste andelen blant dem med foreldre fra Sri Lanka. Blant innvandrerne er denne andelen dobbelt så stor som for de to andre gruppene. Dette henger blant annet sammen med at kvinner som er hjemme med små barn, ofte står utenfor både utdanning og arbeidsmarkedet.

Tabell 1.7 Andel som er sysselsatt, under utdanning og NEET³. Personer 16-39 år. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 2016. Prosent

	Befolkningen	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Norskfødte med innvandrerforeldre, 4 LKI-land				
				I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Sysselsatt	68,5	60,5	54,9	57,6	57,2	60,0	45,1	60,5
Under utdanning	30,4	16,0	48,6	45,7	39,6	37,4	72,9	51,5
NEET	16,4	31,3	16,3	16,0	20,2	19,2	7,7	11,0

Kilde: Utdannings- og sysselsettingsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Inntekt

De tjener mye mer enn innvandrerne, nesten like mye som befolkningen under ett

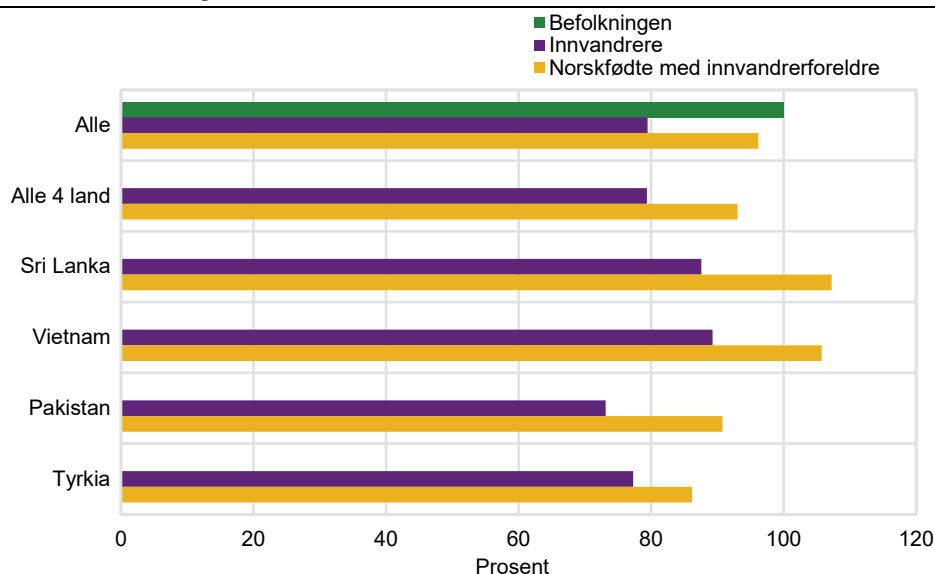
Norskfødte med innvandrerforeldre har gjennomgående betydelig høyere inntekt enn innvandrerne i samme aldersgruppe, se figur 1.2 og Strøm og Snellingen Bye (2017). Man må her være oppmerksom på at inntekten bygger på husholdningens medianinntekt per forbruksenhet, slik at de som ennå ikke er flyttet hjemmefra blir tilordnet denne husholdningens inntekt (*Begrepsdefinisjoner* på side 135). For å unngå problemer med at det er svært ulike andeler i hver gruppe som har flyttet hjemmefra (Andersen, 2017), og for å unngå at tallene er for mye preget av studenters inntekter, ser vi bare på personer i alderen 25-39 år. Mens innvandrere under ett har 80 prosent av medianinntekten for 25-39-åringer i Norge, har norskfødte med innvandrerforeldre 96 prosent av denne inntekten. Ser vi bare på «våre» fire land, har norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka og Vietnam

² For mer om sysselsettingen til unge norskfødte med innvandrerforeldre, se Olsen, 2018.

³ NEET står for Not in Employment, Education or Training (Ikke sysselsatt, eller under utdanning eller opplæring).

høyere inntekt enn gjennomsnittet av 25-39-åringene i Norge. Innvandrerne fra disse landene ligger 10-20 prosent under nivået til de norskfødte med innvandrerforeldre.

Figur 1.2 Median inntekt etter skatt per forbruksenhet for. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland 25-39 år, som andel av inntekten i hele befolkningen 25-39 år. EU-skala. 2015.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå.

1.6. Om presentasjonen av resultatene

I kapitlene i denne rapporten sammenliknes resultatene fra LKI 2016 med resultater for befolkningen generelt. Dataene for befolkningen er hentet fra de kildene som også Vrålstad og Wiggen (2017) brukte:

- Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016 (With, Revold, og Isungset, 2017)
- Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015 (Revold og Holmøy, 2016),
- Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2014 (Sandvik og Revold, 2015),
- Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013 (L. R. Thorsen og Revold, 2014),
- Levekårsundersøkelsen om helse EHIS 2016 (Isungset og Lunde, 2017),
- Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016,
- Verdiundersøkelsen 2008 (Holth, 2010)
- Den europeiske samfunnsundersøkelsen 2012 ESS 6 (European Social Survey, 2016)

I tillegg sammenlikner vi, der det er mulig, med funn fra forrige levekårsundersøkelse blant personer med innvandrerbakgrunn (Gulløy, 2008; Løwe, 2008).

Sammenlikning av resultater for de ulike landene

Vekting

For å få et riktigere bilde av noen av gruppene vi sammenlikner, må vi vekte resultatene. Det er gjort slik: De norskfødte med innvandrerforeldre som ble intervjuet i undersøkelsen har foreldre fra fire land: Pakistan, Tyrkia, Sri Lanka og Vietnam. Det er intervjuet omtrent like mange fra hvert land. Utvalget fra et gitt land er vektet slik at vektene summerer seg opp til populasjonsstørrelsen, norskfødte med innvandrerforeldre mellom 16 og 39 år. Det vil i praksis si at for «i alt»-tallene for de fire landene er svarene til norskfødte med foreldre fra Pakistan gitt større vekt enn svarene til dem med foreldre fra Sri Lanka, ettersom disse gruppene har ulik størrelse i befolkningen: det er i alt 9 600 norskfødte i alderen 16-39 år med foreldre fra Pakistan og 2 500 med foreldre fra Sri Lanka. I alt

kolonnen er kun representativ for norskfødte med innvandrerforeldre mellom 16 og 39 år fra disse fire landene.

Tallene for gruppene med foreldre fra hvert av de fire landene presenteres uten vektning mot en felles standardbefolkning, slik at forskjellene dem imellom ofte kan henge sammen med for eksempel forskjeller i gruppens aldersfordeling.

Vektene justerer også for frafallsskjevheter mht. kjønn, alder, høyeste utdanning og landsdel. Det vil si at vi lar de personer med kjennetegn som er underrepresentert telle mer, mens personer med kjennetegn som er overrepresentert teller mindre. Les mer om dette i dokumentasjonsrapporten for Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (Holmøy og Wiggen, 2017).

Forskjeller mellom gruppene etter foreldrenes fødeland

Vi har tidligere vist hvordan populasjonen fordeler seg etter demografiske bakgrunnsvariablene, og etter utdanning, sysselsetting og inntekt for de enkelte gruppene etter foreldrenes fødeland, og vi diskuterer den betydning disse til dels store forskjellene kan ha for sammenlikninger gruppene imellom (se kapittel 1.5). Forskjeller mellom enkelte grupper kan ofte forklares med forskjeller i sammenstillingen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre fra det ene landet er mye yngre enn norskfødte med innvandrerforeldre fra det andre landet.

Når man ser på resultater for enkeltgrupper, må det også vurderes opp mot fordelingen etter disse bakgrunnsvariablene. Samtidig vet vi at det kan være store forskjeller blant innvandrere med samme landbakgrunn, både med tanke på kultur, religion, yrkeserfaring og utdanning fra opprinnelseslandet. Slike forskjeller innad i landgrupper, er det ikke sett på i denne rapporten.

Sammenlikning med befolkningen

Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg mye fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant *innvandrere* i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å harmonisere med innvandrenes fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen, 2017). I denne rapporten er derimot resultatene for befolkningen *ikke* harmonisert med utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre. Resultatene for befolkningen er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år. Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og må tas hensyn til når man sammenlikner tallene.

Sammenlikning med resultater fra forrige LKI

Begrenset sammenliknbarhet med tidligere undersøkelser

I forrige Levekårsundersøkelse blant innvandrere (LKI 2006) var en god del av spørsmålene hentet fra de ordinære levekårsundersøkelsene i Statistisk sentralbyrå. I løpet av de ti årene som har gått, har de ordinære levekårsundersøkelsene (Levekårsundersøkelsen EU-SILC og Levekårsundersøkelsen om helse) i Statistisk sentralbyrå vært igjennom en omlegging, og mange av spørsmålene har blitt endret. Da spørreskjemaet til LKI 2016 skulle utvikles, måtte derfor flere spørsmål forandres for å kunne sammenlikne med levekår i befolkningen generelt via de ordinære levekårsundersøkelsene. Derfor er ikke alle spørsmålene i LKI 2016 sammenliknbare med LKI 2006.

1.7. Hva rapporten inneholder

Om undersøkelsene

Denne rapporten er laget over samme lest som hovedrapporten fra undersøkelsen om levekår blant innvandrerne i Norge 2016 (Vrålstad og Wiggen, 2017). Den er mindre omfattende siden utvalget er mer begrenset (1 000 svar fra norskfødte med innvandrerforeldre med familiebakgrunn fra fire land, mot 4 440 svar fra

innvandrere født i 12 ulike land i hovedundersøkelsen). Enkelte temaer er mindre relevante å inkludere i en beskrivelse av levekår for norskfødte med innvandrerforeldre. Noen kapitler som var en del av rapporten om levekår blant innvandrere er derfor ikke inkludert i denne rapporten⁴.

<i>Innledningen beskriver hvem de norskfødte med innvandrerforeldre er</i>	Innledningskapitlet omfatter det som var de tre første kapitlene i hovedrapporten; undersøkelsens bakgrunn og formål, en beskrivelse av metoder og utvalg, og en omtale av hvordan resultatene er presentert og kan tolkes. Det inneholder også en generell beskrivelse av det vi fra tidligere vet om norskfødte med innvandrerforeldre i Norge.
<i>Transnasjonale bånd og tilhørighet</i>	Kapittel 2 beskriver de norskfødte med innvandrerforeldres transnasjonale bånd og tilhørighet. Det viser hvordan også norskfødte med innvandrerforeldre lever med tilknytning både til Norge og til foreldres fødeland. De norskfødte med innvandrerforeldre har mye tettere bånd til Norge og svakere bånd til foreldrenes fødeland enn det innvandrerne har.
<i>Bolig og boforhold</i>	Boligen er en viktig for våre levekår. Dens beliggenhet type, og standard gir en ramme for våre liv. Dette er temaet for kapittel 3. Blant norskfødte med innvandrerforeldre er det mange som fortsatt bor sammen med foreldrene, og i kapitlet fokuseres det mest på de som har flyttet for seg selv.
<i>Familieforhold og sosiale relasjoner</i>	I kapittel 4 om familieforhold og sosiale relasjoner beskriver vi ekteskapsmønster og grad av autonomi ved inngåelsen. Vi ser på kontakt både med egne familie-medlemmer, enten de bor i Norge eller i utlandet, og på kontakt med venner og bekjente. Vi går også inn på hvordan ensomhet fordeler seg mellom de ulike gruppene.
<i>Religion</i>	Religionen betyr relativt lite for innbyggerne i Norge, men ganske mye for mange innvandrere. I kapittel 5 skal vi se hvordan forholdet til religionen er blant norskfødte med innvandrerforeldre, og hvordan forholdet til religionen utvikler seg fra en generasjon til den neste.
<i>Arbeid og arbeidsmiljø</i>	Andelen sysselsatte er noe lavere blant norskfødte med innvandrerforeldre enn befolkningen i samme aldersgruppe. De har en lav gjennomsnittsalder som gjør at mange fortsatt er under utdanning Mange er likevel i arbeid og en god del har en bijobb ved siden av studiene. Deres arbeidstilknytning og arbeidsmiljø er tema for kapittel 6.
<i>Utsatthet for lovbrudd</i>	Både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre ser ut til oftere å være utsatt for ulike typer vold og trusler. I kapittel 7 kartlegger vi dette. Utsatthet egner seg godt for en intervjuundersøkelse av vår art, men andre former for kriminalitet er vanskeligere å måle i en spørreundersøkelse.
<i>Diskriminering</i>	Diskriminering på grunnlag av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge og språk er forbudt ved lov. Likevel er forskjellsbehandling (diskriminering) på slike grunnlag ikke sjeldne. I kapittel 8 kartlegger vi hvordan norskfødte med innvandrerforeldre opplever å bli forskjellsbehandlet, og i hvilken grad de mener det har sammenheng med deres innvandrerbakgrunn.

⁴ Dette gjelder bakgrunn fra opprinnelseslandet, siden de norskfødte jo alle har sin bakgrunn i Norge. De norskfødte med innvandrerforeldre blir likevel gjennomgående gruppert etter foreldrenes fødeland. Informasjon om norskfødte med innvandrerforeldres utdanning er dekket av den ordinære utdanningsstatistikken, ettersom de har størstedelen av sitt utdanningsløp fra Norge. Omfanget av ubetalt arbeid er såpass beskjedent at dette heller ikke er inkludert. Norskferdigheter har vi ikke spurt om, siden de alle er født og vokst opp i Norge. Siden de aller fleste er norske statsborgere, har vi ikke et eget kapittel om statsborgerskap, men heller inkludert noe om dobbelt statsborgerskap i transnasjonale bånd og tilhørighet.

- Holdninger, verdier og tillit* I kapittel 9 kartlegger vi norskfødte med innvandrerforeldres holdninger og verdier, og hvilken grad de har tillit til flere av samfunnets institusjoner. Det er vanlig å gjøre slike undersøkelser om holdninger og verdier i hele befolkningen, men da blir det som regel for små og for dårlige utvalg til å si noe om innvandrene og norskfødte med innvandrerforeldre.
- Helse* I kapittel 10 kartlegger vi den enkeltes oppfatning av egen helse, hvilke fysiske og psykiske plager de har og vi spør ganske detaljert om helsereelatert atferd.
- Økonomisk romslighet* Den enkeltes opplevde økonomiske romslighet kan vi få vite bare ved å spørre. De mer objektive sidene av den økonomiske situasjonen kartlegger vi gjennom å koble på data om inntekt, formue og gjeld fra registre om inntekt og formue. Kapittel 11 omhandler spørsmål husholdningens økonomi, blant annet mulighet til å greie uventede utgifter, og om boligutgifter eller oppvarming av boligen er problematisk.

2. Transnasjonale bånd og tilhørighet

Silje Vatne Pettersen

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016) handler for det meste om livet i Norge. Innvandrerne spørres om forhold knyttet til opprinnelseslandet, men også mange norskfødte med innvandrerforeldre har kontakt og erfaringer med foreldrenes fødeland som kan ha betydning for livet her. Den teknologiske utviklingen har gjort det lettere å holde kontakt og å holde seg informert om landet foreldrene kom fra.

Undersøkelsen inkluderer mange spørsmål relatert til transnasjonal kontakt, og ett spørsmål om tilhørighet til (foreldrenes) fødeland og til Norge. Resultater som omhandler innvandrere viser at det er mange som føler tilhørighet til Norge og fødelandet samtidig, og at det ikke nødvendigvis er noen motsetning mellom de to orienteringene (Blom og Henriksen, 2008; Carling og Pettersen, 2014, 2015; Vrålstad og Wiggen, 2017).

I dette kapitlet skal vi belyse transnasjonale bånd og tilhørighet gjennom spørsmål om man har nær familie bosatt i utlandet, språk som snakkes hjemme, besøk i foreldrenes fødeland, eie av bolig i utlandet, om man sender penger til utlandet, flere statsborgerskap, opplevelse av tilhørighet og hvor man ønsker å bo i fremtiden. Felles for alle spørsmål er at svar på dem ikke er tilgjengelig gjennom et register. Det er kun gjennom å snakke med personer direkte, at vi kan få et innblikk i hvor orientert man er mot foreldrenes fødeland og mot Norge.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrerforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrerforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrerforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrerforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

2.1. Få har nær familie i utlandet

Både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre har fått spørsmål om de har minst ett nært familiemedlem bosatt i utlandet; i (foreldrenes) fødeland eller et annet land. Med *nært familiemedlem* mener vi her barn, foreldre eller ektefelle/forlovede/kjæreste.

Blant norskfødte med innvandrerforeldre er andelene med et nært familiemedlem bosatt i utlandet mye mindre enn vi fant blant innvandrere. Det er nesten ingen norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan, Vietnam og Sri Lanka som har nær familie bosatt utenfor Norge (tabell 2.1). Blant dem med foreldre fra Tyrkia er det noen, om lag 1 av 10, som har en far og/eller en mor som er bosatt utenfor Norge, gjerne i foreldrenes fødeland. Det er også svært få som oppgir å ha en ektefelle, forlovede eller kjæreste i utlandet. Størst andel finner vi blant dem med foreldre fra Pakistan, 5 prosent.

Tabell 2.1 Andel som har nær familie bosatt utenfor Norge, etter hvor de er bosatt. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Barn ¹	2	1	3	0	1
i (foreldrenes) fødeland	2	1	3	0	1
i annet land	1	0	1	0	0
Antall	876	225	232	196	223
Ektefelle/forlovede/kjæreste	4	4	5	1	1
i (foreldrenes) fødeland	2	3	3	1	1
i annet land	1	1	2	0	0
Antall	1 049	259	263	261	266
Far ²	4	10	2	1	3
i fødelandet	3	8	2	0	2
i annet land	1	1	0	0	1
Mor ²	3	8	2	0	0
i fødelandet	2	7	2	0	0
i annet land	0	0	0	0	0
Antall personer	1 049	259	263	261	266

¹ Spørsmål om barn har gått til personer 18 år eller eldre.

² Spørsmål om mor og far har gått til alle.

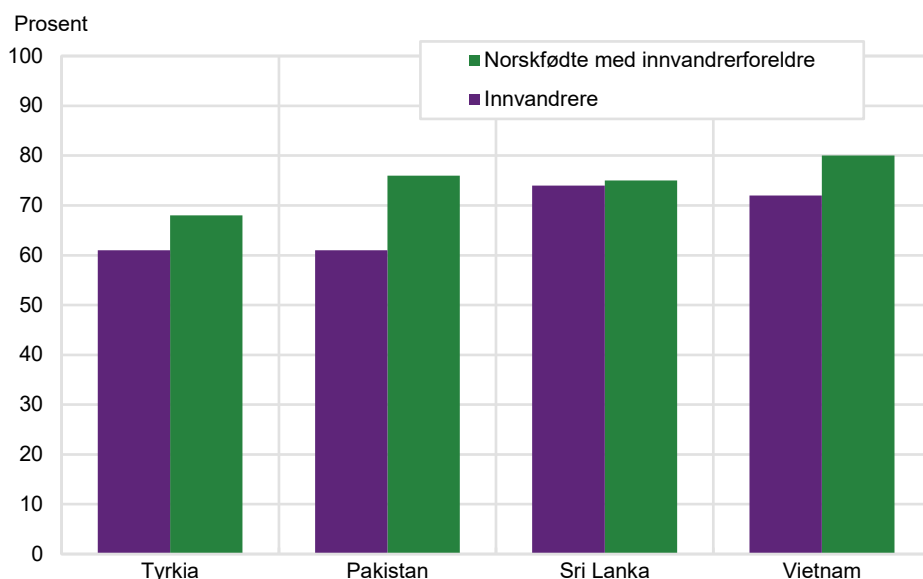
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.2. Mange snakker norsk hjemme

På spørsmål om hvilke språk som snakkes hjemme, svarer i alt 75 prosent at de snakker norsk, i tillegg til andre språk (tabell 2.2 og figur 2.1). Den største andelen finner vi blant dem med bakgrunn fra Vietnam, hvor 80 prosent snakker norsk hjemme. Men også blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka og Pakistan er det store andeler, om lag 75 prosent. Deretter følger Pakistan med 68 prosent.

Andelene som snakker norsk hjemme blant norskfødte med innvandrerforeldre er i snitt noe, men ikke veldig mye, større enn det vi fant for innvandrere fra de samme landene (Pettersen, 2017a). Det er særlig blant dem med bakgrunn fra Pakistan at vi ser en forskjell mellom de to gruppene i bruk av norsk hjemme.

Figur 2.1 Andel som snakker norsk hjemme. Innvandrere 16-74 år og norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter landbakgrunn. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.2 Hvilke språk som snakkes hjemme. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Norsk	76	68	76	75	80
Engelsk	6	4	8	7	4
Kurdisk (sorani, kurmanji el.)	2	11	0	0	0
Urdu	41	0	83	0	0
Persisk/Farsi	0	1	1	0	0
Vietnamesisk	18	0	0	0	83
Tyrkisk	14	87	0	0	0
Tamil	11	0	0	85	0
Punjabi	8	0	17	0	0
Pashto	1	0	2	0	0
Annet språk	1	2	0	0	4
Antall personer	1047	258	262	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.3. Andre språk som snakkes hjemme

Tabell 2.2 viser hvilke språk som snakkes hjemme. I tillegg til norsk, snakker over 80 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre hovedspråket i foreldrenes fødeland. Også andre språk oppgis. Noen er regionale språk og språk til minoriteter.

Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia snakker 11 prosent kurdisk hjemme, hvilket er et uttrykk for at foreldrene kan ha tilhørt kurdisk minoritet i fødelandet.

Blant dem med familiebakgrunn fra Sri Lanka snakker 85 prosent norskfødte tamilsk hjemme, et minoritetsspråk i foreldrenes fødeland. Det skyldes at flertallet av dem som har kommet fra Sri Lanka til Norge er tamiler som flyktet i forbindelse med deres frigjøringskrig.

Norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan snakker urdu (83 prosent) og punjabi (17 prosent) hjemme. Urdu er det offisielle språket i Pakistan, mens punjabi snakkes hovedsakelig i den østlige provinsen Punjab. Samtidig snakker 76 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre i de to gruppene norsk hjemme i tillegg.

2.4. Tre av fire har besøkt foreldrenes fødeland

Generelt er det svært vanlig å besøke foreldrenes fødeland. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia og Pakistan har nesten alle besøkt foreldrenes fødeland, mens andelen er henholdsvis 95 og 91 prosent for dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam (tabell 2.3). Felles for disse landene er at de i lengre tid har vært politisk og militært relativt stabile, slik at det har vært mulig å reise dit på besøk. De fleste har vært der for mindre enn tre år siden. Særlig blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia er det mange som relativt nylig har besøkt foreldrenes fødeland.

Tabell 2.3 Andel som har besøkt foreldrenes fødeland, og tid siden sist besøk. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

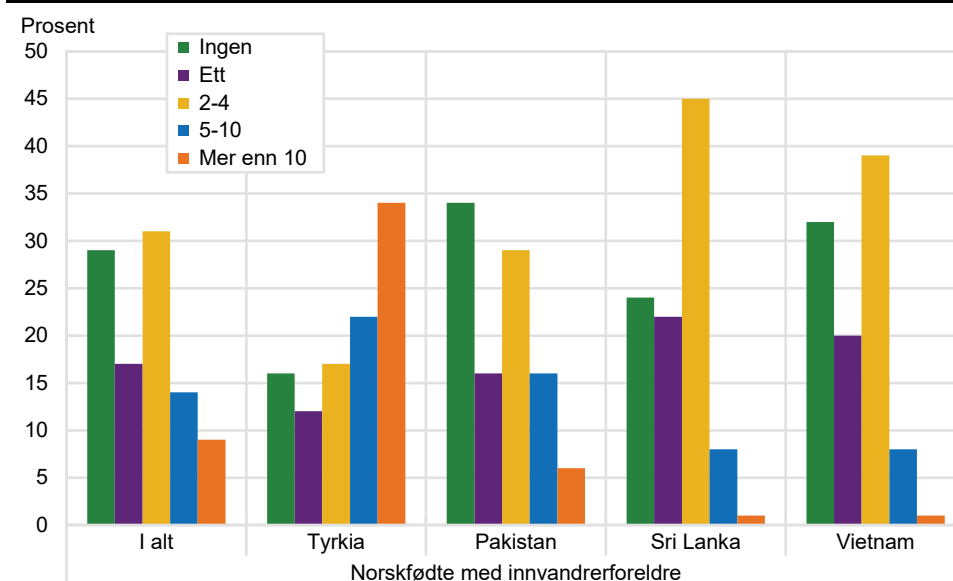
	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Ja	96	99	97	95	91
- Mindre enn 3 år siden	60	95	61	48	40
- 3-5 år siden	17	3	19	20	20
- 6-10 år siden	10	2	9	10	19
- Mer enn 10 år siden	9	0	8	17	12
Nei	4	1	3	5	9
Antall personer	1 044	258	259	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

De som har besøkt foreldrenes fødeland har også fått spørsmål om hvor mange av oppholdene som har hatt en varighet på fire uker eller mer. I alt er det litt over 70 prosent som har vært på besøk i foreldrenes fødeland i minst fire uker. 17 prosent svarer kun ett (figur 2.2). Det vanligste er å ha to-fire opphold (31 prosent), mens resten (23 prosent) har fem eller flere. Nær 30 prosent svarer at ingen av oppholdene har hatt en varighet på fire uker eller mer.

Det er stor variasjon mellom gruppene. Norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia har størst andel med opphold på 4 uker eller mer (84 prosent), og hele 34 prosent som oppgir å ha mer enn 10 slike opphold bak seg. Til sammenligning er det kun 1 prosent blant dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam som har hatt mer enn 10 slike lange opphold i foreldrenes fødeland (figur 2.2).

Figur 2.2 Antall opphold av minst fire ukers varighet blant dem som har besøkt foreldrenes fødeland. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.5. Ferie viktigste årsak til å besøke foreldrenes fødeland

En fjerdedel av respondentene oppgir ferie som formålet med det lengste oppholdet på fire uker eller mer (tabell 2.4). Det er kun de som har hatt slike lange opphold i foreldrenes fødeland som har fått spørsmål om formålet med reisen, og det var mulig å oppgi flere formål. Å bli kjent med slekten, er det nest vanligste svaralternativet (44 prosent). Slik er svarmønsteret for alle landgruppene.

For noen er det å bli bedre kjent med kulturen i landet et uttrykt formål med oppholdet, 17 prosent i snitt blant norskfødte med innvandrerforeldre. Men det er svært få eller ingen i utvalget som har svart at det å gå på skole, lære språket i foreldrenes fødeland, bli mindre norsk eller få en bedre oppdragelse har vært formålet med det lengste oppholdet på fire uker eller mer.

Tabell 2.4 Formålet med det lengste oppholdet i foreldrenes fødeland (flere svar mulig). Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

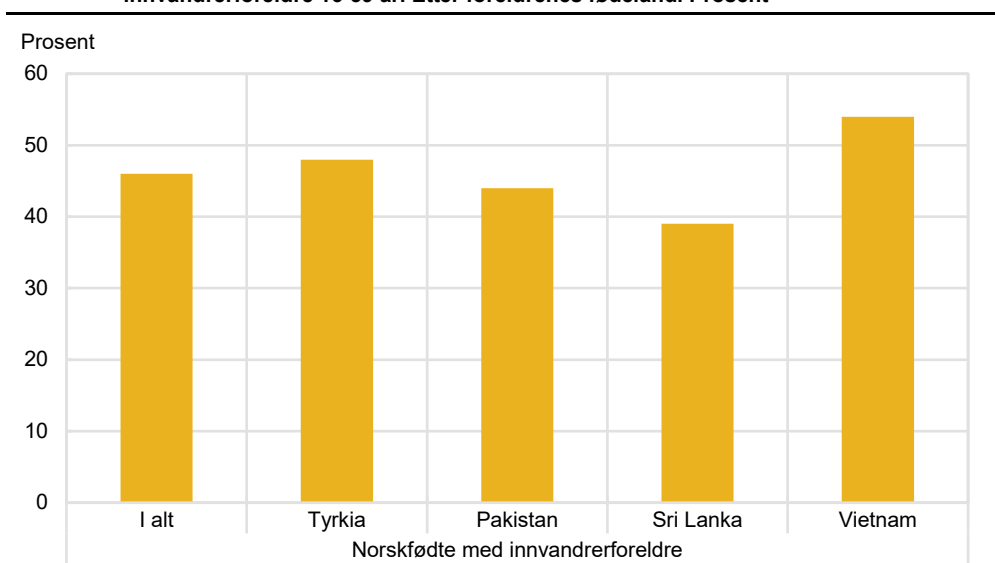
	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Ferie	75	89	67	72	83
Gå på skole	5	3	9	2	1
Bli kjent med slekten	44	41	32	64	61
Bli bedre kjent med kulturen i landet	17	19	13	20	20
Lære språket i landet	6	6	5	7	7
Bli mindre norsk	0	0	0	0	0
Få en bedre oppdragelse	1	1	0	1	1
Annet	11	9	15	7	5
Antall personer	732	213	168	188	163

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.6. Ikke like vanlig å få besøk

Å ha fått besøk av familie fra foreldrenes fødeland er ikke på langt nær like vanlig som det å ha besøkt landet. Det kan skyldes flere forhold, blant annet krav om norsk besøksvisum, kostnader og andre praktiske forhold forbundet med reisen til Norge, og at ikke alle har familie som kan reise. I tillegg gjelder spørsmålet om besøk av familie fra foreldrenes fødeland kun de siste fem årene, mens besøk til foreldrenes fødeland ikke hadde en slik tidsavgrensning. Likevel kan det se ut til at besøkskontakten primært går fra Norge til foreldrenes fødeland, og i mindre grad omvendt. I figur 2.3 ser vi at 54 prosent av dem med foreldre fra Vietnam har fått besøk fra foreldrenes fødeland, mens andelene er under 50 prosent for de andre landene.

Figur 2.3 Andel som har fått besøk fra foreldrenes fødeland siste fem år. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.7. Noen eier bolig i utlandet

Det er et eget kapittel i denne rapporten som omhandler bolig og boforhold (se kapittel 3). Der har vi blant annet kartlagt eierforhold, boligstandard og om man er fornøyd med boligen. Vi stilte i tillegg et spørsmål om man eier andre boliger eller fritidshus enn den man bor i nå, og om denne/disse ligger i utlandet. Det å eie en bolig i utlandet trenger ikke bety at boligen er i foreldrenes fødeland.

Å eie bolig i utlandet kan ha med arv å gjøre, eller at man har investert på vegne av familie eller seg selv. Noen benytter kanskje boligen som feriebolig eller som et sted de ønsker å flytte til. Uansett årsak, kan vi benytte svaret som en indikasjon på at man har bånd til land utenfor Norge.

Spørsmålet om sekundærbolig er stilt slik at man kan svare på vegne av husholdningen man bor i. Norskfødte med innvandrereforeldre er i snitt yngre enn innvandrere og hele befolkningen, og flytter hjemmefra i høyere alder (se figur 1.1 og figur 3.2). Mange bor fortsatt i foreldrehjemmet, og det er sannsynlig at det er foreldrene som i en del tilfeller eier boligen (som vist i tabell 3.4).

I alt er det 8 prosent i hele befolkningen i alderen 16-39 år som svarer at de eier en annen bolig eller et fritidshus (tabell 2.5). Andelen er langt høyere blant norskfødte med innvandrereforeldre. Her svarer 21 prosent at de eier bolig/fritidshus *i utlandet*, og 12 prosent at de eier en bolig *i Norge*, utover den de bor i. Spørsmålet om boligen ligger i Norge eller i utlandet ble ikke stilt til utvalget i Levekårsundersøkelsen EU-SILC.

Det å ha foreldre fra ett av de tidlige arbeidsinnvandringslandene i Norge ser ut til å øke sannsynligheten for å eie en bolig i utlandet. De største andelen finner vi blant dem med familiebakgrunn fra Tyrkia (35 prosent) og Pakistan (25 prosent), mens norskfødte med innvandrereforeldre fra tidligere flyktningeland som Sri Lanka og Vietnam har mindre andeler på henholdsvis 14 og 6 prosent. Dette er på nivå med det vi fant blant innvandrere fra de samme landene, med unntak av Sri Lanka der norskfødte med innvandrereforeldre i noe større grad eier bolig i utlandet enn innvandrere (Pettersen, 2017c).

Tabell 2.5 Andel som eier andre boliger eller fritidshus i Norge eller utlandet. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Ja	8	32	42	40	30	15
I Norge	.	12	7	15	15	9
I utlandet	.	21	35	25	14	6
Nei	92	67	58	61	71	85
Antall	2147	1042	258	259	259	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerebakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå

2.8. Noen sender penger til familie eller venner ...

Blant norskfødte med innvandrereforeldre svarer 21 prosent bekreftende på spørsmålet om det har hendt at de har sendt penger til familie eller venner utenfor Norge det siste året. Andelen ligger på mellom 15 og 26 prosent; lavest for Vietnam og Sri Lanka, og høyest for Pakistan. Dette er likevel betraktelig mindre enn blant innvandrere i snitt og fra de fire landene (Pettersen, 2017c). Det kan for eksempel tyde på at forventningen og/eller ønsket om å hjelpe familie og venner i foreldrenes fødeland avtar med generasjonen født i Norge. At de norskfødte med innvandrerebakgrunn fortsatt er unge og mange fortsatt går på skole eller studerer (se tabell 6.2) kan også gjøre at færre sender penger.

Blant dem som har sendt penger er det mest vanlig å gjøre dette 1-4 ganger i løpet av det siste året, i snitt 13 prosent har svart dette (tabell 2.6).

Tabell 2.6 Om det hender at man sender penger til familie/venner utenfor Norge, og frekvens. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

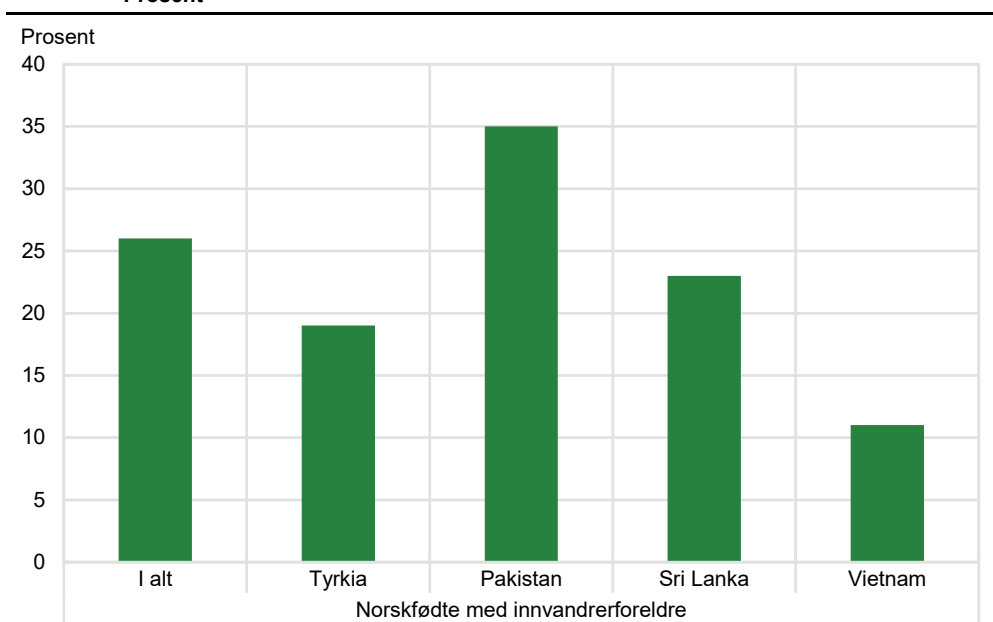
	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Ja	21	18	26	17	15
Antall ganger siste 12 måneder:					
Ingen ganger	2	3	3	2	2
1-4 ganger	13	12	16	12	9
5-10 ganger	3	2	4	1	3
Flere enn 10 ganger	2	1	2	1	1
Nei	79	82	74	83	85
Antall personer	1041	256	259	261	265

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.9. ... men flere bidrar til humanitært arbeid og utviklingsprosjekt

Vi har også spurt om man i løpet av de siste 12 månedene har sendt penger til humanitært arbeid eller utviklingsprosjekt i foreldrenes fødeland. Her er det store variasjoner mellom landene (Figur 2.4). I alt er det 26 prosent som svarer bekræftende, og det er særlig dem med foreldre fra Pakistan som hever snittet. Her er det over 35 prosent som nylig har sendt penger til humanitært arbeid eller utviklingsprosjekt. Det gjelder bare 11 prosent av dem med foreldre fra Vietnam. Mønsteret mellom landene er det samme som for å sende penger til familie og venner.

Figur 2.4 Andel som har sendt penger til humanitært arbeid/utviklingsprosjekt i foreldrenes fødeland. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

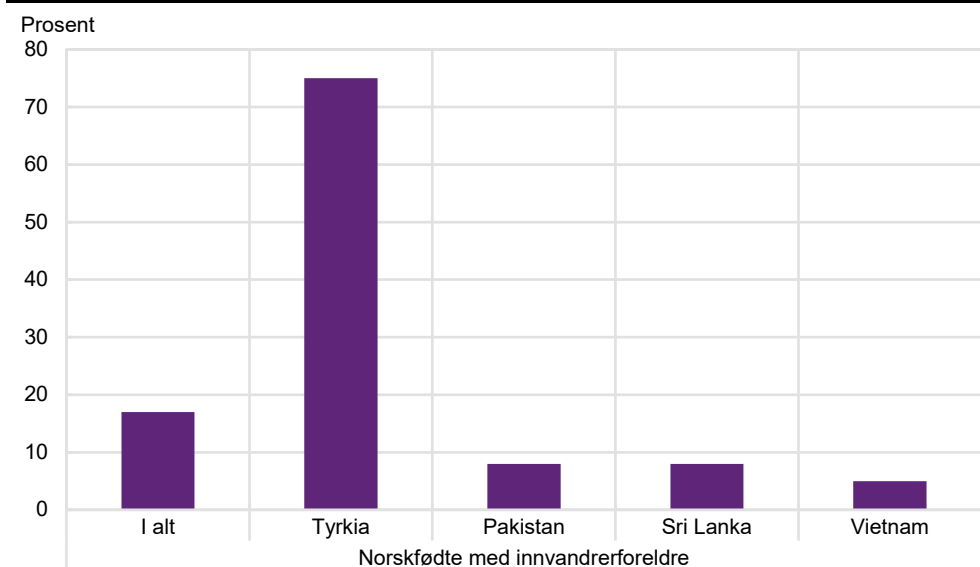
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.10. Noen har flere statsborgerskap

Nesten alle norskfødte med innvandrerforeldre i undersøkelsen har norsk statsborgerskap, enten fordi foreldrene er blitt norske statsborgere eller de har søkt selv. Det er kun 10 av utvalget på 1049 personer som oppgir ikke å ha norsk statsborgerskap.

På spørsmålet om de har et annet statsborgerskap i tillegg til sitt norske, er det 17 prosent som svarer bekreftende. Andelene er under 10 prosent for Pakistan, Sri Lanka og Vietnam, betydelig lavere andel enn det vi fant for innvandrere fra disse landene (Pettersen, 2017b). Blant dem med bakgrunn fra Tyrkia er bildet helt annerledes. Hele 75 prosent for norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia har et annet statsborgerskap i tillegg til det norske, på nivå med det vi fant for innvandrere fra Tyrkia. Dette til tross for prinsippet om ett statsborgerskap i Norge. Den som søker om norsk statsborgerskap må i tillegg løses fra sitt tidligere statsborgerskap (Statsborgerloven, 2005, §10). Det er kun i tilfeller der det er umulig, urimelig vanskelig eller tyngende å bli løst fra tidligere statsborgerskap at det gis dispensasjon fra løsningskravet. Utlendingsdirektoratet kan gjøre unntak fra løsningskravet for enkelte land, blant annet hvis gebyr ved løsning er urimelig tyngende. Men slike unntak gjelder ikke for dem fra Tyrkia eller Pakistan.

Figur 2.5 Andel med annet statsborgerskap i tillegg til det norske. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.11. Tilhørighet til foreldrenes fødeland og Norge

Spørsmålet om følelse av tilhørighet til Norge ble stilt både i LKI 2006 og i undersøkelsen fra 2016. Forrige gang ble ordet «samhørighet» brukt, men svaralternativene var de samme; en skala fra 1(ingen) til 7 (stor). Denne gangen har vi i tillegg stilt spørsmål om tilhørighet til foreldrenes fødeland.

Tilhørighet er subjektivt. Vi måler her egen oppfattelse av i hvor stor grad man føler tilhørighet. Det er vanlig å tenke på tilhørighet som et uttrykk for å høre hjemme, ha emosjonelle og mer praktiske bånd til et sted, slik som venner, familie, eiendom, jobb og lokal kunnskap. Tilhørighet er på mange måter summen av de båndene man måtte ha til et sted og kultur, i dette tilfellet Norge eller foreldrenes fødeland.

På en skala fra 1 til 7, har over halvparten svart at de føler stor tilhørighet (7) til Norge. Dette er det mest vanlige svaralternativet for alle fire landene (tabell 2.7). I snitt ligger graden av tilhørighet til Norge for norskfødte med innvandrerforeldre på 6,2. Ingen av de fire gruppene etter foreldrenes fødeland har et lavere gjennomsnitt enn 6, og det høyeste er 6,5 (Vietnam). Det er liten spredning i svarene; om lag 90 prosent har et snitt på 5 eller høyere.

Grad av tilhørighet til foreldrenes fødeland illustreres i tabell 2.8. Her er det stor spredning i svarene mellom og innad i hver gruppe. I snitt ligger graden av tilhørighet på 4,5, godt under det vi fant for tilhørigheten til Norge. Laveste gjennomsnitt er 3,6 (Vietnam), og høyeste er 5,3 (Tyrkia). Blant norskfødte med innvanderforeldre fra Tyrkia har 40 prosent svart at de har stor tilhørighet til Tyrkia, mens kun 10 prosent fra Vietnam svarer det samme.

Tabell 2.7 Grad av tilhørighet til Norge. Norskfødte med innvanderforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent og gjennomsnitt

	Norskfødte med innvanderforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
1 - Ingen tilhørighet	1	0	1	0	0
2	0	1	0	0	0
3	1	1	2	1	0
4	4	8	3	3	3
5	16	19	18	17	10
6	24	25	23	31	22
7 - Stor tilhørighet	54	45	53	47	65
Gjennomsnitt	6,2	6,0	6,2	6,2	6,5
Antall personer	1 041	257	257	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.8 Grad av tilhørighet til foreldrenes fødeland. Norskfødte med innvanderforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent og gjennomsnitt

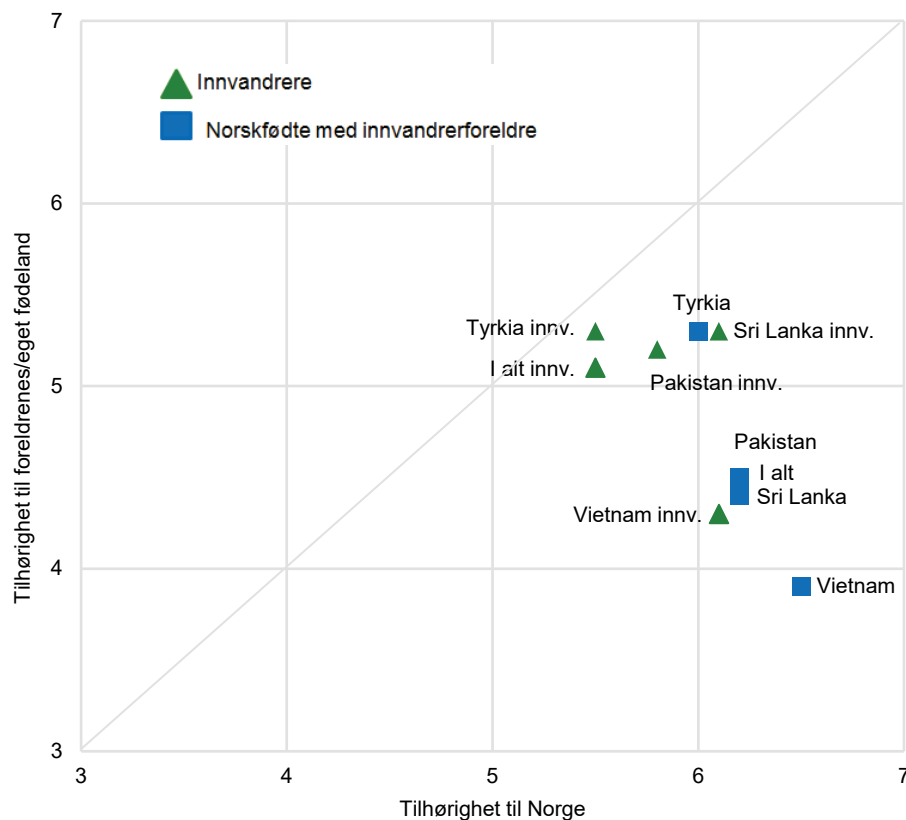
	Norskfødte med innvanderforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
1 - Ingen tilhørighet	4	3	3	6	7
2	12	4	14	9	15
3	15	10	13	16	22
4	19	15	22	14	20
5	19	16	19	25	20
6	11	10	11	18	7
7 - Stor tilhørighet	19	40	18	12	10
Gjennomsnitt	4,5	5,3	4,5	4,4	3,9
Antall personer	1 043	257	259	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Sammenhengen mellom gjennomsnittlig tilhørighet til Norge og til foreldrenes fødeland er illustrert i figur 2.6. Alle gruppene har en større tilhørighet til Norge enn foreldrenes fødeland. Med unntak av Tyrkia er tilknytningen til foreldrenes fødeland langt lavere blant norskfødte med innvanderforeldre sammenlignet med innvandrere fra de fire landene (Pettersen, 2017c).

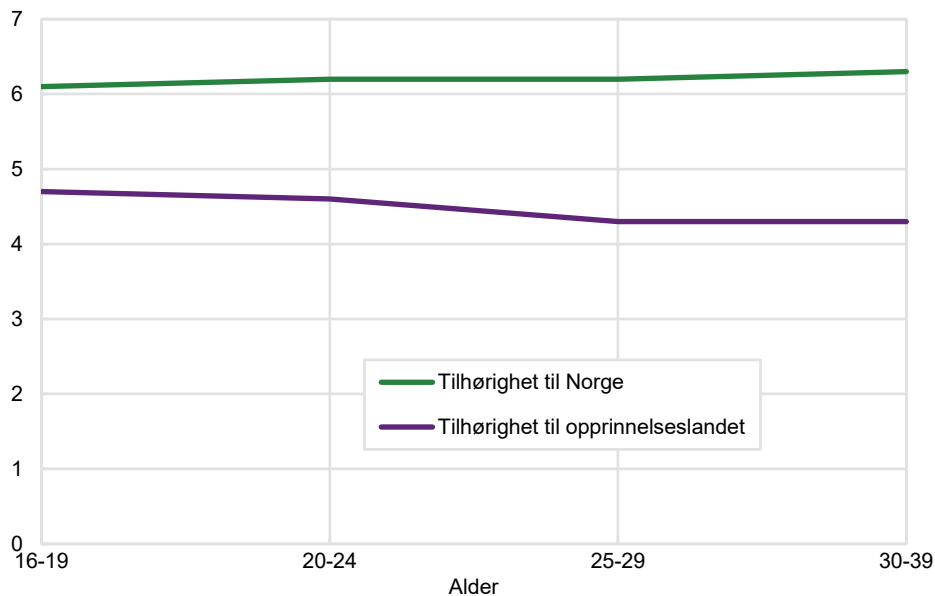
Figur 2.7 viser hvordan tilhørigheten til Norge og foreldrenes fødeland varierer etter alder når vi ser på alle norskfødte med innvanderforeldre under ett, uavhengig av foreldrenes fødeland. Vi ser at tilhørigheten til Norge er relativt stabil og uavhengig av alder, mens tilhørigheten til foreldrenes fødeland synker noe med alder.

Figur 2.6 Grad av tilhørighet til foreldrenes fødeland og Norge. Gjennomsnitt på en skala fra 1 til 7. Innvandrere 16-74 år og norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter landbakgrunn

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.7 Grad av tilhørighet til Norge og foreldrenes fødeland, etter alder. Gjennomsnitt på en skala fra 1 til 7. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.12. Hvor har du lyst til å bo i fremtiden?

Blant innvandrere som kom som flyktninger og dem som har lang botid i Norge er det svært få som utvandrer (Pettersen, 2013; Tønnessen, Skjerpen, og Stambøl, 2015). Dette vet vi ved å studere registeropplysninger. Andelen som i utvalgsundersøkelser sier at de har planer om eller ønsker å flytte, er ofte høyere enn den observerte utvandringen. Det er naturlig, ettersom det ikke alltid er mulig å realisere planer eller ønsker. Når vi i denne undersøkelsen spør norskfødte med innvandrereforeldre om hvor de har lyst til å bo i fremtiden, er det for å få et inntrykk av om de er orientert mot et liv i Norge eller andre steder. Det kan si noe om tilknytningen til Norge og intensjonen om fortsatt å bo her.

Mange svarer at de ønsker å bli boende i Norge, 77 prosent (tabell 2.9). Det gjelder særlig dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam, 86 prosent, hvor mange er kommet på grunn av flukt. Andelen som ønsker å bli boende er lavest blant dem med foreldre fra Tyrkia, 63 prosent. Tyrkia skiller seg ut ved at nær en fjerdedel ønsker å flytte til Tyrkia i fremtiden. For de andre landene er andelen 10 prosent og under. Å flytte til et annet land enn foreldrenes fødeland er et alternativ som har høyest oppslutning blant dem med familiebakgrunn fra Pakistan (13 prosent). Å bo delvis i Norge og delvis i foreldrenes fødeland er det nesten ingen som ønsker. Dette var derimot et relativt populært alternativ blant innvandrere i snitt og fra de fire landene (Pettersen, 2017c).

Tabell 2.9 Hvor man ønsker å bo i fremtiden. Norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent

	Norskfødte med innvandrereforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Å bli boende i Norge	77	63	76	86	86
Å bo delvis i Norge og delvis i foreldrenes fødeland	2	5	2	2	0
Å flytte til foreldrenes fødeland	10	24	10	4	4
Å flytte til et annet land enn Norge eller foreldrenes fødeland	11	9	13	7	9
Antall personer	1 030	252	256	258	264

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

2.13. Oppsummering

Det er nesten ingen norskfødte med innvandrereforeldre fra Pakistan, Vietnam og Sri Lanka som har nær familie bosatt utenfor Norge. Blant dem med foreldre fra Tyrkia er det derimot noen, om lag 1 av 10, som har en far og/eller en mor som er bosatt utenfor Norge, gjerne i foreldrenes fødeland.

På spørsmål om hvilke språk som snakkes hjemme, svarer 75 prosent at de snakker norsk, i tillegg til andre språk. Andelene er noe, men ikke veldig mye, større enn det vi fant for innvandrere fra de samme landene. I tillegg til norsk, snakker over 80 prosent hovedspråket fra foreldrenes fødeland.

Generelt er det svært vanlig å besøke foreldrenes fødeland. De fleste besøkte landet for mindre enn tre år siden. Felles for de fire landene er at de i lengre tid har vært politisk og militært relativt stabile, slik at det har vært mulig å reise dit på besøk. Blant dem som har besøkt fødelandet til foreldrene har litt over 70 prosent hatt opphold av minst fire ukers varighet. Blant norskfødte med innvandrereforeldre fra Tyrkia oppgir hele 34 prosent å ha mer enn 10 slike lange opphold bak seg, mens andelen er 1 prosent blant dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam.

Ferie er det vanligste formålet med slike lange opphold. Deretter følger å bli kjent med slekten, og kulturen. Det er svært få som har svart at det å gå på skole, lære språket, bli mindre norsk eller få en bedre oppdragelse har vært formålet.

Å ha fått besøk av familie fra foreldrenes fødeland er ikke på langt nær like vanlig som det å ha besøkt landet.

Det å ha foreldre fra ett av de tidlige arbeidsinnvandringslandene i Norge (Tyrkia og Pakistan) ser ut til å øke sannsynligheten for å eie en bolig i utlandet. I alt er det 21 prosent som svarer at de eller foreldrene de bor med eier bolig/fritidshus i utlandet.

Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene svarer 21 prosent bekreftende på spørsmålet om det har hendt at de har sendt penger til familie eller venner utenfor Norge det siste året. Andelene ligger mellom 15 og 26 prosent. Dette er betraktelig mindre enn blant innvandrere fra de fire landene, og kan kanskje tyde på at forventningene og/eller ønsket om å hjelpe familie og venner i foreldrenes fødeland avtar med neste generasjon i Norge. Å sende penger til humanitært arbeid eller utviklingsprosjekt i foreldrenes fødeland er mest utbredt blant dem med foreldre fra Pakistan.

Over halvparten svarer at de føler stor tilhørighet til Norge, og det er liten variasjon mellom landgruppene. Graden av tilhørighet til foreldrenes fødeland ligger godt under det vi fant for tilhørigheten til Norge, men varierer en del mellom og innad i hver landgruppe. Den er lavest for dem med foreldre fra Vietnam, og høyest for dem med foreldre fra Tyrkia. Med unntak av Tyrkia er tilknytningen til foreldrenes fødeland langt mindre blant norskfødte med innvandrerforeldre sammenlignet med innvandrere fra de fire landene.

Når vi spør respondentene i denne undersøkelsen om hvor de har lyst til å bo i fremtiden, svarer over tre fjerdedeler at de ønsker å bli boende i Norge. Det gjelder særlig dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam, hvor mange av foreldrene er kommet på grunn av flukt. Tyrkia skiller seg ut ved at nær en fjerdedel av de norskfødte ønsker å flytte til Tyrkia i fremtiden. For de andre landene er andelen 10 prosent og under. Å bo delvis i Norge og delvis i foreldrenes fødeland er det nesten ingen som ønsker. Dette er derimot et relativt populært alternativ blant innvandrere i fra de fire landene.

3. Bolig og boforhold

Signe Vrålstad

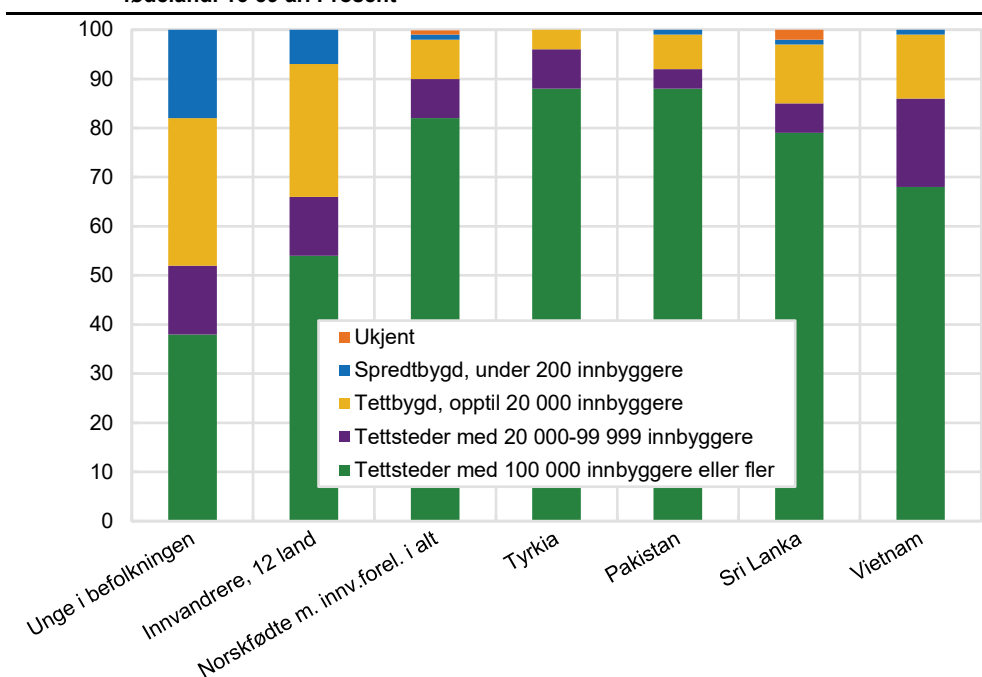
Vi bruker mye tid hjemme. Boligen danner rammen rundt det private livet - et sted for å samles, et sted for å slappe av og et sted for å samle historie og identitet. En del av boligens kvalitet ligger i dens beliggenhet og omgivelser. Noen velger liten bolig og bruker byen som stue, mens andre er opptatt av nærhet til natur, familie, eller til en god skole. Boforholdene våre er også knyttet til økonomi og livsfase.

I denne undersøkelsen har vi kartlagt noen kvaliteter ved boligen og dens nærmiljø. Generelt har vi gode boforhold i Norge: er det også slik for de unge med foreldre fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam?

3.1. Si meg hvor du bor ...

Både innvandrere og barn av innvandrere er jevnere spredt utover landet enn det som var tilfelle for en del år tilbake, og det bor innvandrere i alle landets kommuner (Dzamarija, 2017b). Likevel er de overrepresentert i enkelte kommuner, og blant de norskfødte med innvandrerforeldre i vårt utvalg ser vi at bosettingsmønsteret skiller seg klart fra bosettingsmønsteret til unge i befolkningen som helhet (se figur 3.1). De bor mye oftere i tettbygde strøk, og det store flertallet bor på tettsteder med mer enn 100 000 innbyggere. Kun 1 prosent bor i spredtbygde strøk. Bosettingsmønsteret til barn av innvandrere ligner det vi finner for innvandrere fra de samme landene (Vrålstad, 2017a), men norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia bor mer sentralt enn sine foreldre (se figur 3.1).

Figur 3.1 Bostedsstrøk. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Barn av vietnamesiske innvandrere er de som i minst grad bor på tettsteder med mer enn 100 000 innbyggere (68 prosent). Når norskfødte med foreldre fra Vietnam flytter ut fra foreldrehjemmet søker de seg imidlertid mot mer sentrale strøk, og 77 prosent bodde i tettbygde strøk med over 100 000 innbyggere blant dem som ikke bor med foreldre. Norskfødte med foreldre fra Sri Lanka søker seg

derimot vekk fra de største tettstedene og mot mindre tettsteder. Mens 85 prosent av dem som bor med foreldrene bor på et tettsted med over 100 000 innbyggere, gjør 63 prosent av dem som ikke bor med foreldrene det samme. For norskfødte med foreldre fra Pakistan eller Tyrkia er forskjellene mellom dem som bor med og uten foreldre mindre.

Dette bosettingsmønsteret kan påvirke både eierform og boligtype, siden det også er klare geografiske variasjoner i boligtilbudet (Normann, 2017a).

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrereforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrereforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrereforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrereforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrereforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrereforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrereforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrereforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

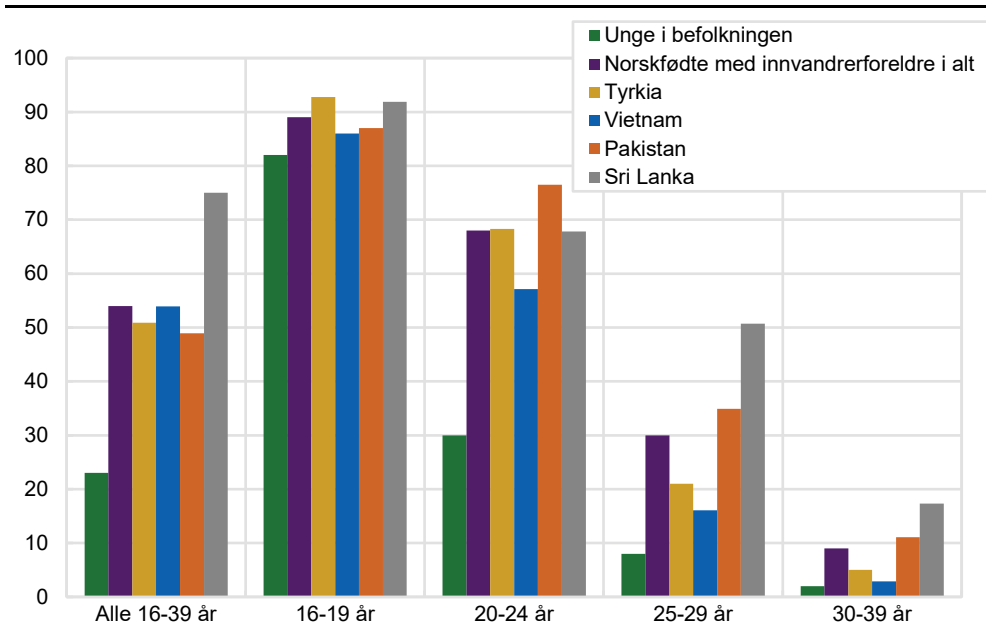
Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015

De generelle levekårsundersøkelsene gir data for et tverrsnitt av den norske befolkningen. Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrereforeldre skiller seg klart fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant innvandrere i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å gjenspeile innvandrems fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen 2017). I denne resultatrapporten er derimot ikke resultatene for befolkningen vektet for å gjenspeile utvalget av norskfødte med innvandrereforeldre. Resultatene fra de generelle levekårsundersøkelsene er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år. Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrereforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og dette må tas hensyn til når man sammenlikner tallene. Les mer om dette i kapittel 1.6.

3.2. Flytter senere ut av foreldrehjemmet

Tidligere analyser har vist at barn av innvandrere flytter senere ut av foreldrehjemmet enn andre unge (Normann, 2017a). Dette ser vi også blant de norskfødte med innvandrereforeldre i vårt utvalg. Dette speiler nok delvis at de er yngre enn befolkningen som helhet, innvandrerne i vårt utvalg er i snitt 24,2 år, mens blant unge i befolkningen som helhet er gjennomsnittsalderen 27,4 år. Yngst er de norskfødte med foreldre fra Sri Lanka (20,6 år), dernest Vietnam (22,2 år), og eldst er de unge med foreldre fra Tyrkia (24,3 år) og Pakistan (25,9 år) (se figur 1.1). I tillegg til at de er yngre, bor norskfødte med innvandrereforeldre lenger «hjemme», sammen med foreldrene sine (se figur 3.2).

Figur 3.2 Andel som bor sammen med foreldrene sine, etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

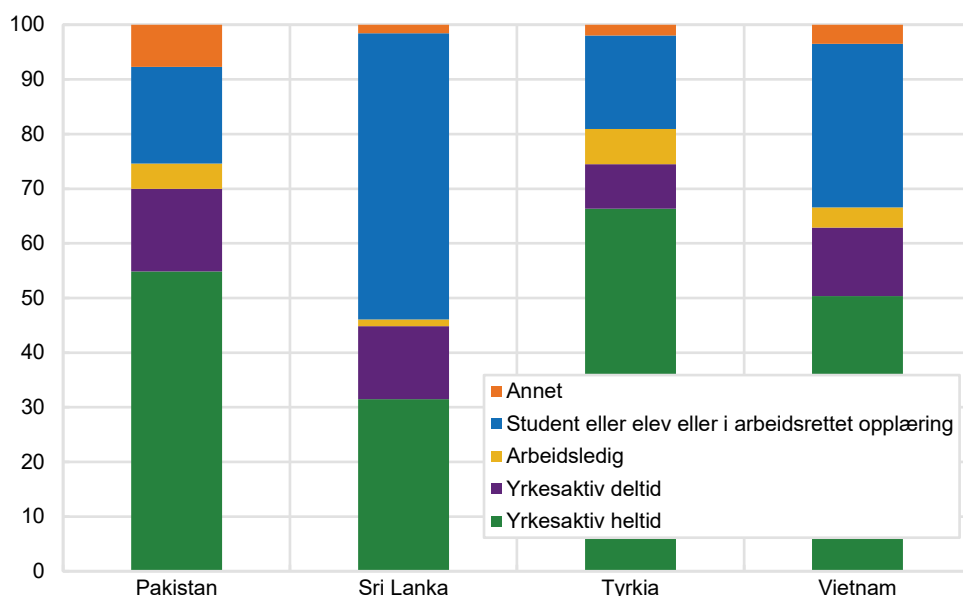
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Når man er 16-19 år bor det store flertallet hjemme, over 80 prosent, uansett hvilken bakgrunn man har. Mens flertallet i befolkningen i alt har flyttet ut innen de når 24 år, er det først i aldersgruppen 25-29 år at flertallet av norskfødte barn av innvandrere ikke lenger bor sammen med foreldrene. Ser vi på de eldste i vårt utvalg (30-39 år), bor 17 prosent av dem med foreldre fra Sri Lanka fortsatt sammen med foreldrene, mens 1 prosent i befolkningen gjør det samme.

I dette kapittelet er hvorvidt de unge bor sammen med foreldrene spesielt viktig å ta hensyn til. Vi er mindre interessert i å vite hvordan boforholdene til de unge er mens de bor hjemme. Vi er mer interessert i hvordan boforholdene blir når de etablerer seg på egenhånd. I alle tabeller skiller vi derfor ut de som ikke bor hjemme, og det er boforholdene til denne gruppen vi kommenterer i teksten.

De norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia og Pakistan og som har flyttet ut fra foreldrehjemmet er oftest yrkesaktive, mens halvparten av dem med foreldre fra Sri Lanka holder på med å ta utdannelse, og 1 av 3 med foreldre fra Vietnam gjør det samme (se figur 3.3).

Figur 3.3 Selvdefinert økonomisk status blant dem som ikke bor sammen med foreldrene. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016

3.3. Bor oftere alene

De norskfødte med innvandrerforeldre er oftere aleneboende enn de unge i befolkningen som helhet, og bor sjeldnere sammen med en partner uten å ha barn (se tabell 3.1). Andelen som bor sammen med en partner og har barn i alderen 0-6 år er like stor blant unge i befolkningen generelt og blant de unge norskfødte med foreldre som har innvandret til Norge.

Tabell 3.1 Husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
Aleneboende 16-39 år	22	17	14	17	11	24
Par u/ barn, 16-39 år	14	6	9	7	2	5
Par m/ barn 0-6 år	24	17	22	21	5	10
Par m/ barn 7-19 år	18	30	29	27	48	29
Par m/ barn 20 år +	4	10	9	11	13	9
Enslige forsørgere m/barn 0-19 år	8	11	11	10	11	14
Andre og ikke klassifiserte	11	8	6	8	10	9
Antall personer	2 204	1 049	259	263	261	266
Bor ikke med foreldre						
Aleneboende 16-39 år	29	37	29	34	43	52
Par u/ barn, 16-39 år	18	13	18	13	9	11
Par m/ barn 0-6 år	30	31	36	37	14	19
Par m/ barn 7-19 år	7	3	5	3	0	2
Par m/ barn 20 år +	0	0	0	0	0	0
Enslige forsørgere m/barn 0-19 år	5	5	6	5	0	6
Andre og ikke klassifiserte	12	11	6	9	35	11
Antall personer	1 680	453	127	133	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Variasjonen etter foreldrenes landbakgrunn er imidlertid stor. Halvparten av dem med foreldre fra Vietnam og 43 prosent av dem med foreldre fra Sri Lanka bor alene. Blant dem med foreldre fra Tyrkia og Pakistan er det vanligere å ha små barn. Disse forskjellene henger nok delvis sammen med snittalderen i gruppene, og at de fra Pakistan og Tyrkia i større grad har nådd både yrkes- og familieetableringsalder.

3.4. Bor oftere i blokk

De norskfødte med foreldre som har innvandret til Norge bor oftest i boligblokk (se tabell 3.2), mens de unge i befolkningen som helhet oftest bor i enebolig (frittliggende hus). Dette henger nok sammen med bosettingsmønsteret vi viste innledningsvis. I Norge som helhet er det vanligst å bo i enebolig, mens i store kommuner er det mindre vanlig. I Oslo bor færre enn 1 av 10 i enebolig, og i sentrale kommuner som Bærum, Trondheim, og Bergen bor færre enn 1 av 3 i en husholdning med eget hus (SSB, 2017b). Samtidig ser vi at de norskfødte med familiebakgrunn fra Vietnam er de som oftest bor i blokk eller bygård, til tross for at de i minst grad bor i tettbygde strøk av de norskfødte med innvandrerforeldre.

Tabell 3.2 Andel som bor i ulike typer bolig. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
Frittliggende hus	51	32	23	31	36	37
Rekke- eller kjedehus	10	12	14	12	14	10
To-, tre-, eller firemannsbolig	12	13	9	12	17	14
Boligblokk eller bygård	26	43	53	44	33	38
Annet	1	1	1	1	1	1
Antall personer	2 152	1 043	257	260	260	266
Bor ikke med foreldre						
Frittliggende hus	45	21	19	24	25	15
Rekke- eller kjedehus	10	11	14	11	9	8
To-, tre-, eller firemannsbolig	13	13	6	15	18	12
Boligblokk eller bygård	32	54	60	48	45	65
Annet	2	1	1	2	3	0
Antall personer	1 673	447	126	131	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

3.5. Å eie eller ikke eie

I Norge er det vanlig å eie sin bolig, og hvorvidt man kommer seg inn på boligmarkedet er en levekårsmarkør: vi regner det å eie boligen som et gode. Leiere har gjennomgående den høyeste boutgiftsbelastningen (Normann, 2017b), og oftere dårligere bomiljø enn de som eier (Normann, 2016).

Sammenlignes norskfødte med innvandrerforeldre i vårt utvalg med unge i befolkningen sett under ett, eier de oftere boligen de bor i. I alt 67 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre som har etablert seg i egen husholdning eier boligen, mens i befolkningen i samme aldersgruppe er det 60 prosent som er boligeiere (se tabell 3.3). Det er unge med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan som trekker andelen eiere opp. *Innvandrere* fra Pakistan, Sri Lanka, Vietnam og Tyrkia har også høyere eierandel enn befolkningen i alt (kontrollert for alder, kjønn og bosted) (Vrålstad, 2017a).

At norskfødte med foreldre som har innvandret til Norge generelt (ikke bare de fire landene vi ser på her) like ofte blir boligeiere bekreftes i registerstatistikken om boforhold. Felles for etablering som eier på boligmarkedet, uansett hvilken gruppe man ser på, er at det tar tid, og med økende alder er det flere og flere som etablerer seg (Normann, 2017a).

Tabell 3.3 Andel som bor i eid/leid bolig og type leieforhold. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvanderforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
Selveier	57	65	63	65	69	63
Borettslag, boligaksjeselskap	10	14	20	14	12	9
Leier eller disponerer på annen måte	32	22	17	21	19	28
Av disse:						
Leier av det offentlige	2	3	4	3	3	4
Leier av organisasjon, arbeidsgiver eller profesjonell utleier	6	2	2	1	3	3
Leier av slektning eller venn	9	8	4	10	3	8
Leier av annen privatperson	15	8	7	7	8	12
Antall personer	2 153	1028	255	257	256	260
Bor ikke med foreldre						
Selveier	49	51	56	56	41	41
Borettslag, boligaksjeselskap	11	16	21	16	7	12
Leier eller disponerer på annen måte	40	33	23	28	52	47
Av disse:						
Leier av det offentlige	3	5	4	4	9	7
Leier av organisasjon, arbeidsgiver eller profesjonell utleier	8	3	3	1	10	7
Leier av slektning eller venn	11	12	6	13	10	13
Leier av annen privatperson	18	14	10	11	22	20
Antall personer	1 674	448	127	131	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Ikke bare alder, men også bosted har noe å si for eierandelen. Det er vanligere å leie bolig i sentrale kommuner som Oslo, Trondheim, Tromsø, Bergen, Stavanger, Kristiansand og Drammen (SSB, 2017g). Til tross for at de unge med familiebakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam bor mindre sentralt enn norskfødte med foreldre fra Pakistan og Tyrkia, er det de som i minst grad eier boligen de bor i. Men igjen må vi huske på at snittalderen her er lavere enn i befolkningen generelt og blant de unge norskfødte med innvanderforeldre sett under ett, at de oftere bor alene, og at mange fortsatt går på skole eller studerer.

De som leier bolig leier oftest av privatpersoner, enten det er en slektning eller venn, eller en annen privatperson. 10 prosent av unge med foreldre fra Sri Lanka leier av organisasjon, arbeidsgiver eller profesjonell utleier. Dette er i hovedsak studenter.

3.6. 1 av 5 eier et fritidshus eller en sekundærbolig

Et ytterligere gode, bortsett fra å eie boligen, er å eie en fritidsbolig eller en sekundærbolig. 1 av 5 av de norskfødte med innvanderforeldre og som ikke bor med foreldrene, tilhører en husholdning som eier én eller flere sekundærboliger eller fritidshus.

Særlig er det norskfødte med foreldre som er innvandret fra Pakistan som eier en ekstra bolig eller et fritidshus, 9 prosent har minst én bolig i utlandet, mens 15 prosent eier minst én sekundærbolig i Norge. Andelen er minst blant dem med foreldre fra Vietnam. Her har vi ikke sammenlignbare tall for unge i befolkningen som helhet.

Tabell 3.4 Eier andre boliger eller fritidshus i Norge eller utlandet foruten primærbolig. Norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt					
Eier én annen bolig/fritidshus	24	33	26	22	12
Hvorav i utlandet	14	27	15	10	4
Eier to eller flere andre boliger/fritidshus	10	9	14	7	3
Hvorav minst én ligger i utlandet	7	8	10	5	2
Eier ikke annen bolig/fritidshus	67	58	61	71	85
Antall personer	1042	258	259	259	266
Bor ikke med foreldre					
Eier én annen bolig/fritidshus	16	17	19	10	9
Hvorav i utlandet	5	9	6	2	2
Eier to eller flere andre boliger/fritidshus	4	2	7	3	2
Hvorav minst én ligger i utlandet	2	1	3	2	0
Eier ikke annen bolig/fritidshus	80	82	74	87	89
Antall personer	451	127	131	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

3.7. 33 prosent bor trangt ...

En relativt vanlig utfordring når det gjelder boforhold er å bo trangt. Vi regner at en person bor trangt hvis personen bor alene på ett rom, eller i en husholdning med flere personer og der personene er flere enn beboelsesrom. Kjøkken, bad, entré eller små rom under 6 kvm regnes ikke som beboelsesrom.

Som for eierandel og boligtype er det tydelige geografiske forskjeller i trangboddhet. Andelene er størst i byene og aller størst i Oslo. Der bor 20 prosent av alle personer i en trangbodd husholdning, mens andelene er på rundt 14 prosent i Bergen og Trondheim. Andelen trangbodde er også stor i en del små og mellomstore kommuner med universiteter og høyskoler, slik som Ås, Lillehammer og Bø i Telemark (SSB, 2017d).

Tabell 3.5 Andel som bor trangt (objektiv definisjon), antall rom per person og antall personer i husholdningen i gjennomsnitt. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent og gjennomsnitt

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
Trangt	15	34	31	39	34	25
Verken eller	67	56	61	50	60	65
Svært romslig	18	10	9	11	6	10
Antall rom per person i gjennomsnitt	1,6	1,3	1,3	1,3	1,2	1,4
Antall medlemmer i husholdningen i gjennomsnitt	2,9	3,6	3,4	3,8	3,9	3,1
Antall personer	2150	1043	257	260	260	266
Bor ikke med foreldre						
Trangt	18	33	24	36	44	29
Verken eller	67	57	71	51	52	65
Svært romslig	15	10	6	13	4	6
Antall rom per person i gjennomsnitt	1,7	1,6	1,5	1,6	1,3	1,6
Antall medlemmer i husholdningen i gjennomsnitt	2,7	2,5	2,6	2,7	2,5	2,0
Antall personer	1672	450	127	130	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Dette kan være med på å forklare at norskfødte med innvandrereforeldre betydelig oftere bor trangt enn unge i befolkningen som helhet (se tabell 3.5). Også her ser vi store forskjeller etter landbakgrunn. Blant unge med foreldre fra Sri Lanka som ikke bor med foreldrene bor 44 prosent trangt, mens andelen er mindre blant de som bor sammen med foreldrene. De er som vi husker unge, 43 prosent bor alene og halvparten studerer. Blant unge med foreldre fra Tyrkia og Pakistan er det en lavere andel av dem som bor utenfor foreldrehjemmet som bor trangt enn blant

dem som bor sammen med foreldrene. Disse har også høyere snittalder, og de har oftere etablert seg med egen eierbolig enn de unge med foreldre fra Vietnam.

Samtidig ser vi at mens 36 prosent av de unge med foreldre fra Pakistan bor trangt, gjør betydelig færre unge med foreldre fra Tyrkia det samme (12 prosentpoeng mindre). Dette til tross for at de to gruppene omtrent like ofte er etablert med familie og bor i omtrent like store husholdninger.

Innvandrerne fra Tyrkia og Pakistan bor noe oftere trangbodd (4-5 prosentpoeng høyere andel) enn de unge norskfødte med foreldre fra samme land, mens innvandrere fra Sri Lanka og Vietnam bor noe sjeldnere trangt enn de som er født i Norge og som har foreldre fra samme land (Vrålstad, 2017a).

3.8. ... men få opplever boligen som for liten

Å se antall personer opp mot antall rom er et objektivt mål på trangboddhet. Dette sier ikke nødvendigvis så mye om hvordan folk selv opplever hvorvidt det er plass nok i boligen, og vi har derfor spurt om dette i undersøkelsen (se tabell 3.6).

Tabell 3.6 Subjektiv opplevelse av størrelse på boligen. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

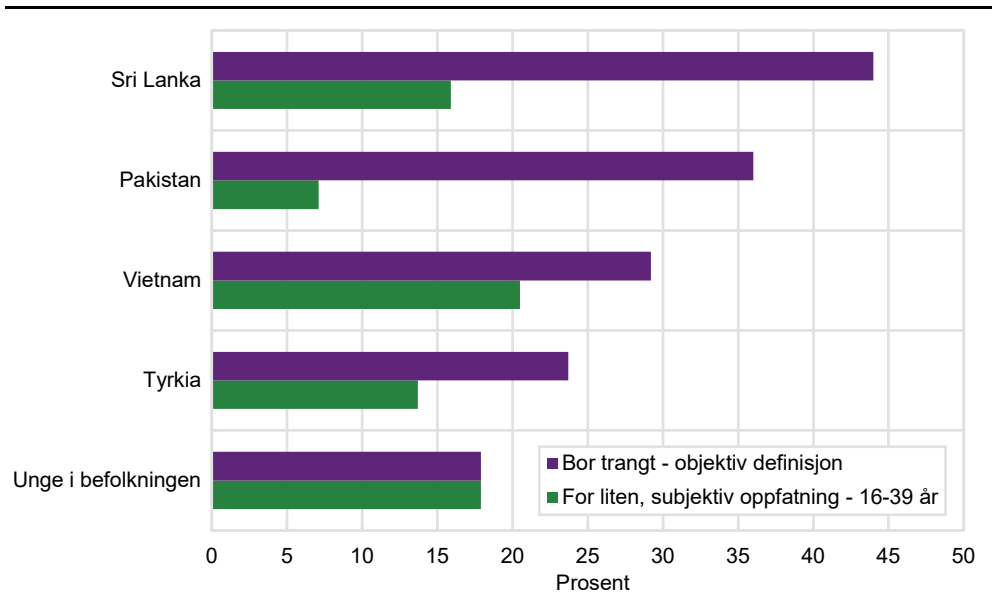
	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
For liten	16	10	11	7	10	13
Passe stor	78	82	85	82	85	79
For stor	6	8	5	10	5	9
Antall personer	2 150	1045	258	260	261	266
Bor ikke med foreldre						
For liten	18	12	14	7	16	21
Passe stor	76	80	80	83	79	72
For stor	6	9	7	10	5	7
Antall personer	1 672	448	127	131	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Ser vi på aldersgruppen 16-39 år i befolkningen er andelen som opplever boligen sin som trang like stor som andelen som objektivt sett bor trangt. Blant de norskfødte med innvandrerforeldre er det derimot store avvik mellom opplevd trangboddhet og objektiv trangboddhet (se figur 3.4). Mens 33 prosent av dem som ikke bor med foreldrene objektivt sett bor trangt, er andelen som selv opplever boligen som for liten kun 12 prosent. Dette avviket finner vi blant norskfødte med foreldre fra alle landene vi ser på her. Avviket er særlig stort blant dem med familiebakgrunn fra Pakistan og Sri Lanka. Minst er det blant norskfødte med foreldre fra Vietnam. Dette mønsteret finner vi også blant innvandrere fra de samme landene (Vrålstad, 2017a).

Selv om de unge fra Vietnam objektivt sett ikke er de som bor trangest, er det de som oftest uttrykker at de bor trangt.

Figur 3.4 Objektiv trangboddhet og subjektiv oppfattelse av boligen som for liten. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

3.9. Liten eller ingen forskjell i boligstandard

Vi har også spurt dem som har innvandrerforeldre om hvordan de opplever to typer av kvalitetsmessige sider ved boligen. Det ene er om man har opplevd tak som lekker, eller fukt i vegger eller i gulv. Det andre er om man opplever støy, enten støyen kommer fra naboer, trafikk, industri eller anleggsvirksomhet.

Tabell 3.7 Problemer med tak som lekker, fukt i vegger eller gulv. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
Ja	5	5	3	4	3	6
Nei	95	96	97	96	97	94
Antall personer	2150	1043	256	260	261	266
Bor ikke med foreldre						
Ja	5	5	3	4	5	7
Nei	95	95	97	96	95	93
Antall personer	1673	448	127	131	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Fukt er ikke et vanlig problem i Norge. Blant unge i befolkningen er det 5 prosent som har oppgitt problemer med fukt, det samme som blant norskfødte med innvandrerforeldre. Forskjellene vi ser mellom norskfødte med foreldre fra de ulike landene som er med i undersøkelsen er ikke statistisk signifikante.

Tabell 3.8 Plaget av støy fra naboer, trafikk, industri eller annen støy, når man oppholder seg inne i boligen. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
Nei	86	86	86	86	88	85
Ja, meget plagsom	2	2	2	2	1	1
Ja, noe plagsom	7	5	8	4	4	5
Ja, lite plagsom	4	6	3	6	6	7
Ja, men ikke plagsom	1	2	0	2	1	2
Antall personer	2152	1046	258	261	261	266
Bor ikke med foreldre						
Nei	84	82	83	84	81	75
Ja, meget plagsom	2	2	2	2	0	2
Ja, noe plagsom	8	8	10	6	9	9
Ja, lite plagsom	5	7	4	6	10	13
Ja, men ikke plagsom	1	1	1	1	0	2
Antall personer	1673	451	127	131	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Det store flertallet av unge i befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre opplever ikke støy (henholdsvis 84 og 86 prosent). Det kan se ut til at de med foreldre fra Vietnam er de som oftest opplever støy (26 prosent), men forskjellen til befolkningen er ikke statistisk signifikant. Andelen av norskfødte med familiebakgrunn fra Vietnam som opplever støyen som meget eller noe plagsom er som i befolkningen og blant de norskfødte med innvandrerforeldre generelt (rundt 10 prosent).

Tabell 3.9 Fornøydhets med boligen som helhet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt						
Svært fornøyd	49	53	49	57	54	46
Fornøyd	48	45	49	42	44	51
Misfornøyd	3	2	2	2	2	2
Svært misfornøyd	1	0	0	0	0	0
Antall personer	2150	1045	258	261	260	266
Bor ikke med foreldre						
Svært fornøyd	46	50	43	55	47	47
Fornøyd	50	48	56	43	52	51
Misfornøyd	3	2	1	2	1	2
Svært misfornøyd	1	0	1	0	0	0
Antall personer	1672	451	127	131	68	125

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Det store flertallet både av de unge i befolkningen som helhet og blant de norskfødte med foreldre som har innvandret til Norge er fornøyd med boligen sin. Det er små forskjeller i tilfredshet mellom dem som bor med foreldrene og dem som ikke bor med foreldrene. Unge med foreldre som har innvandret fra Pakistan uttrykker oftere at de er «svært fornøyd» med boligen, både de som bor hos foreldrene og de som ikke bor sammen med foreldrene. Imidlertid er ikke forskjellen mellom unge norskfødte med familiebakgrunn fra Pakistan og befolkningen statistisk signifikant.

3.10. Oppsummering

Norskfødte med innvandrerforeldre bor i mer sentrale strøk, de bor oftere i blokk og bor lenger sammen med foreldrene sine enn unge i befolkningen i sin helhet. Særlig blir unge norskfødte med foreldre fra Sri Lanka boende lenge hjemme.

De unge med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam er i snitt yngre og oftere under utdanning enn de med foreldre fra Tyrkia og Pakistan. Sistnevnte er oftere etablert med jobb og egen familie, og en del av de forskjellene vi ser i etablering på boligmarkedet kan være uttrykk for at de unge fra de ulike landene er i forskjellig livsfase.

Dette ser vi på eierandelen. Sett under ett eier de norskfødte med innvandrereforeldre oftere boligen sin enn unge i befolkningen, men eierandelen trekkes opp av unge med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia. Over halvparten av de unge fra Sri Lanka leier boligen de bor i. 10 prosent av unge fra Sri Lanka leier av det offentlige, og dette er i hovedsak studenter.

1 av 4 av de unge med innvandrereforeldre fra Pakistan eier fritidsbolig eller sekundærbolig, oftere enn de unge med bakgrunn fra de andre tre landene. De fleste av disse boligene ligger i Norge.

Når det gjelder bostandard vil nok også livsfase og hvor man bor i landet spille inn. Det er vanligere å bo trangt i sentrale strøk. De norskfødte med innvandrereforeldre bor oftere trangt enn unge i befolkningen, hvis vi ser antall personer opp mot antall rom (objektiv trangboddhet), og oftest gjelder dette unge fra Sri Lanka (44 prosent). De bor ofte alene, og halvparten er studenter. Samtidig bor 36 prosent av de veletablerte unge med foreldre fra Pakistan trangt. Dette er oftere enn for de unge med foreldre fra Tyrkia, som omtrent like ofte er etablert med barn og har omtrent like store husholdninger.

I befolkningen er det omtrent like mange av de unge som objektivt sett bor trangt og som selv oppfatter boligen som trang. Blant de unge norskfødte med foreldre som er innvandret til Norge er det betydelig færre som subjektivt uttrykker at boligen er for liten for husholdningen enn som objektivt sett bor trangt.

Når det gjelder to andre kvalitetsmessige sider ved boligen, fukt og støy, er det en omtrent like stor andel som opplever slike problemer blant de norskfødte med innvandrereforeldre som blant de unge voksne i befolkningen.

Unge norskfødte med innvandrereforeldre har altså generelt gode boforhold, selv om de oftere bor trangt. Dette kommer også til uttrykk når vi spør hvor fornøyd de er med boligen sin: det store flertallet både blant unge i befolkningen generelt og norskfødte med innvandrereforeldre er fornøyd med boligen sin.

4. Familieforhold og sosiale relasjoner

Kristin Egge-Hoveid

Sosiale nettverk og gode mellommenneskelige relasjoner er viktig for at vi skal ha det bra. Det å ha noen å dele gleder og bekymringer med og som kan gi oss både emosjonell og praktisk støtte er en kilde til trygghet, trivsel og livskvalitet (Sandnes, 2013; Vrålstad, 2017b). Sosial kontakt har også stor betydning for helse, spesielt psykisk helse. Studier har vist at de som ikke har noen å snakke fortrolig med, oftere har dårligere psykisk helse enn de som har fortrolige sosiale relasjoner (Barstad, 1997). Manglende sosiale relasjoner henger ofte også sammen med opplevelse av ensomhet (Barstad, 2017).

Å ha en partner, eller å være del av en familie med barn, søsken og foreldre er for mange et viktig fundament i livet, med et nært sosialt og følelsesmessig fellesskap. Samtidig er også vennskap utenfor familien viktig som en arena for samvær og følelse av tilhørighet. For de aller fleste innebærer familie og venner en stor ressurs i livet.

For enkelte kan imidlertid sosiale relasjoner også påvirke trygghet, helse og livskvalitet negativt. Dette kan gjelde tilfeller der det utøves streng sosial kontroll, og hvor man av familie eller annet sosialt nettverk utsettes for press eller tvang knyttet til for eksempel valg av venner eller hvem man skal dele livet sitt med. Denne tematikken har vært spesielt debattert i forhold til barn og unge med innvandrerforeldre som vokser opp i Norge. Mange opplever å stå i et krysspress mellom foreldres tradisjoner og normer – og normene i det norske samfunnet, når det gjelder samlivsform og valg av partner (Kavli og Nadim, 2009)

I LKI 2016 er det stilt flere spørsmål som berører denne tematikken. Blant annet hvor mange som er gift og samboende i ulike aldre, samt hvilken innflytelse foreldre har hatt på inngåelse av ekteskap eller valg av partner. Det er også stilt spørsmål om hvor viktig det er at den man gifter seg med har samme landbakgrunn og om man er i slekt med den man er gift med.

Kapittelet tar for seg samlivsmønstre og pardannelse blant norskfødte unge og voksne i alderen 16-39 år med foreldre født i Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam. Kapittelet omhandler også sosiale relasjoner og omgang med familie og venner, både i og utenfor Norge. Der det er mulig sammenlignes resultatene med hele befolkningen i samme alder.

4.1. Samlivsmønstre og pardannelse

Samlivsmønsteret i befolkningen i Norge har de siste 40 årene endret seg markant. Færre gifter seg, og antallet par som velger samboerskap er mangedoblet (SSB, 2018a, 2018b). Det å inngå ekteskap eller samboerskap skjer også senere i livet enn hva som var vanlig for en generasjon siden (Wiik, 2012). Flere studier har vist at det er forskjeller mellom samlivsmønstre i befolkningen som helhet og blant innvandrere. Innvandrere fra ulike deler av verden bærer med seg ulike tradisjoner, praksiser og normer knyttet til det å etablere og leve i en familie. Blant innvandrere er flere gifte og færre er samboere sammenlignet med befolkningen som helhet (Sandnes, 2017a). Til nå har relativt få av innvandrernes barn kommet i en alder der de har rukket å gifte seg og det er færre studier av pardannelse og ekteskapsmønstre blant norskfødte med innvandrerforeldre. De studiene som hittil er gjort, viser at det er en lavere andel gifte og en noe større andel samboere enn blant dem som selv har innvandret. Norskfødte med innvandrerforeldre ser også ut til å inngå ekteskap senere enn foreldregenerasjonen (Wiik, 2012). Om man gifter

seg, når man gifter seg, ektefellens landbakgrunn, og hva slags samlivsform man velger varierer også med hvilken landbakgrunn både innvandrere og deres barn har (Dzamarija og Sandnes, 2016).

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrerforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrerforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrerforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrerforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

Resultater fra Levekårsundersøkelsen om helse 2015

De generelle levekårsundersøkelsene gir data for et tverrsnitt av den norske befolkningen. Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg klart fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant innvandrere i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å gjenspeile innvandrernes fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen 2017). I denne resultatrapporten er derimot ikke resultatene for befolkningen vektet for å gjenspeile utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre. Resultatene fra de generelle levekårsundersøkelsene er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år. Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og dette må tas hensyn til når man sammenlikner tallene. Les mer om dette i kapittel 1.6.

Få samboere

I befolkningen som helhet i alderen 16-39 år er nesten like mange samboere som gifte. 24 prosent i denne alderen er gift, mens 20 prosent er samboere. Blant norskfødte med innvandrerforeldre er det nesten samme andel gifte som i befolkningen, 23 prosent, mens kun 4 prosent er samboere (se figur 4.1). Dette betyr altså at det er en mindre andel blant norskfødte med innvandrerforeldre som lever i et samboerskap med fast partner.

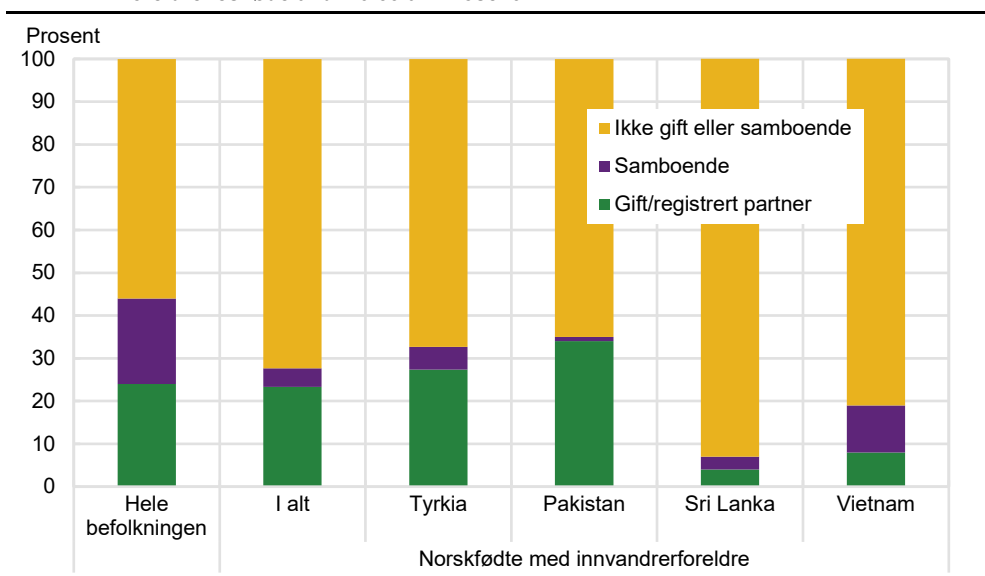
Det er imidlertid relativt store forskjeller etter landbakgrunn. Det er flest gifte blant norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia. 34 prosent av dem med pakistansk- og 27 prosent av dem med tyrkisk bakgrunn er gift, mens andelen gifte er liten blant dem med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam, kun 3 og 8 prosent.

En viktig grunn til forskjellen i andelen gifte mellom de fire gruppene er at aldersfordelingen er svært ulik. De norskfødte med innvandrerforeldre har en lavere gjennomsnittsalder enn befolkningen i samme aldersgruppe (se figur 1.1). De med foreldre fra Sri Lanka er videre langt yngre enn de med foreldre fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam. Rundt halvparten av dem med foreldre fra Sri Lanka er mellom 16 og 19 år. De med foreldre fra Vietnam og Tyrkia har noenlunde lik aldersfordeling, mens de med familiebakgrunn fra Pakistan i snitt er eldre enn de

tre andre landgruppene. Aldersfordelingen blant de intervjuede fra de fire landene er viktig å ta i betraktning under lesingen av denne delen om samlivsmønstre og pardannelse.

Andelen samboere i hele befolkningen er 20 prosent. Andelen blant norskfødte med innvandrerforeldre er langt lavere, 6 prosent, men med store forskjeller mellom de ulike landgruppene. Det er svært få samboere blant dem med foreldre fra Pakistan, kun 1 prosent. Blant dem med bakgrunn fra Tyrkia er andelen samboere noe høyere, 5 prosent. Blant dem med foreldre fra Vietnam er imidlertid andelen samboende større enn andelen gifte, hvor 11 prosent oppgir at de er samboende. Vi vet av tidligere studier at unge med bakgrunn fra Vietnam som inngår parforhold i større grad velger samboerskap, i likhet med befolkningen generelt (Dzamarija og Sandnes, 2016; Wiik, 2012, 2014).

Figur 4.1 Samlivsstatus. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå

Videre ser vi at det er noen flere samboende menn enn kvinner blant de norskfødte med innvandrerforeldre (se tabell 4.1), med unntak av dem med bakgrunn fra Vietnam, der andelen samboende kvinner er størst, med 13 prosent. Blant menn finner vi høyest andel samboende med bakgrunn fra Tyrkia, hvor 7 prosent oppgir å ha en samboer. Vi ser også at det er en litt større andel menn enn kvinner som hverken har ektefelle eller samboer, og det gjelder både blant norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen. De som oppga at de ikke var gift eller samboende ble spurt om de var forlovet eller hadde kjæreste. 3 prosent svarte at de var forlovet, mens 15 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre oppga at de hadde kjæreste. Blant norskfødte med foreldre fra Vietnam oppgir 28 prosent at de har kjæreste. Blant norskfødte med bakgrunn fra Pakistan hadde 9 prosent kjæreste, mens 15 og 11 prosent hadde kjæreste blant dem med bakgrunn fra Tyrkia og Sri Lanka.

Tabell 4.1 Samlivsstatus, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Begge kjønn						
Gift/registrert partner	24	23	27	34	4	8
Samboende	20	4	5	1	3	11
Ikke gift eller samboende	56	72	67	65	94	82
Menn						
Gift/registrert partner	20	22	24	31	3	7
Samboende	18	5	7	2	5	8
Ikke gift eller samboende	62	74	69	67	93	84
Kvinner						
Gift/registrert partner	27	25	32	38	5	8
Samboende	23	4	3	0	1	13
Ikke gift eller samboende	50	71	65	62	94	79
Antall personer	2939	1048	259	262	261	266
Antall menn	1496	521	140	140	118	123
Antall kvinner	1443	527	119	122	143	143

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

Mindre andel bor med partner

At det er mindre vanlig blant norskfødte med innvandrerforeldre å inngå samboerskap innebærer at det er enn lavere andel som lever med en fast partner i ung alder (se tabell 4.2). 93 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre mellom 20 og 24 år er hverken gift eller samboende, mens det gjelder 80 prosent i samme aldersgruppe i befolkningen. I befolkningen som helhet i denne aldersgruppen er 18 prosent samboende og 2 prosent gift, mens blant norskfødte med innvandrerforeldre er 5 prosent gift og 2 prosent er samboende. Blant 25-29 åringene er en vesentlig større andel gift blant norskfødte med innvandrerforeldre enn i befolkningen, 38 mot 21 prosent. I den eldste aldersgruppa jevner det seg ut, og omtrent like mange norskfødte med innvandrerforeldre som i befolkningen lever med en partner, men andelen som har giftet seg er da vesentlig høyere blant norskfødte med innvandrerforeldre enn i befolkningen, 64 mot 46 prosent.

Tabell 4.2 Samlivsstatus, etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

		Gift eller registrert partner	Samboer	Ikke gift eller samboende	Antall personer
Alle	Befolkningen	24	20	56	2 939
	Norskfødte med innvandrerforeldre	23	4	73	1 045
16-19 år	Befolkningen	1	2	97	585
	Norskfødte med innvandrerforeldre	0	1	99	344
20-24 år	Befolkningen	2	18	80	606
	Norskfødte med innvandrerforeldre	5	2	93	322
25-29 år	Befolkningen	21	31	48	590
	Norskfødte med innvandrerforeldre	38	9	53	204
30-39 år	Befolkningen	46	24	31	1 158
	Norskfødte med innvandrerforeldre	64	7	29	175

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

4.1. Partners bakgrunn

Å gifte seg med noen som har lik bakgrunn som en selv er svært utbredt i de fleste samfunnslag og kulturer. Mange studier av pardannelser viser at vi gjerne finner oss en partner som er lik oss selv, for eksempel med noenlunde samme sosiale bakgrunn, utdanning eller yrke (Hansen, 1995; Wiik, 2014). Tidligere studier har vist at dette også gjelder innvandrere. De aller fleste som gifter seg, finner en

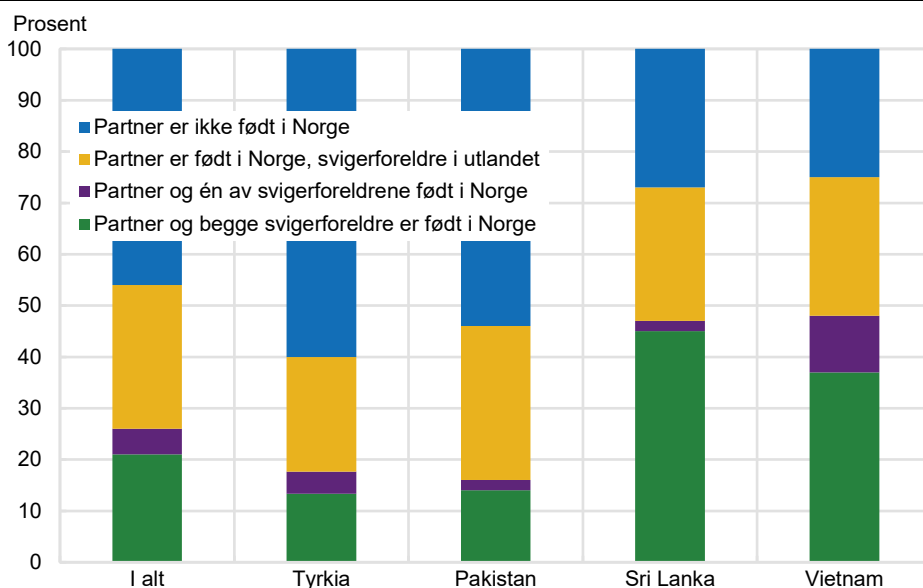
ektefelle med samme innvandrerbakgrunn, eller de gifter seg med en person fra opprinnelseslandet (Egge-Hoveid og Sandnes, 2015).

I Levekårsundersøkelsen ble det også spurt om betydningen av å ha samme landbakgrunn for et lykkelig ekteskap, nærmere beskrevet i kapittel 9.4. Her så vi at rundt 30 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre mente dette var svært eller ganske viktig. Høyest var andelen blant dem med foreldre fra Tyrkia og Pakistan, hvor 38 og 34 prosent mente det var svært eller ganske viktig. Blant dem med foreldre fra Sri Lanka oppga 25 prosent at samme landbakgrunn var viktig, mens det gjaldt kun 8 prosent med foreldre fra Vietnam.

Vanligst med partner uten innvandrerbakgrunn når foreldrene kommer fra Sri Lanka

Dette reflekteres også i forskjellene mellom norskfødte med bakgrunn fra de fire landene når det gjelder partners bakgrunn. Respondentene ble spurt om ektefelle, samboer, forlovede eller kjæreste var født i Norge, og det ble også spurt om svigerforeldre var født i Norge eller i utlandet. Vi finner det samme mønsteret som i svarene knyttet til viktigheten av å ha samme landbakgrunn: En langt større andel fra Sri Lanka og Vietnam oppgir at deres partner er født i Norge og at begge svigerforeldrene også er født i Norge (se figur 4.2). Dette indikerer at partner er uten innvandrerbakgrunn. 45 prosent av dem med foreldre fra Sri Lanka og 37 prosent med foreldre fra Vietnam har både partner og svigerforeldre som er født i Norge. Blant dem med foreldre fra Pakistan og Tyrkia gjelder det samme 14 og 13 prosent.

Figur 4.2 Ektefelles/forlovedes/samboers/kjærestes og svigerforeldres bakgrunn. Norskfødte med innvandrerforeldre som lever i et parforhold, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Flest med foreldre fra Tyrkia og Pakistan har partner født i utlandet

Omvendt er det størst andel med familiebakgrunn fra Tyrkia og Pakistan som oppgir at ektefelle, samboer, forlovede eller kjæreste er født i utlandet. Dette gjelder 60 prosent av dem med bakgrunn fra Tyrkia og 54 prosent av dem med bakgrunn fra Pakistan. Vi vet imidlertid ikke hvorvidt partneren som ikke er født i Norge er født i foreldrenes hjemland, eller i et annet land.

Det er også en god del som oppgir at partner er født i Norge, mens svigerforeldrene er født i utlandet. Dette indikerer at norskfødte med innvandrerforeldre har en partner som også er født i Norge av innvandrerforeldre, enten med samme bakgrunn som en selv, eller annen landbakgrunn. Dette gjelder en av tre av de med

foreldre fra Pakistan som er i et fast parforhold, og rundt en av fire av dem med foreldre fra de tre andre landene.

Kjønnsforskjeller

Det er kjønnsforskjeller både når det gjelder å finne en partner uten innvandrerbakgrunn og å ha en partner som ikke er født i Norge (se tabell 4.3). Det er flere kvinner enn menn som har ektefelle, samboer, forlovede eller kjæreste som er født i utlandet. Kjønnsforskjellen er størst blant dem med foreldre fra Pakistan og Tyrkia. Når det gjelder dem som har både ektefelle og svigerforeldre som er født i Norge er det en høyere andel menn enn kvinner. Dette gjelder dem med foreldre fra Tyrkia, Pakistan og Sri Lanka, men ikke for dem med foreldre fra Vietnam.

Tabell 4.3 Ektefelles/forlovedes/samboers/kjærestes og svigerforeldres fødeland. Norskfødte med innvandrereforeldre som lever i et parforhold, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvandrereforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Partner og begge svigerforeldre er født i Norge	21	13	14	45	37
Menn	21	17	17	:	29
Kvinner	22	9	11	32	42
Partner og én svigerforeldre er født i Norge	5	4	2	2	11
Menn	5	7	3	:	8
Kvinner	4	2	0	0	13
Partner er født i Norge, svigerforeldre i utlandet	28	22	30	26	27
Menn	30	25	32	:	33
Kvinner	25	19	27	28	24
Partner er ikke født i Norge	47	60	54	27	25
Menn	44	52	49	:	31
Kvinner	49	71	61	40	21
Antall personer	426	135	115	49	127
Antall menn	208	73	65	21	49
Antall kvinner	218	62	50	28	78

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Lignende spørsmål om partners bakgrunn ble også stilt i Levekårsundersøkelsen blant innvandrere i 2006. Resultatene er ikke direkte sammenlignbare, men de samme forskjellene mellom de tre landene som da var med i undersøkelsen (Pakistan, Tyrkia og Vietnam) viste seg også da. Imidlertid var det i 2006 en større andel av de unge med innvandrerbakgrunn som oppga at de hadde en partner som var født i utlandet, enn hva LKI 2016 viser (Daugstad, 2009).

4.2. Foreldres involvering i ekteskap og valg av partner

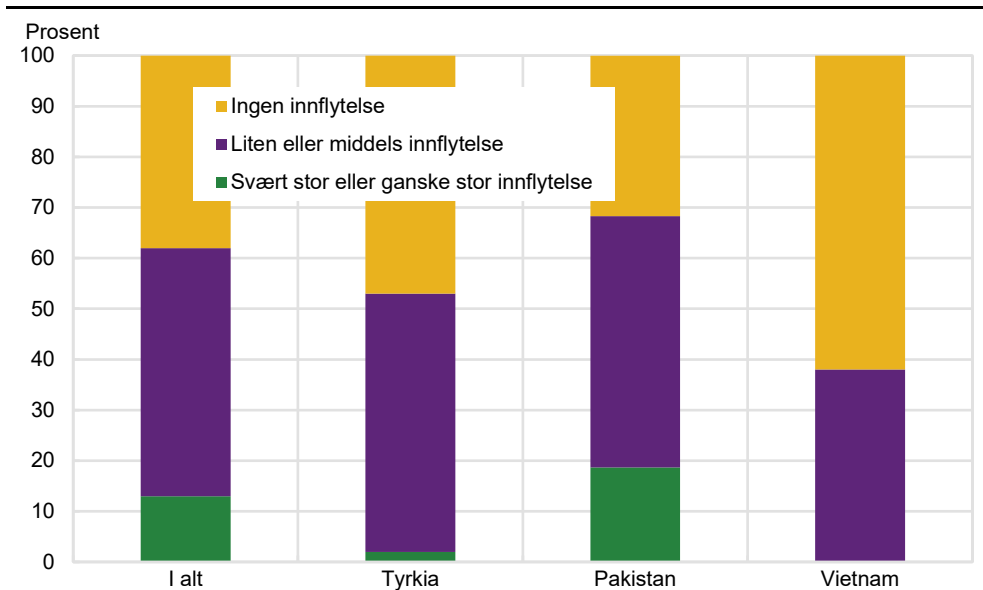
Negativ sosial kontroll og tvangsekteskap er til stadighet i fokus i offentlig debatt. Vi vet at mange unge med innvandrerbakgrunn opplever at de selv ikke får velge hvem de skal gifte seg med, og at det på ulike måter utøves press eller tvang fra foreldre når det gjelder valg av partner og beslutning om å inngå ekteskap (Bredal, 2006). I følge norsk lov er slikt press ulovlig. Alle skal ha rett til å bestemme over sitt eget liv, og dette gjelder også valg av ektefelle. Dette er nedfelt i ekteskapsloven.

Spørsmålene som stilles i undersøkelsen kan ikke avdekke omfanget av tvangsekteskap eller antyde noe skille mellom hva som kan defineres som lovlig innblanding i barnas valg om ekteskap og ektefelle (arrangerte ekteskap) eller eventuelt hva som faller inn under tvang og press som er ulovlig. De som er gift eller forlovet er spurt i hvilken grad foreldrene hadde svært stor, ganske stor, middels, liten eller ingen innflytelse på valget om å gifte/forlove seg eller valg av

ektefelle/forlovede⁵. Det kan imidlertid gi en antydning på hvor mange som utsettes for press når det gjelder slike viktige livsvalg, og om det er forskjeller mellom unge med bakgrunn fra ulike land.

Nær en av fem med bakgrunn fra Pakistan oppgir at foreldrene hadde svært eller ganske stor innflytelse på enten valget om å gifte/forlove seg eller valg av ektefelle/forlovede eller begge deler. Dette er i svært liten eller ingen grad tilfelle for dem med foreldre fra Tyrkia og Vietnam (se figur 4.3). Størst andel blant dem med familiebakgrunn fra Vietnam oppgir at foreldrene ikke hadde noen innflytelse på disse beslutningene overhode, 62 prosent. Dette gjelder også nær halvparten av dem med foreldre fra Tyrkia og rundt en tredjedel av dem med pakistansk bakgrunn.

Figur 4.3 Foreldres involvering i ekteskaps/forlovelses planer og valg av partner. Gifte og forlovede norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland^{1,2}. 16-39 år. Prosent

¹For få gifte/forlovede til å kunne gi tall for Sri Lanka

²N=207. N Tyrkia=81, N Pakistan =83, N Vietnam=29

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

4.3. Slektskap med partner

I Norge i dag er inngåelse av ekteskap og samliv i all hovedsak forstått som noe som angår den enkelte og som er tuftet på idealer om kjærlighet mellom to mennesker. I mange land er imidlertid ekteskap i større grad sett som en forbindelse mellom slekter, og noe som ikke bare angår de unge selv, men familien og slekten som helhet. I en slik kulturell kontekst er det vanlig med arrangerte ekteskap, og da i mange tilfeller mellom søskenbarn (Elgvin og Grødem, 2011). Når innvandrere flytter til Norge, tar mange med seg denne forståelsen av ekteskapet. Det har også blitt hevdet at ekteskap mellom slektninger, i noen tilfeller gjennom proforma ekteskap brukes for å få slekt og familie til Norge (Bredal, 1999).

Parforhold mellom slektninger er ikke utbredt, og det gjelder kun 12 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene vi ser på. Av disse er det hovedsakelig norskfødte med foreldre fra Pakistan som er i slekt med partneren (se tabell 4.4). 21 prosent av dem med foreldre fra Pakistan som er i et parforhold (gift, samboer, forlovet eller kjæreste) med en slektning, og av disse 21 prosentene er 16

⁵ I tekst og figur er de fem svaralternativene slått sammen til tre kategorier. Svært stor eller ganske stor innflytelse er slått sammen, det samme gjelder middels eller liten innflytelse. Ingen innflytelse inkluderer kun dette svaralternativet.

prosent sammen med en kusine eller fetter. Blant dem med foreldre fra Tyrkia og Sri Lanka er det lite utbredt å være sammen med en slektning. Blant dem med familiebakgrunn fra Vietnam svarer ingen at partneren er en slektning. 7 prosent med foreldre fra Tyrkia og Sri Lanka oppgir at de er i slekt med partneren sin.

Tabell 4.4 Andel som er i slekt med ektefelle/forlovede/samboer/kjæreste. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I slekt med partner	12	7	21	7	0
Av de som er i slekt - partner er kusine/fetter	9	4	16	2	0
Ikke i slekt med partner	88	93	79	93	100
Antall personer	427	135	115	49	128

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

4.4. Kontakt med foreldre og søsken

Å ha god kontakt med familien er en viktig ressurs for de fleste mennesker. For voksne barn som har flyttet hjemmefra kan foreldre være viktige støttespillere, blant annet når det gjelder barnepass, økonomisk bistand og rådgiving, praktisk hjelp eller støtte og hjelp i vanskelige situasjoner.

Treffer foreldrene ofte

De aller fleste som er født i Norge av innvandrerforeldre, har foreldrene sine i Norge, rundt 95 prosent, og litt over halvparten bor fremdeles sammen med foreldrene sine, 55 prosent (se tabell 4.5). Av den halvparten som ikke lenger bor med foreldrene sine treffer tre av fire foreldrene sine daglig eller ukentlig.

Vi ser at andelen som bor med foreldre er vesentlig høyere blant norskfødte med innvandrerforeldre enn i befolkningen generelt. Dette skyldes at gruppen norskfødte med innvandrerforeldre mellom 16 og 39 år i snitt er yngre enn befolkningen i samme aldersgruppe og at de flytter senere ut av foreldrehjemmet (se figur 3.2)

Tabell 4.5 Andel som treffer foreldre, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Bor med foreldre	29	55	52	50	74	54
Bor ikke med foreldre	71	45	48	50	26	46
Antall personer	2 882	1033	253	256	260	264
Bor ikke med foreldre	100	100	100	100	100	100
Treffes omtrent daglig	11	33	29	42	22	16
Treffes omtrent hver uke	35	41	43	43	28	39
Treffes omtrent hver måned	23	15	11	10	27	25
Treffes én eller noen ganger i året	26	10	14	4	22	19
Treffes sjeldnere enn hvert år	5	1	3	1	2	1
Antall personer	2 027	439	121	126	69	123

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

Norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan treffer oftest foreldre de ikke bor sammen med. 42 prosent treffer foreldrene sine daglig, og 85 prosent treffes daglig eller ukentlig. I befolkningen som helhet treffe til sammenligning bare 46 prosent foreldrene sine daglig eller ukentlig. Også de med bakgrunn fra Tyrkia treffer foreldre relativt ofte, 72 prosent daglig eller ukentlig, mens de med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam treffer foreldre noe sjeldnere. Dette kan henge sammen med det vi vet om bosettingsmønstre blant dem med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia, hvor en stor andel bor i eller ved Oslo. Befolkningen og de med bakgrunn fra både Sri Lanka og Vietnam bor mer spredt over landet (se kapittel 1.5 og 3.2).

Mye elektronisk kommunikasjon med foreldrene

Når det gjelder kontakt med foreldre i eller utenfor Norge via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende oppgir 56 prosent av dem som ikke bor med foreldrene sine å ha kontakt daglig og 91 prosent å ha kontakt daglig eller ukentlig (tabell 4.6). Igjen er det de med bakgrunn fra Pakistan som har mest kontakt, hvor 67 prosent har daglig kontakt, mens de med foreldre fra Vietnam har minst kontakt, hvor 33 prosent har kontakt daglig. I befolkningen som helhet har 29 prosent kontakt med foreldrene sine daglig, mens 88 prosent har kontakt daglig eller ukentlig.

Tabell 4.6 Andel som har kontakt med foreldre via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Bor med foreldre	29	55	52	50	74	54
Bor ikke med foreldre	71	46	48	50	26	46
	2 881	1034	254	256	260	264
Bor ikke med foreldre	100	100	100	100	100	100
Kontakt omtrent daglig	29	56	51	67	58	33
Kontakt omtrent hver uke	59	35	42	24	36	54
Kontakt omtrent hver måned	10	6	4	5	2	9
Kontakt én eller noen ganger i året	1	1	1	1	1	1
Kontakt sjeldnere enn hvert år	1	2	1	3	3	2
Antall personer	2 026	440	122	126	69	123

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

49 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre som har søsken, bor sammen med søsknene sine (se tabell 4.7). Dette er en større andel enn blant befolkningen som helhet, og kommer av at det er flere i de yngste aldersgruppene blant de norskfødte med innvandrerforeldre enn det er i utvalget fra hele befolkningen, og at de flytter hjemmefra i høyere alder enn det som er vanlig i befolkningen ellers. Vi ser også at en stor andel med foreldre fra Sri Lanka bor med søsken, noe som igjen henger sammen med at denne gruppen er vesentlig yngre enn de med foreldre fra de tre andre landene.

Treffer søsken ofte

Av dem som ikke bor med søsknene sine har de norskfødte med innvandrerforeldre vesentlig mer kontakt med sine søsken enn befolkningen i samme alder. Mens 5 prosent i befolkningen generelt oppgir at de treffer søsken daglig, gjelder dette 27 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre. Igjen er det dem med bakgrunn fra Pakistan som har mest kontakt. En tredjedel treffer søsken daglig og 84 prosent daglig eller ukentlig. Blant dem med foreldre fra Tyrkia treffer 77 prosent søsken daglig eller ukentlig. Norskfødte med bakgrunn fra Vietnam har mindre kontakt med søsken. 13 prosent treffes daglig og 58 prosent treffes daglig eller ukentlig.

Tabell 4.7 Andel som treffer søsken, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent.

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Bor med søsken	22	49	43	47	69	48
Bor ikke med søsken	78	51	57	53	31	52
Antall personer	2 721	1 003	247	252	247	257
Bor ikke med søsken	100	100	100	100	100	100
Treffes omtrent daglig	5	27	28	34	25	13
Treffes omtrent hver uke	28	47	49	50	25	45
Treffes omtrent hver måned	31	16	17	11	26	23
Treffes én eller noen ganger i året	31	9	5	4	23	16
Treffes sjeldnere enn hvert år	5	2	1	1	1	3
Antall personer	2 127	507	145	137	85	140

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

Mye elektronisk kommunikasjon med søsken

På samme måte som for foreldre, har vi også spurt dem som har søsken hvor ofte de har kontakt med søsken de ikke bor sammen med, via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende (se tabell 4.8). Igjen oppgir norskfødte med innvanderforeldre å ha mer kontakt enn befolkningen generelt, og de med foreldre fra Pakistan og Tyrkia har mer kontakt enn dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam har.

Tabell 4.8 Andel som har kontakt med søsken via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvanderforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Bor med søsken	22	49	43	47	69	48
Bor ikke med søsken	78	51	57	53	31	52
Antall personer	2 721	1003	247	252	247	257
Bor ikke med søsken	100	100	100	100	100	100
Kontakt omtrent daglig	19	53	43	65	38	39
Kontakt omtrent hver uke	47	35	45	28	37	42
Kontakt omtrent hver måned	24	8	7	4	18	12
Kontakt én eller noen ganger i året	6	2	3	1	3	1
Kontakt sjeldnere enn hvert år	3	3	1	2	2	6
Antall personer	2 124	506	144	137	85	140

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

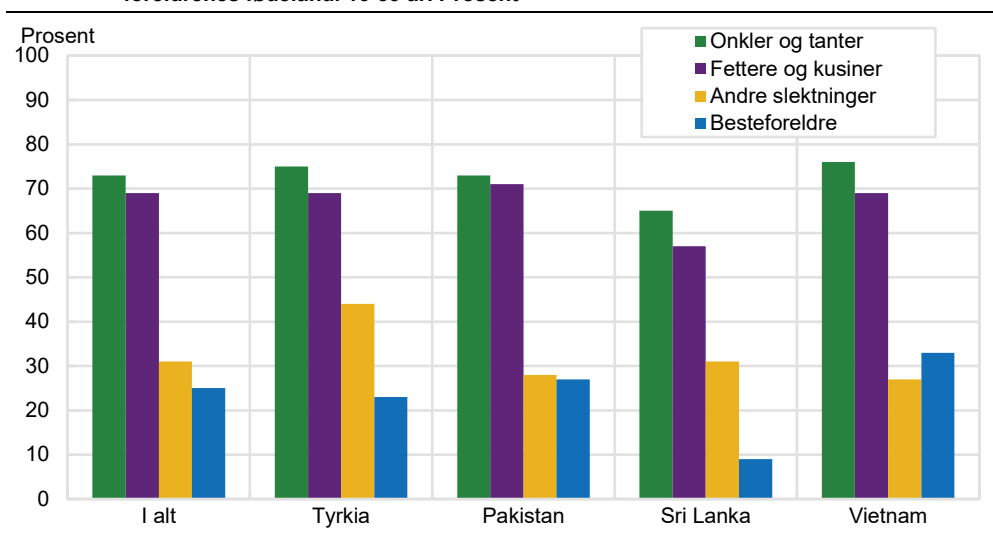
Alt i alt ser det ut til at norskfødte med innvanderforeldre i Norge har god relasjon til familien sin og mye kontakt. En grunn kan være at de bor i nærheten av hverandre, noe som gjør det lett å treffes ofte. Samtidig kan hyppigheten av kontakt også bunne i sterkere familierelasjoner og bånd generelt i mange familier med innvandrerbakgrunn, spesielt blant dem med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia.

4.5. Få har besteforeldre i Norge

Vanlig å ha onkler/tanter og fettere og kusiner i Norge

Å ha andre familiemedlemmer i Norge, som for eksempel besteforeldre, tanter, onkler, kusiner og fettere må antas å gi en forankring og følelse av tilhørighet til Norge (Blom, 2008). En relativt stor andel rapporterer å ha slektninger i Norge, spesielt onkler og tanter, og fettere og kusiner (se figur 4.4). Andelen som har onkler og tanter i Norge er rundt 75 prosent for alle norskfødte med innvanderforeldre i vårt utvalg, med unntak av dem med foreldre fra Sri Lanka, hvor det gjelder 65 prosent. 70 prosent har kusiner og fettere i Norge. Det er små forskjeller mellom landgruppene, men igjen med unntak av Sri Lanka (60 prosent).

Figur 4.4 Andel som har familiemedlemmer i Norge. Norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

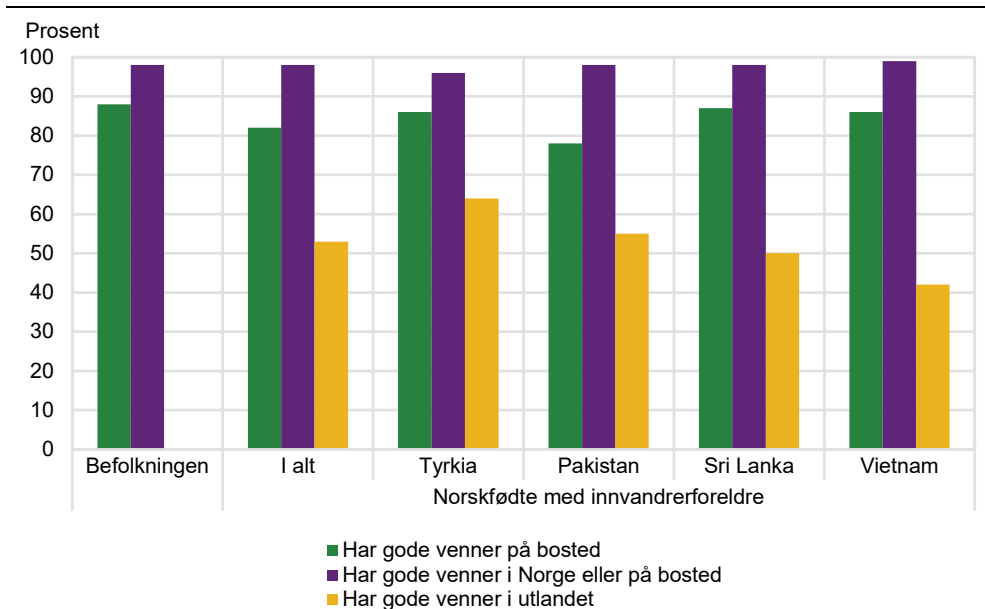
Få har besteforeldre i Norge

Til sammenligning har relativt få besteforeldrene sine i Norge, rundt 25 prosent, og igjen færrest blant dem med foreldre fra Sri Lanka, der 9 prosent oppgir å ha besteforeldre i Norge. Dette skyldes både at mange har mistet sine besteforeldre, men også at de som har innvandret i mindre grad har blitt familiegjennforent med egne foreldre, og at disse har blitt boende i hjemlandet.

4.6. De fleste har en god venn

For å høre hjemme i et samfunn er det viktig å ha sosial kontakt med mennesker utenfor ens umiddelbare familie. Dette er kontakter som gjerne knyttes på frivillig basis ut fra felles interesser og aktiviteter. Som ved relasjoner mellom familie-medlemmer er det også her visse ytre rammer som danner bakgrunnen for kontakten (for eksempel felles bosted), men som regel har den enkelte større spillerom for å innlede og avbryte kontakten ut fra egne preferanser enn ved familierelasjoner (Sandnes, 2017a). Tidligere studier har vist at gode, tillitsfulle og varige relasjoner til andre mennesker, danner et godt utgangspunkt for å håndtere mange av livets utfordringer (Bø og Schiefloe, 2007).

Figur 4.5 Andel som har gode venner. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

Svært få mangler gode venner

Svært få norskfødte med innvandrerforeldre mangler gode venner, kun 2 prosent oppgir at de hverken har venner der de bor eller andre steder i Norge (se figur 4.5). Mange norskfødte med innvandrerforeldre har også gode venner i utlandet. Andelen som enten har gode venner der man bor *eller* andre steder i Norge er den samme som i befolkningen generelt, men det er en noe mindre andel blant norskfødte med innvandrerforeldre som sier de har en god venn der de bor. De med foreldre fra Pakistan er de som i størst grad sier de ikke har venner der de bor, hvor dette gjelder 22 prosent. De med foreldre fra Tyrkia har i stor grad venner der de bor, men de er også de som oftest oppgir å ha gode venner i utlandet, hvor dette gjelder 64 prosent.

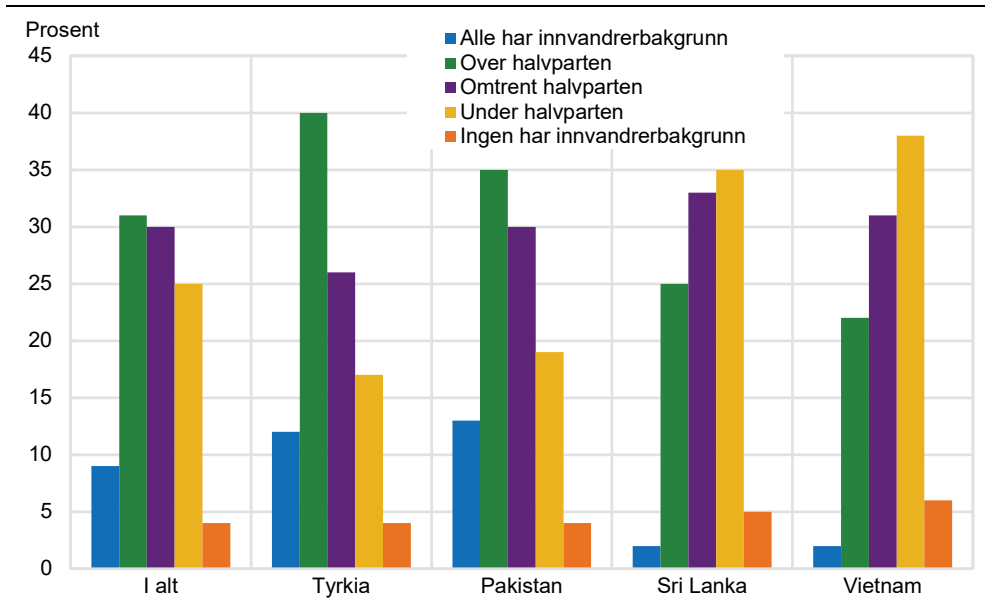
Mange har venner med innvandrerbakgrunn

Mange av vennene har også innvandrerbakgrunn

Vi har også sett på om vennene har innvandrerbakgrunn eller ikke. 9 prosent oppgir kun å ha venner med innvandrerbakgrunn. Et stort flertall, 60 prosent, svarer at rundt halvparten eller over halvparten av vennene deres har innvandrerbakgrunn

(se figur 4.6): 31 prosent sier at over halvparten har innvandrerbakgrunn og 30 prosent sier rundt halvparten. Kun 4 prosent sier ingen har innvandrerbakgrunn.

Figur 4.6 Andel venner med innvandrerbakgrunn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Men også her er det forskjeller mellom norskfødte med bakgrunn fra ulike land. De med bakgrunn fra Vietnam og Sri Lanka har færre venner med innvandrerbakgrunn enn de med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan. 35 prosent av dem med bakgrunn fra Sri Lanka og 40 prosent av dem med bakgrunn fra Vietnam sier at under halvparten av vennene deres har innvandrerbakgrunn, mens det samme gjelder 17 prosent og 19 prosent av dem med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan.

Henholdsvis 12 og 13 prosent med foreldre fra Tyrkia og Pakistan sier at alle vennene deres har innvandrerbakgrunn, mens det gjelder bare 2 prosent av dem med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka. Dette kan igjen henge sammen med bosettingsmønstre i de ulike gruppene. En større andel med pakistansk og tyrkisk bakgrunn bor i innvandrertette områder sammenlignet med dem som har bakgrunn fra Vietnam og Sri Lanka (Høydahl, 2013).

4.7. Ofte kontakt med gode venner

Tre av fire er ofte sammen med gode venner

Norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen i sin helhet er i kontakt med sine venner ofte. 77 prosent oppgir å ha mye kontakt med gode venner, det vil si daglig eller omtrent hver uke. Dette er en noe mindre andel enn i hele befolkningen hvor dette gjelder 81 prosent (se tabell 4.9 og tabell 4.10).

Ser vi nærmere på dem som har mye kontakt med gode venner etter landbakgrunn, ser vi at det er flere som ofte er sammen med venner blant dem med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam, altså motsatt av hva som var tilfelle når det gjaldt kontakt med familien, hvor de med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia hadde mest kontakt. Samværs mønstret blant norskfødte med innvandrerforeldre og deres venner er relativt likt det vi finner i befolkningen generelt, at de fleste har god kontakt med venner og ser dem relativt ofte. Hyppig kontakt med venner blant dem med foreldre fra Sri Lanka henger nok igjen sammen med at mange av dem som har svart på undersøkelsen er i en alder der de fremdeles går på skole.

Tabell 4.9 Andel som er sammen med gode venner, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Treffes omtrent daglig	29	32	30	32	44	29
Treffes omtrent hver uke	52	45	49	41	42	51
Treffes omtrent hver måned	15	17	18	18	9	16
Treffes én eller noen ganger i året	3	5	2	7	5	3
Treffes sjeldnere enn hvert år	1	1	1	2	0	1
Antall personer	2 884	1 019	249	250	257	263

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

Mye elektronisk kontakt med gode venner

På spørsmål om hvor ofte de har kontakt med venner som bor i Norge eller utlandet via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, oppgir 71 prosent av de norskfødte med innvandrereforeldre å ha kontakt daglig. 93 prosent har kontakt med venner daglig eller ukentlig (se tabell 4.10). Her finner vi ikke så store forskjeller etter foreldrenes fødeland, men aller størst andel er det blant dem med bakgrunn fra Sri Lanka. Andelen som har kontakt med sine venner daglig er større enn det vi finner i befolkningen generelt hvor, 62 prosent er i daglig kontakt med venner.

Tabell 4.10 Andel som har kontakt med gode venner i Norge via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Kontakt omtrent daglig	62	71	69	71	76	72
Kontakt omtrent hver uke	33	22	24	23	19	21
Kontakt omtrent hver måned	4	5	4	6	3	5
Kontakt én eller noen ganger i året	1	1	2	1	1	2
Kontakt sjeldnere enn hvert år	0	0	0	0	0	0
Antall personer	2 888	1 014	245	250	256	263

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

Hyppig elektronisk kontakt med gode venner i utlandet

Når det gjelder kontakt med venner som bor i utlandet via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende er andelen lavere enn for kontakt med venner i Norge. Likevel har rundt halvparten daglig eller ukentlig kontakt med venner i utlandet. Dette lar seg gjøre i større grad i dag, da de fleste har smarttelefoner og sosiale medier, og hvor det generelt er svært lett å kommunisere med hvem man vil på tvers av landegrenser.

Tabell 4.11 Andel som har kontakt med gode venner som bor i utlandet via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Norskfødte med innvandrereforeldre som har gode venner i utlandet, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvandrereforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Kontakt omtrent daglig	14	18	13	14	14
Kontakt omtrent hver uke	33	29	40	28	23
Kontakt omtrent hver måned	32	34	27	42	39
Kontakt én eller noen ganger i året	15	15	14	11	23
Kontakt sjeldnere enn hvert år	5	4	6	5	2
Antall personer	550	164	141	131	114

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

4.8. Mange har en fortrolig venn

En fortrolig venn er noen du stoler på vil stille opp for deg hvis du møter utfordringer eller alvorlige situasjoner, og er kanskje enda viktigere enn å ha hyppig kontakt. Mange oppgir å ha en som står en nær og som de kan snakke fortrolig med. Det kan være både familiemedlemmer og venner. Andelene blant norskfødte med innvandrereforeldre er så vidt lavere enn i hele befolkningen i samme aldersgruppe, henholdsvis 95 og 98 prosent (se tabell 4.12). Dette betyr at det store flertallet har nære relasjoner i livet sitt. Det er små forskjeller mellom norskfødte med foreldre fra ulike land, men norskfødte kvinner med foreldre fra Tyrkia og menn med foreldre fra Vietnam er de som i størst grad mangler en som står dem nær og som de kan snakke fortrolig med, henholdsvis 7 og 8 prosent.

Tabell 4.12 Andel som har noen som står en nær og kan snakke fortrolig med, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Alle						
Ja	98	95	93	95	97	95
Nei	2	5	7	5	3	5
Menn						
Ja	97	94	94	94	97	92
Nei	3	6	6	6	3	8
Kvinner						
Ja	98	96	93	96	96	97
Nei	2	4	7	4	4	3
Antall personer	2 925	1 037	255	256	260	266
Antall menn	1 487	515	138	137	117	123
Antall kvinner	1 438	522	117	119	143	143

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

4.9. Ensomhet

Ensomhet har sterk sammenheng med lite sosial kontakt, men er ikke det samme som mangel på kontakt med andre (Normann, 2010). Det å oppleve ensomhet har sammenheng med hvilke ønsker man har for sosial kontakt, både hvor ofte og hvor mange man har kontakt og selve innholdet i kontakten (K. Thorsen og Clausen, 2009). Ensomhet kan også brukes som et mål på psykisk helse (se kapittel 10.4).

Norskfødte med innvandrereforeldre føler seg ikke mer ensomme enn gjennomsnittet i befolkningen. Det store flertallet sier de ikke er plaget med ensomhet (se tabell 4.13). Imidlertid er det noen forskjeller mellom kjønn og mellom de med ulik landbakgrunn når det gjelder å være litt, ganske mye eller veldig mye plaget av ensomhet. Ser vi på dem som er ganske mye eller veldig mye plaget av ensomhet er det små forskjeller mellom norskfødte med innvandrereforeldre og befolkningen, og det samme gjelder ulik landbakgrunn. Om lag 5 prosent er ganske eller veldig mye plaget. Blant norskfødte kvinner med foreldre fra Vietnam oppgir 27 prosent at de er litt plaget av ensomhet, men få er ganske eller veldig plaget.

Tabell 4.13 Andelen som har følt seg ensom i løpet av de siste 14 dagene, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Begge kjønn						
Ikke plaget	82	82	84	85	83	76
Litt plaget	13	13	12	11	14	20
Ganske mye plaget	3	2	4	1	0	2
Veldig mye plaget	1	3	1	3	3	2
Menn						
Ikke plaget	85	85	85	86	87	81
Litt plaget	11	11	11	10	11	13
Ganske mye plaget	3	2	3	1	0	2
Veldig mye plaget	1	3	2	3	2	5
Kvinner						
Ikke plaget	80	80	82	84	79	71
Litt plaget	16	16	12	12	17	27
Ganske mye plaget	3	2	5	1	1	1
Veldig mye plaget	2	2	1	3	3	0
Antall personer begge kjønn	2 407	1 042	257	258	261	266
Antall personer menn	1 438	518	140	137	118	123
Antall personer kvinner	1 483	524	117	121	143	143

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

4.10. Oppsummering

Familie- og vennenettverk er viktig for å trives og ha det bra. Det gir personlig trygghet å ha noen rundt seg som kan gi støtte i ulike livsfaser.

Norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn i de fire landene som er med i LKI 2016 er vel så godt forankret i samliv som hele befolkningen, om lag to av tre er enten gift eller samboende. Andelen gifte blant norskfødte med innvandrerforeldre er noe høyere enn i hele befolkningen, mens andelen samboere er betydelig lavere.

Rundt halvparten av dem som er gift, samboende, forlovet eller har kjæreste har en partner som er født i utlandet. 20 prosent har både partner og svigerforeldre som er født i Norge, mens en like stor andel er gift, samboende, forlovet eller kjæreste med en som selv er født i Norge, men hvor foreldrene er født i utlandet.

En liten andel norskfødte med innvandrerforeldre opplever at foreldrene har svært stor eller ganske stor innflytelse på beslutningen om å gifte seg og/eller valg av ektefelle/forlovede. Dette gjelder i størst grad norskfødte med bakgrunn fra Pakistan, hvor rundt en av fem opplever svært sterk eller ganske sterk involvering fra foreldre.

I overkant av en av ti norskfødte med innvandrerforeldre er i slekt med forloveden eller ektefellen sin, og i de fleste tilfeller er man da partner med fetter eller kusine. Å gifte seg med en slektning er vanligst blant norskfødte med bakgrunn fra Pakistan.

Mange norskfødte med innvandrerforeldre har også onkler, tanter, fettere, kusiner bosatt i Norge. Det er imidlertid bare rundt en fjerdedel som har besteforeldrene sine i Norge.

De aller fleste som er født i Norge av innvandrerforeldre har god kontakt med foreldre, søsken og venner. De med foreldre fra Pakistan og Tyrkia treffer og har kontakt med familien sin oftest, oftere enn befolkningen generelt, mens de med

foreldre fra Sri Lanka og Vietnam treffer venner oftere enn de med familiebakgrunn fra Pakistan og Tyrkia.

Mange oppgir å ha en som står dem nær og som de kan snakke fortrolig med. Det kan være både familiemedlemmer og venner. Andelene blant norskfødte med innvandrereldre er så vidt lavere enn i hele befolkningen, henholdsvis 95 og 98 prosent. Dette betyr at det store flertallet har nære relasjoner i livet sitt.

Andelen som opplever noen grad av ensomhet blant norskfødte med innvandrereldre mellom 16 og 39 år er den samme som i hele befolkningen i samme alder, rundt 15 prosent. Det er heller ikke store forskjeller mellom norskfødte med innvandrereldre fra de fire landene.

5. Religion

Anette Walstad Enes

Innvandrere som kommer til Norge har i større eller mindre grad med seg verdier, holdninger, kulturelle skikker – og religiøs tilhørighet fra hjemlandet. Innvandrere fra de fleste land beholder religionen de har blitt oppdratt i, selv etter mange år i Norge (Enes, 2017a). Hvordan er dette for neste generasjon – innvandrernes barn som er født og oppvokst i Norge? Er de i like stor grad religiøse som foreldregenerasjonen og viderefører de foreldrenes religiøse tro og praksis? Dette har vi spurt norskfødte med foreldre fra Pakistan, Sri Lanka, Tyrkia og Vietnam.

I Norge er religions- og ytringsfrihet nedfelt i Grunnloven. Statistisk sentralbyrå har ingen registerbasert statistikk over personers religiøse tro. Statistikkene er derimot basert på antall medlemmer i Den norske kirke, og medlemmer i trossamfunn utenfor Den norske kirke. Her telles antall tilskuddsberettigede medlemmer per trossamfunn, og det er ikke tillatt å føre statistikk over enkeltpersoners religiøse tilhørighet. I denne undersøkelsen, derimot, har vi spurt deltakerne om deres religionstilhørighet og hvordan de opplever å praktisere troen sin i Norge.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrerforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrerforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrerforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrerforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

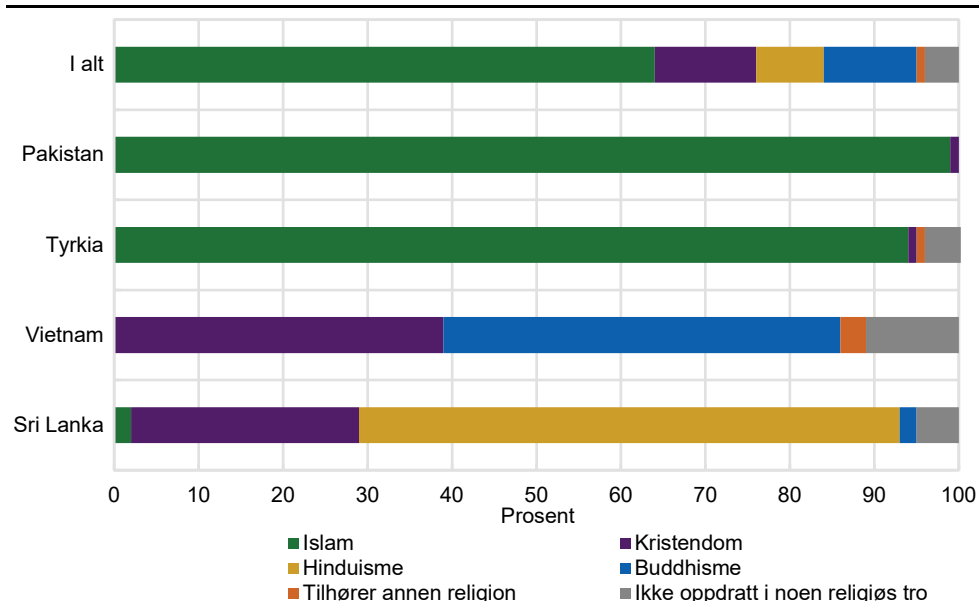
Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

5.1. Flest er oppdratt i islam

Hvilken religion er du oppdratt i?

Blant de norskfødte med foreldre fra Pakistan og Tyrkia, er nær alle oppdratt i islam, hele 99 og 94 prosent oppgir dette (figur 5.1 og tabell 5.1). Blant dem med bakgrunn fra Vietnam er om lag halvparten oppdratt i buddhismen, mens fire av ti er vokst opp i et kristent hjem. 11 prosent oppgir at de ikke har blitt oppdratt i noen religiøs tro. To av tre personer med foreldre fra Sri Lanka oppgir at de har blitt oppdratt i hinduismen, mens nær én av tre er oppdratt i kristendommen. I alt er det 4 prosent som oppgir at de ikke har blitt oppdratt i noen religion.

Figur 5.1 Hvilken religion er du oppdratt i? Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Religion gjenspeiler landbakgrunn

Svar på spørsmålet om religionen man er oppdratt i gjenspeiler i stor grad religionen innvandrere fra samme land er oppdratt i. Både blant innvandrere fra Pakistan og Tyrkia er nær alle oppdratt i islam (Enes, 2017a), slik vi har sett at også de norskfødte med innvandrerforeldre oppgir. Blant de norskfødte med familiebakgrunn fra Vietnam er det en noe mindre andel som oppgir å ha blitt oppdratt i buddhismen enn innvandrere fra samme land. Andelen som er oppdratt innenfor kristendommen er noe større. Det samme gjelder for norskfødte med foreldre fra Sri Lanka, der en noe lavere andel er oppdratt i hinduismen i forhold til innvandrerne. Blant de med bakgrunn fra Sri Lanka, ser vi at en større andel norskfødte med innvandrerforeldre enn innvandrere ikke er oppdratt i noen religiøs tro (Enes, 2017a).

Tabell 5.1 Hvilken religiøs tro er du oppdratt i? Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Islam	64	94	99	2	0
Kristendom	12	1	0	27	39
Hinduisme	8	0	0	64	0
Buddhisme	11	0	0	2	47
Annen religion	1	1	0	0	3
Ikke oppdratt i noen religiøs tro	4	5	0	5	11
Antall personer	1 040	257	258	260	265

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Antall muslimer i Norge

Ingen vet nøyaktig hvor mange muslimer som til enhver tid bor i Norge. Oppmerksomheten rundt dette spørsmålet er stor. SSB registrerer ikke personer etter religion, tro eller livssyn. Vi har derimot statistikk over antall som er medlemmer i muslimske trossamfunn. I tillegg kan vi gjøre optellinger av hvor mange som er fra land der islam er største religion. Disse omtales som 'muslimske land'.

I 2016, året vår undersøkelse ble utført, var 148 200 personer medlem av et muslimsk trossamfunn. Dette utgjør 2,8 prosent av befolkningen i Norge. Antallet har nær doblet seg siste ti år, med en økning på om lag 70 000 personer. Det kan også være en del muslimer som ikke er medlemmer av muslimske trossamfunn. Likeledes kan det være en del som er registrert i et trossamfunn, men som ikke er så aktive eller har en sterk religiøs overbevisning. Disse tallene kan sees på som et *minimumstall* for muslimer i Norge.

Ved inngangen til 2016 var om lag 250 000 personer med innvandrerbakgrunn (innvandrere og norskfødte barn av innvandrere) fra 'muslimske land', noe som utgjorde 4,8 prosent av Norges befolkning. Ikke alle disse er muslimer. Tallet kan derfor sees på som et *maksimumsantall* for muslimer i Norge (Østby og Dalgard, 2017).

Relativt mange innvandrere fra noen land som er regnet som muslimske, oppgir at de ikke tilhører denne religionen i dag (Enes, 2017a). Særlig ser vi at innvandrere fra Iran ikke tilhører islam. Det vil også være noen som har konvertert til islam, og som ikke har innvandrerbakgrunn. Religionshistoriker Kari Vogt antyder at det nå kan være om lag 3 000 personer (Slettholm og Stokke, 2015).

SSBs anslag på antall muslimer i Norge, ligger derfor mellom 150 000 og 250 000, som tilsvarer 2,8 til 4,8 prosent av befolkningen. Østby og Dalgard (2017) estimerte at det i 2016 var i overkant av 200 000 muslimer i Norge. Estimeringen er gjort på bakgrunn av svarene om religionstilhørighet til innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre i denne undersøkelsen, noe som ga 199 500 muslimer. I tillegg regner de med om lag 4 600 barn av en innvandrer og en norskfødt med innvandrereforeldre der begge har bakgrunn fra muslimske land. Til slutt har de lagt til de antatte 3000 uten innvandrerbakgrunn som har konvertert til islam. Dette tilsvarte nær 4 prosent av alle i Norge ved inngangen til 2016.

Størst andel muslimer bor i Oslo, der 9,1 prosent er medlem i et muslimsk trossamfunn, og personer med innvandrerbakgrunn fra muslimske land utgjør 13,2 prosent av byens befolkning.

Medlemmer i trossamfunn utenfor Den norske kirke

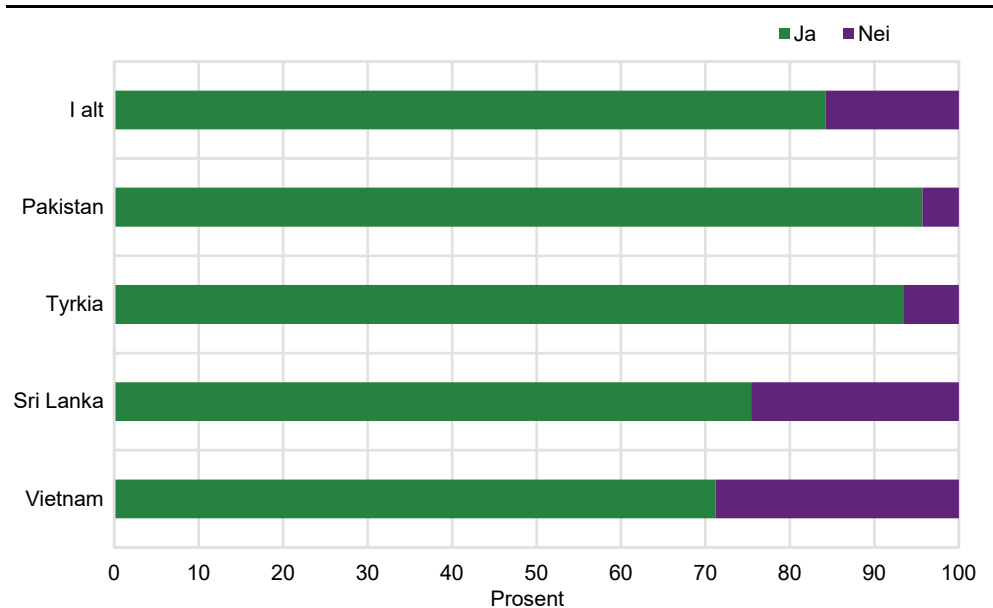
SSB lager statistikk over antall medlemmer i trossamfunn både i og utenfor Den norske kirke. Grunnlovens paragraf 16 slår fast at Den norske kirke er Norges folkekirke som understøttes av staten og at andre tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje. Alle trossamfunn har krav på tilskudd fra staten per medlem. Medlemslister med fødselsnummer sendes til Brønnøysundregisteret for kontroll. Deretter krever loven at listene slettes, og ikke brukes til for eksempel statistikk- eller forskningsformål. Statistikken er derfor over antall medlemmer per trossamfunn og ikke på personnivå.

I 2016 var over 622 000 personer medlemmer i et tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke, en andel tilsvarende 12 prosent av befolkningen (SSB, 2016c). Om lag 350 000 personer er medlemmer i kristne trossamfunn utenfor Den norske kirke. I disse tallene inngår det mange med innvandrerbakgrunn. Islamske trossamfunn hadde 148 000 medlemmer, om lag det samme antallet som den romersk-katolske kirke som hadde nær 150 000. Buddhistiske samfunn hadde nær 19 000 og hinduistiske trossamfunn hadde nesten 9 000 medlemmer. Disse menighetene kan vi anta at i hovedsak består av personer med innvandrerbakgrunn.

5.2. Flest beholder troen de er oppdratt i

Videre spurte vi om de norskfødte med innvandrereforeldre fremdeles tilhører religionen de ble oppdratt i. Spørsmålet har kun gått til dem som oppga å ha blitt oppdratt i en religiøs tro. Figur 5.2 viser at de aller fleste beholder troen – hele 84 prosent. De aller fleste med familiebakgrunn fra Pakistan og Tyrkia har beholdt troen de er oppdratt i, mer enn ni av ti. For dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam er det noe færre – syv av ti har beholdt religionen de er oppdratt i som barn.

Figur 5.2 Tilhører du i dag religionen* du er oppdratt i (ja/nei)? Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

*Spørsmålet har kun gått til de som har oppgitt å ha bli oppdratt i en religiøs tro. Se tabell 5.1.
 Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Flere beholder troen med foreldre fra Pakistan og Tyrkia enn Sri Lanka og Vietnam

Ni av ti innvandrere fra Pakistan og Tyrkia beholder troen sin (Enes, 2017a), så for disse landgruppene er det et lignende mønster for innvandrere og deres norskfødte etterkommere. Innvandrere fra Sri Lanka og Vietnam, derimot, tilhører religionen de er oppdratt i større grad enn de norskfødte med samme bakgrunn. Ni av ti innvandrere fra Sri Lanka og Vietnam (henholdsvis 94 og 88 prosent) oppgir at de fremdeles tilhører religionen de lærte om som barn (Enes, 2017a), mens andelen er bare tre av fire blant norskfødte med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam.

Mindre frafall fra kristendommen og islam enn buddhismen og hinduismen

Selv om de fleste norskfødte med innvandrerforeldre tilhører religionen de ble oppdratt i, ser vi at færre fremdeles tilhører islam og kristendommen: For begge religionene er det 2 prosentpoengs nedgang. 62 prosent tilhører islam i dag, og 10 prosent tilhører kristendommen. De som ikke tilhører noen religiøs tro, utgjør 14 prosent (se tabell 5.1 og 5.2). Blant norskfødte med foreldre fra Tyrkia oppgir 5 prosentpoeng færre at de fremdeles tilhører islam i dag sammenliknet med andelen som ble oppdratt i islam. For dem med pakistanske foreldre er det 4 prosentpoeng færre.

Blant personer med foreldre fra Sri Lanka svarer hele 20 prosentpoeng færre at de bekjenner seg til hinduismen, som de er blitt oppdratt i. Blant norskfødte med vietnamesisk bakgrunn tilhører nå 31 prosent buddhismen, 16 prosentpoeng lavere enn andelen som ble oppdratt i denne religionen. Mange av de de norskfødte med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam svarer at de ikke tilhører noen religiøs tro, henholdsvis 28 og 34 prosent. Tallene er langt høyere enn for «foreldregenerasjonen»: Innvandrere fra Sri Lanka oppgir at kun 6 prosent ikke tilhører noen religion, mens blant dem fra Vietnam er det 21 prosent (Enes, 2017a).

Tabell 5.2 Hvilken religion tilhører du i dag? Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Islam	62	89	95	2	0
Kristendom	10	1	0	23	31
Hinduisme	6	0	0	46	0
Buddhisme	7	0	0	0	31
Annen religion	1	2	0	0	2
Tilhører ingen religiøs tro	14	7	4	27	34
Antall personer	1 032	255	258	257	262

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Sekularisering Vi ser altså en sekularisering blant norskfødte med innvandrerforeldre, i likhet med resten av det norske samfunnet (Taule, 2014). De som ikke lenger har den tro de er vokst opp i, går ikke over til andre religioner. Som vi har sett, svarer de at de ikke lenger tilhører noen tro. Lignende funn ble gjort i en studie av elever ved videregående skoler i Østlandsområdet. Mange innvandrere og barn av innvandrere oppga at de var mindre religiøse enn sine foreldre (Friberg, 2016).

5.3. Religion – en viktig faktor i livet

Religion er viktig for mange norskfødte med innvandrerforeldre. Respondentene har blitt bedt om å rangere hvor viktig religion er i livet deres, på en skala fra 0 til 10, der 0 er 'ingen betydning', mens 10 er 'svært viktig', som vist i tabell 5.3.

Tabell 5.3 Hvor viktig er religion i livet ditt? 0=ingen betydning, 10=Svært viktig. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
0 = ingen betydning	9	5	3	15	22
1	3	1	1	5	8
2	3	3	1	6	5
3	5	2	3	4	10
4	3	3	2	5	6
5	8	9	4	14	13
6	6	3	4	9	11
7	8	8	8	8	10
8	11	11	12	13	8
9	6	7	7	5	3
10 = svært viktig	39	49	56	18	6
Antall	1 034	252	257	259	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Viktigst for de med foreldre fra Pakistan

Norskfødte med familiebakgrunn fra Pakistan framstår som de mest religiøse i denne undersøkelsen. 56 prosent svarer at religion er svært viktig i livet deres. Ser vi på svarene på de tre øverste rangeringene, 8-10, er det 75 prosent med pakistanske foreldre som oppgir dette. Også personer med foreldre fra Tyrkia oppgir at religion er viktig for den. Nær halvparten (49 prosent) oppgir at religion er svært viktig. Dersom vi også for denne gruppen ser på de tre høyeste scorene på rangeringen, ser vi at to av tre (67 prosent) gir viktigheten av religion en så høy score.

For norskfødte med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam framstår ikke religion å være like viktig: Kun 18 prosent med foreldre fra Sri Lanka og 6 prosent av de med bakgrunn fra Vietnam, oppgir at religion er svært viktig i livet deres. Tilsvarende inntrykk får vi når vi ser de tre høyeste scorene under ett – blant dem med bakgrunn fra Sri Lanka er det 36 personer som oppgir at religion er viktig for dem, mens blant dem med bakgrunn fra Vietnam er det 17 prosent. Til sammenligning viser SSBs velgerundersøkelse fra 2015 at blant medlemmer i Den norske kirke⁶ oppgir 4 prosent at religion er svært viktig i livet deres (Kleven, 2017).

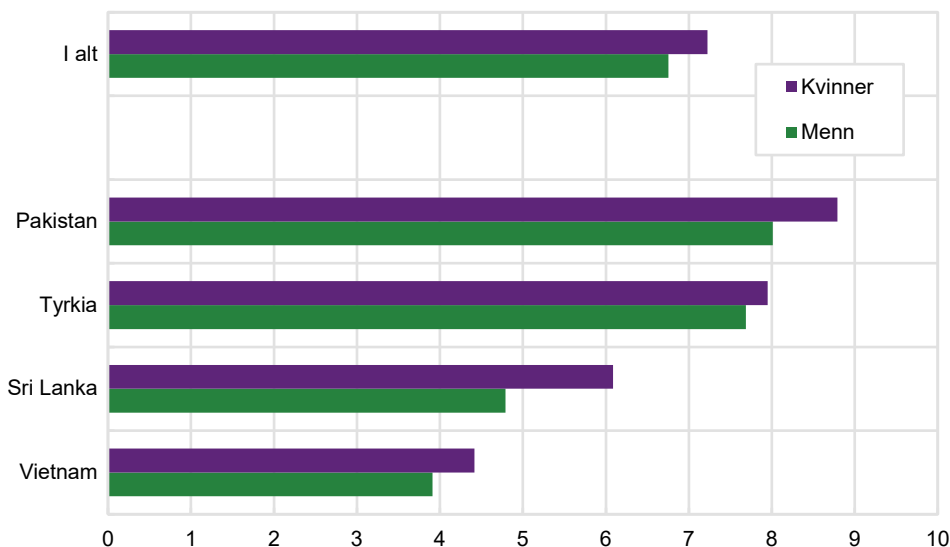
Blant dem med foreldre fra Vietnam oppgir 22 prosent at religion ikke har noen betydning for dem. Også blant dem med bakgrunn fra Pakistan er det en del som svarer at religion ikke betyr noe for livet deres. Vi ser altså en polarisering av svarene som blir gitt – religion betyr enten mye eller lite i de norskfødtes liv.

Kvinner er mer religiøse enn menn

Norskfødte kvinner med innvandrerforeldre oppgir at religion er viktigere i livet deres enn det menn med foreldre fra samme land mener. Figur 5.3 viser gjennomsnittet av rangeringene av viktigheten av religion fordelt på landgrupper og kjønn.

⁶ Norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn 18 år og over.

Figur 5.3 Hvor viktig er religion i livet ditt? 0=ingen betydning, 10=Svært viktig. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland og kjønn. 16-39 år. Gjennomsnitt

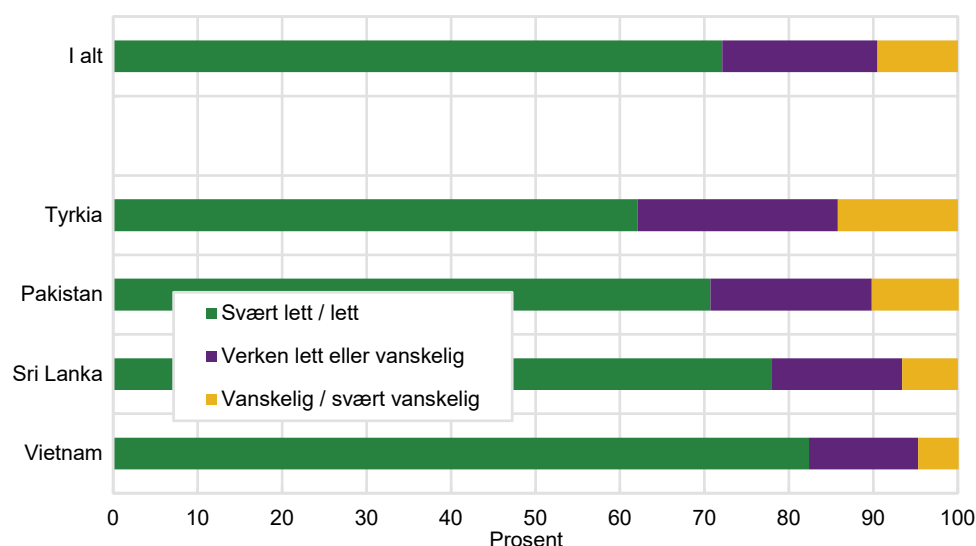
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Vi ser at for alle landgrupper oppgir kvinner i snitt at religion er viktigere i livet enn det menn oppgir. Størst forskjeller mellom svarene til kvinner og menn er det for personer med familiebakgrunn fra Sri Lanka og Pakistan. Tilsvarende kjønnsforskjeller så vi også for innvandrere fra samme land.

5.4. Lett å utøve sin religion i Norge

Å utøve sin religion i Norge, fremstår som relativt uproblematisk. Vi spurte dem som sier at religion er fra moderat (4 på skalaen) til svært viktig (10) i livet deres om hvor lett eller vanskelig det er å utøve sin religion.

Figur 5.4 Hvordan opplever du mulighetene til å utøve din religion i Norge?¹ Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

¹Spørsmålet ble kun stilt til de som hadde svart 4 eller høyere på spørsmålet om hvor viktig religion er i livet sitt. Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Blant norskfødte med familiebakgrunn fra Vietnam og Sri Lanka oppgir om lag åtte av ti at det er svært lett eller lett å utøve religionen sin (se figur 5.4 og tabell 5.4). Blant dem med foreldre fra Pakistan er det om lag syv av ti, og blant dem med foreldre fra Tyrkia er det seks av ti som oppgir dette.

Tabell 5.4 Hvordan opplever du mulighetene til å utøve din religion i Norge?¹ Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Svært lett	32	29	28	31	43
Lett	40	33	43	47	40
Hverken lett eller vanskelig	18	24	19	16	13
Vanskelig	8	11	9	7	3
Svært vanskelig	1	3	1	0	1
Antall personer	782	219	235	181	147

¹Spørsmålet ble kun stilt til de som hadde svart 4 eller høyere på spørsmålet om hvor viktig religion er i livet deres.

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

Vanskelig eller svært vanskelig å utøve religion blir oppgitt av 14 prosent med tyrkiske foreldre og 10 prosent med familiebakgrunn fra Pakistan. Det er altså personer fra landgrupper der de fleste er muslimer som oftest oppgir at det er vanskelig å utøve religionen sin. Tilsvarende resultater fant vi også blant innvandrere (Enes, 2017a).

Hva vil det si å 'utøve sin religion'?

Hva respondentene har lagt i 'å utøve sin religion' kan være noe ulikt. Her kan det være praktiske grunner, som for eksempel at det ikke er tilgang til et religiøst samlingssted der man bor, eller at man ikke har tilgang til religiøse samlinger der man opplever tilhørighet. Ulike religiøse retninger vil ha mye å si for om man opplever det naturlig å tilhøre en religiøs forsamling. En sjiamuslim vil ikke nødvendigvis føle seg hjemme i en sunnimuslimsk moské, og det er ikke sikkert en pinsevern vil oppleve det naturlig å gå i en katolsk menighet.

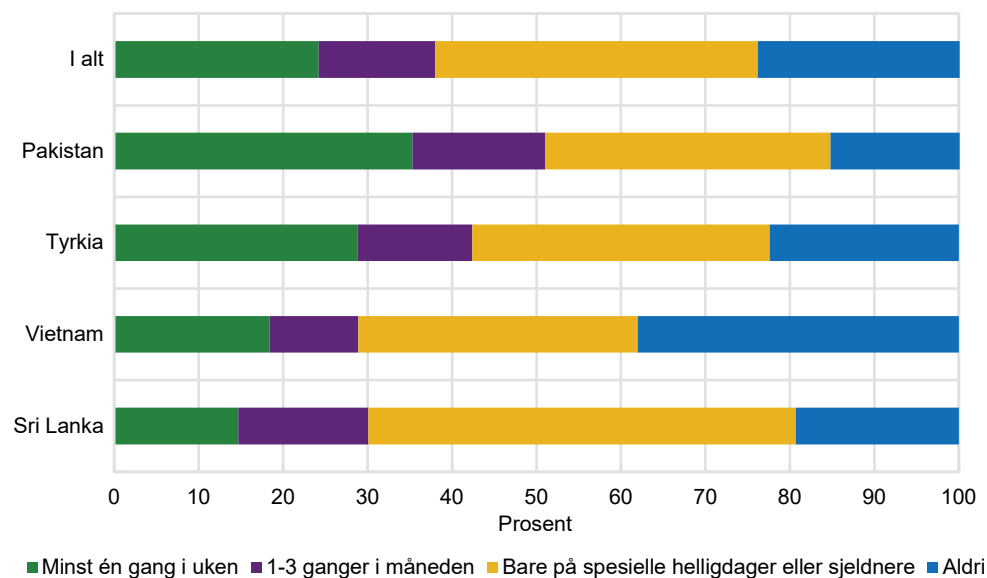
Likeledes kan det å oppleve noe som enkelt, ha sammenheng med bosted, framfor hvilken religion man tilhører. Landgrupper som bor mer spredt i landet kan ha mindre tilgang til for eksempel moskeer eller kirker man opplever tilhørighet til. Slike samlingssteder vil kun være mulig i større byer med en viss størrelse. Personer med bakgrunn fra Pakistan bor i svært stor grad i sentrale strøk (se tabell 1.5), mens de med bakgrunn fra Tyrkia bor noe mer spredt og dermed flere som får lang vei til moské. Mange vietnamesere er kristne, og selv om de er spredt over hele landet, vil det alltid være en kristen menighet i nærheten, og ofte en katolsk. I Oslo og Akershus er det større tetthet av religiøse samfunn, mens de som bor usentralt har ikke alltid noe i nærheten. Østby og Dalgard (2017) påpekte blant annet at det er i disse to fylkene det bor flest muslimer i Norge.

Religionsutøvelse kan også innebære mulighet for å kunne delta i bønn på bestemte tider eller å bære religiøse hodeplagg, klesdrakt og andre religiøse symboler. Hvor lett eller vanskelig man opplever sin religionsutøvelse, kan henge sammen med hvordan man opplever at det er tilrettelagt for dette i norsk utdannings-, arbeids- og samfunnsliv. I tillegg kan det også dreie seg om hvordan respondenten selv opplever om man faktisk har tid til å praktisere religionen sin i hverdagen.

5.5. Mange går på møter kun på spesielle helligdager

Respondentene har fått spørsmål om hvor ofte de i løpet av det siste året har deltatt i religiøse møter eller bønn arrangert av et trossamfunn. Dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser er holdt utenom.

Figur 5.5 Hvor ofte har du i løpet av det siste året deltatt i religiøse møter eller bønn arrangert av et trossamfunn? Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

De med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan som er mest aktive møtedeltakere

Blant personer med bakgrunn fra Pakistan er det 35 prosent som oppgir at de deltar på ukentlige møter, og halvparten oppgir at de går på møter arrangert av et trossamfunn minst én gang i måneden (se figur 5.5 og tabell 5.5). For de norskfødte med foreldre fra Tyrkia deltar 29 prosent ukentlig, mens over 40 prosent er på religiøse møter minst én gang i måneden. Fire av ti av alle norskfødte med innvandrereforeldre i undersøkelsen svarer at de kun deltar på spesielle helligdager eller sjeldnere. For dem med foreldre fra Sri Lanka gjelder dette for vel halvparten. Én av fire norskfødte med innvandrereforeldre går aldri på religiøse møter. Størst andel er det blant dem med bakgrunn fra Vietnam der 38 prosent svarer at de aldri deltar på religiøse møter. Vi ser altså at det er personer med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan som er mest aktive møtedeltakere.

Tabell 5.5 Hvor ofte har du i løpet av det siste året deltatt i religiøse møter eller bønn arrangert av et trossamfunn. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
To eller flere ganger i uka	8	9	17	4	3
En gang i uka	16	20	19	11	16
1-3 ganger i måneden	14	14	16	15	11
Bare på spesielle helligdager	24	23	22	34	19
Sjeldnere	14	12	11	17	14
Aldri	24	22	15	19	38
Antall personer	1 030	250	255	259	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

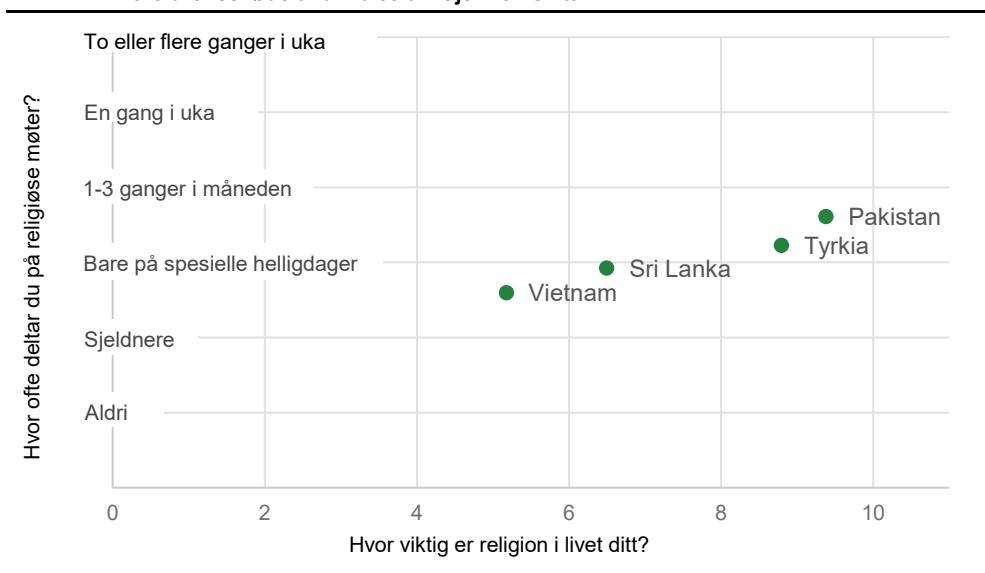
Til sammenligning, deltar innvandrere fra henholdsvis Tyrkia, Pakistan og Vietnam tilsvarende ofte på religiøse møter. Innvandrere fra Sri Lanka, derimot, deltar på religiøse arrangement langt mer enn norskfødte med foreldre fra samme land. Dersom vi ser til hele befolkningen, viser SSBs velgerundersøkelse fra 2015 at syv prosent av medlemmene i Den norske kirke⁷ deltar én gang i måneden eller oftere på religiøse møter (Kleven, 2017).

⁷ Norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn 18 år og over.

5.6. Når religion er viktig, blir møter prioritert

Dersom vi sammenstiller svarene om deltakelse på religiøse møter med hvor viktig de opplever at religion er i livet sitt (skala fra 1-10), ser vi at det er en sammenheng mellom hvor viktig de anser religionen sin og hvor ofte man deltar på religiøse møter (figur 5.6). Vi ser at norskfødte med familiebakgrunn fra Pakistan både oppgir at religion er viktig og at de deltar oftere på religiøse møter enn de andre vi har intervjuet. Likeledes ser vi at personer med vietnamesisk bakgrunn oppgir i minst grad at religion er viktig for dem og de deltar også mindre på religiøse møter enn de andre gruppene i undersøkelsen.

Figur 5.6 Religiøs aktivitet og religionens viktighet. Norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Gjennomsnitt

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå

5.7. Oppsummering

De fleste beholder troen de er oppdratt i, ni av ti norskfødte med familiebakgrunn fra Pakistan og Vietnam. For dem med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka, gjelder dette syv av ti.

Norskfødte personer med familiebakgrunn fra Pakistan og Tyrkia oppgir at religion er svært viktig for livet deres. Kvinner ser ut til å være mer religiøse enn menn. Særlig stor er kjønnsforskjellen for dem med foreldre fra Pakistan og Sri Lanka.

På spørsmål om hvor lett eller vanskelig det er å utøve sin religion i Norge, oppgir de med familiebakgrunn fra muslimske land at det i mindre grad er enkelt å utøve sin religion i Norge: 6 av 10 av de norskfødte med bakgrunn fra Tyrkia at det er lett, det samme synes 7 av 10 med bakgrunn fra Pakistan. Hele 8 av 10 fra Vietnam og Sri Lanka oppgir at det er lett.

Videre har vi sett at det er samsvar mellom dem som oppgir at religion er viktig i livet deres og hvor ofte de deltar på religiøse møter: Norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia scorer både høyt på at de opplever religionen som viktig for dem, samtidig som de også deltar relativt ofte på religiøse møter. For dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam, ser vi dette i mindre grad.

Generelt kan vi si at svarene i undersøkelsen viser at norskfødte med innvanderforeldre fra de to muslimske landene Pakistan og Tyrkia er mer religiøse enn norskfødte med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka. Særlig er norskfødte med foreldre fra Pakistan svært religiøst aktive, mens de med bakgrunn fra Vietnam scorer gjennomgående mye lavere på de indikatorene vi har sett på i denne undersøkelsen.

6. Arbeid og arbeidsmiljø

Mathias Killengreen Revold

Tilknytningen til arbeidslivet skaffer en inntekt og den friheten og sikkerheten som følger med det. På jobben kommer man i kontakt med andre mennesker, og det kan derfor bidra til det sosiale liv. Alt dette gjør at tilknytning til arbeidslivet kan være avgjørende for både selvbilde og livskvalitet.

I dette kapitlet ser vi på om arbeidstilknytningen og arbeidshverdagen til norskfødte barn av innvandrere er forskjellig fra situasjon blant sysselsatte generelt. En rekke sider av arbeid og arbeidsforhold vil bli dekket. Hvor stor andel er i arbeid? Hvor stor andel er i deltidsarbeid, midlertidig ansettelse eller jobber som selvstendig næringsdrivende? Yrkes- og næringstilknytning vil også presenteres. Hvordan er det fysiske, organisatoriske og sosiale miljøet på arbeidsplassen? Tallene for befolkningen er i dette kapitlet hentet fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016 og fra Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrerforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). Dette kapitlet tar for seg noen spørsmål som kun er stilt til personer som er over 18 år. *Norskfødte med innvandrerforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrerforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrerforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016

De generelle levekårsundersøkelsene gir data for et tverrsnitt av den norske befolkningen. Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg klart fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant innvandrere i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å gjenspeile innvandrernes fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen 2017). I denne resultatrapporten er derimot ikke resultatene for befolkningen vektet for å gjenspeile utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre. Resultatene fra de generelle levekårsundersøkelsene er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år. Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og dette må tas hensyn til når man sammenlikner tallene. Les mer om dette i kapittel 1.6.

6.1. Tilknytning til arbeidslivet

Norskfødte med innvandrereforeldre i vårt utvalg har en mindre sysselsettingsandel enn befolkningen som helhet i samme aldersgruppe (se tabell 6.1). Her inkluderer vi alle som jobbet minst én time i uken før de ble intervjuet eller var midlertidig borte fra en slik jobb som sysselsatte. Med definisjonen brukt her var 65 prosent av norskfødte med innvandrereforeldre i alderen 16-39 år sysselsatt. I befolkningen som helhet jobbet 76 prosent i samme aldersgruppe minst én time i uken. Tallene våre avviker noe fra det vi finner i den offisielle registerbaserte sysselsettingsstatistikken (SSB, 2016a) og for befolkningen (SSB, 2016b)⁸.

Sysselsettingsgraden øker med alder innenfor aldersgruppen som er inkludert i denne analysen. Blant de aller yngste er det en liten andel sysselsatte fordi mange går på skole eller studerer, men så øker sysselsettingsgraden blant norskfødte med innvandrereforeldre betydelig når de kommer opp i 20-årene. 75 prosent av norskfødte med innvandrereforeldre mellom 20 og 24 år er sysselsatt. Dette er den eneste aldersgruppen som har høyere sysselsettingsgrad enn befolkningen som helhet. Som vi vil se i kapittel 6.2 ser et flertall av norskfødte med innvandrereforeldre i denne aldersgruppen på seg selv som studenter eller elever. Mange av de sysselsatte er derfor i en jobb på siden av studiet.

Mye av forskjellene i sysselsettingsgrad mellom norskfødte med innvandrereforeldre fra forskjellige land kan forklares med forskjellig alderssammensetning. For eksempel var 69 prosent med foreldre fra Pakistan sysselsatt mot 53 prosent fra Sri Lanka, men det er liten forskjell innen hver aldersgruppe. Forskjellene kommer derfor av at medianalderen blant norskfødte med foreldre fra Pakistan var 24,8 år, mens den var 19,0 år blant dem med foreldre fra Sri Lanka, og at yngre personer har mindre sysselsettingsandeler (se kapittel 1.5 for beskrivelse av demografiske forskjeller mellom gruppene)

Tabell 6.1 Andel sysselsatte i ulike aldersgrupper. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent

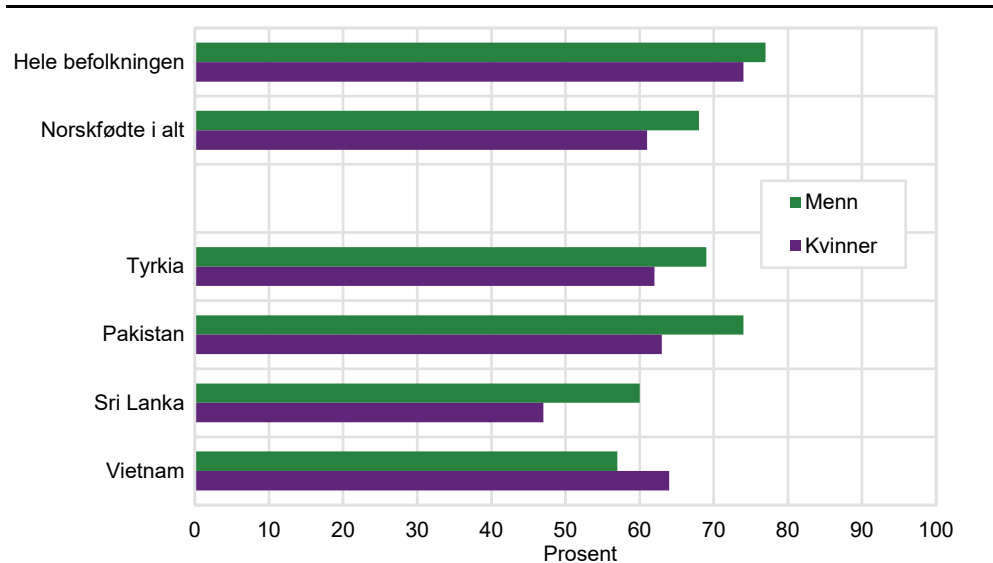
	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Til sammen	76	65	66	69	53	61
16-19 år	48	33	33	34	31	33
20-24 år	68	75	77	79	70	71
25-29 år	84	79	83	77	82	80
30-39 år	87	83	80	84	86	87
Antall personer	2 395	1 043	258	259	260	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

Som registerstatistikken tidligere har vist (SSB, 2016a) er menn i større grad sysselsatt enn kvinner, både blant norskfødte med innvandrereforeldre og befolkningen som helhet. 68 prosent av mannlige norskfødte med innvandrereforeldre er sysselsatte, mens andelen er 61 prosent blant kvinner i denne gruppen.

⁸ Sysselsettingstallene som vises i dette kapitlet kan avvike noe fra Statistisk sentralbyrås offisielle sysselsettingstall for innvandrere (SSB, 2016a) og arbeidsledighetstall for innvandrere. Dette kan komme av at informasjonen er samlet inn på forskjellig måte. Den offisielle statistikken baserer seg på A-ordningen og suppleres med noen andre registre, mens vi her baserer oss på selvopplevde arbeidstilknytning respondentene oppga i intervju. De offisielle sysselsettingstallene gjelder dessuten for en annen gruppe norskfødte med innvandrereforeldre. Den registerbaserte statistikken presenteres ser på norskfødte med innvandrereforeldre fra alle land, ikke et utvalg fra fire land som i denne rapporten. Se Horgen og Bø (2016) for en mer utfyllende diskusjon av forskjellen mellom registerbasert og intervjubasert statistikk om arbeidsledighet.

Figur 6.1 Andel i inntektsgivende arbeid, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016

6.2. Hva med dem som ikke er yrkesaktive?

Sysselsettingsandelen fanger ikke helt opp yrkestilknytningen til norskfødte med innvandrereforeldre. Det viser ikke statusen til de 35 prosentene av norskfødte med innvandrereforeldre som ikke er i betalt arbeid, og det er en del sysselsatte som hovedsakelig er studenter, men har en bijobb. For å belyse dette ble alle respondenter som jobbet under 32 timer i uken spurt om hva de selv definerte som sin hovedaktivitet, altså om de var arbeidsledige, studenter osv.⁹

Tabell 6.2 Selvdefinert økonomisk status. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Yrkesaktiv	64	48	54	54	26	42
Arbeidsledig	5	3	6	4	2	2
Student eller elev	26	44	34	37	72	53
Uføre-/alderspensionist	0	0	0	0	0	0
Arbeidsufør	2	1	0	1	0	0
Arbeidsavklaringspenger	1	2	3	2	0	0
Hjemmearbeidende	1	1	0	2	0	1
Annet	1	1	1	0	0	1
Antall personer	2 389	1 037	257	254	260	266

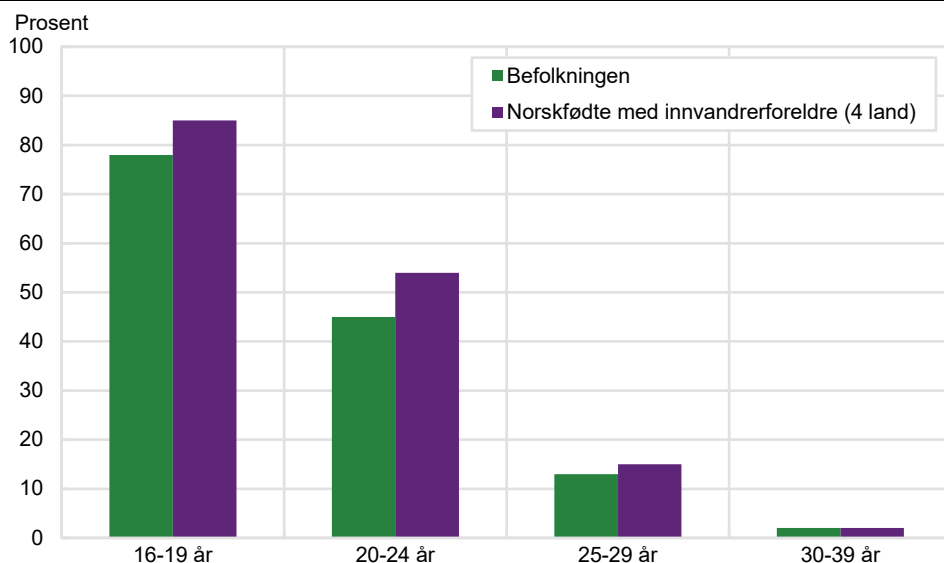
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

Alder forklarer mye

Studentandelen blant norskfødte med innvandrereforeldre er langt større enn andelen i befolkningen generelt mellom 16 og 39 år. 44 prosent av norskfødte med innvandrereforeldre definerer seg selv som studenter eller elever. Blant alle mellom 16 og 39 år er 26 prosent studenter. Allikevel forklares den høye studentandelen blant norskfødte med innvandrereforeldre i stor grad av at de har annen alderssammensetning enn befolkningen som helhet. Som vi ser i figur 6.2 er rundt 80 prosent mellom 16 og 19 år studenter eller elever, både i befolkningen og blant norskfødte med innvandrereforeldre, mens 40-50 prosent mellom 20 og 24 år er studenter. Blant eldre er studentandelen klart lavere.

⁹ Alle som jobbet mer enn 32 timer er registrert som yrkesaktive.

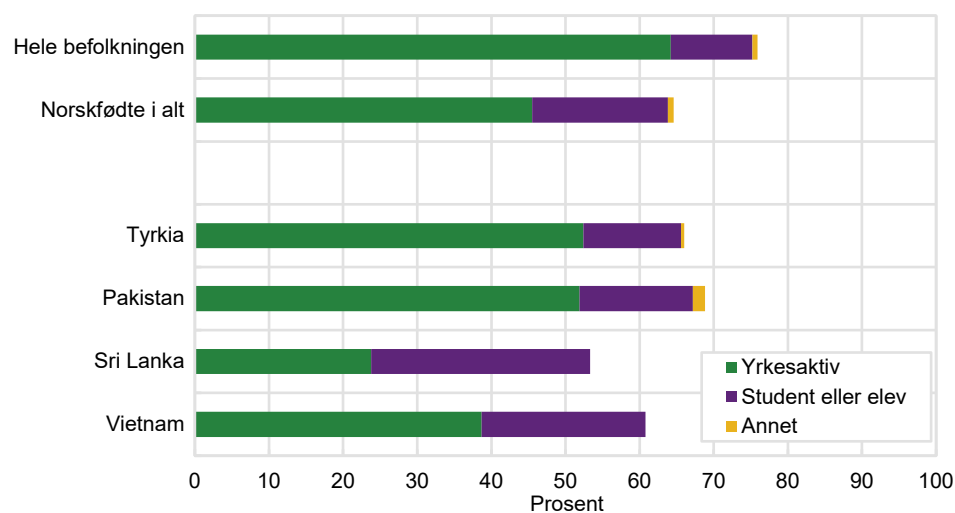
Figur 6.2 Andel som definerer seg som studenter eller elever. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 16-39 år. 2016. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

Det er ganske store forskjeller i studentandeler etter landbakgrunn. 72 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre med familiebakgrunn fra Sri Lanka definerer seg som studenter eller elever. Andelen er 53 prosent blant personer med foreldre fra Vietnam, mens den henholdsvis er 34 og 37 blant dem med foreldre fra Tyrkia og Pakistan. En viktig grunn til dette er at mange med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam er tenåringer eller i starten av 20-årene.

Figur 6.3 Andel sysselsatte fordelt etter selvdefinert økonomisk status. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent av alle

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

Mange sysselsatte i bijobb

En stor andel av studentene er sysselsatte i en bijobb, og vil derfor bli inkludert i de videre analysene av sysselsatte (se figur 6.3). Under halvparten av de norskfødte med innvandrerforeldre er både sysselsatte og definerte seg som yrkesaktive. Dette er klart mindre enn i hele befolkningen, der tre av fire både er sysselsatt og definerte seg som yrkesaktive. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka er det bare en fjerdedel som både var sysselsatt og definerte seg som yrkesaktiv. Flesteparten av sysselsatte med familiebakgrunn fra Sri Lanka definerer

seg som student eller elev, og har jobb ved siden av studiene. En relativt høy andel av sysselsatte med foreldre fra Vietnam definerer seg også hovedsakelig som student, mens andelene blant norskfødte med foreldre fra Tyrkia og Pakistan er nærmere situasjonen blant sysselsatte generelt.

Få arbeidsledige Andelen arbeidsledige er litt mindre blant norskfødte med innvandrerforeldre enn i befolkningen som helhet i samme aldersgruppe, 3 mot 5 prosent. Andelene som er arbeidsuføre eller på arbeidsavklaringspenger er små og tilsvarende som i befolkningen som helhet.

En noe større andel menn enn kvinner regner seg som yrkesaktive blant norskfødte med innvandrerforeldre. Motsatt definerer flere kvinner seg som studenter eller elever. Det er også kun kvinner som er hjemmearbeidende, men andelene er relativt små. Kun 2 prosent av kvinnelige norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire utvalgte landene regner seg hovedsakelig som hjemmearbeidende.

I resten av kapitlet vil vi i stor grad sammenlikne resultatene med Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø. Den omfatter kun personer over 18 år, og vi vil derfor kun se på personer mellom 18 og 39 år i resten av kapitlet.

6.3. Hver tiende med foreldre fra Pakistan er selvstendig næringsdrivende

Norskfødte med innvandrerforeldre er i noe større grad selvstendig næringsdrivende enn befolkningen som helhet. Dersom vi kun ser på sysselsatte personer, er 4 prosent av alle sysselsatte og 7 prosent av sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre selvstendig næringsdrivende (se tabell 6.3)¹⁰. Det er derimot visse forskjeller etter landbakgrunn. Rundt 10 prosent av sysselsatte med foreldre fra Pakistan er selvstendig næringsdrivende, mens kun 1 prosent med foreldre fra Sri Lanka er det.

Tabell 6.3 Ansettelsesforhold. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent av sysselsatte. 2016

	Alle sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Ansatt	96	93	93	90	99	97
Selvstendig næringsdrivende ¹	4	7	7	10	1	3
Antall personer	1 776	618	166	174	127	151

¹ Inkludert familiemedlemmer uten fast avtalt lønn

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

6.4. Heltid eller deltid

Deltidsarbeid kan både være et uttrykk for preferanse og for at man ikke har mulighet til å få fulltidsjobb. Man er særlig opptatt av dem som jobber ufrivillig deltid, altså personer som jobber deltid, men egentlig ønsker heltidsarbeid. Som vi vil se jobber en stor andel av norskfødte med innvandrerforeldre deltid. Vi har definert alle som totalt jobber 37 timer eller mer i uken i hoved- og biarbeid som heltidsarbeidende¹¹.

¹⁰ Dette inkluderer personer som jobber for familiemedlemmer uten fast avtalt lønn, men denne gruppen utgjør under én prosent av sysselsatte.

¹¹ En heltidsstilling kan både ha kortere og lengre arbeidstid enn 37 timer i uken. I noen undersøkelser spør vi derfor dem som jobbet like under 37 timer om de er heltids- eller deltidarbeidende. Dette spørsmålet var ikke inkludert i LKI, og vi må derfor definere dette kun basert på oppgitt ukentlig arbeidstid. Dette kan føre til at noen personer med heltidsstilling ender i gruppen «lang deltid».

Tabell 6.4 Heltids- og deltidsarbeid. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte

	Alle sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Heltid	71	59	69	60	36	58
Lang deltid (20-36 t)	16	18	16	20	20	16
Kort deltid (Under 20 t)	13	23	15	20	44	27
Antall personer	1 768	608	161	174	125	148

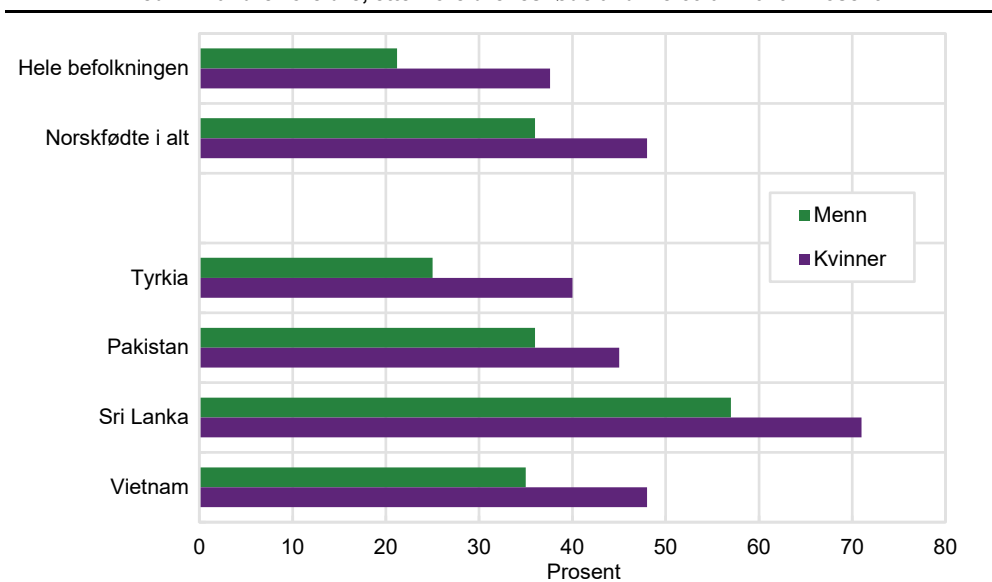
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

Norskfødte med innvandrerforeldre i vårt utvalg jobber klart mer deltid enn sysselsatte totalt (se tabell 6.4). 41 prosent av sysselsatte i denne gruppen jobber deltid. Dette inkluderer personer som vanligvis jobber under 37 timer i uken i hoved- og deltidsjobber. I befolkningen som helhet jobber 29 prosent av sysselsatte mellom 18 og 39 år deltid. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra «våre» fire land, er det særlig kort deltid, altså under 20 timer arbeid i uken, som er mest utbredt.

Det er klare forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulike landbakgrunn i deltidarbeid. Hele 64 prosent med familiebakgrunn fra Sri Lanka jobber deltid. Blant sysselsatte med familiebakgrunn fra Tyrkia jobber 31 prosent deltid.

En viktig grunn til den høye deltidsandelen blant norskfødte med innvandrerforeldre er en svært stor studentandel, spesielt blant personer med landbakgrunn fra Sri Lanka (se kapittel 6.2). Dersom man tar vekk personer som hovedsakelig definerer seg som studenter eller elever, og altså har en jobb ved siden av studiene, er forskjellen med sysselsatte generelt i andelen som jobber deltid klart mindre.

Figur 6.4 Andel av sysselsatte som jobber deltid, etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

Kjønnsforskjeller

Kvinner jobber oftere deltid enn menn, både blant sysselsatte generelt og blant norskfødte med innvandrerforeldre (se figur 6.4). Det er relativt liten forskjell mellom kjønnene i den sistnevnte gruppen. Blant sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre jobber 36 prosent av menn og 48 prosent av kvinner deltid. Det er altså høye deltidsandeler for begge kjønn, og mindre kjønnsforskjeller i

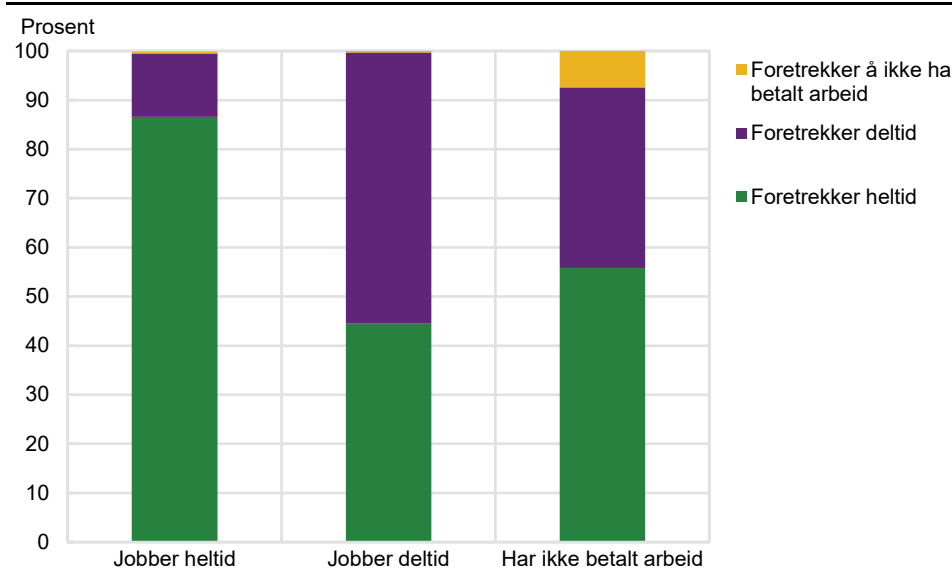
deltidsandel enn blant sysselsatte generelt. Kjønnsforskjellene er ganske like for de fire landene.

I undersøkelsen fikk respondentene spørsmål om de ville foretrekke å arbeide heltid, deltid eller ikke ha betalt arbeid, dersom de kunne velge (forutsatt at lønnen eventuelt minker eller øker i tilsvarende grad). Et klart flertall av norskfødte med innvandrerforeldre ønsket fulltidsarbeid gitt disse forutsetningene, men dette var avhengig av deres nåværende arbeidstilknytning. I alt sier 66 prosent at de foretrekker heltid og 32 prosent at de foretrekker deltid. Kun 2 prosent ønsket ikke å jobbe, selv om dette også innebærer at man ikke får lønn.

Ikke overraskende er personer som allerede jobber heltid mest positive til dette (se figur 6.5). 87 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre som jobber heltid ønsker dette. Derimot foretrekker et lite flertall av deltidsansatte deltid fremfor heltid, mens 45 prosent ville foretrukket heltid. Dette er altså personer som jobber ufrivillig deltid.

Kun 4 prosent av dem uten jobb ønsker å være i denne situasjonen. 56 prosent av personene som ikke jobber ønsker heltidsarbeid, mens 37 prosent ønsker deltidsarbeid. Dette tyder på at den store andelen deltidsarbeid blant norskfødte med innvandrerforeldre i stor grad er ønsket.

Figur 6.5 Andel som ønsker å jobbe heltid, deltid eller ikke ønsker å jobbe, etter hvor mye de jobbet på undersøkelsestidspunktet. Norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Én eller flere jobber

Totalt har 20 prosent av de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre i vårt utvalg mer enn én jobb. Dette er høyere enn andelen blant befolkningen generelt i aldersgruppen mellom 18 og 39 år, der andelen er henholdsvis 14 og 13 prosent. For flesteparten av dem med flere jobber summerer det seg til heltidsarbeid, men omtrent én av fire med flere jobber er deltidsarbeidende. I tillegg er det, som vi har sett, en ganske stor andel av de norskfødte med innvandrerforeldre som har jobb ved siden av studiene.

6.5. Hvor jobber norskfødte med innvandrerforeldre?

Livet ditt blir ikke bare påvirket av *om* du jobber, men også *hvor* du jobber. Ulike yrker og ulike arbeidsplasser har forskjellig sosial status, lønn og fare for helseproblemer knyttet til arbeidet. Ved å se på hvordan yrkes- og næringstilknytningen

til de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre er forskjellig fra sysselsatte generelt kan vi få et mer fullstendig bilde av deres arbeidsliv.

Yrke Norskfødte med innvandrerforeldre jobber i andre yrker enn befolkningen generelt. Kun 19 prosent av de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene vi ser på arbeider i akademiske yrker, mens 29 prosent av alle sysselsatte mellom 18 og 39 år arbeider i tilsvarende yrker (se tabell 6.5).

Andelen som jobber i «salgs- og serviceyrker» er klart større blant norskfødte med innvandrerforeldre sammenliknet med befolkningen som helhet. Hele 38 prosent jobber i disse yrkene. En viktig grunn til forskjellene i yrkesstruktur er at så mange norskfødte med innvandrerforeldre har jobber ved siden av studiet. For eksempel jobber et flertall av dem som først og fremst ser på seg selv som studenter eller elever innen «salg- og service». Dette bidrar også til at nesten halvparten av de sysselsatte med foreldre fra Sri Lanka, der mange er studenter, jobber i denne yrkesgruppen.

Innvandrere er svært overrepresentert i jobber som ikke har krav til utdanning, slik som «renholdere, hjelpearbeidere, renovasjonsarbeidere», eller jobber som kun har krav til lavere utdanninger, slik som «prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere» (Revol, 2017). I disse yrkene er andelen blant norskfødte med innvandrerforeldre på befolkningsnittet, mens andelen som er håndverkere er klart mindre.

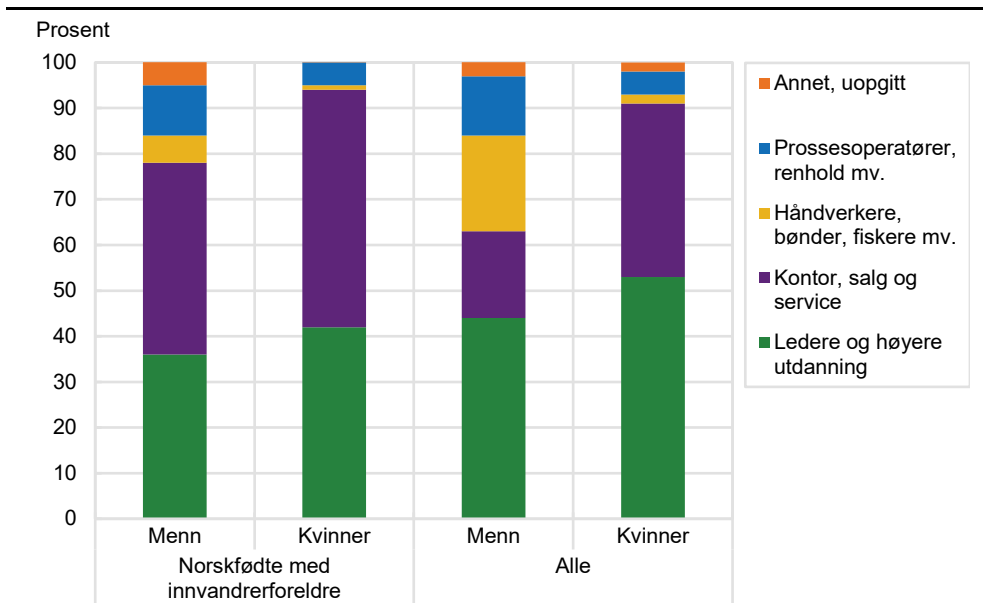
Tabell 6.5 Andel sysselsatte som jobber i forskjellige yrkesgrupper. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte

	Alle sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Ledere	6	6	8	7	2	4
Akademiske yrker	29	19	15	19	18	22
Høyskoleyrker	13	14	12	17	9	10
Kontoryrker	6	8	9	8	10	8
Salgs- og serviceyrker	22	38	33	36	46	44
Bønder, fiskere mv.	1	0	0	0	0	0
Håndverkere	10	3	6	1	4	6
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6	5	6	6	2	2
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	3	4	5	2	4	5
Sikkerhetsarbeidere, politi, militær og uoppgitt	3	4	5	4	3	1
Antall personer	3 392	626	167	176	128	155

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Kvinner og menn jobber i ulike yrker, både blant norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen totalt (se figur 6.6), men forskjellen er relativt liten i den førstnevnte gruppen. En større andel kvinner enn menn er ledere eller har yrker som krever akademisk utdanning. Blant norskfødte med innvandrerforeldre jobber 36 prosent av menn og 42 prosent av kvinner innen disse yrkene

Figur 6.6 Andel av sysselsatte i ulike yrkesgrupper, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Næring

Det er også noen forskjeller mellom norskfødte barn med innvandrerforeldre og sysselsatte generelt i næringstilknytning (se tabell 6.6). Næring er basert på *bedriftens* hovedaktivitet. Det sier altså ikke noe direkte om arbeidsoppgavene den enkelte utfører.

Den største næringen blant norskfødte med innvandrerforeldre fra «våre» fire land er «varehandel, motorvognreparasjon». Mer enn hver fjerde jobber i denne næringen, de fleste innen undergruppen detaljhandel. De er også overrepresentert innen «transport og lagring», mens de er underrepresentert innen «industri» og «bygge- og anleggsvirksomhet».

Tabell 6.6 Andel sysselsatte som jobber innen ulike næringer. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent

	Alle sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre
Jordbruk, skogbruk og fiske	2	0
Bergverksdrift og utvinning	2	0
Industri	7	1
Elektrisitet, vann og renovasjon	1	1
Bygge- og anleggsvirksomhet	8	3
Varehandel, motorvognreparasjon	15	26
Transport og lagring	5	11
Overnattings- og serveringsvirksomhet	5	7
Informasjon og kommunikasjon	4	3
Finansiering og forsikring	2	4
Teknisk tjenestedrift, eiendomsdrift	7	4
Forretningsmessig tjenesteyting	5	7
Offentlig administrasjon, forsvar, sosialforsikring	6	4
Undervisning	7	6
Helse- og sosialtjenester	19	17
Personlig tjenesteyting	4	3
Uoppgitt	2	2
Antall personer	3 396	626

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Privat og offentlig sektor

Som i befolkningen generelt, jobber et flertall, 66 prosent, av de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre i vår undersøkelse i privat sektor (se tabell 6.7). Andelen som er ansatt i privat sektor er uansett noe mindre enn blant sysselsatte generelt. Det er klare forskjeller mellom menn og kvinner i andelen som jobber privat og offentlig. Menn jobber i privat sektor i betydelig større grad enn kvinner.

Vi finner det samme kjønnsmønsteret i befolkningen som helhet. Uavhengig av innvandrerbakgrunn jobber de med lav utdanning oftere i det private enn de med høyere utdanning.

Tabell 6.7 Andel sysselsatte som jobber i privat sektor, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte

	Alle sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Til sammen	71	66	65	66	63	70
Menn	82	76	74	78	74	71
Kvinner	58	56	52	51	51	69
Antall personer	3 353	618	166	174	127	151

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

6.6. Fast eller midlertidig ansatt?

Din økonomiske trygghet er bestemt av om du har en jobb eller ikke, men også av hvor trygg du er på å beholde den jobben. Det er forskjell på jobbsikkerheten til midlertidig og fast ansatte, ansatte med og uten en skriftlig ansettelseskontrakt osv. Dine rettigheter på arbeidet kan også bli forsvart dersom du er medlem av en fagorganisasjon som kan hjelpe deg i en eventuell arbeidskonflikt. Vi vil i de to neste delkapitlene se på jobbsikkerheten til ansatte, og holder selvstendig næringsdrivende utenfor.

Midlertidige stillinger er omtrent like vanlig blant ansatte generelt og blant norskfødte med innvandrerforeldre (se tabell 6.8). 20 prosent av ansatte norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene jobber midlertidig, mot 19 prosent av alle ansatte. Blant norskfødte med innvandrerforeldre er andelen midlertidig ansatte noe større blant kvinner enn blant menn. Som i befolkningen for øvrig er det vanligere å ha en midlertidig stilling jo yngre man er, og innenfor hver aldersgruppe er andelen sysselsatte mindre blant norskfødte med innvandrerforeldre enn blant ansatte generelt. Den samlede andelen midlertidige blir derfor ganske lik, fordi norskfødte med innvandrerforeldre i snitt er yngre.

Tabell 6.8 Andel ansatte med midlertidig ansettelse, etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte

	Alle ansatte	Ansatte norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Til sammen	19	20	16	15	36	26
18-24 år	37	33	33	30	39	33
25-29 år	17	11	0	6	37	22
30-39 år	10	6	6	5	.	10
Antall personer	1 725	581	156	156	124	145

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016, Statistisk sentralbyrå.

Det er også en del forskjeller i utbredelse av midlertidighet mellom de fire landgruppene. 36 prosent med foreldre fra Sri Lanka har en midlertidig stilling. Andelen er derimot relativt lave blant etterkommere av innvandrere fra Tyrkia og Pakistan. En grunn til forskjellene etter landbakgrunn er at midlertidighetsandelen er større blant sysselsatte som definerer seg som studenter enn blant sysselsatte generelt. Den blir derfor størst i gruppene med en stor andel studenter.

6.7. Jobbsikkerhet

Skriftlig ansettelseskontrakt

Alle arbeidstakere har krav på en skriftlig ansettelseskontrakt med arbeidsgiver. Denne skal spesifisere hva arbeidet går ut på, arbeidsforholdets lengde (ved midlertidige ansettelser), og så videre. En skriftlig kontrakt kan avklare arbeidstakers og arbeidsgivers retter og plikter, og forhindre konflikter rundt premisene for arbeidsforholdet.

Vi ser at det store flertallet av ansatte har en skriftlig kontrakt, men ikke alle (se tabell 6.9). I alt 96 prosent av de ansatte norskfødte med innvanderforeldre i vårt utvalg har en skriftlig kontrakt med arbeidsgiver. Dette er omtrent på samme nivå som i befolkningen. Nivået er noe lavere blant ansatte under 25.

Tabell 6.9 Andel ansatte med skriftlig ansettelseskontrakt etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte

	Alle ansatte	Ansatte norskfødte med innvanderforeldre
I alt	97	96
18-24 år	95	93
25-29 år	97	97
30-39 år	97	99
Antall personer	3 247	583

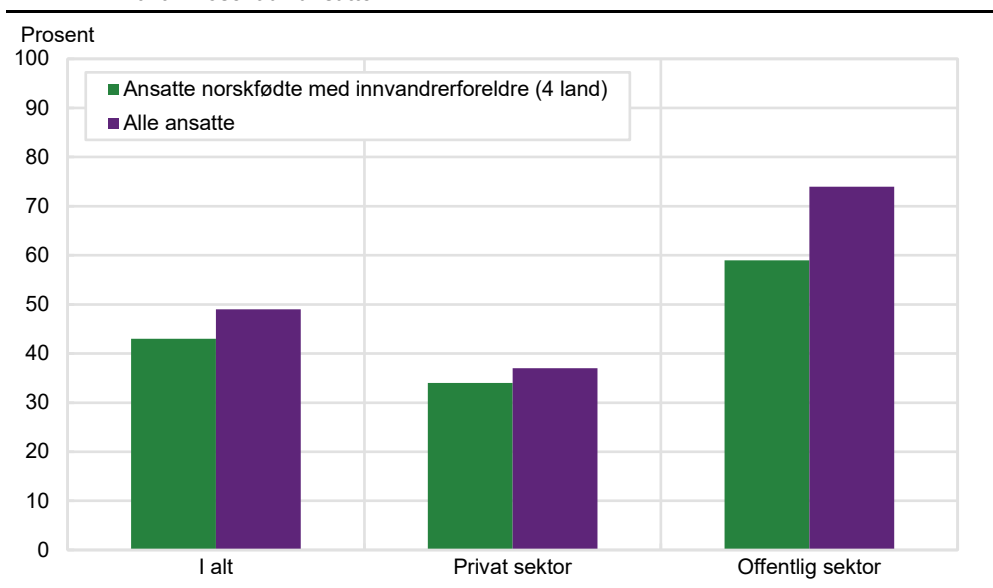
Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Fagforeningsmedlemskap

Fagforeninger og arbeidstakerorganisasjoner kan sikre at ansatte har de rettighetene de har krav på. De kan derfor bidra til at man ikke blir urimelig oppsagt, at man får fast ansettelse etter maksimalt tre år som midlertidig, og de kan kontrollere for mange andre aspekter som påvirker jobbsikkerheten.

Ansatte norskfødte med innvanderforeldre er i mindre grad enn unge ansatte i befolkningen organisert i arbeidstakerorganisasjoner. 43 prosent av de ansatte norskfødte med innvanderforeldre fra de fire landene er fagorganisert, mens 49 prosent av alle ansatte mellom 18 og 39 år er med i en slik organisasjon. Det er høyere organiseringsgrad i offentlig enn privat sektor, men forskjellene mellom norskfødte med innvanderforeldre og befolkningen generelt skyldes ikke kun at de jobber i ulike sektorer (se figur 6.7). Blant ansatte i offentlig sektor er det en klar forskjell mellom organiseringsgraden til de to gruppene, mens det ikke er noen signifikant forskjell blant ansatte i privat sektor.

Figur 6.7 Andel ansatte som er medlem av en fagforening eller arbeidstakerorganisasjon, etter sektor. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Organiseringsgrad henger også sammen med utdanning (se tabell 6.10). 31 prosent av norskfødte med innvanderforeldre med lav utdanning er fagorganisert. Dette er på nivå med andelen blant alle ansatte under 40 år som kun har grunnskoleutdanning. En langt høyere andel av dem med høy utdanning er fagorganisert. 60

prosent av norskfødte med innvandrerforeldre med høyere utdanning er fagorganisert, noe som er på nivå med andelen for alle med universitets- eller høyskoleutdanning. Sammenhengen mellom utdanningsnivå og fagorganisering finner vi i alle de fire landgruppene.

Tabell 6.10 Andel ansatte som er med i en fagforening eller arbeidsgiverforening, etter høyeste fullførte utdanning. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte

	Alle ansatte	Ansatte norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Til sammen	48	43	49	45	36	37
Grunnskole eller kortere	34	31	41	31	23	25
Videregående skole	45	41	53	45	30	31
Høyere utdanning	62	60	60	62	64	54
Ukjent utdanning	27	:	:	:	:	:
Antall personer	3 210	579	155	155	125	144

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Den store andelen som er studenter og har en bijobb spiller også inn på organiseringsgraden blant norskfødte med innvandrerforeldre¹². Blant sysselsatte som hovedsakelig definerer seg som studenter er kun 27 prosent fagorganisert, mens 50 prosent av dem som hovedsakelig ser på seg selv som yrkesaktive er det.

6.8. Fysisk arbeidsmiljø

For å få et komplett bilde av arbeidslivet til norskfødte med innvandrerforeldre må vi også se på deres arbeidsmiljø. Dette inkluderer både de fysiske forholdene man jobber under og psykososiale faktorer som trivsel på arbeidsplassen og arbeidets påvirkning på privatlivet. Vi vil her se på noen sentrale spørsmål innen hvert av disse arbeidsmiljøområdene og i hvilken grad man opplever helseproblemer som følge av arbeidet.

Norskfødte med innvandrerforeldre rapporterer omtrent samme nivå av arbeidsmiljøproblemer som sysselsatte generelt, men det er forskjeller på noen områder. Stort sett vil vi se på alle sysselsatte i dette delkapitlet, men noen indikatorer er mer naturlige å presentere for ansatte. Det vil da bli kommentert.

Vi har sett på seks indikatorer på dårlig fysisk og ergonomisk arbeidsmiljø (se tabell 6.11). Dette er arbeidsforhold som kan skape ubehag i hverdagen og på sikt kan føre til helseproblemer.

Sterk støy Kun 9 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre i vårt utvalg jobber daglig i «så sterk støy at man må stå inntil hverandre for å bli hørt». Dette er 7 prosentpoeng mindre enn andelen blant alle sysselsatte mellom 18 og 39 år. Andelen varierer riktignok noe etter landbakgrunn. 15 prosent norskfødte med familiebakgrunn fra Tyrkia og kun 6 prosent med bakgrunn fra Pakistan arbeider under disse forholdene som kan gi hørselsskader.

¹² Alderen påvirker også den høyeste fullførte utdanningen de norskfødte med innvandrerforeldre står registrert med og som vi vil se på senere i kapitlet. En ganske stor andel er for unge til å ha fullført høyere studier med normert studieløp. Flesteparten av dem som hovedsakelig ser på seg selv som «studenter eller elever» er registrert med videregående som høyeste fullførte utdanning.

Tabell 6.11 Utsatthet for ulike fysiske og ergonomiske arbeidsmiljøfaktorer. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte

	Alle sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvanderforeldre				
		I alt	Sri Lanka Vietnam			
			Tyrkia	Pakistan	Lanka	Vietnam
Utsatt for sterk støy i sitt daglige arbeid	16	9	15	6	11	10
Utsatt for hudirriterende stoff i daglig arbeid	29	31	36	29	35	33
Utsatt for støv, gass eller damp i daglig arbeid	14	15	16	14	18	15
Utsatt for kjemikalier eller kjemiske produkter i arbeidssituasjonen	13	11	14	9	14	12
Utsatt for minst én av fire fysiske risikofaktorer (støy, hudirriterende stoff, støv osv.)	44	41	46	37	50	44
Løfter i ubekvemme stillinger, mesteparten av tiden	7	9	13	6	8	13
Arbeider stående, mesteparten av tiden	52	44	40	51	32	34
Antall personer	3 396	626	167	176	128	155

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Hudirriterende stoffer

Nesten en av tre sysselsatte norskfødte med innvanderforeldre er daglig utsatt for «hudkontakt med rengjøringsmidler eller desinfeksjonsmidler». Slike stoffer kan føre til hudplager som eksem, og midlene kan inneholde allergifremkallende stoffer (STAMI, 2015). Andelene er riktignok ganske like blant alle sysselsatte i samme aldersgruppe.

Støv, gass eller damp og kjemikalier

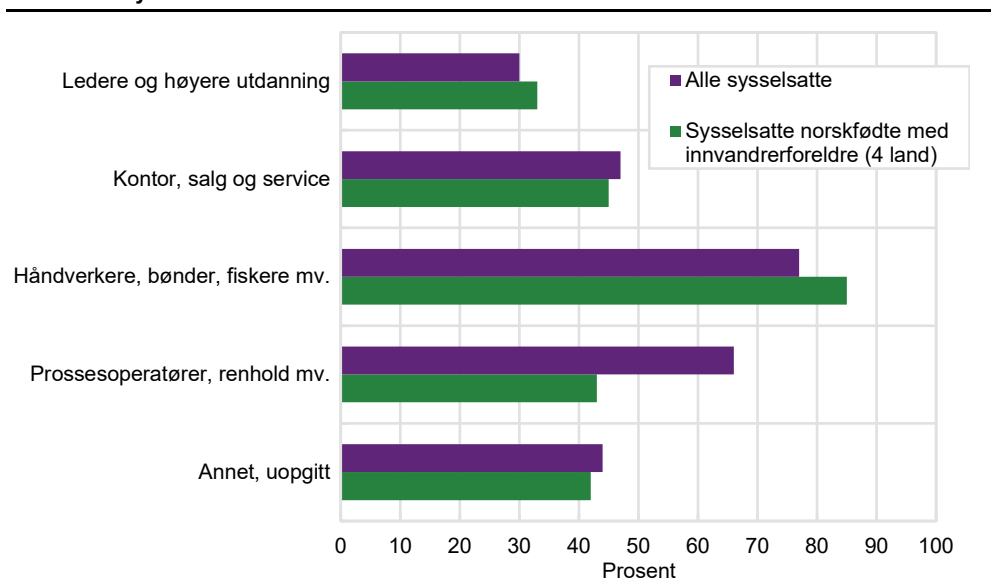
15 prosent av norskfødte med innvanderforeldre er utsatt for støv, røyk, gasser eller damp i sin arbeidssituasjon. Dette er omtrent som nivået for alle arbeidstakere i samme aldersgruppe. 11 prosent av de sysselsatte norskfødte med innvanderforeldre kan «lukte eller puste inn kjemikalier eller kjemiske produkter, som for eksempel løsemidler, oljer, drivstoff, maling, lim eller plantevernmidler». Også dette er omtrent på nivå med alle sysselsatte. Allikevel utsettes altså et betydelig mindretall av norskfødte med innvanderforeldre for slike usunne arbeidsforhold. Risikoen ved å arbeide under slike forhold varierer veldig med typen gass eller kjemikalier, men det kan være svært helseskadelig. Konsekvensene kan f.eks. innebære irritasjon av slimhinner, allergi, skade på arvestoff og økt kreftisiko (STAMI, 2015).

Store forskjeller i hvem som er utsatt for fysisk risikofaktorer

Alt i alt er 41 prosent av de sysselsatte norskfødte med innvanderforeldre utsatt for minst én av de fire risikofaktorene nevnt i avsnittene over. I hele befolkningen er andelen ganske lik. Andelen er høyest blant norskfødte med innvanderforeldre fra Sri Lanka og lavest blant dem med familiebakgrunn fra Pakistan.

Forskjellig yrkessammensetning blant norskfødte med innvanderforeldre og ansatte generelt ser ut til å forklare en del av forskjellen i utsatthet for skadelig fysiske arbeidsmiljø. Omtrent 30 prosent som jobber som ledere og i yrker som krever høyere utdanning har disse problemene, uavhengig av innvandrerbakgrunn, mens andelen er rundt 80 prosent blant håndverkere i begge grupper.

Figur 6.8 Andel sysselsatte som har vært utsatt for minst en av fire fysiske risikofaktorer (støy; hudirriterende stoff; støv, gass eller damp; kjemikalier), etter yrke. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Blant de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre blir en større andel uten høyere utdanning utsatt for disse fysiske risikoene på jobb sammenliknet alle med personer med høyere utdanning i samme aldersgruppe. 46 prosent med videregående eller grunnskoleutdanning utsettes for minst en fysisk risikofaktor på jobben. Blant personer med høyere utdanning er andelen 29 prosent (se figur 6.9). I befolkningen generelt ser vi et tilsvarende skille. Der er 54 prosent med videregående eller kortere utdanning og 30 prosent med høyere utdanning utsatt for minst én av fire risikofaktorer.

Tunge løft og stående arbeid

Det kan være positivt for formen å holde seg i bevegelse i arbeidet, men for mye eller feil bevegelser kan være utmattende og helseskadelig. Vi har derfor kartlagt slike ergonomiske risikofaktorer i arbeidet. Løft i ubekvemme stillinger kan ha klare negative helseeffekter, særlig knyttet til nakke- og skuldersmerter (STAMI, 2015). Å måtte «stå eller gå store deler av arbeidstiden kan på den annen side medføre en belastning for kroppen, og over tid kan det medføre at man utvikler eller forsterker allerede forekommende plager knyttet til ben, knær hofter eller rygg» (Tynes og Sterud, 2009).

9 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre løfter i ubekvemme stillinger mesteparten av arbeidstiden, og hele 44 prosent står mesteparten av arbeidstiden (se tabell 6.11). Dette betyr at andelen som løfter i ubekvemme stillinger er omtrent som blant sysselsatte generelt, mens det er mer vanlig å stå mye av arbeidstiden. En svært stor andel av ansatte i «salg og service»-yrker må stå mesteparten av dagen. Det bidrar til de høye andelen blant norskfødte med innvandrerforeldre, der mange jobber innen denne yrkesgruppen.

6.9. Psykososialt arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet blir også bestemt av forholdet til ledere og medarbeidere. Dersom disse forholdene er dårlig kan arbeidshverdagen bli tung, og det kan føre til helseproblemer om det pågår over tid (STAMI, 2015). Norskfødte med innvandrerforeldre er omtrent like utsatt for slike psykososiale arbeidsmiljøproblemer som befolkningen generelt, men de rapporterer i noe større grad å ha monotone arbeidsoppgaver (se tabell 6.12).

Føler seg tilfreds på jobben

Flesteparten er tilfreds med arbeidet de har. Dette gjelder også blant norskfødte med innvandrerforeldre, der 83 prosent sier at de er svært eller ganske fornøyd med jobben. Det betyr at norskfødte med innvandrerforeldre nesten like ofte er fornøyd med jobben som sysselsatte generelt. Det er relativt små forskjeller mellom aldersgrupper og kjønn, men noen forskjeller mellom personer med ulik landbakgrunn. Norskfødte med familiebakgrunn fra Vietnam skiller seg litt ut. I den gruppen er hele 88 prosent tilfreds med jobben.

Tabell 6.12 Utsatthet for ulike psykososiale arbeidsmiljøfaktorer. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte eller ansatte

	Alle Sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Lanka	Vietnam
Føler seg tilfreds med jobben	86	83	81	81	83	88
Har svært gode eller gode muligheter til å utnytte ferdigheter	90	86	88	87	79	88
Kan i høy grad påvirke beslutninger som er viktige for arbeidet sitt (ansatte)	46	52	55	53	44	52
Kan mesteparten av tiden bestemme når man vil ta pauser (ansatte)	74	71	69	70	76	74
Jobber mesteparten av tiden alene (ansatte)	39	44	40	47	49	38
Gjentar de samme arbeidsoppgavene mesteparten av tiden	48	70	68	71	69	70
Antall ansatte	3 263	586	156	158	126	146
Antall sysselsatte	3 396	626	167	176	128	155

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Mulighet til å utnytte ferdigheter

En viktig faktor i motivasjonen for arbeid er muligheten til å utvikle seg. 86 prosent av de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre sier at de har gode eller svært gode muligheter til å utnytte de ferdigheter, kunnskaper og erfaringer de har fått gjennom utdanning og jobben. 88 prosent av dem som mente muligheten for å utnytte ferdighetene var gode eller svært gode var også fornøyd med jobben. Motsatt var kun 52 prosent av dem som mente det var dårlige eller svært dårlige muligheter for å utnytte ferdighetene fornøyd med jobben.

Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka mener en noe mindre andel at de kan utnytte ferdighetene sine. 79 prosent av barn av innvandrere fra Sri Lanka mente mulighetene til å utnytte kunnskaper var gode. Dette kan sees i sammenheng med at mange med bakgrunn fra Sri Lanka hovedsakelig var studenter og hadde en jobb på siden av studiene der de ikke nødvendigvis fikk utnyttet studiekompetansen sin.

På tross av at et klart flertall av de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre mener de kan utnytte sine ferdigheter i jobben, er andelen mindre enn blant sysselsatte totalt. I befolkningen som helhet mener hele 90 prosent at de har denne muligheten. Det er også klare kjønnsforskjeller blant norskfødte med innvandrerforeldre. 83 prosent av mennene mente de hadde gode eller svært gode muligheter til å utnytte ferdighetene sine, mens hele 91 prosent av kvinnene mente dette. Blant sysselsatte generelt er det liten forskjell mellom kjønnene.

Påvirke beslutninger som er viktig for arbeidet

Vi stilte også noen spørsmål om kontroll på egen arbeidsdag. 52 prosent av ansatte norskfødte med innvandrerforeldre sier at de i stor grad kan påvirke beslutninger som er viktig for arbeidet deres. Dette er noe mer enn andelen blant alle ansatte. Andelen som sier at de mesteparten av tiden kan bestemme selv når de skal ta korte pauser fra arbeidet er omtrent lik for ansatte norskfødte med innvandrerforeldre og ansatte generelt. I begge disse gruppene kan i overkant av 70 prosent selv bestemme når de vil ta pauser i arbeidet.

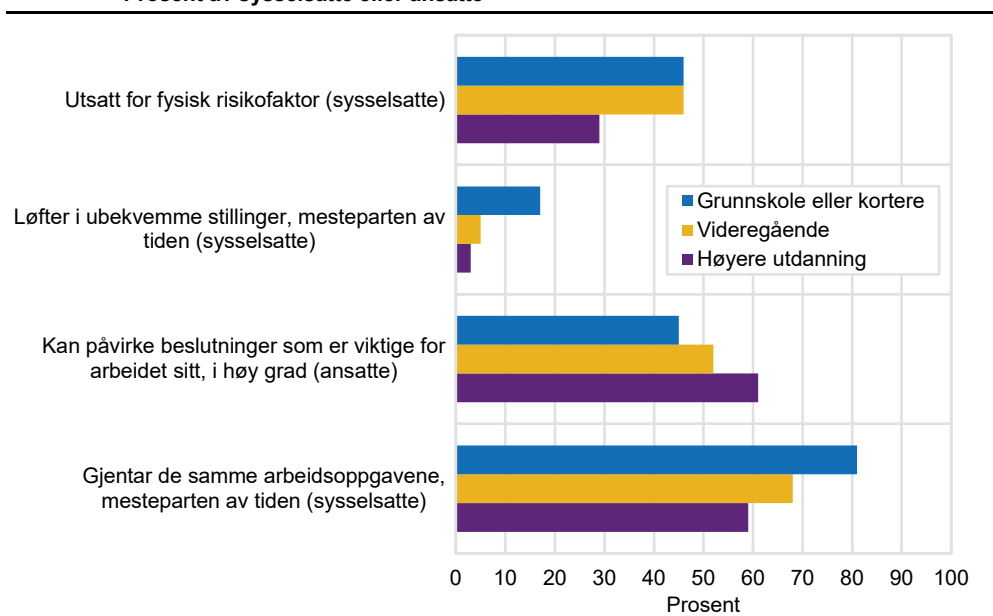
Det er særlig ansatte i lederjobber og jobber som krever høyere utdanning som sier at de kan påvirke viktige beslutninger. Dette fører til at ansatte med høyere utdanning rapporterer noe høyere grad av kontroll over arbeidet enn ansatte med lav utdanning (se Figur 6.9). Vi finner en tilsvarende sammenheng mellom kontroll og utdanning blant alle sysselsatte, men forskjellene er større for norskfødte med innvandrerforeldre.

Monoton arbeidshverdag

To spørsmål skulle måle hvor monoton arbeidshverdagen er: om man jobber mye alene og om man gjentar de samme oppgavene. En monoton arbeidshverdag kan føre til lavere jobbtilfredshet, og ensformige manuelle oppgaver kan øke risikoen for muskel- og skjelettplager (STAMI, 2016). 44 prosent av ansatte norskfødte med innvandrerforeldre jobber alene mesteparten av tiden, som vist i tabell 6.12. Dette er noe høyere enn blant alle ansatte, der 39 prosent jobber alene. Forskjellen er derimot betydelig større i andelen som gjentar de samme arbeidsoppgavene mesteparten av tiden. Hele 70 prosent av sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre gjentar de samme arbeidsoppgavene mesteparten av tiden. Blant alle sysselsatte i denne aldersgruppen er andelen 48 prosent. Det er ganske liten forskjell etter landbakgrunn i andelen som gjentar de samme arbeidsoppgavene mesteparten av dagen, men det er en høyest andel som jobber alene blant dem med familiebakgrunn fra Pakistan og Sri Lanka.

I denne aldersgruppen i befolkningen generelt finner vi at en høyere andel menn enn kvinner jobber alene og gjentar de samme arbeidsoppgavene. Det førstnevnte er også mer vanlig for menn blant norskfødte barn av innvandrere, mens i denne gruppen har flere kvinner monotone arbeidsoppgaver. Det er klare utdanningsforskjeller i andelen med monotont arbeid, men mindre forskjeller i andelen som jobber alene. Arbeidere med lav utdanning jobber mer ensidig enn personer med høy utdanning (se figur 6.9). Også blant sysselsatte generelt er gjentakende arbeid klart mer vanlig blant lavt utdannede, mens det er liten sammenheng mellom utdanning og alenearbeid.

Figur 6.9 Utsatthet for utvalgte risikofaktorer, etter høyeste fullførte utdanningsnivå. Sysselsatte/ansatte norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte eller ansatte

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

6.10. Yrkesrelaterte helseplager og sykefravær

Svært dårlige arbeidsforhold kan påvirke både den fysiske og mentale helsen. Vi stilte derfor flere spørsmål om de helsemessige effektene av jobben.

Fysisk og psykisk utmattelse

Nesten halvparten av sysselsatte norskfødte med innvanderforeldre sier de minst én dag i uken føler seg fysisk utmattet når de kommer hjem fra jobb (se tabell 6.13). Dette er klart mer enn andelen blant alle sysselsatte. Der sier én av tre dette. Videre sier 25 prosent av norskfødte med innvanderforeldre at de ukentlig føler seg psykisk utmattet når de kommer hjem fra jobb. Dette er 4 prosentpoeng høyere enn andelen i befolkningen.

Personer med foreldre fra Tyrkia uttrykker særlig høy grad av utmattethet. 52 prosent sier de er fysisk og 31 prosent psykisk utmattet når de kommer hjem fra jobb. Kvinner er i større grad enn menn utmattet etter jobb. Dette speiler kjønnsforskjeller blant alle sysselsatte, men forskjellen blant norskfødte med innvanderforeldre er ikke signifikant. Vi finner også at de sysselsatte studentene er mindre fysisk og psykisk utmattete av arbeidet enn personene som både definerer seg som definerer seg som yrkesaktive.

Tabell 6.13 Utsatthet for ulike helsemessige arbeidsmiljøfaktorer. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte

	Alle sysselsatte	Sysselsatte norskfødte med innvanderforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Føler seg fysisk utmattet når man kommer hjem fra jobb	34	45	52	43	44	43
Føler seg psykisk utmattet når man kommer hjem fra jobb	21	25	31	26	22	21
Har hatt sammenhengende sykefravær på minst 14 dager siste år	13	10	14	12	8	6
Har hatt sammenhengende sykefravær på minst 14 dager som skyldes jobb siste år	5	3	5	2	2	4
Har vært utsatt for arbeidsulykker siste 12 måneder	2	5	9	3	3	6
Antall sysselsatte	3 396	626	167	176	128	155

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2016, Statistisk sentralbyrå.

Sykefravær og arbeidsulykker

En mindre andel norskfødte med innvanderforeldre har hatt sykefravær på minst 14 dager enn sysselsatte generelt. Andelen med jobbrelatert sykefravær er også noe lavere enn i befolkningen som helhet. 10 prosent har siste år hatt sammenhengende sykefravær på minst to uker. Kun 3 prosent sier at minst ett slikt fravær skyldtes helseproblemer som var helt eller delvis forårsaket av jobben. I befolkningen som helhet har 5 prosent hatt et så langt fravær på grunn av arbeidet. 5 prosent av sysselsatte norskfødte med innvanderforeldre har vært utsatt for arbeidsulykker det siste året. Dette er noe høyere enn blant alle personer i arbeid.

Sykefraværet er lavest blant de aller yngste. De med foreldre fra Tyrkia rapporterer mest sykefravær, både generelt og jobbrelatert. De er også mest utsatt for arbeidsulykker. Kvinner rapporterer mer sykefravær enn menn. Det er derimot liten forskjell mellom kjønnene i arbeidsrelatert sykefravær.

6.11. Oppsummering

Arbeidstilknytningen og arbeidsmiljøet til norskfødte med innvanderforeldre blir påvirket av at de er en relativt unge. Norskfødte med innvanderforeldre er i mindre grad i arbeid enn befolkningen som helhet, men mye av dette kan forklares av at en stor andel er studenter. Under halvparten av norskfødte med innvanderforeldre i vårt utvalg definerer seg som yrkesaktive, og en del personer har arbeid ved siden

av studiene. Dette bidrar også til at mange av dem som er i arbeid jobber deltid. Kvinner er i mindre grad sysselsatt og i større grad i deltidsarbeid enn menn. Norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka har en særlig stor studentandel. Dette bidrar til at sysselsettingsandelen er relativt liten og at mange av de sysselsatte jobber deltid.

Mange av de sysselsatte norskfødte med innvandrerforeldre jobber innen salgs- og serviceyrker. Dette gjelder særlig studentene med en deltidsjobb. Over halvparten av dem jobber innen salg og service. Norskfødte med innvandrerforeldre er derimot underrepresentert i andre yrker med lave utdanningskrav. Allikevel er en relativt liten andel sysselsatt i privat sektor.

Medlemskap i fagforening er noe mindre utbredt enn blant ansatte generelt. Dette gjelder særlig blant dem som jobber innen offentlig sektor. Organiseringsgraden er også lav blant, den ganske store gruppen, av norskfødte med innvandrerforeldre som jobber ved siden av studiene. Det er derimot liten forskjell i andre indikatorer på utrygg jobbtilknytning, som midlertidig ansettelse og mangel på skriftlig jobbkontrakt.

Overordnet rapporterer ikke norskfødte med innvandrerforeldre om flere arbeidsmiljøproblemer enn sysselsatte generelt, og et stort flertall er tilfreds med jobben. Det er allikevel en del som har arbeidsmiljøutfordringer. For eksempel blir fire av ti utsatt for en av de fysiske risikofaktorene vi har sett på. En relativt stor andel har monotone arbeidsoppgaver og nesten halvparten føler seg fysisk utmattet når de kommer hjem fra jobb. En av fire føler seg psykisk utmattet. Personer med lav utdanning og i yrker med lite krav om formell kompetanse rapporterer om flest arbeidsmiljøproblemer.

7. Utsatthet for lovbrudd

Kristin Egge-Hoveid

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn (LKI 2016) inneholder spørsmål om blant annet utsatthet for vold, trusler og tyveri og hvorvidt man opplever problemer med kriminalitet og hærverk i nærmiljøet. Til tross for at det store flertallet ikke utsettes for slike lovbrudd, opplever mange enkeltmennesker å bli ofre vold, trusler og tyveri hvert år. Blant annet viste resultatene fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, hvor utsatthet og uro for lovbrudd er et av temaene, at rundt 3,5 prosent av befolkningen i alderen 16-39 år hadde blitt utsatt for ett eller flere tilfeller av vold de siste 12 månedene (SSB, 2016). Dette tilsier at i underkant av 60 000 personer i denne aldersgruppen opplevde vold i løpet av et år.

I dette kapitlet ser vi på utsatthet for lovbrudd blant norskfødte unge og voksne i alderen 16-39 år med foreldre født i Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam, altså dem som er født og oppvokst i Norge, med to innvandrerforeldre. Analyser av utsatthet for lovbrudd blant innvandrere viste at innvandrere fra de tolv landene som er med i LKI¹³, oftere var utsatt for vold og trusler enn befolkningen som helhet. Blant unge innvandrere, spesielt unge menn, var andelen som var utsatt for vold og/eller trusler vesentlig større enn for menn på samme alder i hele befolkningen (Egge-Hoveid, 2017).

Det kan være utfordrende å måle omfang av vold og trusler. Spørsmål om dette kan oppfattes som sensitive, og spesielt kan det være vanskelig å fange opp vold og trusler som forekommer i hjemmet. Ulike erfaringer knyttet til vold og utrygghet tidligere i livet kan også ha betydning for hvilke svar man gir.

Det er også viktig å understreke at når vi presenterer resultater for norskfødte med innvandrerforeldre i rapporten, omfatter den kun norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som er med i undersøkelsen, og tallene er dermed ikke representative for alle norskfødte med innvandrerforeldre i Norge.

Der vi sammenligner med befolkningen, sammenligner vi med befolkningen i samme aldersgruppe, 16-39 år. Man skal være klar over at blant annet alderssammensetningen og bosettingsmønsteret er ulikt for norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen generelt i samme aldersgruppe. Dette er forhold som er viktige for utsatthet for vold og kriminalitet. Blant de norskfødte med innvandrerforeldre er andelen i de yngste aldersgruppene vesentlig større enn i befolkningen generelt, og de er bosatt mer sentralisert enn befolkningen (se figur 1.1 og tabell 1.5). Både det å være ung og å være bosatt i og i nærheten av byer og tettsteder er forbundet med større risiko for å bli utsatt for lovbrudd (SSB 2016). Dette må man være oppmerksom på når vi sammenligner resultatene. Se også tekstboks om grunnlag for sammenligning med resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015.

¹³ Polen, Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Tyrkia, Irak, Iran, Afghanistan, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam, Eritrea og Somalia

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrerforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrerforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrerforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrerforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015

De generelle levekårsundersøkelsene gir data for et tverrsnitt av den norske befolkningen. Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg klart fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant innvandrere i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å gjenspeile innvandrernes fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen 2017). I denne resultatrapporten er derimot ikke resultatene for befolkningen vektet for å gjenspeile utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre. Resultatene fra de generelle levekårsundersøkelsene er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år. Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og dette må tas hensyn til når man sammenlikner tallene. Les mer om dette i kapittel 1.6.

7.1. Norskfødte med innvandrerforeldre mer utsatt

Norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-39 er noe mer utsatt for de typer lovbrudd som er kartlagt i LKI, enn befolkningen som helhet i samme aldersgruppe (tabell 7.1). 8,5 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene oppgir å ha blitt utsatt for vold og/eller trusler de siste tolv månedene. I befolkningen i samme aldersgruppe oppgir 5,5 prosent det samme.

- Trusler* En større andel norskfødte med innvandrerforeldre oppgir å være utsatt for trusler enn vold. 5,7 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre har blitt utsatt for trusler som var så alvorlige at de ble redde. I befolkningen gjelder dette 3,1 prosent.
- Vold* Når det gjelder utsatthet for vold, både med og uten synlig skade, oppgir 4,3 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre at de har vært utsatt for dette de siste tolv månedene. Dette er ikke signifikant forskjellig fra det vi finner blant 16-39 åringer generelt.
- Tyveri/skadeverk* Andelen som har blitt utsatt for tyveri/skadeverk skiller seg ikke mye fra befolkningen, men en større andel norskfødte med innvandrerforeldre opplever problemer med kriminalitet/vold eller hærverk der de bor enn befolkningen i samme alder, 9,7 prosent mot 7,6 prosent.

Tabell 7.1 Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

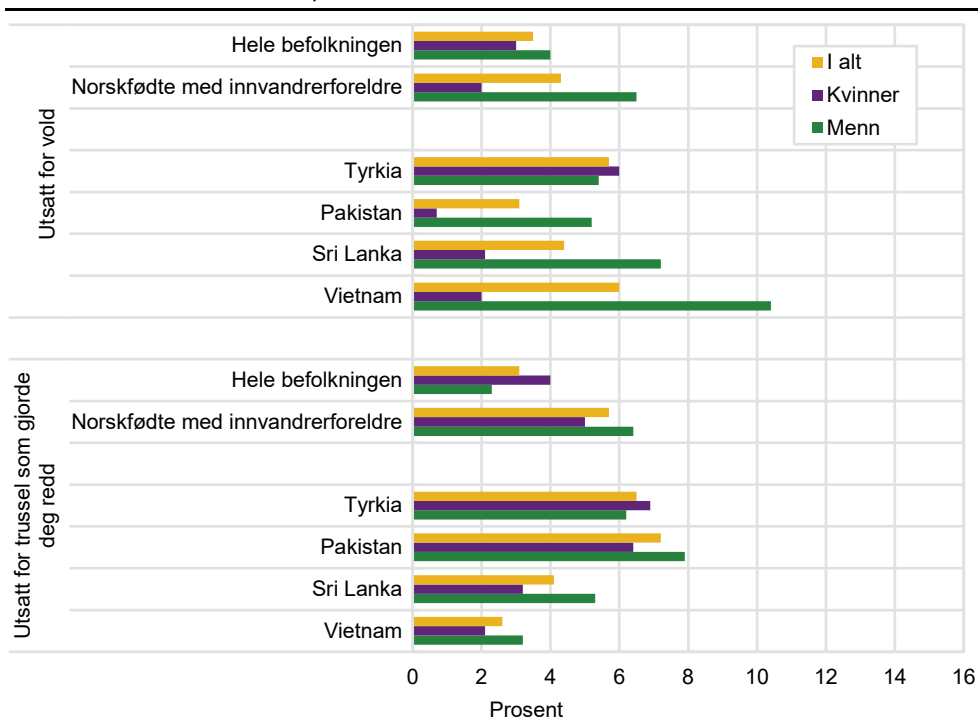
	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Utsatt for vold og/eller trusler, i alt	5,5	8,5	9,2	8,9	6,7	8,1
Utsatt for vold	3,5	4,3	5,7	3,1	4,4	6,0
Utsatt for vold - ikke synlig skade	2,1	3,2	4,9	2,4	3,2	3,8
Utsatt for vold - synlig skade	2,3	2,4	2,8	1,6	2,5	3,9
Utsatt for trussel som gjorde deg redd	3,1	5,7	6,5	7,2	4,1	2,6
Utsatt for tyveri/skadeverk	9,4	9,6	6,5	11,1	6,9	10,1
Problemer med kriminalitet/vold/hærverk boområdet	7,6	9,7	11,0	11,4	8,6	5,3
Antall personer	2181	1040	256	258	260	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

7.2. Betydningen av foreldrenes fødeland

Vold Utsatthet for lovbrudd varierer etter foreldrenes fødeland. Blant de fire landene som er representert i LKI er det de norskfødte med familiebakgrunn fra Vietnam og Tyrkia som i størst grad oppgir å ha vært utsatt for vold de siste 12 månedene, mens de med bakgrunn fra Pakistan er minst utsatt. 6,0 prosent av dem med foreldre fra Vietnam og 5,7 prosent av dem med foreldre fra Tyrkia har vært utsatt for vold, mot 3,1 prosent av dem med foreldre fra Pakistan. Blant de norskfødte med familiebakgrunn fra Sri Lanka oppgir 4,4 prosent å ha vært utsatt for vold (se tabell 7.2 og figur 7.1).

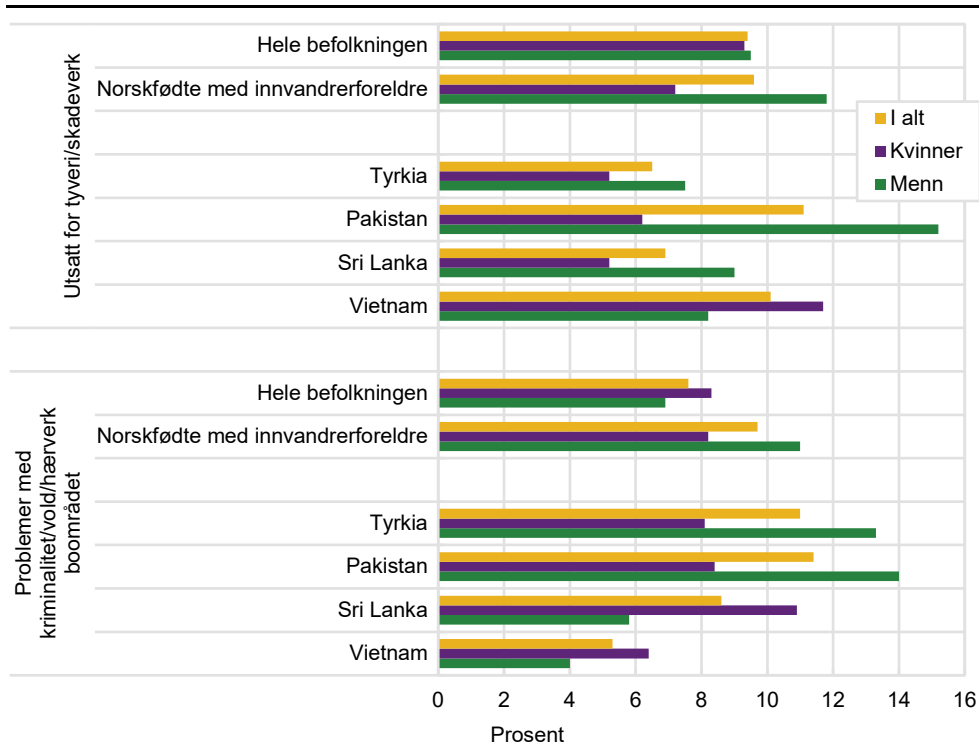
Figur 7.1 Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent.

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Trusler Mens norskfødte med foreldre fra Pakistan sjeldnest oppgir å ha vært utsatt for vold, er det de som oftest oppgir å ha vært utsatt for trusler (se tabell 7.1 og figur 7.1). I alt 7,2 prosent i vår undersøkelse oppgir å ha vært utsatt for trusler siste 12 månedene. Andelen er også relativt stor blant norskfødte med foreldre fra Tyrkia, 6,5 prosent. Andelen utsatt for trusler er minst blant dem med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka, hvor henholdsvis 2,6 og 4,1 prosent sier de har opplevd trusler de siste 12 månedene.

Figur 7.2 Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent.

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Tyveri/skadeverk

De norskfødte med familiebakgrunn fra Pakistan og Vietnam er de som i størst grad oppgir å ha vært utsatt for tyveri og skadeverk de siste 12 månedene (se tabell 7.1 og figur 7.2). Imidlertid er det ikke signifikante forskjeller mellom befolkningen og de norskfødte med foreldre fra Pakistan og Vietnam, mens blant norskfødte med familiebakgrunn fra Tyrkia og Sri Lanka er andelen utsatte for tyveri lavere enn for hele befolkningen.

Kriminalitet, vold og hærverk i boområdet

De som i størst grad opplever problemer med kriminalitet og hærverk der de bor, er norskfødte de med familiebakgrunn fra Pakistan og Tyrkia (se figur 7.2). Rundt 11 prosent oppgir å ha slike problemer, mens blant norskfødte med bakgrunn fra Vietnam er det kun 5,3 prosent som sier de er plaget av kriminalitet i nærmiljøet. Dette er lavere enn de 7,6 prosentene i befolkningen som helhet.

7.3. Menn mest utsatt

Gjennomgående er menn mer utsatt for lovbruddene som er kartlagt i LKI enn kvinner. Kjønnforskjellene er store, spesielt når det gjelder utsatthet for vold. Norskfødte menn med innvanderforeldre er også gjennomgående mer utsatt enn menn i befolkningen i samme alder, noe som ikke er tilfelle for kvinnene. Norskfødte kvinner med innvanderbakgrunn er mindre utsatt enn kvinner generelt i samme alder, med unntak av utsatthet for trusler. Sett i forhold til hele befolkningen i samme aldersgruppe er kjønnforskjellene også større blant norskfødte med innvanderforeldre.

Vold

Norskfødte menn med foreldre fra Vietnam er de som i aller størst grad oppgir å ha vært utsatt for vold. En av ti, eller 10,4 prosent har vært utsatt for vold de siste 12 månedene. Blant norskfødte kvinner med bakgrunn fra Vietnam gjaldt det kun 2 prosent. Den store andelen utsatte for vold blant norskfødte med innvanderbakgrunn fra Vietnam, består altså i stor grad av menn som har opplevd vold. Blant menn med foreldre fra Pakistan hadde 5,2 prosent vært utsatt for vold i løpet av de

siste 12 månedene, mens det gjaldt 0,7 prosent av kvinnene. Denne kjønnsforskjellen finner man imidlertid ikke blant dem med familiebakgrunn fra Tyrkia: 6 prosent av de norskfødte kvinnene med foreldre fra Tyrkia oppga å ha vært utsatt for vold, noe som er på nivå med menn med bakgrunn fra samme land. Andelen norskfødte kvinner med foreldre fra Tyrkia som har vært utsatt for vold er vesentlig større enn blant kvinner med foreldre fra de tre andre landene og kvinner i befolkningen i samme alder.

Trusler Norskfødte menn med innvandrerforeldre er også i noe større grad utsatt for trusler enn kvinner: 6,4 prosent av mennene har vært utsatt for trusler, mot 5 prosent av kvinnene. Dette er i motsetning til befolkningen generelt, der kvinner oftere er utsatt for trusler enn menn (se tabell 7.2).

Tabell 7.2 Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Utsatt for vold og/eller trusler, i alt	5,5	8,5	9,2	8,9	6,7	8,1
Menn	5,3	10,4	6,9	11,0	9,1	12,6
Kvinner	5,7	6,4	12,0	6,4	4,6	4,1
Utsatt for vold	3,5	4,3	5,7	3,1	4,4	6,0
Menn	4,0	6,5	5,4	5,2	7,2	10,4
Kvinner	3,0	2,0	6,0	0,7	2,1	2,0
Utsatt for vold - ikke synlig skade	2,1	3,2	4,9	2,4	3,2	3,8
Menn	1,9	4,6	5,4	3,8	4,5	5,7
Kvinner	2,4	1,8	4,2	0,7	2,1	2,0
Utsatt for vold - synlig skade	2,3	2,4	2,8	1,6	2,5	3,9
Menn	2,7	3,8	1,6	3,0	4,4	7,6
Kvinner	1,9	0,9	4,3	0,0	0,8	0,6
Utsatt for trussel som gjorde deg redd	3,1	5,7	6,5	7,2	4,1	2,6
Menn	2,3	6,4	6,2	7,9	5,3	3,2
Kvinner	4,0	5,0	6,9	6,4	3,2	2,1
Utsatt for tyveri/skadeverk	9,4	9,6	6,5	11,1	6,9	10,1
Menn	9,5	11,8	7,5	15,2	9,0	8,2
Kvinner	9,3	7,2	5,2	6,2	5,2	11,7
Problemer med kriminalitet/vold/hærverk boområdet	7,6	9,7	11,0	11,4	8,6	5,3
Menn	6,9	11,0	13,3	14,0	5,8	4,0
Kvinner	8,3	8,2	8,1	8,4	10,9	6,4
Antall personer	2 181	1 040	256	258	260	266
Antall menn	1 156	517	139	138	117	123
Antall kvinner	1 025	523	117	120	143	143

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Tyveri og skadeverk Selv om norskfødte menn med innvandrerforeldre i alt er mer utsatt enn kvinner for både tyveri/skadeverk og oftere oppgir problemer med kriminalitet der de bor, varierer kjønnsforskjellene mye etter hvilken familiebakgrunn etter foreldrenes fødeland de norskfødte mennene og kvinnene har.

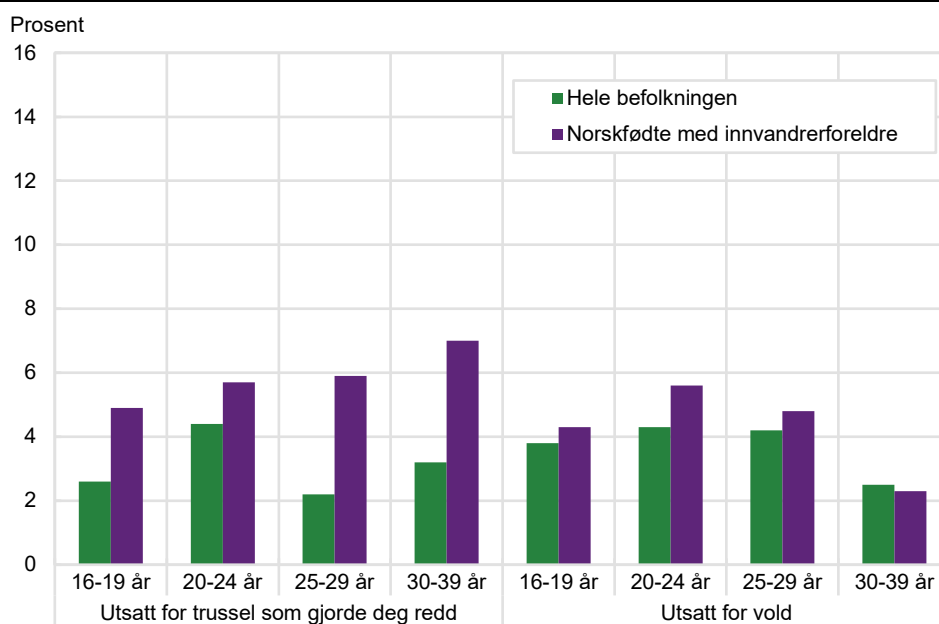
Kriminalitet, vold og hærverk i boområdet

7.4. Unge voksne mest utsatt

Vi vet av tidligere levekårsundersøkelser at ungdom, og da spesielt unge i alderen 16-24 år, har en langt større andel ofre for vold og trusler enn eldre (SSB, 2016). Da vi analyserte innvandreres svar i LKI 2016 fant vi at unge innvandrere var spesielt utsatt. En av ti unge innvandrere mellom 16 og 24 år hadde vært utsatt for vold de siste tolv månedene, mot 4,2 prosent i befolkningen generelt (Egge-Hoveid, 2017). I analysene i denne rapporten, hvor vi ser på norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-39 år, har vi delt de yngste i flere aldersgrupper.

Vold Når vi ser på utsatthet for vold skiller norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene seg lite fra den jevnaldrende befolkningen. Heller ikke når vi bryter ned på ulike aldersgrupper er det statistisk signifikante forskjeller i utsatthet for vold mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen i samme alder. Andelen norskfødte som utsettes for vold er størst blant dem mellom 20 og 24 år. Av disse oppgir 5,6 prosent å ha vært utsatt for vold de siste 12 månedene, mot 4,3 i hele befolkningen i samme aldersgruppe (se figur 7.1 og tabell 7.2). Blant dem som er i alderen 30-39 år er andelen som har vært utsatt for vold betydelig mindre enn blant de unge voksne i de andre tre aldersgruppene, både blant norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen.

Figur 7.3 Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Trusler Når det gjelder trusler ser bildet annerledes ut, og forskjellene mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen er større. Andelen norskfødte med innvandrerforeldre som har vært utsatt for trusler og som gjorde dem redde øker med alder. Norskfødte med innvandrerforeldre og som er mellom 30-39 år er de som i størst grad oppgir å ha vært utsatt for alvorlige trusler de siste 12 månedene. I befolkningen er andelen størst blant dem mellom 20 og 24 år.

Tabell 7.3 Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Utsatt for vold						
16-19 år	3,8	4,3	7,2	1,9	4,2	6,2
20-24 år	4,3	5,6	8,3	5,3	5,2	4,6
25-29 år	4,2	4,7	4,5	4,1	4,8	6,9
30-39 år	2,5	2,3	1,7	1,6	:	7,9
Utsatt for trussel som gjorde deg redd						
16-19 år	2,6	4,9	6,9	6,9	4,2	1,2
20-24 år	4,4	5,7	6,5	8,3	5,0	2,1
25-29 år	2,2	5,8	6,9	6,5	0,0	4,3
30-39 år	3,2	7,0	5,8	7,5	:	6,1
Utsatt for tyveri/skadeverk						
16-19 år	7,5	6,1	5,5	5,9	6,4	6,6
20-24 år	11,3	10,3	7,2	15,2	5,4	8,5
25-29 år	9,5	11,4	7,1	9,1	13,9	21,3
30-39 år	9,3	11,7	6,4	14,4	:	6,4
Problemer med kriminalitet/vold/hærverk boområdet						
16-19 år	5,2	8,0	11,9	9,7	6,6	4,2
20-24 år	6,5	8,2	11,0	8,2	10,2	5,5
25-29 år	11,4	11,0	14,2	12,0	12,4	4,8
30-39 år	7,0	12,6	7,2	14,9	:	9,5
Antall personer	2 180	1040	256	258	260	266
Antall personer 16-19 år	399	342	73	59	120	90
Antall personer 20-24 år	441	321	73	58	95	95
Antall personer 25-29 år	458	205	51	72	30	52
Antall personer 30-39 år	882	172	59	69	15	29

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

7.5. Oppsummering

Norskfødte med innvandrereforeldre fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam i alderen 16-39 er noe mer utsatt for alle typer lovbrudd som er kartlagt i LKI sammenliknet med befolkningen som helhet i samme aldersgruppe. Særlig gjelder det utsatthet for trusler: andelen som har vært utsatt for trusler de siste 12 månedene er nær dobbelt så stor blant norskfødte med innvandrereforeldre. Andelen som har blitt utsatt for tyveri/skadeverk skiller seg ikke mye fra befolkningen, men en større andel norskfødte med innvandrereforeldre opplever problemer med kriminalitet, vold eller hærverk der de bor.

Utsatthet for lovbrudd varierer imidlertid etter foreldres fødeland, viser undersøkelsen. Norskfødte med foreldre fra Vietnam og Tyrkia peker seg ut som de mest utsatte for vold, mens de med foreldre fra Pakistan, og da særlig kvinner, i langt mindre grad har opplevd å bli utsatt for vold det siste året. Samtidig er de norskfødte med foreldre fra Pakistan, sammen med de med foreldre fra Tyrkia, mer utsatt for trusler og opplever oftere problemer med kriminalitet, vold eller hærverk i boområdet, enn de med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka.

Norskfødte menn med innvandrereforeldre opplever i større grad enn kvinner å være utsatt for alle lovbruddene kartlagt i undersøkelsen, med unntak av kriminalitet, vold og hærverk i boområdet. Også i befolkningen generelt er unge menn mer utsatt for lovbrudd enn kvinner, men kjønnsforskjellene er større blant norskfødte med innvandrereforeldre enn i den jevnaldrende befolkningen. Norskfødte menn med innvandrereforeldre er også mer utsatt for både vold, trusler og tyveri enn menn

i befolkningen generelt, mens kvinner med innvandrerforeldre er mindre utsatt for vold og tyveri enn kvinner i befolkningen.

Unge mennesker generelt er mer utsatt for lovbrudd enn eldre, og dette gjelder også norskfødte med innvandrerforeldre. Når det gjelder utsatthet for mer alvorlige lovbrudd som vold, er det kun små og ikke signifikante forskjeller mellom unge norskfødte med innvandrerforeldre, og jevnaldrende i befolkningen. Dette er i stor kontrast til unge innvandrere, hvor en langt større andel er utsatt for vold, spesielt blant dem mellom 16 og 24 år (Egge-Hoveid, 2017). Resultatene fra Levekårsundersøkelsen tyder på at det å ha innvandrerforeldre, men være født og oppvokst i Norge, gir et helt annet utgangspunkt og senere en annen situasjon i forhold til kriminalitet enn det å være en ung innvandrer.

8. Diskriminering

Kristin Egge-Hoveid

I dette kapitlet skal vi se nærmere på opplevd diskriminering blant unge og voksne norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-39 år med foreldre født i Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam.

Diskriminering på grunnlag av nasjonal opprinnelse, etnisitet, avstamning, hudfarge og språk representerer brudd med grunnleggende demokratiske rettigheter og er forbudt ved lov¹⁴. Likevel viser forskning at personer med innvandrerbakgrunn opplever å bli utsatt for forskjellsbehandling og diskriminering (Midtbøen og Lidén, 2015). I forrige levekårsundersøkelse blant innvandrere (LKI 2006) gjennomført av Statistisk sentralbyrå, oppga rundt halvparten av de intervjuede at de hadde opplevd diskriminering knyttet til sin innvandrerbakgrunn (Tronstad, 2008). I levekårsundersøkelsen (LKI 2016) oppga 22 prosent av de som selv har innvandret at de hadde opplevd ett eller flere tilfeller av diskriminering enten i arbeidslivet, i skole- og utdanningssystemet, i boligmarkedet – eller i møte med det offentlige tjenesteapparatet (Hamre, 2017).

Man kunne forvente at opplevelser med forskjellsbehandling knyttet til innvandrerbakgrunn vil være lavere blant dem som er født og oppvokst i Norge enn blant innvandrere som har flyttet hit, mange som voksne. Problemer med språk og kulturelle forskjeller kan gi utslag i opplevelser av å ikke behandles likeverdig. De som er født og oppvokst i Norge må man anta har færre slike hindringer. De behersker språket, de fleste deltar i sosiale felleskap og har venner, og de kjenner samfunnet og kulturen de er oppvokst i. For dem som er født og oppvokst i Norge, men som har foreldre med bakgrunn fra andre land, kan det derfor være spesielt utfordrende å oppleve at man blir utsatt for urimelig forskjellsbehandling på grunn av sin innvandrerbakgrunn.

Til nå er det gjort langt flere studier av diskriminering og opplevd forskjellsbehandling blant personer som selv har innvandret, enn blant dem som er født og oppvokst i Norge med innvandrede foreldre. Levekårsundersøkelsen blant innvandrere i 2006, hvor man hadde med et eget utvalg norskfødte med innvandrerforeldre¹⁵, viste imidlertid at på enkelte områder var forekomsten av opplevd diskriminering større enn blant innvandrerne (Tronstad, 2008).

8.1. Hva er diskriminering

Definisjon

Det er vanlig å definere diskriminering som usaklig eller urettmessig forskjellsbehandling på grunnlag av gruppetilhørighet eller andre spesielle personlige egenskaper. Etnisk diskriminering, som er det diskrimineringsgrunnlaget som er mest relevant når man ser på innvandreres erfaringer med forskjellsbehandling, omfatter diskriminering på bakgrunn av nasjonal opprinnelse, etnisitet, avstamning, hudfarge eller språk.

Direkte og indirekte diskriminering

Man skiller gjerne mellom direkte og indirekte diskriminering. Direkte diskriminering skjer hvis individer eller grupper blir urettmessig forskjellsbehandlet på grunn av sin innvandrerbakgrunn. For eksempel at man ikke får en jobb man er

¹⁴ Frem til 2018 var like rettigheter og forbud mot diskriminering regulert gjennom flere ulike lover; arbeidsmiljøloven, likestillingsloven, diskrimineringsloven om etnisitet, diskrimineringsloven om seksuell orientering og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Fra 01.01.2018 er lov om like rettigheter og forbud mot diskriminering på ulike diskrimineringsgrunnlag – og samfunnsområder samlet i en felles lov; (referanse til loven) Lov om likestilling og forbud mot diskriminering.

¹⁵ I SSBs levekårsundersøkelse blant innvandrere i 2006 var det trukket et tilleggsutvalg av norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam.

kvalifisert for fordi man er innvandrere. Indirekte diskriminering skjer i de tilfeller der grupper eller individer behandles likt, men der dette i praksis favoriserer en gruppe. Et eksempel er forbud mot å bruke hodeplagg på jobb, noe som i praksis utelukker personer som bruker hodeplagg fra å få en slik jobb. Både direkte og indirekte diskriminering er forbudt ved lov.

Sammensatt diskriminering

Begrepet sammensatt diskriminering betyr at man også kan diskrimineres på flere grunnlag samtidig. For eksempel kan man både diskrimineres på grunnlag av sin innvandrerbakgrunn og på grunn av alder i en ansettelsesprosess, hvor de ulike grunnlagene kan vurderes hver for seg. I tillegg finnes tilfeller av kryssende eller det man ofte kaller flerdimensjonal diskriminering, der diskrimineringen skyldes en kombinasjon av flere grunnlag, men der det enkelte grunnlag ikke kan vurderes separat (NOU 2011:18). Et typisk eksempel på denne type diskriminering er hvis kjønnsstereotyper bidrar til kvinner med innvandrerbakgrunn opplever særlige former for diskriminering som ikke rammer menn med innvandrerbakgrunn i samme grad.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrereforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrereforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrereforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrereforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrereforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrereforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene utgjør i befolkningen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrereforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av befolkningen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrereforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

LKI måler opplevd diskriminering

Diskriminering er vanskelig å måle direkte og følgelig har det vært debatt og usikkerhet knyttet til både forekomst og omfang av diskriminering på bakgrunn av personers innvandrerbakgrunn i Norge. I LKI bruker man tilnærmingen med å kartlegge egenopplevd forskjellsbehandling. Respondentene stilles da spørsmål om de har hatt opplevelser med forskjellsbehandling på ulike samfunnsarenaer, og hvorvidt de mener at disse opplevelsene skyldes deres innvandrerbakgrunn.

Denne tilnærmingen til å måle diskriminering er ikke egnet til å måle omfanget av diskriminering i samfunnet. Respondentenes opplevelse av forskjellsbehandling trenger ikke å bety at diskriminering faktisk har forekommet. Men kartlegging av subjektive erfaringer sier noe om hvor utbredt det er blant de som bor i Norge med bakgrunn fra andre land å oppleve at man blir ulikt behandlet på grunn av sin innvandrerbakgrunn, og eventuelt om dette varierer mellom ulike grupper. I et levekårsperspektiv er slik kunnskap viktig. Å oppleve å bli møtt med rettferdighet og en følelse av å være inkludert og verdsatt har betydning for folks livskvalitet og for integrering i et større perspektiv.

Diskriminering i fire konkrete situasjoner

LKI kartlegger ikke det totale omfanget av opplevd diskriminering, men først og fremst opplevelser av å bli forskjellsbehandlet i fire konkrete situasjoner; på arbeidsplassen, ved ansettelse, på skole eller ved utdanningsinstitusjon, og i kontakt med helsevesenet. Kun de som har vært i situasjonen de siste 12 månedene har svart på spørsmål om forskjellsbehandling på den aktuelle arenaen. For eksempel ble kun de som hadde søkt jobb i løpet av det siste året spurt om de hadde blitt forskjellsbehandlet ved ansettelse.

Skyldes diskrimineringen innvandrerbakgrunn?

Respondenter som svarte «ja» på spørsmålet om forskjellsbehandling i de ulike situasjonene, fikk oppfølgingsspørsmål om de opplevde at dette skyldtes deres innvandrerbakgrunn. Det gjør at vi kan skille mellom dem som mener de har blitt forskjellsbehandlet på grunn av innvandrerbakgrunn og dem som mener at forskjellsbehandlingen skjedde av andre grunner.

Diskriminering i andre situasjoner

For ikke å utelate andre potensielt vanlige situasjoner der diskriminering av innvandrere kan forekomme, ble alle respondentene i undersøkelsen i tillegg spurt om de hadde opplevd innvandrerrelatert forskjellsbehandling i «andre situasjoner», og hvor åtte ulike situasjoner ble konkretisert (se tekstboks nedenfor).

Spørsmål om diskriminering i LKI 2016**På arbeidsplassen**

Har du i løpet av de siste 12 månedene opplevd å bli forskjellsbehandlet av kollegaer, sjefer eller kunder på arbeidsplassen?

Ved ansettelse

Har det i løpet av de siste 12 månedene hendt at du ikke har fått et arbeid som du har søkt og var kvalifisert for?

På skole eller ved utdanningsinstitusjon

Har du noen gang i løpet av de siste 12 månedene opplevd å bli forskjellsbehandlet av medelever eller ansatte på en skole eller utdanningsinstitusjon?

I helsevesenet

Har du i løpet av de siste 12 månedene opplevd å bli forskjellsbehandlet i det norske helsevesenet?

Andre områder

Har du i løpet av de siste 12 månedene her i Norge opplevd å bli forskjellsbehandlet i andre situasjoner?

Hvis ja, oppfølging:

I hvilke andre situasjoner har du opplevd å bli forskjellsbehandlet på grunn av din innvandrerbakgrunn.

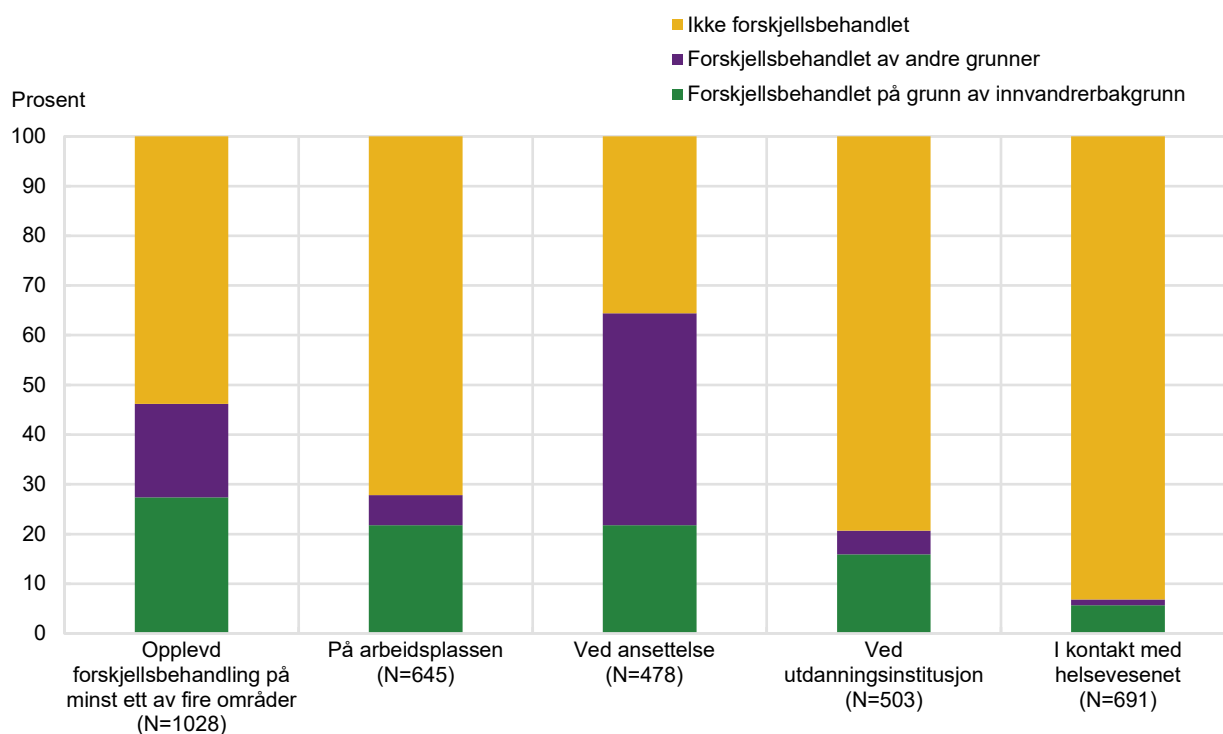
- I kontakt med politiet?
- Av ansatte på offentlig kontor, som f.eks. NAV, barnevern?
- I forbindelse med kjøp eller leie av bolig?
- På restauranter, kafeer eller utesteder?
- I butikk eller bank?
- På buss, tog eller t-bane?
- Av folk på gater eller torg?
- Andre steder?

8.2. Forskjellbehandling i ulike situasjoner

Figur 8.1 og tabell 8.1 viser andelen som svarte at de har opplevd å bli forskjellsbehandlet på de fire konkrete arenaene; på arbeidsplassen, ved ansettelse, på skole eller ved utdanningsinstitusjon og i kontakt med helsevesenet, og hvor stor andel av disse som opplevde at forskjellsbehandlingen var relatert til innvandrerbakgrunn.

46 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre i vårt utvalg hadde opplevd å bli forskjellsbehandlet ved minst en anledning på minst ett av områdene, og av disse mente 27 prosent at forskjellsbehandlingen skyldes deres innvandrerbakgrunn.

Figur 8.1 Opplevd forskjellsbehandling siste 12 måneder, etter situasjon¹ og type forskjellsbehandling. Norskfødte med innvandrerforeldre. 16-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

¹ På arbeidsplassen, ved ansettelse, ved utdanningsinstitusjon eller i kontakt med helsevesenet

Tabell 8.1 Opplevd forskjellsbehandling siste 12 måneder, etter situasjon og type forskjellsbehandling. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Opplevd diskriminering på minst ett av fire områder	46	43	49	48	41
Hvorav relatert til innvandrerbakgrunn	27	28	33	26	16
På arbeidsplassen (N=645)	28	27	31	25	21
Hvorav relatert til innvandrerbakgrunn	22	22	28	17	9
Ved ansettelse (N=478)	64	59	73	56	56
Hvorav relatert til innvandrerbakgrunn	22	22	25	23	14
Ved utdanningsinstitusjon (N=503)	21	22	23	19	18
Hvorav relatert til innvandrerbakgrunn	16	18	20	13	12
I kontakt med helsevesen (N=691)	7	11	7	3	4
Hvorav relatert til innvandrerbakgrunn	6	10	7	2	1
Antall personer	1 028	252	256	258	262

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Andelen norskfødte med innvanderforeldre som hadde opplevd å bli forskjellsbehandlet var størst i møte med arbeidslivet - enten i forbindelse med ansettelse eller at man hadde opplevd å bli forskjellsbehandlet av kollegaer, sjefer eller kunder på arbeidsplassen. I alt svarte 22 prosent av dem som hadde søkt en jobb det siste året at de hadde opplevd ikke å bli ansatt på grunn av sin innvanderbakgrunn. En like stor andel hadde opplevd slik forskjellsbehandling på arbeidsplassen. 16 prosent av dem som var elever eller studerte hadde hatt tilsvarende opplevelse ved en utdanningsinstitusjon. Av dem som hadde vært i kontakt med helsevesenet de siste 12 månedene svarte en relativt liten andel at de hadde opplevd innvanderrelatert forskjellsbehandling, kun 6 prosent i alt.

8.3. Diskriminering på arbeidsplassen

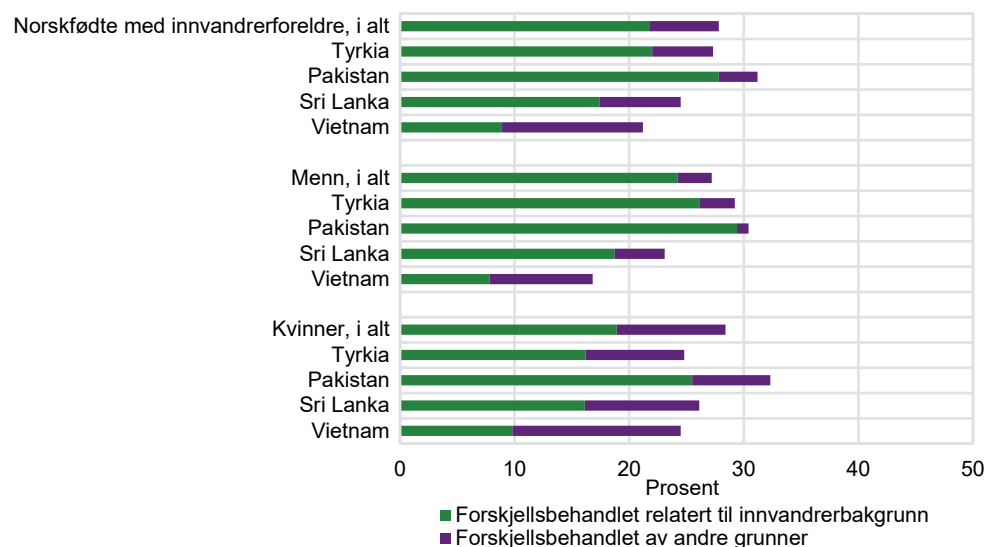
Vanligst blant norskfødte med foreldre fra Pakistan

Andelen norskfødte med innvanderforeldre som hadde opplevd innvanderrelatert forskjellsbehandling på jobben var størst blant norskfødte med bakgrunn fra Pakistan (se tabell 8.1 og figur 8.2). I alt oppgav 31 prosent av dem med pakistansk bakgrunn at de hadde opplevd forskjellsbehandling. 28 prosent mente at forskjellsbehandlingen var knyttet til deres innvanderbakgrunn, mens 3 prosent oppgav at det var av andre grunner. Også i forrige levekårsundersøkelse fant man at norskfødte med bakgrunn fra Pakistan var de som i størst grad rapporterte om forskjellsbehandling på arbeidsplassen (Tronstad, 2008)¹⁶. Andelen som opplevde å bli forskjellsbehandlet i forbindelse med jobb var også relativt stor blant de med bakgrunn fra Tyrkia, hvor 22 prosent hadde opplevd å bli forskjellsbehandlet.

Menn opplever oftere innvanderrelatert forskjellsbehandling på jobb

I alt var det en større andel menn enn kvinner som hadde opplevd innvanderrelatert forskjellsbehandling på arbeidsplassen. 24 prosent av de sysselsatte mennene og 19 prosent av kvinnene svarte de var blitt forskjellsbehandlet på jobb og at dette var knyttet til deres innvanderbakgrunn.

Figur 8.2 Andel som de siste 12 månedene har opplevd forskjellsbehandling på arbeidsplassen, etter kjønn. Norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av sysselsatte

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016. Statistisk sentralbyrå.

Kvinner opplever oftere annen forskjellsbehandling

Andelen som har opplevd forskjellsbehandling av andre grunner enn innvanderbakgrunn er imidlertid størst blant kvinnene, 10 prosent mot 3 prosent. Dette kan indikere at kvinner også opplever å bli utsatt for forskjellsbehandling relatert til kjønn i tillegg til innvanderbakgrunn, altså det vi ovenfor beskrev som sammensatt diskriminering. Blant kvinnene med bakgrunn fra Vietnam oppgir 15 prosent at de

¹⁶ Resultatene fra LKI 2006 er ikke direkte sammenliknbare med LKI 2016 på grunn av endring i spørsmålene.

har opplevd forskjellsbehandling av andre grunner, mens blant kvinner fra Sri Lanka gjaldt dette 10 prosent (se Figur 8.2)

Norskfødte kvinner med bakgrunn fra Vietnam var de av kvinnene som i minst grad hadde opplevd innvandrerrelatert forskjellsbehandling på jobb, selv om disse altså i størst grad hadde opplevd forskjellsbehandling av andre grunner. Også norskfødte menn med bakgrunn fra Vietnam rapporterer i mindre grad om innvandrerrelatert forskjellsbehandling og er de som rapporterte om minst forskjellsbehandling totalt sett.

8.4. Diskriminering ved ansettelse

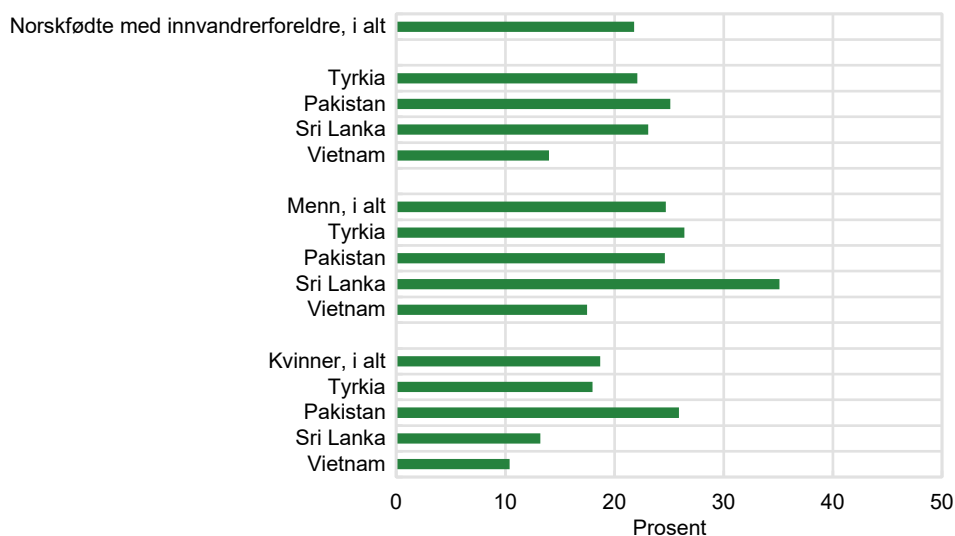
En rekke studier viser at personer med innvandrerbakgrunn har utfordringer med å komme inn på arbeidsmarkedet i Norge, selv med tilsvarende utdanning og like kvalifikasjoner (Midtbøen, 2015). Det finnes færre studier av norskfødte med innvandrerforeldre og deres tilpasninger til arbeidslivet, men enkelte studier har vist at også norskfødte med innvandrerforeldre har en noe lavere sjanse for å bli innkalt til jobbintervju enn en tilsvarende søker uten innvandrerbakgrunn (Birkelund, Lillehagen, Ekre, og Ugreninov, 2014). Omfanget av slik diskriminering ser imidlertid ut til å være langt lavere enn det man har funnet for innvandrere. Det er også studier som kan tyde på at overgangen til arbeidslivet er vanskeligere for unge norskfødte med innvandrerforeldre enn for unge uten innvandrerbakgrunn (Hermansen, 2013), selv når man kontrollerer for lengde på utdanning, familiesituasjon og bosted (Birkelund et al., 2014).

I undersøkelsen svarte 64 prosent av alle norskfødte med innvandrerforeldre som hadde søkt arbeid i løpet av de siste 12 månedene at de hadde fått avslag på en jobb de mente de var kvalifisert for. Imidlertid vil de aller fleste som søker en jobb antagelig anse seg selv som kvalifisert for stillingen de søker, og med mange søkere til samme stilling vil nødvendigvis mange kvalifiserte søkere få avslag. Derfor gir ikke dette noe grunnlag for å si at man er blitt forskjellsbehandlet.

En av fem mener de ikke har fått en jobb på grunn av sin bakgrunn

Blant de som svarte at de ikke hadde fått en jobb de var kvalifisert for, var det 22 prosent som mente at deres innvandrerbakgrunn var årsak til at de ikke hadde fått jobben (se tabell 8.1 og Figur 8.3.). Dette kan i større grad være en indikasjon på urettmessig forskjellsbehandling

Figur 8.3 Andel som de siste 12 månedene har opplevd å ikke bli ansatt i en stilling de søkte og var kvalifisert for på grunn av innvandrerbakgrunn, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av de som har søkt arbeid

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Vanligst blant de med bakgrunn fra Pakistan

Andelen som rapporterte at de hadde opplevd å ikke bli ansatt i en jobb de var kvalifisert for på grunn av sin innvandrerbakgrunn var størst blant de norskfødte med bakgrunn fra Pakistan, hvor en fjerdedel mener de ikke ble ansatt fordi de hadde innvandrerbakgrunn. Også i den forrige levekårsundersøkelsen var det de norskfødte med foreldre fra Pakistan som i størst grad mente at det var innvandrerbakgrunnen som hindret dem i å få en jobb de hadde søkt på og var kvalifisert for (Tronstad, 2008). Det er små forskjeller mellom norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og de med bakgrunn fra Tyrkia og Sri Lanka. Norskfødte med bakgrunn fra Vietnam er igjen blant dem som i minst grad opplever at deres innvandrerbakgrunn har hindret dem i å få jobben de søkte på, blant disse var andelen 14 prosent.

18 prosent av norskfødte kvinner med innvandrerforeldre mener de ikke har blitt ansatt i en jobb de søkte på fordi de har innvandrerbakgrunn. Dette er en lavere andel enn blant menn, der 25 prosent mener dette er tilfelle. Norskfødte menn med bakgrunn fra Sri Lanka skiller seg spesielt ut, hvor hele 35 prosent mener at de ikke har fått jobb fordi de har innvandrerbakgrunn. Dette til stor forskjell fra kvinnene med bakgrunn fra Sri Lanka, hvor det gjelder 13 prosent.

Blant kvinnene er det dem med bakgrunn fra Pakistan som opplever mest forskjellsbehandling. Hver fjerde kvinne med bakgrunn fra Pakistan svarer at de i løpet av de siste 12 månedene har blitt forskjellsbehandlet i forbindelse med ansettelse. En av ti svarer det samme blant kvinnene med bakgrunn fra Vietnam, som i minst grad opplever at de har vært utsatt for forskjellsbehandling på grunn av innvandrerbakgrunn.

8.5. Mindre diskriminering ved utdanningsinstitusjoner

Nesten halvparten av utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre var under utdanning på intervjuetidspunktet. Disse ble spurt om de hadde opplevd å bli forskjellsbehandlet av medelever eller ansatte de siste 12 månedene. 21 prosent bekreftet at de hadde vært utsatt for en slik hendelse. 16 prosent av dem opplevde at forskjellsbehandlingen var innvandrerrelatert, mens 5 prosent knyttet forskjellsbehandlingen til noe annet enn innvandrerbakgrunn (se tabell 8.1 og figur 8.4).

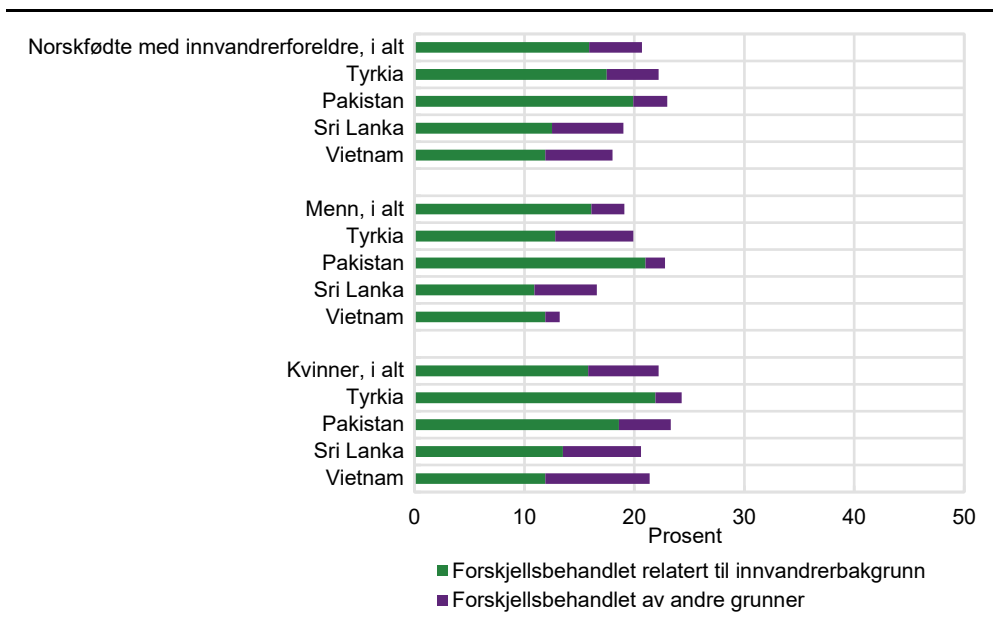
Vanligst blant de med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia

Det er elever og studenter med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia hvor størst andel rapporterer om forskjellsbehandling knyttet til at de har innvandrerbakgrunn, henholdsvis 20 og 18 prosent. Blant de med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam gjaldt det 13 og 12 prosent.

Kvinnelige elever og studenter opplever oftere forskjellsbehandling

Kvinner opplever totalt sett mer forskjellsbehandling enn menn, men dette skyldes at flere kvinner har opplevelser med forskjellsbehandling som ikke er relatert til innvandrerbakgrunn. Kvinner fra Tyrkia er de som i størst grad mener forskjellsbehandlingen skyldes deres bakgrunn, mens blant menn gjelder det de med bakgrunn fra Pakistan. Som vi også så når det gjaldt forskjellsbehandling på arbeidsplassen, rapporterer kvinner fra Vietnam oftest om forskjellsbehandling som ikke er relatert til innvandrerbakgrunn.

Figur 8.4 Andel som har opplevd å bli forskjellsbehandlet av medelever eller ansatte på en skole eller ved en utdanningsinstitusjon de siste 12 månedene, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. Prosent av elever og studenter

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

8.6. De fleste opplever likeverdig behandling i helsevesenet

I helsetjenestene har man en nasjonal strategi som innebærer at alle skal ha rett til likeverdige helse- og omsorgstjenester på tross av kulturelle forskjeller, språkproblemer eller spesielle helseproblemer i enkelte innvandrergrupper. Levekårsundersøkelsen for innvandrere 2016 kan si noe om norskfødte med innvandrerforeldre sin subjektive opplevelse av behandlingen de får i norsk helsevesen.

Et flertall av utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre, om lag to av tre, har vært i kontakt med helsevesenet i løpet av de siste 12 månedene. Det store flertallet av disse, 93 prosent, har ikke opplevd noen form for forskjellsbehandling i møte med helsevesenet (se tabell 8.2). Av de 7 prosentene som svarte at de hadde opplevd forskjellsbehandling var 6 prosent knyttet til innvandrerbakgrunn og kun 1 prosent var forskjellsbehandling av andre grunner.

Tabell 8.2 Andel som i løpet av de siste 12 månedene som har opplevd forskjellsbehandling i helsevesenet, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av de som har vært i kontakt med norsk helsevesen

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Begge kjønn					
Relatert til innvandrerbakgrunn	6	10	7	2	1
Andre grunner	1	1	1	1	3
Menn					
Relatert til innvandrerbakgrunn	4	8	4	3	1
Andre grunner	1	0	0	0	6
Kvinner					
Relatert til innvandrerbakgrunn	7	12	10	2	1
Andre grunner	1	1	1	2	1
Antall personer	691	195	173	171	152
Antall menn	330	100	92	70	68
Antall kvinner	361	95	81	101	84

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Flest med bakgrunn fra Tyrkia føler seg diskriminert i møte med helsevesenet

Andelen som har opplevd forskjellsbehandling relatert til sin innvandrerbakgrunn i kontakt med helsevesenet er størst blant de norskfødte med bakgrunn fra Tyrkia, hvor 10 prosent, 8 prosent blant menn og 12 prosent blant kvinner har opplevd forskjellsbehandling som de mener var relatert til at de har innvandrerbakgrunn. Det samme så man også blant innvandrere med tyrkisk bakgrunn i Levekårsundersøkelsen i 2006 (Tronstad, 2008). Også blant kvinnene med bakgrunn fra Pakistan er andelen relativt stor, med 10 prosent. Svært få av dem med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam har hatt negative opplevelser med helsevesenet knyttet til sin innvandrerbakgrunn, men 6 prosent av norskfødte menn med bakgrunn fra Vietnam har hatt negative opplevelser av andre grunner.

8.7. En av fire har opplevd innvandrerrelatert forskjellsbehandling

Det er utfordrende å gi et samlet tall på andelen innvandrere som opplever forskjellsbehandling, spesielt fordi antall personer spurt varierer for hvert av diskrimineringsområdene. Ved å telle opp antallet som har opplevd innvandrerrelatert forskjellsbehandling på minst ett av de fire hovedområdene det siste året fant vi at dette gjaldt 27 prosent. De har da altså opplevd å bli forskjellsbehandlet minst én gang på minst ett av de fire områdene grunnet sin innvandrerbakgrunn. I tillegg svarte 19 prosent at de hadde opplevd forskjellsbehandling av andre grunner. 54 prosent har da ikke opplevd å bli forskjellsbehandlet i det hele tatt (se figur 8.1).

Denne opptellingen fanger imidlertid ikke opp at en person kan ha opplevd forskjellsbehandling innenfor flere områder og flere ganger innenfor samme område. Det sier dermed lite om omfanget av forskjellsbehandling per se, om det å bli forskjellsbehandlet skjer ofte med noen få personer, eller om det er snakk om stor spredning blant ulike personer. Imidlertid fanger vi opp hvor utbredt det er å ha opplevelser med å bli forskjellsbehandlet og hvordan dette varierer mellom kjønn, og mellom dem som har bakgrunn fra ulike land.

8.8. Andre arenaer for forskjellsbehandling

I tillegg til å spørre om opplevd forskjellsbehandling i de fire situasjonene vi har beskrevet hittil, spurte vi om respondentene har opplevd forskjellsbehandling «i andre situasjoner» og det konkretiseres åtte ulike situasjoner (se tekstboks om hvilke spørsmål som er stilt på side 100). I dette tilfelle har alle fått spørsmålet, ikke kun de som har vært i den konkrete situasjonen. Det betyr at de som har svart nei på spørsmålet både er de som ikke har opplevd å bli forskjellsbehandlet og de som ikke har vært i situasjonen, og dermed ikke kan ha blitt utsatt for forskjellsbehandling.

Det store flertallet, nesten tre av fire, har svart nei på spørsmålet om de har blitt utsatt for forskjellsbehandling på grunn av innvandrerbakgrunn i en eller flere av de åtte situasjonene. Blant dem som har blitt forskjellsbehandlet var de fleste tilfellene av forskjellsbehandling knyttet til mer generelle opplevelser på gata, når man ferdes ute i det offentlige rom, eller «andre steder» (se tabell 8.3). Rundt 3 prosent har opplevd negativ forskjellsbehandling henholdsvis i kontakt med butikk eller bank, utested eller offentlig transport. Et lite mindretall rundt 1 prosent har opplevd å bli forskjellsbehandlet på grunn av innvandrerbakgrunn i kontakt med politiet, ved kjøp eller leie av bolig eller ved offentlig kontor.

10 prosent er forskjellsbehandlet på gata

Flest har hatt negative opplevelser på gata. Rundt en av ti har hatt slike opplevelser. Dette mønsteret er likt uavhengig av hvilken landbakgrunn de norskfødte med innvandrerforeldre har. Størst andel finner vi blant dem med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia, hvor 13 og 12 prosent sier de har opplevd å forskjellsbehandles når de

ferdes på gata. Norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia er også de hvor lavest andel sier at de *ikke* har blitt forskjellsbehandlet i noen av de åtte situasjonene, når vi sammenligner de fire landene. Norskfødte med foreldre fra Vietnam er igjen de som i minst grad mener de har vært utsatt for forskjellsbehandling i de situasjonene det ble spurt om.

Tabell 8.3 Andel som har opplevd å bli forskjellsbehandlet relatert til innvandrerbakgrunn siste 12 måneder, i åtte situasjoner. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av alle

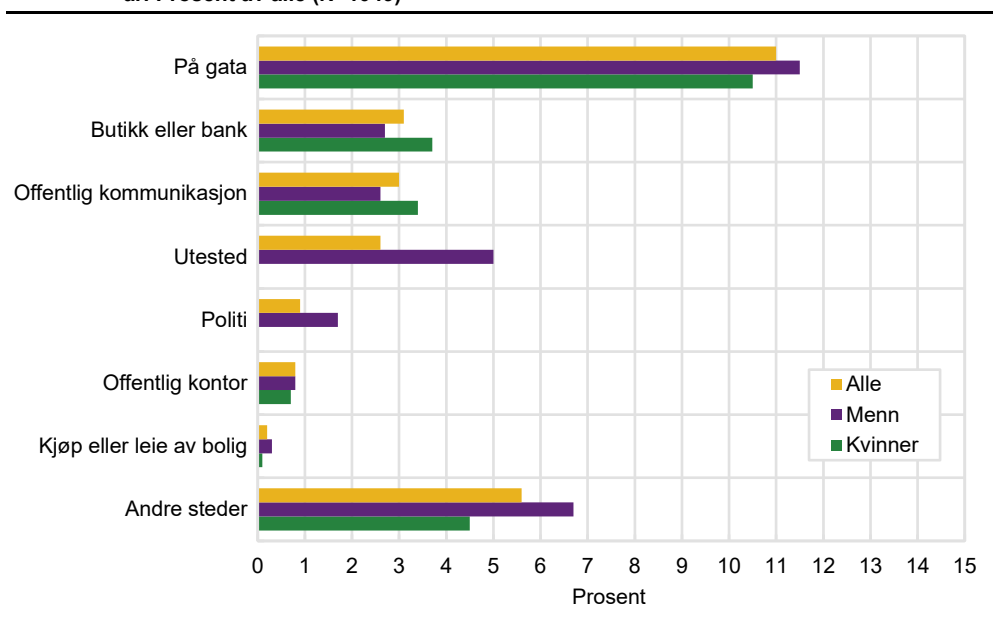
	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Ikke forskjellsbehandlet	73	69	70	74	81
Politi	1	2	1	0	0
Offentlig kontor	1	1	0	1	1
Kjøp eller leie av bolig	0	0	0	0	1
Utested	3	1	4	2	0
Butikk eller bank	3	2	3	4	3
Offentlig kommunikasjon	3	4	4	2	2
På gata	11	12	13	10	7
Andre steder	6	8	5	6	5
Antall personer	1 049	259	263	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Kun menn har opplevd forskjellsbehandling på utesteder og av politiet

Generelt opplever menn oftere forskjellsbehandling i det offentlige rom (se Figur 8.5). Særlig er det kjønnsforskjeller når det gjelder opplevelser på utesteder. Få svarer at de har blitt forskjellsbehandlet på grunn av innvandrerbakgrunn i kontakt med politiet, men her er det også kun menn som har hatt slike opplevelser. Svært få opplever forskjellsbehandling ved offentlige kontorer, kun 1 prosent.

Figur 8.5 Andel som har opplevd innvandrerrelatert forskjellsbehandling i åtte situasjoner de siste 12 månedene, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 16-39 år. Prosent av alle (N=1049)

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Ulik grad av eksponering

Forskjellene mellom landgrupper og spesielt mellom kjønn henger med stor sannsynlighet sammen med hvor ofte man er i situasjoner der forskjellsbehandling kan oppstå og at dette mer enn kjønn eller landbakgrunn i seg selv forklarer forskjellene. Når menn oftere opplever forskjellsbehandling på utesteder, eller av politiet er dette mest sannsynlig fordi de oftere går ut eller oftere kommer i kontakt med politiet, altså at de oftere er eksponert for mulig forskjellsbehandling. Når det gjelder opplevelser mens man ferdes i det offentlige rom kan imidlertid kjønnsforskjeller i større grad forklares med at menn rent faktisk oftere blir utsatt for forskjellsbehandling enn kvinner.

8.9. Oppsummering

Det er mange forhold som kan ha betydning for forskjeller i levekår, som utdanningsnivå, det å ha en jobb, alder, hvor du bor og sosiale nettverk. Samtidig skal man ikke se bort fra at noen av levekårsforskjellene også kan skyldes forskjellsbehandling som rammer dem med innvandrerbakgrunn på en urimelig måte og skyldes diskriminering.

Analysene i dette kapittelet viser at flertallet av norskfødte med innvandrerforeldre ikke har hatt opplevelser med forskjellsbehandling på grunn av sin innvandrerbakgrunn det siste året. Likevel rammer det mange, og for dem som utsettes for det vil det oppleves som urettferdig.

På arbeidsplassen, ved ansettelser og i utdanning opplever en ganske stor andel norskfødte med innvandrerforeldre å bli forskjellsbehandlet. Flest opplever forskjellsbehandling i arbeidslivet, enten på arbeidsplassen eller i forbindelse med å søke jobb, hvor rundt en av fem har hatt slike opplevelser. I tillegg har mange opplevelser med forskjellsbehandling når de ferdes ute i det offentlige rom. I helsevesenet opplever imidlertid de aller fleste å bli likeverdig behandlet og få norskfødte med innvandrerforeldre har det siste året hatt negative opplevelser ved offentlige kontorer og i møte med politiet.

Kvinner opplever på de fleste områdene mindre forskjellsbehandling enn menn, med unntak av i utdanning. I de tilfellene en mindre andel kvinner enn menn har opplevelser med forskjellsbehandling på grunn av innvandrerbakgrunn kan dette også i noen grad skyldes at kvinner i større grad rapporterer om forskjellsbehandling knyttet til andre forhold. En mulig årsak er at de opplever at forskjellsbehandlingen er knyttet til kjønn, enten alene eller i kombinasjon med innvandrerbakgrunn.

De norskfødte med innvandrerforeldre i LKI-utvalget har bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam og har dermed i de fleste tilfeller synlig innvandrerbakgrunn. I tillegg er et stort flertall av dem med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan også muslimer. I utvalget av innvandrere har vi sett at de med bakgrunn fra muslimske land gjennomgående hadde flere opplevelser med forskjellsbehandling enn innvandrergruppene som ikke hadde bakgrunn fra muslimske land (Hamre, 2017). I utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre viser det seg også i gjennomgående at de med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia oftere har opplevelser med forskjellsbehandling enn de norskfødte med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam. Dette kan indikere at forskjellsbehandlingen i mange tilfeller kan skyldes religiøs bakgrunn, eventuelt i kombinasjon med innvandrerbakgrunn.

9. Holdninger, verdier og tillit

*Silje Vatne Pettersen*¹⁷

Kunnskapen om holdninger, verdier og tillit blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge har på mange måter vært mangelfull. Dette er blant temaene som nesten ikke har vært dekket i Statistisk sentralbyrås tidligere undersøkelser, og informasjonen finnes ikke i Statistisk sentralbyrås registre. Det er bare gjennom utvalgsundersøkelser, hvor vi intervjuer den enkelte, at vi kan få informasjon om deres holdninger, verdier og tillit.

I dette kapitlet går vi gjennom resultatene fra en del holdningsspørsmål som ble stilt norskfødte med innvandrerforeldre mellom 16 og 39 år i Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn (LKI 2016). Det er fire hovedtemaer som belyses:

- tillit til andre mennesker og norske institusjoner
- betydningen av ytringsfrihet veid mot andre hensyn
- likestilling mellom kjønnene
- forestillinger om betingelser for et lykkelig ekteskap.

Spørsmålene er hentet fra andre intervjuundersøkelser i Norge, slik at det blir mulig å sammenlikne svarene blant *norskfødte med innvandrerforeldre* med hva befolkningen svarer. Følgende andre undersøkelser er benyttet i denne sammenlikningen: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013 (L. R. Thorsen og Revold, 2014), Verdiundersøkelsen 2008 (Holth, 2010) og Den europeiske samfunnsundersøkelsen 2012 (European Social Survey, 2016). Vi trekker også inn resultater fra IMDIs (2015) Integreringsbarometer. For EU-SILC, Verdiundersøkelsen og Den europeiske samfunnsundersøkelsen har vi hatt tilgang til data som har gjort det mulig å analysere på respondenter i alderen 16-39 år (18-39 år for Verdiundersøkelsen). Dette har vi ikke kunnet gjøre med Integreringsbarometeret.

¹⁷ Kapitlet baserer seg i stor grad på kapitel 16 i resultatrapporten fra Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 som omhandlet kun innvandrere (Blom, 2017b). Silje Vatne Pettersen har i denne rapporten redigert kapitlet med resultater for norskfødte med innvandrerforeldre og hele befolkningen i aldersgruppen 16–39 år, men beholdt Bloms tekst der det har vært mulig.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrerforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrerforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrerforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrerforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013, Verdiundersøkelsen 2008 og Den europeiske samfunnsundersøkelsen 2012

Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013, verdiundersøkelsen og den europeiske samfunnsundersøkelsen gir data for et tverrsnitt av den norske befolkningen. Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg klart fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant innvandrere i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å gjenspeile innvandrernes fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen 2017). I denne resultatrapporten er derimot ikke resultatene for befolkningen vektet for å gjenspeile utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre. Resultatene fra de generelle levekårsundersøkelsene er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år (18 og 39 år for resultatene fra verdiundersøkelsen). Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og dette må tas hensyn til når man sammenlikner tallene. Les mer om dette i kapittel 1.6.

9.1. Tillit til andre mennesker og norske institusjoner*Tillit til andre mennesker*

Det skiller ofte mellom tillit til andre mennesker (horisontal) og tillit til institusjoner eller styringssystemer (vertikal). Forskning viser at de nordiske landene skiller seg ut blant andre europeiske land ved at innbyggerne har en høy grad av tillit, både horisontalt (Fridberg og Kangas, 2008) og vertikalt (Kleven, 2016). Hvorvidt stor innvandring representerer en utfordring for samfunnets tillit og samhold, er et sentralt tema i Brochmann II (NOU 2017:2).

Et spørsmål som vanligvis brukes i måling av generalisert horisontal tillit, eller mellommenneskelig tillit (Barstad og Sandvik, 2015), har følgende ordlyd: «*Vil du stort sett si at folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være for forsiktig når en har med andre å gjøre? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr at en ikke kan være for forsiktig, mens 10 at folk flest er til å stole på.*» Spørsmålet ble stilt til norskfødte med innvandrerforeldre i vår levekårsundersøkelse (LKI 2016) og til et utvalg av hele befolkningen i EU-SILC 2013.

Tabell 9.1 Er folk flest til å stole på, eller kan en ikke være for forsiktig når en har med andre å gjøre? 11-punkts skala.¹ Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100	100
0-4	8	18	24	22	14	9
5	13	21	27	20	19	22
6-7	33	31	27	30	30	37
8-9	38	23	18	22	28	28
10	8	6	5	6	9	4
Gjennomsnitt	7,0	6,1	5,6	5,9	6,6	6,5
Antall personer	2 132	1 027	253	250	260	264

¹Bare ytterpunktene var benevnt (0: En kan ikke være for forsiktig, 10: Folk flest er til å stole på).

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013, Statistisk sentralbyrå.

På en skala fra 0 til 10 var gjennomsnittlig skår for hele befolkningen 16-39 år 7,0 på dette spørsmålet. Norskfødte med innvandrereforeldre har i gjennomsnitt for de fire landene en noe lavere skår: 6,1 (tabell 9.1).

Mens bare 8 prosent av befolkningen skårer under midten på skalaen (0-4), var det samme tilfellet for 18 prosent av norskfødte med innvandrereforeldre. Det er imidlertid ingen nevneverdig forskjell i andelen som velger ekstremverdien 10 på skalaen: «folk flest er til å stole på».

Blant norskfødte med innvandrereforeldre er det de med foreldre fra Tyrkia som uttrykker minst mellommenneskelig tillit, 5,6. Nivået er høyest blant dem med foreldre fra Sri Lanka (6,6). Det var også disse to landene som hadde lavest og høyest skår blant innvandrere, uansett alder (Blom, 2017b)

Tillit til det politiske systemet

Tillit til samfunnets styringssystemer og institusjoner har blant annet betydning for borgernes ønske om å engasjere seg politisk, deres vilje til å betale skatt og å delta i valg. Kleven (2016) viser ved hjelp av data fra Den europeiske samfunnsundersøkelsen 2012 en klar sammenheng mellom tillit til nasjonalforsamlingen i det enkelte land og valgdeltakelsen i landet.

LKI stiller noen spørsmål egnet til å måle denne sammenhengen. Et av disse har denne ordlyden: «På en skala fra 0 til 10, hvor stor tillit har du personlig til det politiske systemet i Norge? 0 betyr at du ikke har noen tillit i det hele tatt, mens 10 betyr at du har full tillit.»

Før vi presenterer utfallet, kan det være hensiktsmessig å tenke gjennom hva som menes med begrepet «det politiske systemet i Norge». Ifølge Store norske leksikon er det «en samlebetegnelse for hvordan den norske staten er organisert, og hvordan staten samhandler med det øvrige samfunnet» (Berg og Sterri, 2016).

Tabell 9.2 viser hvordan svarene fordeler seg blant norskfødte med innvandrereforeldre og i den jevnaldrende befolkningen. Norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år uttrykker i snitt like mye tillit til det politiske systemet i Norge som det hele befolkningen i samme aldersgruppe gjør: 6,0.

Tabell 9.2 Hvor stor tillit har du personlig til det politiske systemet i Norge? 11-punkts skala.¹ Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvandrereforeldre					
	Hele befolkningen	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100	100
0-4	19	20	23	22	12	18
5	17	19	23	18	15	22
6-7	38	34	27	33	41	36
8-9	22	20	17	22	23	18
10	4	7	10	5	9	6
Gjennomsnitt	6,0	6,0	5,9	5,8	6,6	6,1
Antall personer	2 102	998	242	248	250	258

¹Bare ytterpunktene var benevnt (0: Ikke tillit i det hele tatt, 10: Full tillit).

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013, Statistisk sentralbyrå.

Når vi ser på enkeltland, er det i snitt relativt små forskjeller mellom de fire landene. Minst tillit har de med foreldre fra Pakistan (5,8), og mest har de med foreldre fra Sri Lanka (6,6). Forskjellene skyldes noe større oppslutning om midt-kategoriene blant dem med høyere grad av tillit til det politiske systemet i Norge.

Tillit til rettsvesen og politi

Samme spørsmålsformat som for det politiske systemet benyttes for å kartlegge graden av tillit til *rettsvesenet* og til *politiet* i Norge. Svarene registreres på en skala fra 0 til 10, der 0 betyr «Ikke tillit i det hele tatt» og 10 betyr «Full tillit». Ifølge Store norske leksikon er «rettsvesenet» synonymt med domstolene (Gisle, 2013). Politiet er på sin side et offentlig forvaltningsorgan som skal sikre lov og orden. Spesielt for norsk politi er at det også opptrer som påtalemyndighet (Gjone, 2016).

Tabell 9.3 Hvor stor tillit har du personlig til rettsvesenet i Norge? 11-punkts skala.¹ Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvandrereforeldre					
	Hele befolkningen	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100	100
0-4	9	13	16	14	7	11
5	11	13	20	12	8	13
6-7	31	25	22	25	26	28
8-9	41	36	29	37	41	36
10	8	13	12	13	17	11
Gjennomsnitt	7,1	6,9	6,6	6,9	7,6	7,0
Antall personer	2099	988	238	247	253	250

¹Bare ytterpunktene var benevnt (0: Ikke tillit i det hele tatt, 10: Full tillit).

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 9.4 Hvor stor tillit har du personlig til politiet i Norge? 11-punkts skala.¹ Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvandrereforeldre					
	Hele befolkningen	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100	100
0-4	8	10	14	10	8	8
5	8	11	11	13	6	12
6-7	29	27	23	29	27	27
8-9	43	37	33	36	40	42
10	12	14	19	13	19	11
Gjennomsnitt	7,3	7,1	7,0	6,9	7,6	7,2
Antall personer	2121	1018	248	253	255	262

¹Bare ytterpunktene var benevnt (0: Ikke tillit i det hele tatt, 10: Full tillit).

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013, Statistisk sentralbyrå.

Blant norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år er tilliten til *politiet* i gjennomsnitt noe større enn tilliten til *rettsvesenet* (tabell 9.3 og tabell 9.4), men forskjellene er ikke store. Norskfødte med innvandrereforeldre fra Sri Lanka har størst tillitt til både rettsvesenet og politiet (7,6) mens vi finner lavest grad av tillit til rettsvesenet blant dem med foreldre fra Tyrkia (6,6) og til politiet blant dem fra Pakistan (6,9).

Andelen som har oppgitt en skår mellom 8 og 10 på spørsmålet om tillit til rettsvesenet, er 41 prosent blant dem med bakgrunn fra Tyrkia og 58 prosent blant dem fra Sri Lanka. Når det gjelder tillit til politiet i Norge, er det 59 prosent fra Sri Lanka som har oppgitt en tillitsskår mellom 8 og 10, mens denne andelen ligger 10 prosentpoeng lavere for dem med foreldre fra Pakistan.

Også innvandrere, mellom 16 og 74 år, fra de fire landene har noe mer tillit til politi enn rettsvesen (Blom, 2017b), men blant innvandrere var det i snitt *noe større* tillitt til rettsvesenet og politiet enn blant norskfødte med innvandrereforeldre. Resultatene fra IMDi's integreringsbarometer 2013/2014 viser også dette (IMDi, 2015).

Betydningen av demokratisk styresett

Et spørsmål fra Den europeiske samfunnsundersøkelsen ble også tatt inn i LKI 2016. Spørsmålet hadde ordlyden «*Hvor viktig er det for deg å bo i et land med demokratisk styresett? Svar ved å bruke en skala fra 0 til 10, der 0 er ikke viktig i det hele tatt og 10 er ekstremt viktig.*» Ut fra temaet forventer vi her høy skår både blant norskfødte med innvandrereforeldre og befolkningen.

Tabell 9.5 Hvor viktig er det å bo i et land med demokratisk styresett? 11-punkts skala.¹ Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100	100
0-4	1	3	4	3	1	1
5	3	5	5	6	3	5
6-7	8	7	8	6	7	7
8-9	28	21	16	19	19	29
10	60	64	66	66	70	57
Gjennomsnitt	9,1	8,9	8,9	8,9	9,2	8,9
Antall personer	600	1015	251	245	258	261

¹Bare ytterpunktene var benevnt (0: Ikke viktig i det hele tatt, 10: Ekstremt viktig).

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå og Den europeiske samfunnsundersøkelsen 2012 (ESS 6).

Det er det liten forskjell mellom gjennomsnittssvaret i befolkningen (9,1) og norskfødte med innvandrereforeldre (8,9) i alderen 16-39 år. Andelen som synes det er «ekstremt viktig» (10) å bo i et land med demokratisk styresett, er likevel noe større blant norskfødte med innvandrereforeldre fra Tyrkia, Pakistan og Sri Lanka (tabell 9.5). Om lag to av tre inntar dette standpunktet. Blant alle de fire enkeltlandene svarer over 80 prosent mellom 8 og 10 på skalaen.

Tillit og kjønn

Ser vi på *kjønn*, er mønsteret i svarene blant norskfødte med innvandrereforeldre ganske entydig: Kvinner er noe mer tillitsfulle og anerkjennende enn menn. Forskjellene er riktignok små. De største kjønnsforskjellene er å finne blant dem med foreldre fra Pakistan. På spørsmål om tillit til politiet og det politiske systemet i Norge er kvinners skår henholdsvis 0,7 og 0,8 høyere enn menns (ikke vist).

9.2. Ytringsfrihet opp mot andre hensyn

Ytringsfrihet er en grunnleggende rett i det norske samfunnet. Det viser Grunnlovens §100 («Ytringsfrihet bør finne sted») der det blant annet heter: «Frimodige ytringer om statsstyret og hvilken som helst annen gjenstand er tillatt for enhver. Det kan bare settes klart definerte grenser for denne rett der særlig tungtveiende hensyn gjør det forsvarlig holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelser.» Ytringsfrihetens begrunnelser er ifølge samme paragraf «sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse», jf. NOU 1999:27 (1999).

Samtidig sier Straffeloven av 20. mai 2005 §185 om hatefulle ytringer at det kan straffes med bot eller inntil 3 års fengsel å framsette offentlig «en diskriminerende

eller hatefull ytring» som det «å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt» på grunn av deres «hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse, religion eller livssyn, homofile orientering, eller nedsatt funksjonsevne».

Dette innebærer at det finnes situasjoner hvor det må avveies hvorvidt en ytring bør kunne framsettes i henhold til Grunnlovens §100 eller om den rammes av Straffelovens §185. I en omtale av hvordan §185 (eller dens forgjenger §135a i Straffeloven av 1902) har blitt handhevet, har retten ifølge Bangstad og Strand (2015) lagt seg på en «restriktiv praksis» der «det er et svært begrenset antall personer som siden 1970 er blitt dømt for overtredelser av lovparagrafen».

Mange vil være enige i at det finnes situasjoner der fullstendig ytringsfrihet vil kunne støte an mot andre verdier. Hva som da vil måtte vike, er ikke uten videre gitt. I tre spørsmål i LKI 2016 blir deltakerne stilt overfor dilemmaet om ytringsfrihet kontra andre høyverdige formål. Er det greit at minoritetsgrupper krenkes eller religiøse tabuer brytes under henvisning til ytringsfriheten?

I samtaler med intervjuerne etter undersøkelsen har Statistisk sentralbyrå fått opplyst at noen deltakere fant spørsmålene om ytringsfrihet vanskelig å forstå og besvare. Noen gav svar som intervjuerne oppfattet som motstridende. Hvor utbredt dette var, kan ikke fastslås, men det er grunn til å betrakte disse dataene med en viss forsiktighet.

Følgende spørsmål ble stilt i LKI: «Jeg vil nå lese opp noen påstander som gjelder ytringsfrihet og ulike ytringer. Med ytringer tenker vi her på ytringer i offentligheten. Er du helt enig, delvis enig, delvis uenig eller helt uenig i følgende påstander ...». Det var også mulig å svare «verken eller» som en midtkategori. Videre følger tre påstander som presenteres nedenfor.

Spørsmålet er hentet fra Ytringsfrihetsundersøkelsen (Staksrud et al., 2014) som TNS Gallup gjennomførte på oppdrag fra Institutt for samfunnsforskning (ISF), Institutt for medier og kommunikasjon (IMK) og Fafo høsten 2013.

Ytringsfrihet og rasisme

Den første påstanden om ytringsfrihet lyder: «Rasistiske ytringer bør tolereres». Tabell 9.6 viser hvordan norskfødte med innvanderforeldre stiller seg til denne påstanden. 73 prosent er helt eller delvis uenige i at rasistiske ytringer bør tolereres (tabell 9.6). Blant dem med foreldre fra Pakistan er nesten 8 av 10 uenige i at rasistiske ytringer bør tolereres. Det er en langt større andel enn det vi fant for *innvandrere* fra Pakistan, som i snitt er mye eldre (Blom, 2017b). Vi finner den samme tendensen for dem med bakgrunn fra Sri Lanka: Norskfødte med innvanderforeldre er mer uenige i påstanden enn innvandrere.

Tabell 9.6 Rasistiske ytringer bør tolereres. Norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvanderforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Helt enig	13	12	9	21	17
Delvis enig	11	13	9	9	13
Verken eller	5	7	4	2	6
Delvis uenig	9	9	8	11	9
Helt uenig	64	60	70	57	56
Antall personer	1 014	246	253	256	259

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Ytringsfrihet og blasfemi I neste spørsmål blir deltakerne bedt om å ta stilling til påstanden «*Ytringer som håner religion, bør være tillatt*». Igjen blir det presisert at ytringer her betyr «ytringer i offentligheten», og at svaralternativene er «helt enig, delvis enig, delvis uenig eller helt uenig».

Hån mot «troslærdommer eller gudsyndyrkelse» kunne tidligere straffes med bøter eller fengsel inntil seks måneder etter §142 i Straffeloven av 22. mai 1902, den såkalte blasfemiparagrafen. Etter 1912 har imidlertid ikke noen blitt dømt for blasfemi (gudsbespottelse). Den nye straffeloven av 2005 viderefører ikke blasfemiparagrafen, men fordi loven av datatekniske grunner ikke trådte i kraft før i oktober 2015, ble paragrafen stående fram til mai 2015 da den ble opphevet. Etter §185 i den nåværende straffeloven kan personer dømmes til straff dersom de framsetter «*diskriminerende eller hatefulle ytringer*» overfor noen på grunn av deres «*religion eller livssyn*». Det juridiske vernet mot forhånelse av *selve guddommen* er imidlertid ikke lenger til stede.

Tabell 9.7 Ytringer som håner religion, bør være tillatt. Norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvanderforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100
Helt enig	10	11	6	13	16
Delvis enig	10	9	11	11	9
Verken eller	6	7	5	7	8
Delvis uenig	10	7	8	16	14
Helt uenig	63	66	69	53	53
Antall personer	1 018	247	253	257	261

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 9.7 viser hvordan norskfødte med innvanderforeldre reagerer på utsagnet om ytringsfrihet og religion. Reaksjonen er temmelig lik svarene om ytringsfrihet og rasisme. De fleste er uenige i utsagnet: rundt 70 prosent for alle landene.

Størst motstand mot å akseptere hån av religion viser de med foreldre fra Pakistan og Tyrkia. Blant dem er henholdsvis 69 og 66 prosent helt uenige i at hån av religion bør tillates av hensyn til ytringsfriheten. Størst aksept av utsagnet forekommer blant norskfødte med innvanderforeldre fra Vietnam og Sri Lanka. Blant dem er 53 prosent helt uenige.

Det er sannsynlig at hvor religiøs man er, påvirker viljen til å tillate blasfemiske ytringer. Dette er ikke undersøkt her, men er relevant å belyse i senere analyser.

Ytringsfrihet og trakassering Den siste av de tre påstandene om ytringsfrihet veid mot andre verdier lyder: «*Ytringsfriheten bør kunne begrenses for å sikre at folk ikke blir trakassert eller mobbet*». Svaralternativene er også her de samme som tidligere: to nivåer av enig/uenig («helt» og «delvis») og mulighet for å svare «verken eller» som en midtkategori.

Trakassering nevnes eksplisitt i Lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn av 21. juni 2013, den såkalte «diskrimineringsloven om etnisitet». Ifølge lovens §9 er «*Trakassering på grunn av etnisitet, religion eller livssyn*» forbudt. Trakassering defineres i loven som «*handlinger, unnlatelser eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende*». I lys av dette kan det virke rimelig at begrensninger i ytringsfriheten godtas for å unngå trakassering og mobbing i medhold av loven.

Tabell 9.8 viser hvordan norskfødte med innvanderforeldre forholder seg til utsagnet om at det er ønskelig å begrense ytringsfriheten for å unngå eventuell

trakassering. Vi merker oss at påstanden i utsagnet her er «snudd» på hodet innholdsmessig i forhold til de to foregående utsagnene. Mens «enig»-svar i utsagnene om rasisme og religion innebærer at ytringsfriheten har forrang, betyr «enig»-svar i det tredje utsagnet at ytringsfriheten må vike for å unngå trakassering eller mobbing.

Tabell 9.8 Ytringsfriheten bør kunne begrenses for å unngå trakassering eller mobbing. Norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Norskfødte med innvanderforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100
Helt enig	62	60	69	55	49
Delvis enig	19	19	14	25	28
Verken eller	7	8	6	5	9
Delvis uenig	6	5	4	7	8
Helt uenig	6	8	6	8	6
Antall personer	1 017	247	253	255	262

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016, Statistisk sentralbyrå.

Tabellen viser en overvekt av «enig»-svar blant norskfødte med innvanderforeldre i aldersgruppen 16-39 år. Størst støtte får utsagnet fra norskfødte med foreldre fra Pakistan. Her er 69 prosent helt enige. Norskfødte med innvanderforeldre fra Sri Lanka og Vietnam heller mer i retning av å være delvis enige i utsagnet om at ytringsfriheten bør kunne begrenses for å unngå trakassering eller mobbing. Men støtten til utsagnet er altså stor for alle de fire landene.

Betydning av kjønn

Når det gjelder synet på hvordan ytringsfrihet bør verdsettes i forhold til andre hensyn, er norskfødte menn med innvanderforeldre noe mer enige i påstandene om at rasistiske og hånende ytringer bør være tillatt enn kvinner er. Kjønnsmønsteret er ikke like tydelig for påstanden om at ytringsfriheten bør kunne begrenses, men norskfødte menn med foreldre fra Tyrkia virker noe mer enige i påstanden, mens menn fra Sri Lanka er noe mindre enige enn kvinner fra de samme landene (ikke vist).

9.3. Holdninger til kjønnsroller

I undersøkelsen er det stilt fire spørsmål som handler om kjønnsroller. Tilsvarende opplysninger om befolkningen hentes fra Verdiundersøkelsen 2008. Spørsmålene stammer fra tidligere versjoner av Verdiundersøkelsen og er beregnet på å dekke situasjonen i en rekke europeiske land. Disse landene er ikke kommet like langt når det gjelder likestilling mellom kjønnene. Det kan forklare hvorfor noen av spørsmålene kan virke noe utdaterte i norsk sammenheng.

Spørsmålene innledes på samme måte: «*Folks syn på kjønnsroller kan variere. Jeg skal nå lese opp noen utsagn. Er du helt enig, noe enig, noe uenig eller helt uenig i følgende utsagn:*» Første utsagn lyder: «*En yrkesaktiv mor kan ha et like nært og godt forhold til sine barn som en mor som ikke arbeider.*»

Yrkesaktive mødre

Spørsmålet peker på et dilemma som flertallet av norske kvinner fant en løsning på for flere tiår siden. Mye skyldes imidlertid at det norske samfunnet innførte ordninger for å lette kombinasjonen av rollen som mor med rollen som yrkesaktiv. Gode permisjonsordninger (foreldrepenger) og etter hvert full barnehagedekning var en viktig del av dette, i tillegg til at det ble stilt sterkere krav til at mannen skulle ta sin del av jobben med hus og barn.

Tabell 9.9 viser hvordan spørsmålet besvares blant norskfødte med innvanderforeldre og i befolkningen i aldersgruppen 18-39 år. I Verdiundersøkelsen stilles spørsmålene til personer 18 år og over, og vi sammenligner derfor med norskfødte med innvanderforeldre i samme aldersgruppe.

Tabell 9.9 En yrkesaktiv mor kan ha et like nært og godt forhold til sine barn som en mor som ikke arbeider. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100	100
Helt enig	64	70	70	67	75	73
Noe enig	28	17	16	16	20	16
Noe uenig	6	9	10	11	4	8
Helt uenig	1	5	4	6	1	3
Antall personer	408	819	217	211	180	211

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Verdiundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Et klart flertall i alle gruppene sier de er «helt enige» i påstanden: Yrkesaktive kvinner er like gode mødre som hjemmeværende kvinner. Det er generelt liten forskjell mellom de fire landene, men det er en større andel blant norskfødte med foreldre fra de fire landene som er helt enig i påstanden enn det er i hele befolkningen.

Husmødre

Neste utsagn handler om husmødre og lyder: «Å være husmor er like tilfredsstillende som å ha lønnet arbeid». Som vi ser i tabell 9.10, varierer det hvor enig deltakerne er i dette utsagnet. Blant norskfødte med foreldre fra Tyrkia og Pakistan er henholdsvis 42 og 46 prosent helt enige, mens andelen er 30 og 33 prosent blant dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam.

Tabell 9.10 Å være husmor er like tilfredsstillende som å ha lønnet arbeid. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100	100
Helt enig	13	41	42	46	30	33
Noe enig	33	23	25	20	27	26
Noe uenig	32	17	13	17	21	19
Helt uenig	22	19	20	17	22	22
Antall personer	395	741	200	188	162	191

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Verdiundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Mens mellom 30 og 46 prosent av norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene er «helt enig» i at «å være husmor er like tilfredsstillende som å ha lønnet arbeid», er bare 13 prosent i befolkningen av samme oppfatning. I hele befolkningen er den samlede andelen uenige (helt og noe) større enn enig-andelen (henholdsvis 54 og 46 prosent), mens det er motsatt for de norskfødte med innvandrereforeldre.

Økonomisk bidrag til husholdningen

Ansvar for hus og barn

I undersøkelsen inngår enda to spørsmål om rollefordelingen mellom menn og kvinner. Etter innledningen som er beskrevet over, kommer påstandene: «Både mann og kone bør bidra økonomisk til husholdningen» og «Menn bør ta like mye ansvar som kvinner for hus og barn». Støtten til utsagnene er stor blant norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene (tabell 9.11 og tabell 9.12): Over 90 prosent er helt eller noe enige i hvert av utsagnene. Norskfødte med innvandrereforeldre fra Pakistan skiller seg noe ut ved å ha en mindre andel som er helt enig i utsagnet om at både mann og kone bør bidra økonomisk. Andelen er likevel større enn i hele befolkningen. Dette var også tilfellet for innvandrere fra Pakistan, som i snitt er mye eldre (Vrålstad og Wiggen, 2017). Andelene som er helt enige i begge spørsmålene er størst blant norskfødte med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam.

Tabell 9.11 Både mann og kone bør bidra økonomisk til husholdningen. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100
Helt enig	61	81	82	76	84
Noe enig	32	14	14	17	9
Noe uenig	5	5	3	5	6
Helt uenig	3	1	1	1	0
Antall personer	408	831	216	210	189

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Verdiundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 9.12 Menn bør ta like mye ansvar som kvinner for hus og barn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
	100	100	100	100	100
Helt enig	80	85	84	83	89
Noe enig	17	12	11	14	8
Noe uenig	2	3	3	2	3
Helt uenig	0	1	1	1	0
Antall personer	408	843	220	219	189

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Verdiundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Det er med andre ord stor støtte blant norskfødte med innvandrerforeldre for at også kvinner bør bidra økonomisk til husholdningen, og at menn bør ta like mye ansvar for hus og barn. Når det gjelder kvinners bidrag til økonomien, sier imidlertid ikke utsagnet noe om at bidraget må være «like stort» som pengene menn bidrar med.

Betydningen av kjønn

Det er nærliggende å spørre: hva svarer kvinner og menn hver for seg på spørsmålene om kjønnsroller? I hvilken grad er de enige/uenige? Menn er gjennomgående noe mindre enige i utsagnene om at «en yrkesaktiv mor kan ha et like nært og godt forhold til sine barn, at mann og kone bør bidra økonomisk i husholdningen, og at menn bør ta like mye ansvar hjemme». Det gjelder særlig norskfødte menn med foreldre fra Pakistan.

Vi finner det motsatte for utsagnet om at *det å være husmor er like tilfredsstillende som å ha lønnet arbeid*. Her er norskfødte menn med foreldre fra Pakistan eller Tyrkia mer enige enn kvinner med den samme bakgrunnen.

9.4. Betingelser for et lykkelig ekteskap

Den siste sekvensen med holdnings-/verdispørsmål i undersøkelsen som vi skal kommentere her, stammer også fra Verdiundersøkelsen 2008. Spørsmålene presenteres etter en fast innledning: «Jeg skal nå lese opp noen forhold som en del mennesker mener bidrar til et lykkelig ekteskap. Synes du det er svært viktig, ganske viktig eller ikke spesielt viktig for et lykkelig ekteskap ...». Så følger en liste med egenskaper eller handlinger som kan påvirke om et ekteskap blir lykkelig: «å ha samme sosiale bakgrunn?», «å ha samme religiøse tro?», «å ha samme politiske innstilling?», «å bo atskilt fra svigerforeldre?», «å dele husarbeidet?», «å ha barn?», «å ha samme landbakgrunn». Den siste faktoren var ikke en del av verdiundersøkelsen og er bare tatt med i LKI.

Dele husarbeidet Ha barn

Tabell 9.13 gjengir fordelingen for norskfødte med innvandrerforeldre og hele befolkningen. Det er stor likhet i hvordan de ulike gruppene vektlegger de enkelte faktorene. «Å dele husarbeidet» og «å ha barn» framstår som viktigst for et lykkelig ekteskap.

Tabell 9.13 Er det viktig for et lykkelig ekteskap å ...? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

	Svært viktig	Ganske viktig	Ikke spesielt viktig	Antall personer
Norskfødte med innvandrereforeldre				
... dele husarbeidet	56	35	8	853
... ha barn	49	29	21	800
... ha samme religiøse tro	33	25	42	827
... bo atskilt fra svigerforeldre	30	24	46	785
... ha samme sosiale bakgrunn	23	28	48	814
... ha samme landbakgrunn	12	16	72	832
... ha samme politiske innstilling	6	17	78	819
Hele befolkningen				
... dele husarbeidet	43	50	7	408
... ha barn	43	40	17	407
... ha samme religiøse tro	7	33	58	407
... bo atskilt fra svigerforeldre	33	37	30	404
... ha samme sosiale bakgrunn	6	39	55	408
... ha samme politiske innstilling	2	25	73	407

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Verdiundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

*Bo atskilt fra svigerforeldre
Ha samme religiøse tro*

På tredjeplass blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Sri Lanka og Vietnam kommer verdien av «å bo atskilt fra svigerforeldre», mens de med foreldre fra Pakistan rangerer «å ha samme religiøse tro» noe høyere (se tabell 1.15, hvor «svært viktig» og «ganske viktig» for hver av landgruppene er slått sammen). Det «å ha samme religiøse» tro er mindre viktig for norskfødte med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam.

*Ha samme sosiale
bakgrunn
Ha samme landbakgrunn
Ha samme politiske
innstilling*

På de neste plassene kommer flere forhold som dreier seg om likhet mellom ektefellene. Det er likhet i sosial bakgrunn, landbakgrunn og politisk innstilling – viktigste faktor er oppgitt først. Å «ha samme sosiale bakgrunn» får også lavere oppslutning blant dem med bakgrunn fra Sri Lanka og Vietnam.

Tabell 9.14 Andel som har svart at det er svært eller ganske viktig for et lykkelig ekteskap å ...? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

	Hele befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
... dele husarbeidet	93	91	92	91	92	93
... ha barn	83	78	83	82	75	69
... ha samme religiøse tro	40	58	63	76	32	24
... bo atskilt fra svigerforeldre	70	54	67	50	53	53
... ha samme sosiale bakgrunn	45	51	60	55	48	39
... ha samme landbakgrunn	-	28	38	34	25	8
... ha samme politiske innstilling	27	23	29	19	22	26
Antall personer	408	853	219	224	193	217

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Verdiundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå.

Det er noe variasjon mellom landene og mellom kvinner og menn i oppslutningen om de ulike utsagnene i tabell 9.14. Av de sju målene i tabell 9.14 er det betydningen av «å ha samme landbakgrunn» som viser størst variasjon landgruppene imellom. Kun 8 prosent blant norskfødte med foreldre fra Vietnam oppgir dette som en svært eller ganske viktig faktor for ekteskapet. Andelen er mellom 25 og 38 prosent for de andre tre landene og da viktigere for kvinner enn for menn (signifikant). «Samme politiske innstilling» er den faktoren som alle, med unntak av dem med bakgrunn fra Vietnam, har gitt lavest oppslutning. Men norskfødte kvinner med foreldre fra Tyrkia og Sri Lanka legger mer vekt på dette enn menn gjør.

9.5. Oppsummering

Kapitlet beskriver norskfødte med innvandrerforeldres holdninger eller verdier på områder som til nå har vært lite undersøkt i Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre: tillit til mennesker og institusjoner, ytringsfrihetens grenser, kjønnsroller og betingelser for et lykkelig ekteskap. På ingen av områdene avdekkes store forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen i aldersgruppen 16-39 år. I dette sammendraget nøyer vi oss med å oppsummere gjennomsnittlige tendenser.

Tilliten til andre mennesker er noe mindre blant norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år enn i befolkningen i samme aldersgruppe. Tilliten til det politiske systemet, rettsvesenet og politiet er omtrent like stor blant norskfødte med innvandrerforeldre som i befolkningen. Å bo i et land med demokratisk styresett verdsettes også like høyt blant norskfødte med innvandrerforeldre som i befolkningen 16-39 år.

Spørsmålene om ytringsfrihetens grenser stiller deltakerne overfor vanskelige avveinger mellom ytringsfrihet på den ene side og aksept av rasisme, blasfemi og mobbing/trakassering på den annen. Blant norskfødte med innvandrerforeldre mener flertallet at rasisme, hån av religion og/eller mobbing/trakassering i ytringsfrihetens navn ikke bør tolereres.

Majoriteten av norskfødte med innvandrerforeldre gir støtte til utsagn om kvinners rolle i hjem og arbeidsliv. Nær ni av ti er helt eller noe enige i at kvinner kan være yrkesaktive uten at det går på bekostning av morsrollen, og over seks av ti mener husmorrollen er like tilfredsstillende som yrkesrollen. Befolkningen gir noe større støtte til at yrkesaktive kvinner kan være like gode mødre, og mindre støtte til at det å være husmor er like tilfredsstillende som det å ha lønnet arbeid. To andre spørsmål om kjønnsroller har overveldende støtte både blant norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen. Det gjelder at kvinner har også ansvar for familiens økonomi, og at også menn har et ansvar for hus og barn.

I spørsmålet om hvilke betingelser som er viktigst for et lykkelig ekteskap, ender innvandrerne og befolkningen med en nesten helt lik rangering av sju oppgitte faktorer. På førsteplass kommer det å dele husarbeid, etterfulgt av det å ha barn. På tredjeplass kommer «å bo atskilt fra svigerforeldre» for befolkningen, mens det å ha samme religiøse tro er tredje viktigste faktor blant norskfødte med innvandrerforeldre. På de neste plassene kommer ulike former for likhet mellom ektefellene.

10.Helse

Anne Berit Dalgard

Tidligere undersøkelser tyder på at god helse er en av de viktigste faktorene for høy livskvalitet (Barstad, 2016). I dette kapittelet tar vi for oss svarresultatene på spørsmålene om helse som ble stilt i Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn (LKI 2016). Spørsmålene belyser flere aspekter ved vår helse. Fysisk og psykisk helse ble kartlagt gjennom spørsmål om egevaluering av helsen, nedsatt funksjonsevne, sykdom og psykiske helseplager. Videre ble det spurt om livsstilsvaner som ofte assosieres med god eller dårlig helse: trening, røyking og alkoholkonsum. Respondentene ble også bedt om å oppgi høyde og vekt som skulle brukes til å beregne kroppsmasseindeks (BMI). Til sist ble de spurt om bruk av ulike helsetjenester.

Spørsmålene om helse i LKI 2016 ble stilt til alle innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som var med i undersøkelsen. Norskfødte med innvandrerforeldre, som er hovedfokuset i denne rapporten, er en ung gruppe, og i LKI er alle respondenter mellom 16 og 39 år. Tilsvarende spørsmål om helse er stilt til et representativt utvalg av hele befolkningen i levekårsundersøkelsen om helse (EHIS). Resultatene fra denne undersøkelsen gir grunnlag for sammenlikning med befolkningen. Siden utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre fra LKI kun omfatter personer mellom 16 og 39 år, er tilsvarende avgrensning gjort på dataene om befolkningen fra EHIS - kun respondenter mellom 16 og 39 år er tatt med i sammenlikningsgrunnlaget. Resultater for innvandreres helse (16 - 74 år) finnes i Blom (2017a).

Flere av spørsmålene i dette kapittelet ble også stilt til norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Vietnam og Pakistan mellom 16 og 25 år i 2006 (Løwe, 2008). Resultatene i dette kapittelet bekrefter det samme mønsteret som vi så da, men dette vil ikke bli kommentert ytterligere i teksten.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrerforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). *Norskfødte med innvandrerforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrerforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrerforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrerforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

Resultater fra Levekårsundersøkelsen om helse 2015

De generelle levekårsundersøkelsene gir data for et tverrsnitt av den norske befolkningen. Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrereforeldre skiller seg klart fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant innvandrere i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å gjenspeile innvandrernes fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen 2017). I denne resultatrapporten er derimot ikke resultatene for befolkningen vektet for å gjenspeile utvalget av norskfødte med innvandrereforeldre. Resultatene fra de generelle levekårsundersøkelsene er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år. Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrereforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og dette må tas hensyn til når man sammenlikner tallene. Les mer om dette i kapittel 1.6.

10.1. God egenvurdert helse

I undersøkelsen ble alle spurt hvordan de vurderte sin egen helse sånn i alminnelighet: «Vil du si at den er svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig eller svært dårlig?». God helse er en av de viktigste faktorene for høy livskvalitet (Barstad, 2016). Dårlig helse kan være et hinder for å delta på flere arenaer i samfunnet. Motsatt kan også god helse bidra til et mer aktivt liv og åpne for deltakelse i felleskap (With, 2017). 86 prosent av de norskfødte med innvandrereforeldre svarte at de vurderte sin helse som enten svært god eller god. Dette er på nivå med den jevnaldrende befolkningen, 87 prosent.

Andelen varierer noe etter foreldrenes landbakgrunn blant de norskfødte med innvandrereforeldre. Størst andel vurderer sin helse som svært god eller god blant norskfødte med foreldre fra Sri Lanka (91 prosent) og Vietnam (89 prosent). Blant dem med foreldre fra Tyrkia og Pakistan vurderer henholdsvis 81 og 85 prosent sin helse som svært god eller god.

Tabell 10.1 Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Svært god eller god	87	86	81	85	91	89
Verken god eller dårlig	9	9	14	9	7	8
Dårlig eller svært dårlig	3	5	5	6	2	3
Antall personer	2 938	1 042	258	258	260	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

Kjønns- og aldersforskjeller

Noen av forskjellene etter landbakgrunn kan også skyldes fordelingen av alder og kjønn. Tabell 10.2 viser at helsen vurderes noenlunde likt uavhengig av kjønn, både blant norskfødte med innvandrereforeldre og i befolkningen. Noen flere menn vurderer sin helse som svært god, mens det er flere kvinner som vurderer helsen som god (ikke vist).

Evalueringen av egen helse er mest positiv blant de yngste norskfødte med innvandrereforeldre: 90 prosent av de norskfødte med innvandrereforeldre mellom 16 og 19 år vurderer sin helse som svært god eller god. Videre gjelder dette 87 prosent av dem mellom 20 og 24 år og 83 prosent av dem som er 25 år eller eldre. Det er viktig å huske på de fire aldersgruppene er ulikt sammensatt når det gjelder foreldrenes opprinnelse. Blant de yngste er det flest med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam, mens blant de eldste er det flere med familiebakgrunn fra Pakistan og Tyrkia. Tendensen til en mer negativ vurdering av egen helse med alder ser vi i alle landgruppene.

I den jevnaldrende befolkningen, derimot, er vurderingen av egen helse lik i de ulike aldersgruppene (mellom 87 og 88 prosent).

Tabell 10.2 Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet? etter kjønn og alder. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	I alt	Menn	Kvinner	16-19 år	20-24 år	25-29 år	30-39 år
Norskfødte med innvandrereforeldre	100	100	100	100	100	100	100
Svært god eller god	86	86	87	90	87	83	82
Verken god eller dårlig	9	9	10	7	9	11	10
Dårlig eller svært dårlig	5	6	4	3	4	6	7
Antall personer	1 042	517	525	342	322	205	173
Hele befolkningen	100	100	100	100	100	100	100
Svært god eller god	87	88	86	88	87	88	87
Verken god eller dårlig	9	9	10	10	10	9	9
Dårlig eller svært dårlig	3	3	4	2	3	3	4
Antall personer	2 938	1493	1445	589	601	590	1158

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.2. Få har nedsatt funksjonsevne

Alle i undersøkelsen ble spurt om de «har noen langvarige sykdommer eller helseproblemer» inkludert «sesongbetonte eller som kommer og går». I tillegg ble de også spurt om de «har funksjonshemming eller plager som følger av skade». De som svarte ja på minst ett av disse spørsmålene anses å ha kronisk sykdom. 25 prosent av norskfødte med innvandrereforeldre oppgir å ha kronisk sykdom (enten langvarig sykdom eller funksjonshemminger eller plager). Dette er på nivå med befolkningen.

De som faller i denne gruppen får også oppfølgingsspørsmål om begrensningene har vart i minst 6 måneder og om dette «skaper begrensninger i å utføre alminnelige hverdagslige aktiviteter». De som svarer ja, anser vi for å ha nedsatt funksjonsevne. Andelen med nedsatt funksjonsevne er omtrent lik i de to gruppene: 9 prosent av de norskfødte med innvandrereforeldre svarte at dette førte til begrensninger. Den tilsvarende andelen i befolkningen er 10 prosent.

Flest med bakgrunn fra Tyrkia, 13 prosent, oppgir å oppleve begrensninger i å utføre alminnelige hverdagslige aktiviteter. Tidligere har vi også sett at denne gruppen har den største andelen som ikke opplever sin helse som god eller svært god (tabell 10.1).

Minst andel med begrensninger finner vi blant norskfødte med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka. De to gruppene er yngre enn de med familiebakgrunn fra Tyrkia og Pakistan, og dette kan være med på å forklare noe av forskjellen mellom disse gruppene.

Tabell 10.3 Andel med kronisk sykdom og andel som opplever nedsatt funksjonsevne. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Kronisk sykdom	27	25	25	25	26	25
Nedsatt funksjonsevne	10	9	13	10	4	5
Store begrensninger	3	2	5	3	0	0
Noen begrensninger	7	6	9	7	4	5
Antall personer	2 939	1 042	258	257	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.3. Sykdomsspekter – Mange plaget av pollen og astma

Respondentene blir videre bedt om å redegjøre for hvilke sykdommer de har hatt i løpet av de siste 12 månedene. Spørsmålet lyder: «Har du i løpet av de siste 12 månedene hatt ...» og deretter følger 15 sykdommer eller diagnoser, som vist i tabell 10.4. De samme spørsmålene ble også stilt i EHIS, som danner grunnlag for sammenlikning med befolkningen i samme aldersgruppe. Det ble spurt om flere sykdommer som har lav forekomst blant unge, og dette gjelder uavhengig av innvandrerbakgrunn.

- Pollenallergi og astma* Norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg fra den jevnaldrende befolkningen med høyere forekomst av astma og pollenallergi (inkl. høysnue). Det er særlig høy forekomst av dette blant dem med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka, som vist i tabell 10.4. De norskfødte med foreldre fra Pakistan har derimot andeler på nivå med befolkningen.
- Rygg- og nakkelidelser* Når det kommer til rygglidelser er dette mindre vanlig blant norskfødte med innvandrerforeldre enn i den jevnaldrende befolkningen. Det er kun de med bakgrunn fra Tyrkia som skiller seg ut med en andel på nivå med befolkningen. De skiller seg også ut med en større andel med nakkelidelser – mer enn blant dem med foreldre fra de andre tre landene og den jevnaldrende befolkningen. I kapittel 6 om arbeid og arbeidsmiljø så vi også at arbeidsulykker var mer utbredt blant dem med bakgrunn fra Tyrkia (tabell 6.13).
- Migrene/Sterk hodepine* 12 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre har vært plaget av sterk hodepine eller migrene det siste året. Andelene er størst blant dem med foreldre fra Tyrkia og Pakistan, henholdsvis 17 og 13 prosent. Spørsmålet om hodepine og migrene er ulikt formulert i LKI og EHIS, og resultatene er derfor ikke sammenliknbare: Befolkningen er i EHIS spurt om de har vært plaget av hodepine eller migrene i løpet av de 3 siste månedene. Og kun de som har hatt sterke eller veldig sterke plager de siste 4 ukene er tatt med. Personer med innvandrerbakgrunn intervjuet i LKI er derimot spurt om de har hatt hodepine og migrene som varig helseproblem i løpet av de siste 12 månedene. Sterk hodepine/migrene er likevel inkludert i målet *minst én helseplage*.
- Minst én helseplage* Andelen med minst én helseplage er større blant de norskfødte med innvandrerforeldre enn i befolkningen i samme aldersgruppe, henholdsvis 47 og 37 prosent. Andelen er signifikant større i alle de fire landgruppene. De norskfødte med innvandrerforeldre fra Vietnam skiller seg mest ut med hele 61 prosent som oppgir å ha hatt minst én av sykdommene/diagnosene – dette skyldes hovedsakelig den store andelen som har hatt pollenallergi/høysnue. Til tross for denne store andelen har de med foreldre fra Vietnam en god egenvurdert helse og opplever i liten grad nedsatt funksjonsevne.

Tabell 10.4 Andel som oppgir å ha hatt diverse varige helseproblemer i løpet av de siste 12 månedene. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Astma	6	9	5	7	11	16
Kronisk bronkitt, Kols eller emfysem	1	1	2	1	0	0
Hjerteinfarkt	0	0	0	0	0	0
Angina, hjertekramper	0	0	0	0	0	0
Høyt blodtrykk	2	2	2	2	0	0
Hjerneslag	0	0	0	0	0	0
Slitasjegikt, artrose	1	1	2	0	0	0
Rygglidelse	8	5	9	5	3	3
Nakkeliidelse	5	4	8	4	2	5
Diabetes	1	1	1	1	0	1
Pollenallergi, høysnue	23	31	21	25	33	51
Urininkontinens	1	0	1	0	0	0
Varig nyresvikt	0	0	0	0	0	0
Ondartet kreft	0	0	0	0	0	0
Sterk hodepine, migrene ¹	4	12	17	13	9	8
Annet	-	8	12	7	6	7
Minst én helseplage ²	37	47	42	43	43	61
Antall personer	2 938	1 043	257	259	261	266

¹ Ulik spørsmålsform i befolkningen. ² «Annet» er ikke inkludert i målet «minst én helseplage»

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.4. Vanligere med psykiske helseplager

Alle respondentene ble stilt ett sett av spørsmål for å kartlegge ulike psykiske aspekter ved helsen. Spørsmålet lyder som følger: «Har du de siste 14 dagene vært ikke plaget, litt plaget, ganske mye plaget eller veldig mye plaget av ...» Deretter følger stikkord for syv symptomer på psykiske plager, som gjengitt i tabell 10.5. Alle disse spørsmålene er hentet fra Hopkins Symptoms Checklist som er en serie spørsmål brukt for å måle psykisk helse (Strand, Dalgard, Tambs, og Rognerud, 2003).

Symptomer De vanligste av de syv symptomene både blant norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen er å være *mye bekymret eller urolig*, *søvnproblemer* og *nervøsitet og indre uro og håpløshet i framtiden*. Det kan se ut som noen flere norskfødte med innvandrerforeldre opplever enkelte av disse symptomene enn i befolkningen i samme alder, men forskjellen er liten.

Flest norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan oppgir å være ganske eller veldig plaget av å være *mye bekymret eller urolig*. *Søvnproblemer* er derimot mest utbredt blande dem med foreldre fra Tyrkia og Vietnam. De med familiebakgrunn fra Tyrkia skiller seg også ut men en stor andel som er ganske eller veldig plaget av nervøsitet og indre uro, mens flest med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam er plaget av *en følelse av håpløshet med tanke på framtiden*.

Når det kommer til symptomene *følelse av ensomhet*, *stadig redd/engstelig* og å *være nedtrykt/tungsindig* er andelen blant norskfødte med innvandrerforeldre på nivå med befolkningen. De norskfødte med familiebakgrunn fra Tyrkia skiller seg ut med større andeler som opplever å være stadig redd/engstelig og nedtrykt og tungsindig.

Psykiske helseproblemer
HSCL-5 En mer systematisk måte å kartlegge psykiske helseplager på fås ved å bearbeide svarene i henhold til Hopkins Symptoms Checklist -5 (HSCL-5). Her inkluderes målene på fem av de psykiske helseplagene, markert med * i tabell 10.5. Svaralternativene på de 5 spørsmålene gis verdier fra 1 («ikke plaget») til 4 («veldig plaget»). Deretter beregnes gjennomsnittet for svarene som hver enkelt respondent har gitt. En gjennomsnittlig skår over 2 regnes som en indikasjon på psykiske problemer. Andelen med psykiske problemer blant norskfødte med

innvandrereforeldre er 8 prosent. Dette er en noe større andel enn i befolkningen (6 prosent). En noe større andel kvinner enn menn har psykiske helseproblemer, men forskjellen er ikke signifikant blant norskfødte med innvandrereforeldre (ikke vist i tabellen). De norskfødte med innvandrereforeldre fra Tyrkia har den største andelen med psykiske helseproblemer (11 prosent).

Tabell 10.5 Symptomer på psykiske helseplager i løpet av de siste 14 dagene. Hvor mye plaget? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Mye bekymret/urolig *						
Ikke plaget	69	62	62	65	62	55
Litt plaget	23	28	29	25	32	35
Ganske mye plaget	6	7	6	9	5	6
Veldig mye plaget	2	3	3	2	1	4
Søvnproblemer						
Ikke plaget	70	65	62	67	69	62
Litt plaget	22	26	24	27	23	26
Ganske mye plaget	5	6	8	5	6	8
Veldig mye plaget	3	3	6	1	3	4
Nervøsitet & indre uro *						
Ikke plaget	73	65	67	67	60	60
Litt plaget	22	27	21	25	34	31
Ganske mye plaget	4	5	8	4	4	7
Veldig mye plaget	2	3	4	4	2	2
Håpløshet i framtiden *						
Ikke plaget	78	69	67	74	62	63
Litt plaget	17	24	26	21	30	28
Ganske mye plaget	3	4	4	3	5	6
Veldig mye plaget	2	3	3	2	4	3
Følelse av ensomhet						
Ikke plaget	82	82	84	85	83	76
Litt plaget	14	13	12	11	14	20
Ganske mye plaget	3	2	4	1	0	2
Veldig mye plaget	2	3	1	3	3	2
Stadig redd/engstelig *						
Ikke plaget	88	84	78	88	82	78
Litt plaget	9	14	15	10	16	21
Ganske mye plaget	2	2	6	0	2	1
Veldig mye plaget	1	1	1	1	0	1
Nedtrykt/tungsindig *						
Ikke plaget	82	82	76	83	86	83
Litt plaget	15	14	18	13	11	16
Ganske mye plaget	2	2	4	3	1	1
Veldig mye plaget	1	1	2	1	2	1
Andel med psykiske helseproblemer ifølge HSCL-5 (*)						
Antall personer	2923	1043	258	258	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.5. Menn trener mer, kvinner mindre

Trening og fysisk aktivitet blir assosiert med god helse. Regelmessig trening gir positive effekter på kroppen, både fysisk og psykisk (Helsenorge.no, 2014). I undersøkelsen ble følgende spørsmål om trening og mosjon stilt: «Hvis du tenker på din fysiske aktivitet eller treningsaktiviteter de siste 12 måneder, hvor ofte trener eller mosjonerer du vanligvis på fritiden?»

Det er store kjønnsforskjeller i treningsvanene til norskfødte med innvanderforeldre: menn oppgir oftere å være fysisk aktive enn kvinner (79 mot 59 prosent). Den totale andelen norskfødte med innvanderforeldre som trener minst en gang i uka er på nivå med befolkningen, hvor 73 prosent av kvinnene og 71 prosent av mennene oppgir å trene minst ukentlig.

Det er store forskjeller mellom norskfødte kvinner med innvanderforeldre etter landbakgrunn. De med foreldre fra Sri Lanka skiller seg ut med en spesielt stor andel som driver med fysisk aktivitet en gang i uka eller mer: 73 prosent. Dette er på nivå med kvinner i befolkningen. Andelen er betydelig mindre blant kvinner med familiebakgrunn fra de andre tre landene, Pakistan, Vietnam og Tyrkia, hvor kun mellom 54 og 61 prosent oppgir å trene minst ukentlig.

Også menn med innvanderforeldre fra Sri Lanka har en større andel som er i fysisk aktivitet minst ukentlig enn de andre landene (83 prosent), men forskjellen mellom de fire landene er mindre blant mennene.

Innvandrere fra Sri Lanka skiller seg også positivt ut når det kommer til andelen som trener eller mosjonerer minst ukentlig (Blom, 2017a). Innvandrere fra Sri Lanka er i gjennomsnitt en del eldre enn norskfødte med innvanderforeldre fra Sri Lanka, og andelen som trener er følgelig mindre, men Sri Lanka skiller seg likevel positivt fra innvandrene fra mange andre land.

Tabell 10.6 Hvor ofte trener eller mosjonerer du vanligvis på fritiden? Hele befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre etter foreldrenes landbakgrunn, 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvanderforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt	100	100	100	100	100	100
Aldri	13	12	12	13	8	12
Sjeldnere enn en gang i uka	15	19	17	20	15	21
En gang i uka eller mer	72	69	72	67	78	68
Antall personer	2 927	1 042	258	259	259	266
Menn	100	100	100	100	100	100
Aldri	15	7	8	7	6	5
Sjeldnere enn en gang i uka	15	14	12	15	11	15
En gang i uka eller mer	71	79	80	78	83	80
Antall personer	1 488	518	140	138	117	123
Kvinner	100	100	100	100	100	100
Aldri	12	17	17	19	9	18
Sjeldnere enn en gang i uka	15	25	22	27	18	25
En gang i uka eller mer	73	59	61	54	73	57
Antall personer	1 439	524	118	121	142	143

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.6. Store kjønnsforskjeller når det kommer til røyking

Røyking blir assosiert med dårlig helse og økt risiko for en rekke sykdommer (Helsenorge.no, 2015). I undersøkelsen ble alle respondenter stilt spørsmålet «hender det at du røyker?». De som svarte ja på dette fikk oppfølgingsspørsmålet «røyker du daglig eller av og til?».

Røyking er mye mer utbredt blant mannlige enn kvinnelige norskfødte med innvanderforeldre, henholdsvis 24 og 10 prosent oppgir at de røyker av og til eller daglig. Mannlige norskfødte med innvanderforeldre fra Pakistan og Tyrkia trekker andelen opp, mens røyking blant dem med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam er mindre utbredt – særlig ikke på daglig basis.

Kjønnsforskjellen blant norskfødte med innvanderforeldre er betydelig større enn i den jevnaldrende befolkningen. Dette skyldes at det er vanligere å røyke blant

kvinner i befolkningen (17 prosent) enn blant norskfødte kvinner med innvandrereforeldre (10 prosent). Blant de norskfødte med familiebakgrunn fra Pakistan og Sri Lanka er det særlig store kjønnsforskjeller i røyking. Røyking er nærmest fraværende blant kvinnene med bakgrunn fra disse landene. Andelen med bakgrunn fra Tyrkia som røyker er på samme nivå for kvinner og menn.

Selv om røyking er mer utbredt blant norskfødte med foreldre fra Tyrkia, røyker de mindre enn innvandrerne fra samme land. Røykemønsteret til de norskfødte med innvandrereforeldre fra Pakistan og Sri Lanka har derimot endret seg lite fra «foreldregenerasjonen» (Blom, 2017a). Kjønnsforskjellene vi fant blant innvandrerne fra Vietnam er ikke å spore blant de norskfødte med bakgrunn fra samme land. Blant unge i befolkningen har vi over lengre tid sett en nedgang i røyking til fordel for snusing (SSB, 2017e). Snusing er ikke kartlagt i LKI, og vi kan derfor ikke si noe om dette.

Tabell 10.7 Hender det at du røyker? Etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt	100	100	100	100	100	100
Ja, daglig	9	8	11	9	1	7
Ja, av og til	11	9	16	7	7	12
Nei	80	83	73	84	92	82
Antall personer	2 926	1044	258	259	261	266
Menn	100	100	100	100	100	100
Ja, daglig	10	12	10	17	2	6
Ja, av og til	12	12	18	11	12	12
Nei	78	76	72	72	86	82
Antall personer	1 487	519	140	138	118	123
Kvinner	100	100	100	100	100	100
Ja, daglig	8	4	13	1	0	8
Ja, av og til	9	6	14	1	4	11
Nei	83	90	74	98	96	81
Antall personer	1 439	525	118	121	143	143

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.7. 40 prosent har drukket alkohol

40 prosent av de norskfødte med innvandrereforeldre svarer at de har drukket alkohol det siste året. Dette er kun halvparten av den jevnaldrende befolkningen, hvor dette gjelder 80 prosent. Samtidig er det en større andel norskfødte med innvandrereforeldre som har drukket alkohol siste år enn blant deres «foreldregenerasjon», innvandrerne fra de samme fire landene (Blom, 2017a, side 203). I videre tekst sammenlikner vi kun med innvandrere fra samme land, fordi det er interessant å se hvordan alkoholvaner forandrer seg fra en generasjon til den neste.

Blant de norskfødte med innvandrereforeldre har en større andel menn enn kvinner drukket alkohol, 46 mot 34 prosent. Kjønnsforskjellene er større enn i den jevnaldrende befolkningen, men ikke så store som blant innvandrerne fra de samme fire landene.

Norskfødte med foreldre fra Vietnam har størst andel som har drukket alkohol det siste året, 80 prosent, på nivå med den jevnaldrende befolkningen. Det er også små kjønnsforskjeller i alkoholbruk i denne gruppen. Til sammenlikning har kun halvparten av innvandrerne fra samme land drukket alkohol det siste året, 67 prosent av mennene og 33 prosent av kvinnene.

Norskfødte med foreldre fra Pakistan har den minste andelen som har drukket alkohol – kun 27 prosent av mennene og 8 prosent av kvinnene har gjort dette. Det er likevel mange flere enn blant innvandrere fra Pakistan generelt: 12 prosent av de

mannlige og 1 prosent av de kvinnelige innvandrerne fra Pakistan oppga å ha drukket alkohol.

Tabell 10.8 Har du drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene? Etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt	100	100	100	100	100	100
Ja	80	40	38	18	56	80
Nei	20	60	62	82	44	20
Antall personer	2 924	1 043	258	258	261	266
Menn	100	100	100	100	100	100
Ja	82	46	46	27	67	80
Nei	18	54	54	73	33	20
Antall personer	1 487	518	140	137	118	123
Kvinner	100	100	100	100	100	100
Ja	78	34	28	8	47	79
Nei	22	66	72	92	53	21
Antall personer	1 437	525	118	121	143	143

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.8. Færre med overvekt og fedme

Overvekt og fedme gir økt risiko for blant annet hjerte- og karsykdommer, diabetes og noen former for kreft (WHO, 2018). Kroppsmasseindeks eller Body Mass Index (BMI) er et mål på forholdet mellom en persons høyde og vekt og blir ofte brukt som indikator for over- og undervekt. I undersøkelsen ble alle respondenter bedt om å oppgi høyde uten sko og vekt uten klær og sko. Med utgangspunkt i dette har vi beregnet BMI. Vekten i kilo divideres med kvadratet av høyden i meter ($\frac{\text{vekt i kg}}{\text{høyde i meter}^2}$). Den vanligste inndelingen deler skalaen i fire intervaller (Jensen, 2007): Undervekt (<18,5), normalvekt (18,5-24,9), overvekt (25,0-29,9), fedme ($\geq 30,0$), og det er den vi har brukt her. Tabell 10.9 viser hvordan BMI fordeler seg blant norskfødte med innvandrerforeldre samt befolkningen mellom 16 og 39 år.

Overvekt og fedme Andelen med *overvekt* og *fedme* er mindre blant norskfødte med innvandrerforeldre enn i den jevnaldrende befolkningen, både blant kvinner og menn. Mønsteret varierer imidlertid mellom landene. Menn med foreldre fra Tyrkia skiller seg ut med en særlig stor andel med overvekt (45 prosent) og fedme (15 prosent), noe som er større enn i den jevnaldrende befolkningen. Blant både kvinner og menn med foreldre fra Vietnam og Sri Lanka er disse andelene små.

Undervekt og normalvekt Det er en større andel med *undervekt* blant norskfødte med innvandrerforeldre enn den jevnaldrende befolkningen, 8 prosent. Andelen *normalvektige* er omtrent på nivå med befolkningen, 62 prosent. Andelen undervektige og normalvektige er betydelig større blant kvinner enn menn både blant norskfødte med innvandrerforeldre og i den jevnaldrende befolkningen. For begge kjønn skiller de med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam seg ut med en større andel undervektige og normalvektige sammenliknet med de andre landene og befolkningen.

Aldersforskjellene i gruppene kan også påvirke forskjellene vi ser mellom gruppene: Norskfødte med innvandrerforeldre er i snitt yngre enn befolkningen, og andelen undervektige og normalvektige er større blant de yngre personer (Wettergreen, 2017).

Tabell 10.9 Kroppsmasseindeks (BMI), etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
I alt	100	100	100	100	100	100
Undervekt (<18,5)	3	8	5	7	10	11
Normalvekt (18,5-24,9)	60	62	51	60	69	72
Overvekt (25,0-29,9)	28	24	33	26	17	15
Fedme (>=30,0)	9	6	12	6	4	2
Antall personer	2875	1017	253	250	254	260
Menn	100	100	100	100	100	100
Undervekt (<18,5)	2	4	1	4	3	6
Normalvekt (18,5-24,9)	54	57	39	56	68	67
Overvekt (25,0-29,9)	34	31	45	31	24	22
Fedme (>=30,0)	10	8	15	8	5	4
Antall personer	1477	513	140	135	116	122
Kvinner	100	100	100	100	100	100
Undervekt (<18,5)	5	13	9	11	16	16
Normalvekt (18,5-24,9)	67	68	67	64	70	75
Overvekt (25,0-29,9)	21	16	17	21	11	8
Fedme (>=30,0)	7	3	7	4	3	1
Antall personer	1398	504	113	115	138	138

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.9. Sjeldnere hos tannlege, men ikke på grunn av dårlig råd

Til slutt ble respondentene spurt om bruk av ulike helsetjenester: tannlege, allmennlege og psykolog/psykiater.

Tannlege En mindre andel norskfødte med innvandrereforeldre enn i den jevnaldrende befolkningen har vært hos tannlegen det siste året, henholdsvis 62 og 70 prosent (tabell 10.10). Kun norskfødte med foreldre fra Sri Lanka skiller seg ut med en andel på nivå med befolkningen. Det er også en noe større andel norskfødte med innvandrereforeldre enn i befolkningen som har hatt behov for tannlegetime uten å ta kontakt. Andelen som ikke har tatt kontakt på grunn av dårlig råd er derimot omtrent den samme i de to gruppene, henholdsvis 4 og 5 prosent. Det er altså hovedsakelig ikke-økonomiske grunner til at de norskfødte med innvandrereforeldre ikke har gått til tannlegen.

Allmennlege Flere norskfødte med innvandrereforeldre har vært hos fastlege eller allmennlege det siste året sammenliknet med den jevnaldrende befolkningen, henholdsvis 75 og 68 prosent. De norskfødte med foreldre fra Pakistan og Tyrkia skiller seg ut med de største andelene som har vært hos fastlege/allmennlege det siste året. Dette kan ha sammenheng med en noe dårligere egenvurdert helse i disse gruppene. Også i befolkningen finner vi økt bruk av helsetjenester blant de med mindre god helse (Lunde, Otnes, og Ramm, 2017).

Psykolog/psykiater Andelen som har vært hos psykolog eller psykiater er noenlunde lik blant norskfødte med innvandrereforeldre og den jevnaldrende befolkningen, henholdsvis 9 og 10 prosent. Dette til tross for at en større andel av både norskfødte med innvandrereforeldre rapporterer om psykiske helseproblemer enn i befolkningen (se kapittel 10.4).

Tabell 10.10 Andel som i løpet av de siste 12 månedene har ... Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
... vært hos tannlegen	70	62	62	60	70	63
... hatt behov for tannlege uten å ta kontakt herav på grunn av dårlig råd	10	14	13	14	13	14
... vært hos fastlege eller allmennlege	68	75	77	80	73	64
... vært hos psykolog eller psykiater	9	10	10	11	8	8
Antall personer	2 930	1 043	258	258	261	266

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen om helse 2015, Statistisk sentralbyrå.

10.10. Oppsummering

De norskfødte med innvandrereforeldre vurderer sin helse i alt som like god som jevnaldrende i befolkningen. Som i befolkningen har også få norskfødte med innvandrereforeldre nedsatt funksjonsevne. Andelen er likevel større blant dem med familiebakgrunn fra Tyrkia, mens det gjelder svært få med foreldre fra Sri Lanka og Vietnam.

Et annet interessant funn er at norskfødte med innvandrereforeldre er oftere plaget av astma og pollenallergi enn unge i befolkningen. Dette gjelder særlig dem med foreldre fra Vietnam, men også dem med familiebakgrunn fra Sri Lanka. De norskfødte med foreldre fra Tyrkia skiller seg ut med flere med rygg og nakkelidelser enn de andre tre gruppene.

Psykiske helseplager er noe vanligere blant norskfødte med innvandrereforeldre enn i den jevnaldrende befolkningen. Vi finner flest med psykiske helseplager blant de norskfødte med innvandrereforeldre fra Tyrkia og Vietnam.

Når det kommer til livsstil oppgir flere norskfødte menn med innvandrereforeldre at de trener ukentlig enn blant menn i den jevnaldrende befolkningen. Trening er mindre utbredt blant kvinner: her er det kun norskfødte med foreldre fra Sri Lanka som har et aktivitetsnivå på nivå med kvinner i befolkningen.

Negative livsstilsvaner som røyking og alkoholkonsum er forskjellen mellom landene store. Andelen norskfødte menn med innvandrereforeldre som røyker er på nivå med den jevnaldrende befolkningen. Norskfødte kvinner med innvandrereforeldre røyker mindre enn kvinner i den jevnaldrende befolkningen, mens de med familiebakgrunn fra Pakistan og Sri Lanka røyker sjeldent.

Færre norskfødte med innvandrereforeldre drikker alkohol enn i den jevnaldrende befolkningen. Kun de med familiebakgrunn fra Vietnam skiller seg ut med andeler på samme nivå. Det er derimot en betydelig større andel som drikker alkohol blant norskfødte med innvandrereforeldre enn i deres «foreldregenerasjon», innvandrere fra de samme fire landene.

Det er færre med overvekt og fedme blant norskfødte med innvandrereforeldre enn i den jevnaldrende befolkningen. Kun norskfødte menn med innvandrereforeldre fra Tyrkia har en større andel med overvekt og fedme enn i befolkningen.

Norskfødte med innvandrereforeldre går mindre til tannlegen og mer til allmennlege. Kun norskfødte med innvandrereforeldre fra Sri Lanka har en like stor andel som har vært hos tannlegen som i jevnaldrende i befolkningen. Det er likevel andre årsaker enn økonomi som gjør at de ikke går til tannlegen. Andelen som har vært hos allmennlege ble trukket opp av dem med foreldre fra Pakistan, men også de med foreldre fra Tyrkia og Sri Lanka var mer hos legen enn den jevnaldrende befolkningen.

11. Økonomisk romslighet

Anne Berit Dalgard og Anette Walstad Enes

I denne undersøkelsen har vi spurt norskfødte med innvandrereforeldre mellom 18 og 39 år om hvordan de selv opplever sin husholdnings økonomiske situasjon. De intervjuede mellom 16 og 18 år ble ikke stilt disse spørsmålene.

Mange bor med foreldrene

De norskfødte med innvandrereforeldre er en ung gruppe, sammenliknet med befolkningen sett under ett, og særlig sammenliknet med innvandrerne, som vist i figur 1.1. De skiller seg fra den jevnaldrende befolkningen ved at de flytter senere ut fra barndomshjemmet, og det er vanligere å bo hjemme utover i 20-årene, som vist i figur 3.2. Ved intervjutidspunktet bodde nesten halvparten av de norskfødte med innvandrereforeldre sammen med foreldrene (tabell 11.1). Andelen var spesielt stor blant dem med foreldre fra Sri Lanka, som er den klart yngste gruppen, hvor dette gjaldt 2 av 3. Blant dem med familiebakgrunn fra de tre andre landene, bodde knapt halvparten sammen med foreldrene. I befolkningen i samme aldersgruppe bodde derimot bare 12 prosent sammen med foreldrene.

Hvorvidt de bor med foreldrene eller ikke vil være ganske avgjørende for husholdningens økonomiske situasjon og måten respondenten opplever den på. Det er ikke vanskelig å tenke seg ganske ulik opplevelse av økonomisk romslighet i en husholdning der du selv er ansvarlig for økonomien og en husholdning med foreldre og hvor du kanskje fortsatt regnes som «barn». Gjennom kapittelet skiller vi derfor mellom dem som bor med og uten foreldrene, i alle tabeller og figurer.

Tabell 11.1 Andel som bor i en husholdning med eller uten foreldre. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Bor med foreldrene	12	47	44	44	67	46
Bor ikke med foreldrene	88	53	56	56	33	54
Antall personer	1997	879	225	235	196	223

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerebakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerebakgrunn 2016 (LKI 2016)

I LKI 2016 ble det intervjuet både innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre. Denne rapporten tar for seg resultatene for norskfødte med innvandrereforeldres levekår i Norge. Utvalget av norskfødte med innvandrereforeldre består av personer i alderen 16 til 39 år med familiebakgrunn fra fire land (Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam). Dette kapittelet tar for seg spørsmål som kun er stilt til personer som er over 18 år. *Norskfødte med innvandrereforeldre* defineres som personer som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Resultatene er representative for norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene som var med i undersøkelsen, men ikke for norskfødte med innvandrereforeldre i Norge generelt.

Vi har intervjuet omtrent like mange personer fra hvert land, men det er ikke like mange norskfødte med innvandrereforeldre fra de forskjellige landene i Norge. For eksempel er det langt flere norskfødte med innvandrereforeldre i alderen 16 til 39 år fra Pakistan (9 200) enn fra Vietnam (4 100) og Sri Lanka (2 300). Vi har derfor vektet svarene etter den andel som norskfødte med innvandrereforeldre fra de fire landene utgjør i populasjonen. Resultatene for de ulike landene vil derfor ha ulik innvirkning på totalen (se kapittel 1.6).

Det er også forskjeller mellom norskfødte med innvandrereforeldre med ulik landbakgrunn når det gjelder fordelingen på mange andre bakgrunnsvariabler. Når det er forskjeller mellom landene i resultatene som kommer fram i denne publikasjonen, kan dette i noen tilfeller forklares med forskjeller i sammensetningen av populasjonen, for eksempel ved at norskfødte med innvandrereforeldre med bakgrunn fra det ene landet har en annen alderssammensetning eller et annet bosettingsmønster enn de med bakgrunn fra det andre landet. Dette er det viktig å ha i mente når man sammenligner resultatene for enkeltland. Les mer om forskjellene mellom landene i kapittel 1.5.

Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015

De generelle levekårsundersøkelsene gir data for et tverrsnitt av den norske befolkningen. Alders- og bosettingsstruktur til de norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg klart fra befolkningens. I resultatrapporten for levekår blant innvandrere i Norge ble resultatene fra de forskjellige undersøkelsene av befolkningen vektet for å gjenspeile innvandrernes fordeling på kjønn, alder og bosted (Vrålstad og Wiggen 2017). I denne resultatrapporten er derimot ikke resultatene for befolkningen vektet for å gjenspeile utvalget av norskfødte med innvandrerforeldre. Resultatene fra de generelle levekårsundersøkelsene er altså representative for befolkningen mellom 16 og 39 år. Eventuelle forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen kan derfor også skyldes forskjeller i for eksempel alder og bosetting, og dette må tas hensyn til når man sammenlikner tallene. Les mer om dette i kapittel 1.6.

11.1. Hvor mye har de å rutte med?

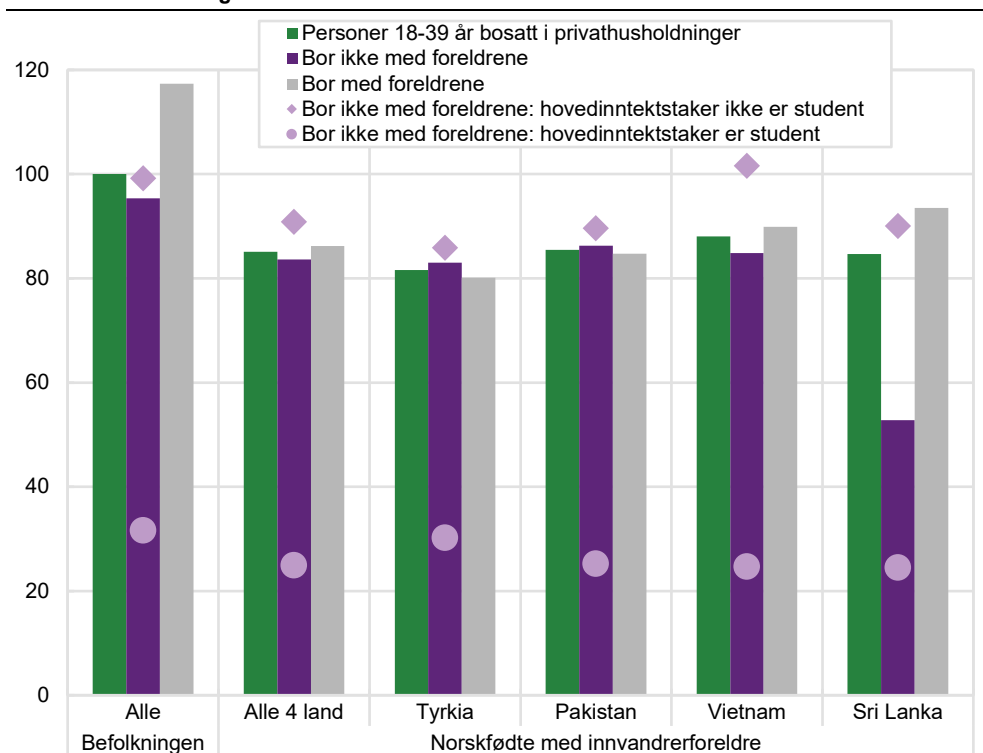
Som vi har sett bor nær halvparten av de norskfødte med innvandrerforeldre fremdeles sammen med sine foreldre. Disse vil i stor grad være avhengige av foreldres inntekter, og den økonomiske situasjonen deres vil se ganske annerledes ut enn for de unge som har flyttet hjemmefra. Før vi ser på hvordan norskfødte med innvandrerforeldre opplever sin egen økonomiske situasjon, skal vi ta en titt på deres inntektsnivå, som danner grunnlaget for deres økonomiske situasjon. Informasjonen om inntekt er hentet fra inntektsstatistikken for husholdninger, og er basert på registerdata som bygger på en fulltelling av alle i befolkningen.

For å kunne sammenlikne den økonomiske velferden til husholdninger av ulik type og størrelse er det vanlig å justere inntekten ved hjelp av såkalte ekvivalensskalaer eller forbruksvekter (se definisjon i boksen *Begrepsforklaringer*). Da får man et inntrykk av hvor stor inntekt en husholdning på for eksempel fire personer må ha for å ha samme levestandard som en enslig person (Omholt, 2016; SSB, 2017f).

15 prosent lavere
inntektsnivå

Figur 11.1 viser inntektsnivået til norskfødte med innvandrerforeldre mellom 18 og 39 år fra de fire aktuelle landene sammenliknet med hele befolkningen i samme aldersgruppe. Inntektsnivået er målt i prosent av median husholdningsinntekt per forbruksenhet for personer mellom 18 og 39 år i befolkningen generelt. De norskfødte med innvandrerforeldre fra disse fire landene har et inntektsnivå på 85 prosent av befolkningen i samme aldersgruppe, og 6 prosentpoeng skiller inntektsnivået til norskfødte med bakgrunn fra Vietnam (88 prosent) og Tyrkia (82 prosent) når vi ser på dem som bor med og uten foreldrene samlet.

Figur 11.1 Median husholdningsinntekt* etter skatt per forbruksenhet 2015 (EU-skala), etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent av medianen til privathusholdninger i befolkningen

* Studielånet fra Lånekassen regnes ikke som inntekt, kun studiestipendet.
Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger. Statistisk sentralbyrå.

Forskjellene mellom de norskfødte med innvandrerforeldre fra alle fire landene som bor med og uten foreldrene er små, sammenliknet med forskjellene i befolkningen. Det kan ha sammenheng med at også innvandrerne fra disse landene har et lavere inntektsnivå enn befolkningen (Enes, 2017b; Epland, 2018; Kirkeberg og Epland, 2018), og de norskfødte med innvandrerforeldres lave gjennomsnittsalder og store andel studenter trekker inntektsnivået noe ned (sammenliknet med: Epland og Kirkeberg, 2018; Strøm og Bye, 2017). Ser vi bort fra studenthusholdningene har de norskfødte med innvandrerforeldre fra alle de fire landene som ikke bor med foreldrene et høyere inntektsnivå enn de som bor med foreldrene. I befolkningen generelt er det motsatt.

Andelen studenter påvirker inntektsnivået

Når vi ser på enkeltland ser vi at inntektsnivået påvirkes mye av hvor mange som er studenter. Inntektsnivået til dem som bor i en studenthusholdning (se definisjon i boksen *Begrepsforklaringer*), og dem som ikke gjør det er i figur 11.1 indikert med henholdsvis en sirkel og en firkant. Norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka er den yngste gruppen vi har med i denne undersøkelsen, og vi har tidligere sett at over halvparten av dem i denne gruppen som ikke bor med foreldrene sine betrakter seg som hovedsakelig studenter (se tabell 6.2). På grunn av den store andelen studenter ligger inntektsnivået deres på drøyt halvparten av befolkningen generelt i samme aldersgruppe. De norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan og Tyrkia som ikke bor med foreldrene har derimot et samlet høyere inntektsnivå enn de som bor med foreldrene. Her er også de fleste tilknyttet arbeidslivet, og er i bedre betalte jobber enn det foreldregenerasjonen var (Strøm og Bye, 2017). Andelen studenter blant dem med familiebakgrunn fra disse landene er betydelig mindre. Resultatene videre i kapittelet er basert på undersøkelsen, og vi vil bare kunne skille mellom dem som bor med og uten foreldrene. Studenthusholdningene er da regnet blant dem som ikke bor sammen med foreldrene.

Begrepsforklaringer

Inntekt etter skatt. Summen av husholdningens lønnsinntekter, næringsinntekter, kapitalinntekter (eksempelvis renteinntekter og avkastning på verdipapirer) og ulike overføringer (pensjoner, trygder, bostøtte, sosialhjelp, introduksjonsstønning, mv.). Husholdningens utlignede skatter og negative overføringer (underholdsbidrag og pensjonspremier i arbeidsforhold) trekkes fra. Inntekt av egen bolig inngår ikke i dette begrepet. Dermed er heller ikke renteutgifter trukket fra.

Inntekt etter skatt per forbruksenhet. For å kunne sammenligne inntektene til forskjellige typer husholdninger er det vanlig at man justerer husholdningsinntekten ved hjelp av såkalte ekvivalensskalaer eller forbruksvekter. Man beregner da inntekt etter skatt per forbruksenhet. Forbruksvektene/ekvivalensskalaene skal både ta hensyn til at store husholdninger trenger høyere inntekt enn mindre husholdninger for å ha tilsvarende levestandard, men også at store husholdninger vil ha stordriftsfordeler når det gjelder flere forbruksgoder (for eksempel internett, vaskemaskin, avis, elektrisitetstuluffer, etc.).

Det eksisterer flere typer ekvivalensskalaer. Her bruker vi den såkalte EU-skalaen, som beregnes ved at første voksne husholdningsmedlem har vekt lik 1,0, mens neste voksne får vekt lik 0,5 og barn vekt lik 0,3. Etter denne ekvivalensskalaen antas en tobarnsfamilie å måtte ha en samlet inntekt tilsvarende 2,1 ganger inntekten til en enslig, for å ha samme levestandard.

Median er inntekten til den personen som befinner seg midt i fordelingen når inntektene til alle personer i befolkningen er sortert stigende (eller synkende). Halvparten av befolkningen vil altså ha inntekt høyere enn medianen. Medianen må ikke forveksles med gjennomsnittet.

Hovedinntektstaker er den i husholdningen som har fått registrert høyest samlet inntekt blant inntektstakerne i husholdningen. I de tilfeller det ikke finnes noen inntektstaker i husholdningen, er eldste person hovedinntektstaker.

Studenthusholdning er her definert som husholdninger der hovedinntektstaker verken er yrkestilknyttet (dvs. lønn og/eller næringsinntekt mindre enn to ganger folketrygdens grunnbeløp) eller trygdemottaker og hvor husholdningen mottar studielån.

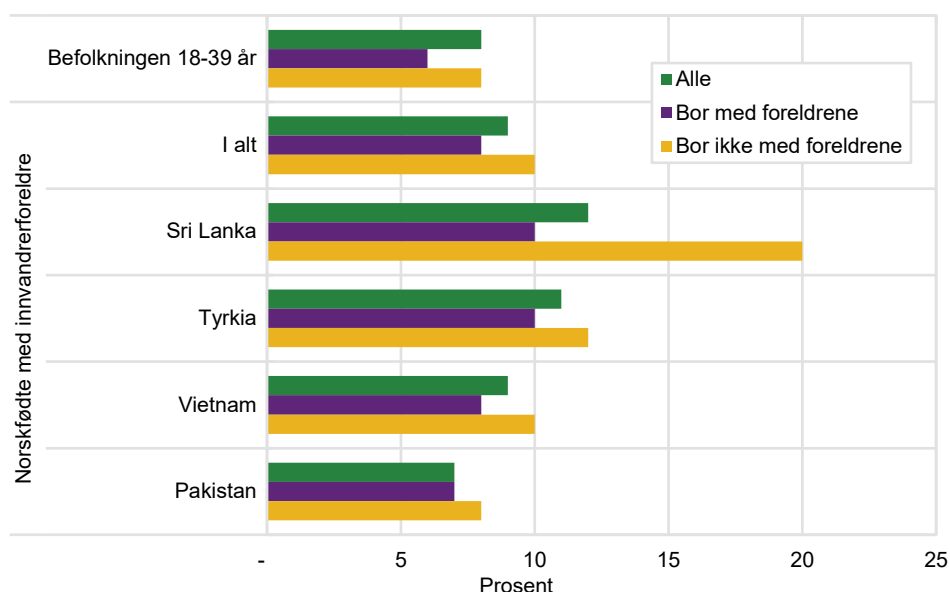
11.2. Strekker pengene til?

Vi har bedt respondentene tenke på husholdningens samlede inntekt og spurt hvorvidt det er lett eller vanskelig «å få endene til å møtes». 9 prosent av de norskfødte med innvandrereforeldre i alt opplever at det er vanskelig å få endene til å møtes i deres husholdning, som vist figur 11.2. Det er omtrent en like stor andel som blant unge i befolkningen (8 prosent).

Vanskelig for en av fem med bakgrunn fra Sri Lanka som ikke bor med foreldrene

De norskfødte med innvandrereforeldre som har flyttet ut av foreldrehjemmet skiller seg i utgangspunktet lite fra dem som bor med foreldrene, med unntak av dem med bakgrunn fra Sri Lanka: 20 prosent av dem som ikke bor med foreldrene opplever at det er vanskelig å få endene til å møtes. Dette er ikke så overraskende tatt i betraktning at andelen studenter i denne gruppen er veldig stor, og at inntektsnivået er drøyt halvparten av befolkningen generelt i samme aldersgruppe, som vi så i figur 11.1. Også innvandrere fra Sri Lanka skiller seg ut med en stor andel som opplever at det er vanskelig å få endene til å møtes, 37 prosent oppga dette (Enes, 2017b). Dette er en betydelig større andel enn blant innvandrere fra de andre fire landene. Blant de norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og Vietnam er andelen som har vansker med å få endene til å møtes på omtrent nivå med befolkningen generelt samme aldersgruppe.

Figur 11.2 Andel som opplever at det er vanskelig eller svært vanskelig «å få endene til å møtes», etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

Mindre andel mener det er lett å få endene til å møtes

Det er verdt å merke seg at en betydelig mindre andel av de norskfødte med innvandrerforeldre mener det er *lett eller svært lett* å få endene til å møtes sammenlignet med unge i befolkningen (tabell 11.2). Dette gjelder både blant de som bor med og uten foreldrene, og kan ha sammenheng med at deres inntektsnivå er 15 prosent lavere enn i befolkningen.

Tabell 11.2 Hvor lett eller vanskelig er det «å få endene til å møtes»? etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

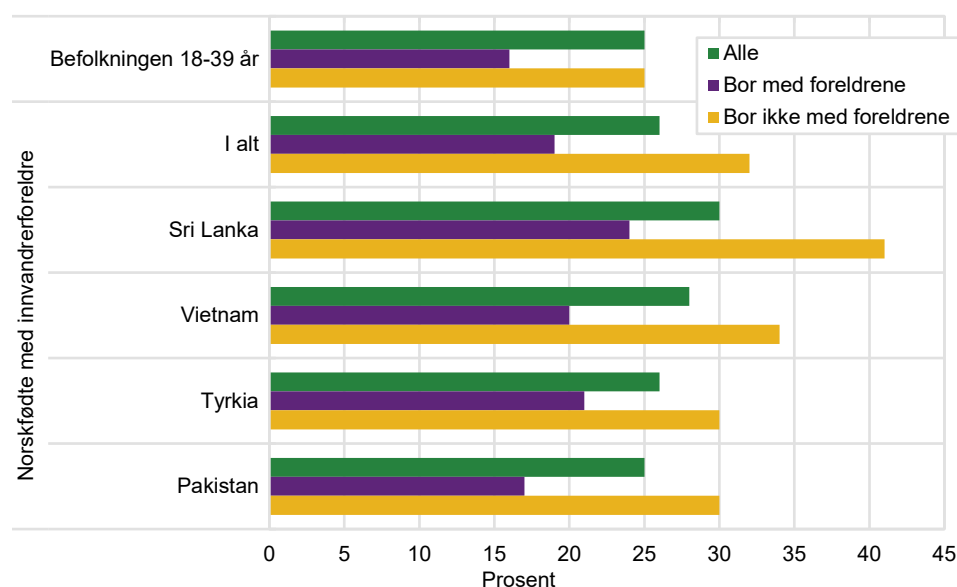
	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Alle	100	100	100	100	100	100
Vanskelig eller svært vanskelig	8	9	11	7	12	9
Verken lett eller vanskelig	47	55	54	53	58	57
Lett eller svært lett	46	37	35	39	30	34
Antall personer	1933	845	217	220	188	220
Bor med foreldrene	100	100	100	100	100	100
Vanskelig eller svært vanskelig	6	8	10	6	8	7
Verken lett eller vanskelig	38	53	53	50	60	56
Lett eller svært lett	56	39	37	44	32	36
Antall personer	312	407	91	96	123	97
Bor ikke med foreldrene	100	100	100	100	100	100
Vanskelig eller svært vanskelig	8	10	12	8	20	10
Verken lett eller vanskelig	48	56	54	56	54	57
Lett eller svært lett	44	34	34	36	26	33
Antall personer	1621	438	126	124	65	123

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

11.3. Uventede utgifter

Respondentene ble spurt om husholdningen deres har mulighet til å klare en uforutsett utgift på 10 000 kroner i løpet av en måned, som et mål på økonomisk romslighet. Dersom man må ta opp ekstra lån, motta hjelp fra andre eller det forutsetter salg av eiendeler, regnes det som at man ikke har mulighet til å takle en slik utgift. Hvis man har oppsparte midler man kan bruke, regnes det som at man har mulighet til å klare en uforutsett utgift.

Figur 11.3 Andel som ikke har mulighet til å klare en uforutsett utgift på 10 000 kroner, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvanderbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015.

Blant de norskfødte med innvanderforeldre er andelen omtrent som for befolkningen i samme alder: henholdsvis 26 og 25 prosent har ikke mulighet til å klare en uforutsett utgift på 10 000 kroner, som vist i figur 11.3. Andelen er større blant dem som ikke bor med sine foreldre enn dem som fremdeles bor hjemme med mor og far.

Uforutsette utgifter er vanskeligere for de unge som ikke bor med foreldrene

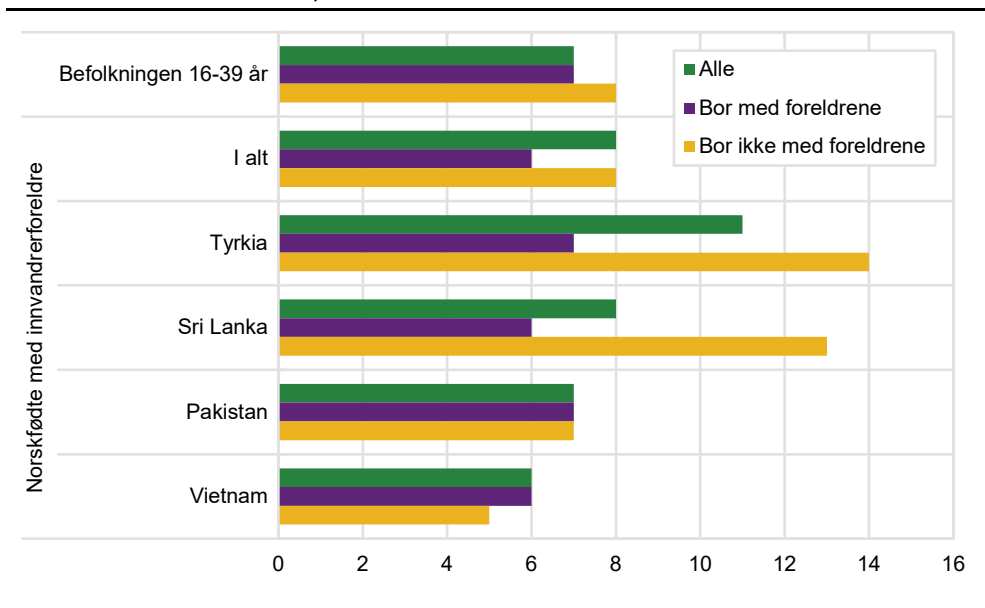
Hvis vi kun ser på gruppen som ikke bor med foreldrene, finner vi at én av tre ikke har mulighet til å takle en uforutsett utgift av den størrelsen. I befolkningen generelt i samme alder gjelder dette en av fire. Noe av denne forskjellen kan ha sammenheng med at de norskfødte med innvanderforeldre i snitt er yngre enn befolkningen generelt i samme aldersgruppe (se figur 1.1), og at flere regner seg som studenter. Unge og relativt nyetablerte kan også ha mindre oppsparte midler og være i en annen livsfase med flere utgifter, og det kan gjøre uforutsette utgifter vanskeligere for dem.

Andelen er størst blant norskfødte med foreldre fra Sri Lanka: 40 prosent at dem som ikke bor med foreldrene har ikke mulighet til en uforutsett utgift på 10 000 kroner. I denne gruppen er det en spesielt stor andel studenter, og vi så i figur 11.1 at deres inntektsnivå lå langt under de andre landene. Andelen er mindre blant dem med foreldre fra Tyrkia og Pakistan, 30 prosent. Dette kan ha sammenheng med ulik aldersstruktur og dermed færre nyetablerte enn blant dem med familiebakgrunn fra Sri Lanka.

11.4. Boutgifter – husholdningens største utgift

Boutgiftene utgjør den største utgiftsposten til husholdninger i Norge. SSBs forbruksundersøkelse oppgir at boligutgifter står for nær én tredel av husholdningens utgifter (SSB, 2013). Boligprisene i Norge har gått kraftig opp de siste par tiårene (SSB, 2017c). I særlig grad gjelder dette Oslo og de store byene som Bergen, Stavanger, samt det sentrale østlandsområdet. I takt med økte boligpriser, har også leieprisene i Norge økt de siste ti årene (Ogbamichael, 2016). Bolig blir omtalt i kapittel 3, mens vi her ser på *betalingsproblemer* knyttet til bolig. Vi har spurt hvorvidt de samlede boutgiftene er tyngende på husholdningens økonomi. Det kan være flere årsaker til at noen opplever boutgiftene som tyngende. Boligeiere kan ha store låneforpliktelser. Noen eier også flere boliger eller fritidshus. Både å eie og leie bolig kan være dyrt, særlig i sentrale strøk. Vi har tidligere sett at norskfødte med innvanderforeldre bor mer sentralt enn befolkningen generelt. Les mer om bolig og bosettingsmønster i kapittel 3.

Figur 11.4 I hvilken grad de samlede boutgiftene er svært tyngende på husholdningens økonomi, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvanderforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

8 prosent opplever boutgiftene som tyngende

8 prosent av de norskfødte med innvanderforeldre i alt oppgir at boutgiftene er svært tyngende på husholdningens økonomi (figur 11.4). Dette er på nivå med befolkningen i samme alder. Flest med foreldre fra Tyrkia svarer at boutgiftene er svært tyngende, 11 prosent, mens kun 6 prosent med familiebakgrunn fra Vietnam oppgir det samme.

Norskfødte med innvanderforeldre fra Tyrkia og Sri Lanka som ikke bor med foreldrene har oftere tyngende boutgifter enn alle med samme landbakgrunn. Norskfødte med innvanderforeldre fra Sri Lanka som ikke bor med foreldrene skiller seg ut med et veldig lavt inntektsnivå, særlig på grunn av den store andelen studenter. Dette kan være med på å forklare den store andelen som opplever boutgiftene som tyngende blant dem.

Mindre tyngende enn blant innvandrerne fra samme land

En mindre andel norskfødte med innvanderforeldre opplever boutgiftene som tyngende enn innvandrerne. Innvandrere fra Tyrkia og Pakistan skiller seg ut med henholdsvis 24 og 18 prosent som opplevde boutgiftene som tyngende (Enes, 2017b).

11.5. Én av ti har problemer med å betale husleie

Blant alle de norskfødte med innvandrereforeldre som er med i vår undersøkelse hadde 76 prosent husleie eller fellesutgifter. Dette inkluderer både de som leier bolig og de som eier boligen, men som betaler husleie eller fellesutgifter til for eksempel borettslaget. 7 prosent har vært ute av stand til å betale husleien ved forfall i løpet av de siste 12 månedene (tabell 11.3). Dette gjaldt 5 prosent i befolkningen generelt. I befolkningen er andelen med husleie eller fellesutgifter mindre, noe som påvirker hvor mange som er «under risiko» for slike betalingsproblemer. Dette skyldes blant annet en større andel som bor i enebolig (se tabell 3.2).

Andelen som har problemer med å betale husleien er større blant norskfødte med innvandrereforeldre som ikke bor med foreldre, 10 prosent. Blant unge i befolkningen generelt som ikke bor med foreldrene gjelder dette 5 prosent. Her kan aldersforskjellene i disse to gruppene spille noe inn: de norskfødte med innvandrereforeldre har en lavere gjennomsnittsalder enn befolkningen i samme aldersgruppe (se figur 1.1), og det er en større andel studenter, som vi har sett har et lavere inntektsnivå, blant dem. De norskfødte med innvandrereforeldre bor også i mer sentrale strøk, noe som kan påvirke boligprisen (SSB, 2015). Det er de norskfødte med foreldre fra Sri Lanka og som ikke bor med foreldrene som oftest har problemer med å betale husleie, det gjelder 12 prosent i denne gruppen.

Tabell 11.3 Problemer med å betale husleie eller fellesutgifter, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

	Befolkningen	Norskfødte med innvandrereforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Alle	100	100	100	100	100	100
Har husleie eller fellesutgifter	63	76	77	76	74	76
Problemer med å betale	5	7	5	7	7	7
Antall personer	1928	832	218	226	180	208
Bor med foreldrene	100	100	100	100	100	100
Har husleie eller fellesutgifter	29	66	70	65	70	63
Problemer med å betale	1	3	3	2	4	4
Antall personer	306	387	91	97	114	85
Bor ikke med foreldrene	100	100	100	100	100	100
Har husleie eller fellesutgifter	67	84	81	85	80	86
Problemer med å betale	5	10	6	11	12	10
Antall personer	1622	444	127	128	66	123

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

11.6. Svært få har problemer med å holde boligen varm

Svært få oppgir at de ikke har råd til å holde boligen varm. Kun én prosent av de norskfødte med innvandrereforeldre har ikke råd til dette, som vist i tabell 11.4. Dette er på nivå med befolkningen i samme aldersgruppe. Forskjellen mellom dem som bor med og uten foreldrene er heller ikke signifikant.

En større andel innvandrere fra de samme landene oppga å ikke ha råd til å holde boligen varm: 7 prosent fra Sri Lanka og Tyrkia, 6 prosent fra Pakistan og 4 prosent fra Vietnam (Enes, 2017b).

Tabell 11.4 Problemer med å holde boligen passe varm, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

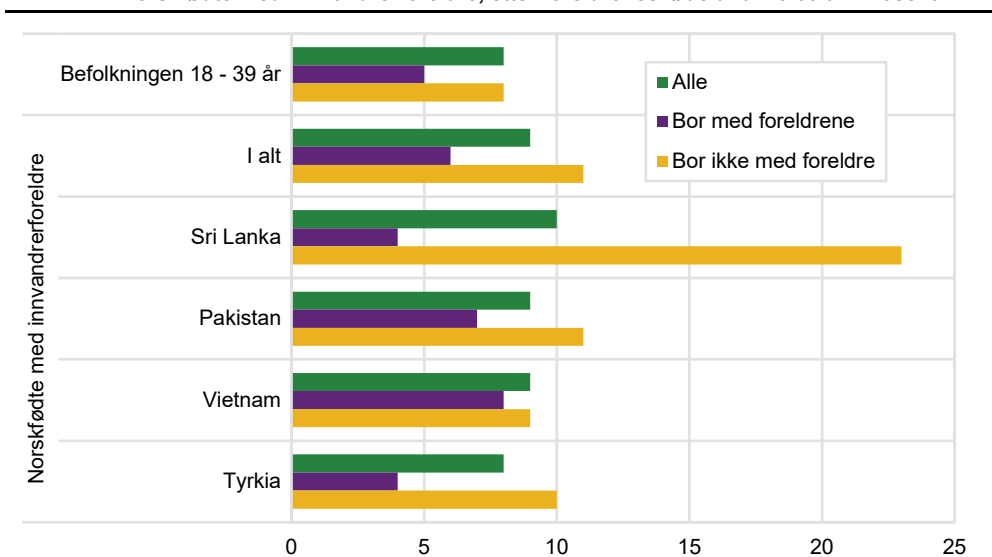
	Befolkningen	Norskfødte med innvandrerforeldre				
		I alt	Tyrkia	Pakistan	Sri Lanka	Vietnam
Alle	1	1	1	1	2	0
Antall personer	1 933	832	214	217	185	216
Bor med foreldrene	0	1	1	1	2	0
Antall personer	312	832	214	217	185	216
Bor ikke med foreldrene	1	2	1	2	2	1
Antall personer	1 621	437	126	123	65	123

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

11.7. Noen har ikke råd til å reise bort på ferie

Vi har til nå sett på økonomisk romslighet til å takle hverdagsutgifter, og å dekke grunnleggende behov som bolig og oppvarming. I tillegg har vi spurt om de har økonomisk mulighet til å reise på ferie. I Norge er det stor oppmerksomhet rundt ferier og reiser. En del personer oppgir at de ikke har råd til å reise bort i løpet av et år. Dette er mest utbredt blant lavinntektsfamilier (Sandvik, 2016). Vi har spurt respondentene om de har råd til én ukes ferie utenfor hjemmet i løpet av et år. Spørsmålet inkluderer opphold på hytte eller andre hus som brukes som feriebolig, samt opphold hos venner og familie.

Figur 11.5 Ikke råd til en ukes ferie utenfor hjemmet, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016 og Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015, Statistisk sentralbyrå.

9 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre oppgir ikke å ha råd til å dra på en ukes ferie utenfor hjemmet, som vist i figur 11.5. Dette er på nivå med unge voksne i befolkningen generelt, hvor dette gjelder 8 prosent. Forskjellen mellom totalen i de fire landene er ikke signifikant. Vi ser derimot en betydelig større andel som ikke har råd til en ukes ferie blant dem med foreldre fra Sri Lanka og som ikke bor med foreldrene. Igjen er dette en veldig ung gruppe med et lavt inntektsnivå, fordi de aller fleste er studenter.

Bedre stilt enn innvandrere fra samme land

Vi ser også her at de fleste grupper av norskfødte med innvandrerforeldre er noe bedre stilt enn innvandrere fra samme land. Blant innvandrere fra Sri Lanka oppgir 15 prosent at de ikke har råd til å reise på ferie, mens det blant dem fra Pakistan er 14 prosent som oppgir dette (Enes, 2017b). Innvandrere fra Vietnam derimot,

oppgir sjeldnere at de ikke har råd til å reise på ferie enn norskfødte med bakgrunn fra samme land.

11.8. Oppsummering

Når det kommer til opplevelsen av økonomisk romslighet ligner de norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Pakistan, Sri Lanka og Vietnam betydelig mer på befolkningen i Norge i samme alder enn på innvandrerne fra samme land. På mange områder er det lite som skiller de norskfødte med innvandrerforeldre fra befolkningen generelt i samme aldersgruppe, men på noen områder skiller de seg ut.

De norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka som ikke bor sammen med foreldrene skiller seg mest ut. Det er viktig å huske på at denne gruppen er veldig ung og majoriteten er studenter. De er i en livsfase med lite inntekter, og dette slår ikke overraskende ut på deres opplevelse av økonomien: De opplever det mye vanskeligere å få endene til å møtes, færre har mulighet til å klare en uforutsett utgift på 10 000 kroner, flere opplever boligutgiftene som tyngende, og en ukes ferie er for mange økonomisk uoppnåelig.

En del med foreldre fra Tyrkia opplever boligutgiftene som tyngende på økonomien. Dette gjelder særlig dem som bor uten foreldre, men også dem som bor med mor og far. De skiller seg derimot lite fra befolkningen i samme aldersgruppe når det kommer til for eksempel ferie.

De norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan og Vietnam er de som scorer best på indikatorene om økonomisk romslighet. Til tross for at også disse gruppene har flere yngre enn i befolkningen mellom 18 og 39 år, scorer de nær nivå med befolkningen på de fleste områdene. Dette er til tross for at også deres inntektsnivå er betydelig lavere enn i befolkningen.

Referanser

- Andersen, Espen. (2017). Stor variasjon i innvandereres husholdningssammensetning. I Toril Sandnes (Red.), *Innvandrere i Norge 2017 (Statistiske analyser 155)*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandrere-i-norge/2017>.
- Bangstad, Sindre, og Strand, Vibeke Blaker. (2015): *Diskriminerende ytringer*. Store norske leksikon. Hentet fra: https://snl.no/diskriminerende_ytringer
- Barstad, Anders. (1997): Psykisk helse: Fortrolighet forebygger? *Samfunnsspeilet*, 1997(2). Hentet fra: <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/fortrolighet-forebygger>
- Barstad, Anders. (2016): *Opphopning av dårlige levekår. En analyse av Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013*. (Rapporter 2016/32) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/opp-hopning-av-darlige-levekar>
- Barstad, Anders. (2017): Syk, fattig og ensom? Om opphopning av dårlige levekår. *Samfunnsspeilet*, 2017(2). Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/syk-fattig-og-ensom>
- Barstad, Anders, og Sandvik, Lene. (2015): *Deltaking, støtte, tillit og tilhørighet*. (Rapporter 2015/51) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/deltaking-stotte-tillit-og-tilhorighet>
- Berg, Ole T., og Sterri, Aksel Braanen. (2016): *Norges politiske system*. Store norske leksikon. Hentet fra: https://snl.no/Norges_politiske_system
- Birkelund, Gunn Elisabeth, Lillehagen, Mats , Ekre, Vibeke Puja, og Ugreninov, Elisabeth. (2014): Fra utdanning til sysselsetting - En forløpsanalyse av indiske og pakistanske etterkommere i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 55(04), 386-414. Hentet fra: https://www.idunn.no/tfs/2014/04/fra_utdanning_til_sysselsetting_-_en_forloepsanalyse_av_indi
- Blom, Svein. (1998): *Levekår blant ikke-vestlige innvandrere i Norge*. (Rapporter 1998/16) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-ikke-vestlige-innvandrere-i-norge>
- Blom, Svein. (2008). Sosial kontakt utenom familien (venner og naboer). I Svein Blom og Kristin Henriksen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006* (Rapporter 2008/5) (s. 58-64). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2005-2006>.
- Blom, Svein. (2017a). Helse. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Blom, Svein. (2017b). Holdninger, verdier og tillit. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Blom, Svein, og Henriksen, Kristin (Red.). (2008): *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006*. (Rapporter 2008/05) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2005-2006>
- Bredal, Anja. (1999): *Arrangerte ekteskap og tvangsekteskap i Norden*. (TemaNord) København: Nordisk ministerråd.
- Bredal, Anja. (2006): *Vi er jo en familie. Arrangerte ekteskap, autonomi og fellesskap blant unge norks-asiater*. Oslo: Unipax.
- Bø, Inge, og Schiefloe, Per Morten. (2007): *Sosiale landskap og sosial kapital. Innføring i nettverkstenkning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Carling, Jørgen, og Pettersen, Silje Vatne. (2014): Return migration intentions in the integration-transnationalism matrix. *International Migration*, 52(6), 13-30.
- Carling, Jørgen, og Pettersen, Silje Vatne. (2015): *Tilknytningsmatrisen: integrering og transnasjonalisme blant innvandrere*. (PRIO Policy Brief 8/2015) Oslo: Peace

- Research Institute (PRIO). Hentet fra: http://file.prio.no/Publication_files/prio/Carling.%20Pettersen%20-%20Tilknytningsmatrisen.%20Norwegian%20Version.%20PRIO%20Policy%20Brief%208-2015.pdf
- Daugstad, Gunnlaug. (2009): *Søker krake make? Ekteskap og pardannelse blant unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam* (Rapporter) Oslo: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200933/rapp_200933.pdf
- Dzamarija, Minja Tea. (2017a). Innvandrere og deres norskfødte barn - gruppens sammensetning. I Toril Sandnes (Red.), *Innvandrere i Norge 2017 (Statistiske analyser 155)* (s. 6). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandrere-i-norge/2017>.
- Dzamarija, Minja Tea. (2017b). Stadig flere som fødes i Norge har innvandrerbakgrunn: Befolkningsendringer. I Toril Sandnes (Red.), *Innvandrere i Norge 2017 (Statistiske analyser 155)*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandrere-i-norge/2017>.
- Dzamarija, Minja Tea (Red.). (2016): *Barn og unge voksne med innvandrerbakgrunn. Demografi, utdanning og inntekt.* (Rapporter 2016/23) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/barn-og-unge-voksne-med-innvandrerbakgrunn>
- Dzamarija, Minja Tea, og Sandnes, Toril. (2016): *Familieinnvandring og ekteskapsmonster 1990-2015.* (Rapporter 2016/39) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/familieinnvandring-og-ekteskapsmonster-19902015>
- Egge-Hoveid, Kristin. (2017). Utsatthet for lovbrudd. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13.* Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Egge-Hoveid, Kristin, og Sandnes, Toril. (2015): *Innvandrere og noskfødte med innvanderforeldre i et kjønns- og likestillingsperspektiv.* Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Elgvin, Olav, og Grødem, Anne Skevik. (2011): *Hvem bestemmer? Ektefellevalg blant unge med innvandrerbakgrunn.* (Fafø-rapport) Oslo: FAFO. Hentet fra: https://www.fafø.no/media/com_netsukii/20216.pdf
- Enes, Anette Walstad. (2017a). Religion. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13.* Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Enes, Anette Walstad. (2017b). Økonomisk romslighet. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13.* Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Epland, Jon. (2018): *Flere barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt.* Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>
- Epland, Jon, og Kirkeberg, Mads Ivar. (2018): Store inntektsforskjeller blant norskfødte med innvanderforeldre. *SSB analyse* 2018(10). Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/store-inntektsforskjeller-blant-norskfodte-med-innvanderforeldre>
- European Social Survey. (2016): *Survey Documentation.* European Social Survey. Hentet fra: <http://www.europeansocialsurvey.org/data/download.html?r=6>
- Friberg, Jon Horgen. (2016): *Assimilering på norsk: Sosial mobilitet og kulturell tilpasning blant ungdom med innvandrerbakgrunn.* FAFO-rapport 2016:43. Hentet fra: <http://www.fafø.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/fafø-rapporter/item/assimilering-pa-norsk>
- Fridberg, Torben, og Kangas, Olli. (2008). Social capital. I Heikki Ervasti, Torben Fridberg, Mikael Hjerm og Kristen Ringdal (Red.), *Nordic social attitudes in a European perspective* (s. 65-85). Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- Gisle, Jon. (2013): *Rettsvesen i Norge.* Store norske leksikon. Hentet fra: https://snl.no/Rettsvesen_i_Norge

- Gjone, Gunnar. (2016): *Politi*. Store norske leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/politi>
- Gulløy, Elisabeth. (2008): *Levekår blant innvandrere 2005/2006. Dokumentasjonsrapport*. (Notater 2008/05) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-2005-2006>
- Hamre, Karin. (2017). Diskriminering. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (s. 160-171). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Hansen, Marianne Nordli. (1995): *Class and inequality in Norway. The impact of social class origin on education, occupational success, marriage and divorce in the post-war generation*. Oslo:
- Helsenorge.no. (2014): *Effekter på kropp og sinn ved aktivitet*. Helsedirektoratet. Hentet fra: <https://helsenorge.no/trening-og-fysisk-aktivitet/effekter-pa-kropp-og-sinn-ved-aktivitet>
- Helsenorge.no. (2015): *Helseskader ved røyking*. Helsedirektoratet. Hentet fra: <https://helsenorge.no/rus-og-avhengighet/snus-og-roykeslutt/helseskader-av-royking>
- Henriksen, Kristin. (2010): *Levekår og kjønnsforskjeller blant innvandrere fra ti land*. (Rapporter 2010/06) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekar-og-kjonnsforskjeller-blant-innvandrere-fra-ti-land>
- Henriksen, Kristin, og Østby, Lars. (2007): Etterkommerne - integreringens lakmustest. *Plan 05/2007*, 5(2007), 30-37.
- Henriksen, Kristin, Østby, Lars, og Normann, Tor Morten. (2012): *Hvordan få kunnskap om innvandreres levekår?* (Notater 2012/64) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/hvordan-faa-kunnskap-om-innvandreres-levakaar>
- Hermansen, Are Skeie. (2013): Occupational Attainment Among Children of Immigrants in Norway: Bottlenecks into Employment—Equal Access to Advantaged Positions? *European Sociological Review*, 29(3), 517-534. Hentet fra: <https://academic.oup.com/esr/article/29/3/517/464295>
- Holmøy, Aina, og Wiggen, Kjersti Stabell. (2017): *Levekår blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Dokumentasjonsrapport*. (Notater 2017/20) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekarundersokelsen-blant-personer-med-innvandrerbakgrunn-2016>
- Holth, Bjørn Are. (2010): *Verdiundersøkelsen 2008. Dokumentasjonsrapport*. (Notater 2010/47) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/verdiundersokelsen-2008>
- Horgen, Erik Herstad, og Bø, Tor Petter. (2016): *Årsaker til at det er ulike tall på arbeidsledighet*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/arsaker-til-ulike-tall-pa-arbeidsledighet>
- Høydahl, Even. (2013): Innvandrere i bygd og by. *Samfunnsspeilet*, 2013(2). Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-i-bygd-og-by>
- IMDi. (2015): *Integreringsbarometeret 2013/2014. Innvandring og integrering - holdninger og erfaringer blant personer med innvandrerbakgrunn*. Oslo: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Hentet fra: <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2015/innvandring-og-integrering-holdninger-og-erfaringer/>
- Isungset, Martin Arstad, og Lunde, Elin Skretting. (2017): *Levekårsundersøkelsen om helse 2015. Dokumentasjonsrapport*. (Notater 2017/09) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekarundersokelsen-om-helse-2015>
- Jensen, Arne. (2007): Feilslutninger om fedmeproblemet? *Samfunnsspeilet*, 2007(4). Hentet fra: <http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/feilslutninger-om-fedmeproblemet>
- Kavli, Hanne, og Nadim, Marjan (2009): *Familiepraksis og likestilling i innvandrede familier*. (Fafo-rapport) Oslo:
- Kirkeberg, Mads Ivar, og Epland, Jon. (2018): Sosial mobilitet blant norskfødte med innvandrerforeldre: Tjener bedre enn sine foreldre. *SSB analyse*, 2018(11). Hentet

- fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/tjener-bedre-enn-foreldrene>
- Kleven, Øyvinn. (2016): Tillit til politiske institusjoner: Nordmenn på tillitstoppen i Europa. *Samfunnsspeilet*, 2016(2). Hentet fra: <http://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/nordmenn-pa-tillitstoppen-i-europa>
- Kleven, Øyvinn. (2017): *Innvandrere og kommunestyrevalget 2015: Valgferd og representasjon blant innvandrere, norskfødte med innvanderforeldre og utenlandske statsborgere*. (Rapporter 2017/10) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-og-kommunestyrevalget-2015?fane=om>
- Lunde, Elin Skretting, Otnes, Berit, og Ramm, Jorunn. (2017): *Sosial ulikhet i bruk av helsetjenester, en kartlegging*. (Rapporter 2017/16) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/sosial-ulikhet-i-bruk-av-helsetjenester>
- Løwe, Torkil. (2008): *Levekår blant unge med innvanderbakgrunn. Unge oppvokst i Norge med foreldre fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam*. (Rapporter 2008/14) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekaar-blant-unge-med-innvanderbakgrunn>
- Midtbøen, Arnfinn H. (2015): Etnisk diskriminering i arbeidsmarkedet. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 55(1), 3-30.
- Midtbøen, Arnfinn H, og Lidén, Hilde. (2015): *Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og innvandrere i Norge - En kunnskaps gjennomgang*. (Rapport Institutt for samfunnsforskning)
- Normann, Tor Morten. (2010). Sosial kontakt og ensomhet blant ungdom. I Tor Morten Normann (Red.), *Ungdoms levekår* (Statistiske analyser 93/2007). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/ungdoms-levekar>.
- Normann, Tor Morten. (2016): *Eiere og leiere på boligmarkedet, forskjeller i boligstandard og bomiljø. Dårligere boforhold for leiere enn for eiere*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/darligere-boforhold-for-leiere-enn-for-eiere>
- Normann, Tor Morten. (2017a). Boforhold. Lave eierandel blant innvandrere. I Toril Sandnes (Red.), *Innvandrere i Norge 2017 (Statistiske analyser 155)*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandrere-i-norge/2017>.
- Normann, Tor Morten. (2017b): *Hvordan måle boutgiftsbelastning? En diskusjon av forholdet mellom inntekter og utgifter til bolig*. (Notater 2017/06) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/attachment/291690?ts=159b1b0eb98>
- NOU 1999:27. (1999): «Ytringsfrihed bør finde sted» - Forslag til ny Grunnlov §100. Oslo: Justis- og politidepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1999-27/id142119/>
- NOU 2011:18. *Stuktur for likestilling*. Oslo: Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/d0ce229f4f8646afaf4fcaa95d5bb884/nou201120110018000dddpdfs.pdf>.
- NOU 2017:2. *Integrasjon og tillit — Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-2/id2536701/>.
- Ogbamichael, Tarik (2016): *Husleieutviklingen i konsumprisindeksen: Avtakende husleievekst i KPI*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/artikler-og-publikasjoner/avtakende-husleievekst-i-kpi>
- Olsen, Bjørn. (2018): *Unge med innvanderbakgrunn i arbeid og utdanning 2016*. (Rapporter 2018/04) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/unge-med-innvanderbakgrunn-i-arbeid-og-utdanning-2016>
- Omholt, Elisabeth Løyland (red.). (2016): *Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2016*. (Rapporter 2016/30) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/attachment/281093?ts=157f60210a8>

- Pettersen, Silje Vatne. (2013): *Utvandring fra Norge 1971-2011*. (Rapporter 2013/30) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/utvandring-fra-norge-1971-2011>
- Pettersen, Silje Vatne. (2017a). Bakgrunn fra opprinnelseslandet. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (Rapporter 2017/13). Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Pettersen, Silje Vatne. (2017b). Statsborgerskap. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (Rapporter 2017/13). Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Pettersen, Silje Vatne. (2017c). Transnasjonale bånd og tilhørighet. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (Rapporter 2017/13). Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Revolv, Mathias Killengreen. (2017). Arbeid og arbeidsmiljø. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Revolv, Mathias Killengreen, og Holmøy, Aina. (2016): *Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2015 Tema: boforhold, utsatthet og uro for lovbrudd. Dokumentasjonsnotat*. (Notater 2016/03) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekårsundersøkelsen-eu-silc-2015-tema-boforhold-utsatthet-og-uro-for-lovbrudd>
- Sandnes, Toril. (2013). Unges sosiale kapital. I Toril Sandnes (Red.), *Ungdoms levekår* (Statistiske analyser 136/2013). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/ungdoms-levekaar-2013>.
- Sandnes, Toril. (2017a): Sosial kontakt. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016* (Vol. 2017, s. 70-82): Statistisk sentralbyrå.
- Sandnes, Toril (Red.). (2017b): *Innvandrere i Norge 2017*. (Statistiske analyser 155) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandrere-i-norge/2017>
- Sandvik, Lene. (2016): *Materielle og sosiale mangler i barnefamilier: Hver femte familie med lav inntekt har ikke råd til ferie*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/hver-femte-familie-med-lav-inntekt-har-ikke-rad-til-ferie>
- Sandvik, Lene, og Revold, Mathias Killengreen. (2015): *Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2014. Tema: Friluftsliv, organisasjonsaktivitet, politisk deltakelse og sosialt nettverk. Dokumentasjonsrapport*. (Notater 2015/18) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekårsundersøkelsen-eu-silc-2014-tema-friluftsliv-organisasjonsaktivitet-politisk-deltakelse-og-sosialt-nettverk>
- Slettholm, Andreas, og Stokke, Olga. (2015, 07. juni 2015): Kamerat-konverteringer får fotfeste i Norge, *Aftenposten*. Lastet ned fra <http://www.aftenposten.no/norge/Kamerat-konverteringer-far-fotfeste-i-Norge-61246b.html>
- SSB. (2013): *Forbruksundersøkelsen, 2012: Lite endring i forbruksmønsteret*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/statistikker/fbu/aar/2013-12-17>
- SSB. (2015): *Boforhold, levekårsundersøkelsen, 2015*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/bo>
- SSB. (2016a): *Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert 4. kvartal 2015*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/innvregsys>

- SSB. (2016b): *Sysselsetting, registerbasert, 2015, 4. kvartal*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/regsyst>
- SSB. (2016c): *Trus- og livssynssamfunn utanfor Den norske kyrkja, 1. januar 2016*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/trosamf>
- SSB. (2016d): *Utsatthet og uro for lovbrudd, levekårsundersøkelsen, 2015*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/vold/>
- SSB. (2017a): *Befolkningens utdanningsnivå*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utniv>
- SSB. (2017b): *Boforhold, registerbasert*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/statistikker/boforhold>
- SSB. (2017c): *Boligprisene opp 1,9 prosent*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/artikler-og-publikasjoner/boligprisene-opp-1-9-prosent>
- SSB. (2017d): *Én av ti bor trangt*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/en-av-ti-bor-trangt>
- SSB. (2017e): *Færre røyker, flere unge kvinner snuser*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/faerre-royker-flere-unge-kvinner-snuser>
- SSB. (2017f): *Inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger, 2016*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/ifhus>
- SSB. (2017g): *Stort flertall eier boligen*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/stort-flertall-eier-boligen>
- SSB. (2018a): *Ekteskap og skilsmisser*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/ekteskap>
- SSB. (2018b): *Samboere*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/samboer/aar>
- Staksrud, Elisabeth, Steen-Johnsen, Kari, Enjolras, Bernard, Gustafsson, Maria Helena, Ihlebæk, Karoline Andrea, Midtbøen, Arnfinn H., . . . Utheim, Maria. (2014): *Status for ytringsfriheten i Norge, Resultater fra befolkningsundersøkelsen 2014*. Oslo/Asker: Fritt Ord, ISF, FAFO, UiO, TNS, Jon Wessel-Aas. Hentet fra: <http://samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Andre-rapporter/2014/2014-003>
- STAMI. (2015): *Faktabok om arbeidsmiljø og helse 2015 – Status og utviklingstrekk*. (STAMI-rapport 16/3) Oslo: STAMI. Hentet fra: <https://stami.no/publikasjon/faktabok-om-arbeidsmiljo-og-helse-2015-status-og-utviklingstrekk/>
- STAMI. (2016): *Ensidige arbeidsoppgaver*. Hentet fra: <http://noa.stami.no/arbeidsmiljoindikatorer/psykososialtorganisasjonisk/krav-kontroll-sosial-stotte/ensidige-arbeidsoppgaver/>
- Statsborgerloven. (2005) *Lov om norsk statsborgerskap*. LOV-2005-06-10-51. <https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/sentrale/statsborgerloven/>
- Steinkellner, Alice. (2017). Hvordan går det med innvandrere og deres barn i skolen? I Toril Sandnes (Red.), *Innvandrere i Norge 2017 (Statistiske analyser 155)* (s. 78). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandrere-i-norge/2017>.
- Steinkellner, Alice, og Holseter, Anne Marie Rustad. (2013): *Befolkningens utdanningsnivå, etter spørreundersøkelsen om utdanning fullført i utlandet*. (Rapporter 2013/24) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/befolkningens-utdanningsniva-etter-sporreundersokelsen-om-utdanning-fullfort-i-utlandet>
- Strand, Bjørn Heine, Dalgard, Odd Steffen, Tambs, Kristian, og Rognerud, Marit. (2003): Measuring the mental health status of the Norwegian population: a comparison of the instruments SCL-25, SCL-10, SCL-5 and MHI-5 (SF-36). *Nordic journal of psychiatry*, 57(2), 113-118. Hentet fra: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08039480310000932>
- Strøm, Frøydis, og Bye, Knut Snellingen. (2017). Norskfødte med innvandrereforeldre har høyere inntekter enn sine foreldre. I Toril Sandnes (Red.), *Innvandrere i Norge 2017 (Statistiske analyser 155)* (s. 127). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandrere-i-norge/2017>.

- Støren, Liv Anne. (1987): *Levekår blant utenlandske statsborgere 1983*. (Sosiale og økonomiske studier 63) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: http://www.ssb.no/a/histstat/sos/sos_063.pdf
- Taule, Liv. (2014): Religion og livssyn i endring: Norge - et sekulært samfunn? *Samfunnsspeilet*, 2014(1). Hentet fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/norge-et-sekulaert-samfunn>
- Thorsen, Kirsten, og Clausen, Sten-Erik. (2009): Hvem er de ensomme? *Samfunnsspeilet*, 2009(1). Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/hvem-er-de-ensomme>
- Thorsen, Lotte Rustad, og Revold, Mathias Killengreen. (2014): *Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2013. Tema: Idretts- og kulturaktiviteter. Dokumentasjonsrapport*. (Notater 2014/07) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekarsundersokelsen-eu-silc-2013-tema-idretts-og-kulturaktiviteter>
- Tronstad, Kristian Rose. (2008). Opplevd diskriminering. I Svein Blom og Kristin Henriksen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006* (Rapporter 2008/5) (s. 128-136). Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2005-2006>.
- Tynes, Tore, og Sterud, Tom. (2009): *Arbeidsmiljø blant innvandrere*. (STAMI-rapport 10(6)) Oslo: STAMI. Hentet fra: <https://stami.no/publikasjon/arbeidsmiljo-blant-innvandrere-slik-et-utvalg-innvandrere-fra-asia-afrika-sor-amerika-og-sorost-europa-opplever-det/>
- Tønnessen, Marianne. (2014): *Fruktbarhet og annen demografi hos innvandrere og deres barn født i Norge*. (Rapporter 2014/04) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/fruktbarhet-og-annen-demografi-hos-innvandrere-og-deres-barn-fodt-i-norge>
- Tønnessen, Marianne, Skjerpen, Terje, og Stambøl, Lasse Sigbjørn. (2015): *Utvandring blant innvandrere i Norge. Del 1: Litteraturstudie, makroanalyse og regionale mønstre*. (Rapporter 2015/17) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/utvandring-blant-innvandrere-i-norge>
- Vrålstad, Signe. (2017a). Bolig og boforhold. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Vrålstad, Signe. (2017b): Sosiale relasjoner. *Slik har vi det – livskvalitet og levekår*, Statistisk sentralbyrå, 2017. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/sosiale-relasjoner>
- Vrålstad, Signe, og Wiggen, Kjersti Stabell. (2017): *Levekår blant innvandrere i Norge 2016*. (Rapporter 2017/13) Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>
- Wettergreen, Joachim. (2017): *Vi er kanskje ikke så overvektige likevel?* Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/vi-er-kanskje-ikke-sa-overvektige-likevel>
- WHO. (2018): *Obesity and overweight*. World Health Organization. Hentet fra: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en/>
- Wiggen, Kjersti Stabell. (2017a). Metode og utvalg. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (s. 23). Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Wiggen, Kjersti Stabell. (2017b). Om presentasjon av resultatene. I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (s. 29). Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Wiik, Kenneth Aarskaug. (2012): *Samlivsinngåelse blant norskfødte kvinner og menn med innvandrerforeldre*. (Rapporter 2012/24) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

- Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/samlivsinngaaelse-blant-norskfodte-kvinner-og-menn-med-innvanderforeldre>
- Wiik, Kenneth Aarskaug. (2014): *Valg av ektefelle blant norskfødte med innvanderforeldre*. (Rapporter 2014/08) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/valg-av-ektefelle-blant-norskfoedte-med-innvanderforeldre>
- With, Mari Lande. (2017): *Helse*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/helse>
- With, Mari Lande, Revold, Mathias Killengreen, og Isungset, Martin Arstad. (2017): *Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016. Tema: Idrettsaktiviteter. Dokumentasjonsnotat*. (Notater 2017/12) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekarsundersokelsen-eu-silc-2016.tema-idrettsaktiviteter>
- Østby, Lars. (2016a): Bedre integrert enn mor og far. *Samfunnsspeilet*, 2016(1). Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bedre-integrert-enn-mor-og-far>
- Østby, Lars. (2016b): Stadig mest innvandring fra Polen. *Samfunnsspeilet*, 2016(1). Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/stadig-mest-innvandring-fra-polen>
- Østby, Lars. (2017a): Arbeidsinnvandrere – fra hovedstadsfenomen til vanlig syn i hele landet. *Samfunnsspeilet*, 2017(3). Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/arbeidsinnvandrere-fra-hovedstadsfenomen-til-vanlig-syn-i-hele-landet>
- Østby, Lars. (2017b). Hvorfor ny levekårsundersøkelse blant innvandrere? I Signe Vrålstad og Kjersti Stabell Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekars-blant-innvandrere-i-norge-2016>.
- Østby, Lars, og Dalgard, Anne Berit. (2017): *Det religiøse mangfoldet: 4 prosent muslimer i Norge?* Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/4-prosent-muslimer-i-norge>
- Østby, Lars, Høydahl, Even, og Rustad, Øivind. (2013): *Innvandernes fordeling og sammensetning på kommunenivå*. (Rapporter 2013/37) Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandernes-fordeling-og-sammensetning-paa-kommuneniva>

Figurregister

Figur 1.1	Aldersfordeling, personer mellom 16 og 39 år. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 2016. Prosent	16
Figur 1.2	Median inntekt etter skatt per forbruksenhet for. Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland 25-39 år, som andel av inntekten i hele befolkningen 25-39 år. EU-skala. 2015.....	20
Figur 2.1	Andel som snakker norsk hjemme. Innvandrere 16-74 år og norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter landbakgrunn. Prosent.....	26
Figur 2.2	Antall opphold av minst fire ukers varighet blant dem som har besøkt foreldrenes fødeland. Norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	27
Figur 2.3	Andel som har fått besøk fra foreldrenes fødeland siste fem år. Norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	28
Figur 2.4	Andel som har sendt penger til humanitært arbeid/utviklingsprosjekt i foreldrenes fødeland. Norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	30
Figur 2.5	Andel med annet statsborgerskap i tillegg til det norske. Norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	31
Figur 2.6	Grad av tilhørighet til foreldrenes fødeland og Norge. Gjennomsnitt på en skala fra 1 til 7. Innvandrere 16-74 år og norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år. Etter landbakgrunn	33
Figur 2.7	Grad av tilhørighet til Norge og foreldrenes fødeland, etter alder. Gjennomsnitt på en skala fra 1 til 7. Norskfødte med innvandrereforeldre 16-39 år	33
Figur 3.1	Bostedsstrøk. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	36
Figur 3.2	Andel som bor sammen med foreldrene sine, etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	38
Figur 3.3	Selvdefinert økonomisk status blant dem som ikke bor sammen med foreldrene. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent.....	39
Figur 3.4	Objektiv trangboddhet og subjektiv oppfattelse av boligen som for liten. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	44
Figur 4.1	Samlivsstatus. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	49
Figur 4.2	Ektefelles/forlovedes/samboers/kjærestes og svigerforeldres bakgrunn. Norskfødte med innvandrereforeldre som lever i et parforhold, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	51
Figur 4.3	Foreldres involvering i ekteskaps/forlovelses planer og valg av partner. Gifte og forlovede norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	53
Figur 4.4	Andel som har familiemedlemmer i Norge. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	56
Figur 4.5	Andel som har gode venner. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	57
Figur 4.6	Andel venner med innvandrerbakgrunn. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	58
Figur 5.1	Hvilken religion er du oppdratt i? Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	64
Figur 5.2	Tilhører du i dag religionen du er oppdratt i (ja/nei)? Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	66
Figur 5.3	Hvor viktig er religion i livet ditt? 0=ingen betydning, 10=Svært viktig. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland og kjønn. 16-39 år. Gjennomsnitt	68
Figur 5.4	Hvordan opplever du mulighetene til å utøve din religion i Norge? Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	68
Figur 5.5	Hvor ofte har du i løpet av det siste året deltatt i religiøse møter eller bønn arrangert av et trossamfunn? Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	70
Figur 5.6	Religiøs aktivitet og religionens viktighet. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Gjennomsnitt.....	71

Figur 6.1	Andel i inntektsgivende arbeid, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent	74
Figur 6.2	Andel som definerer seg som studenter eller elever. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 16-39 år. 2016. Prosent.....	75
Figur 6.3	Andel sysselsatte fordelt etter selvdefinert økonomisk status. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent av alle	75
Figur 6.4	Andel av sysselsatte som jobber deltid, etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent	77
Figur 6.5	Andel som ønsker å jobbe heltid, deltid eller ikke ønsker å jobbe, etter hvor mye de jobbet på undersøkelsestidspunktet. Norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent	78
Figur 6.6	Andel av sysselsatte i ulike yrkesgrupper, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent.....	80
Figur 6.7	Andel ansatte som er medlem av en fagforening eller arbeidstakerorganisasjon, etter sektor. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte	82
Figur 6.8	Andel sysselsatte som har vært utsatt for minst en av fire fysiske risikofaktorer (støy; hudirriterende stoff; støv, gass eller damp; kjemikalier), etter yrke. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte	85
Figur 6.9	Utsatthet for utvalgte risikofaktorer, etter høyeste fullførte utdanningsnivå. Sysselsatte/ansatte norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte eller ansatte	87
Figur 7.1	Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent.	92
Figur 7.2	Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent.	93
Figur 7.3	Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	95
Figur 8.1	Opplevd forskjellsbehandling siste 12 måneder, etter situasjon ¹ og type forskjellsbehandling. Norskfødte med innvandrerforeldre. 16-39 år. Prosent	101
Figur 8.2	Andel som de siste 12 månedene har opplevd forskjellsbehandling på arbeidsplassen, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av sysselsatte	102
Figur 8.3	Andel som de siste 12 månedene har opplevd å ikke bli ansatt i en stilling de søkte og var kvalifisert for på grunn av innvandrerbakgrunn, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av de som har søkt arbeid	103
Figur 8.4	Andel som har opplevd å bli forskjellsbehandlet av medelever eller ansatte på en skole eller ved en utdanningsinstitusjon de siste 12 månedene, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. Prosent av elever og studenter	105
Figur 8.5	Andel som har opplevd innvandrerrelatert forskjellsbehandling i åtte situasjoner de siste 12 månedene, etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 16-39 år. Prosent av alle (N=1049).....	107
Figur 11.1	Median husholdningsinntekt etter skatt per forbruksenhet 2015 (EU-skala), etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent av medianen til privathusholdninger i befolkningen	134
Figur 11.2	Andel som opplever at det er vanskelig eller svært vanskelig «å få endene til å møtes», etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	136
Figur 11.3	Andel som ikke har mulighet til å klare en uforutsett utgift på 10 000 kroner, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	137
Figur 11.4	I hvilken grad de samlede boutgiftene er svært tyngende på husholdningens økonomi, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	138
Figur 11.5	Ikke råd til en ukes ferie utenfor hjemmet, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	140

Tabellregister

Tabell 1.1	Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge fra de 32 største innvandringslandene. 2006 og 2016.....	12
Tabell 1.2	Brutto-, nettoutvalg og svarprosent. Norskfødte med innvandrerforeldre i LKI etter foreldrenes fødeland	14
Tabell 1.3	Medianalder for aldersgruppen 16-39. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 2016	16
Tabell 1.4	Andel gifte ved 20 og 25 års alder. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. Prosent. 2016.....	17
Tabell 1.5	Bosettingsmønster etter sentralitet. Personer 16-39 år. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 1.1.2016. Prosent.....	18
Tabell 1.6	Andel under utdanning. Etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes fødeland. Personer 19-24 år. 2016. Prosent.....	18
Tabell 1.7	Andel som er sysselsatt, under utdanning og NEET. Personer 16-39 år. Befolkningen, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 2016. Prosent.....	19
Tabell 2.1	Andel som har nær familie bosatt utenfor Norge, etter hvor de er bosatt. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent	25
Tabell 2.2	Hvilke språk som snakkes hjemme. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	26
Tabell 2.3	Andel som har besøkt foreldrenes fødeland, og tid siden sist besøk. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent	27
Tabell 2.4	Formålet med det lengste oppholdet i foreldrenes fødeland (flere svar mulig). Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	28
Tabell 2.5	Andel som eier andre boliger eller fritidshus i Norge eller utlandet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	29
Tabell 2.6	Om det hender at man sender penger til familie/venner utenfor Norge, og frekvens. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	30
Tabell 2.7	Grad av tilhørighet til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent og gjennomsnitt.....	32
Tabell 2.8	Grad av tilhørighet til foreldrenes fødeland. Norskfødte med innvandrerforeldre 16 – 39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent og gjennomsnitt	32
Tabell 2.9	Hvor man ønsker å bo i fremtiden. Norskfødte med innvandrerforeldre 16-39 år. Etter foreldrenes fødeland. Prosent.....	34
Tabell 3.1	Husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	39
Tabell 3.2	Andel som bor i ulike typer bolig. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	40
Tabell 3.3	Andel som bor i eid/leid bolig og type leieforhold. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	41
Tabell 3.4	Eier andre boliger eller fritidshus i Norge eller utlandet foruten primærbolig. Norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	42
Tabell 3.5	Andel som bor trangt (objektiv definisjon), antall rom per person og antall personer i husholdningen i gjennomsnitt. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent og gjennomsnitt	42
Tabell 3.6	Subjektiv opplevelse av størrelse på boligen. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	43
Tabell 3.7	Problemer med tak som lekker, fukt i vegger eller gulv. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	44
Tabell 3.8	Plaget av støy fra naboer, trafikk, industri eller annen støy, når man oppholder seg inne i boligen. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	45
Tabell 3.9	Fornøydhet med boligen som helhet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	45

Tabell 4.1	Samlivsstatus, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	50
Tabell 4.2	Samlivsstatus, etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	50
Tabell 4.3	Ektefelles/forlovedes/samboers/kjærestes og svigerforeldres fødeland. Norskfødte med innvandrerforeldre som lever i et parforhold, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	52
Tabell 4.4	Andel som er i slekt med ektefelle/forlovede/samboer/kjæreste. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	54
Tabell 4.5	Andel som treffer foreldre, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	54
Tabell 4.6	Andel som har kontakt med foreldre via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	55
Tabell 4.7	Andel som treffer søsken, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	55
Tabell 4.8	Andel som har kontakt med søsken via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	56
Tabell 4.9	Andel som er sammen med gode venner, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	59
Tabell 4.10	Andel som har kontakt med gode venner i Norge via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	59
Tabell 4.11	Andel som har kontakt med gode venner som bor i utlandet via telefon, SMS, e-post, brev, Skype eller lignende, etter hyppighet. Norskfødte med innvandrerforeldre som har gode venner i utlandet, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	59
Tabell 4.12	Andel som har noen som står en nær og kan snakke fortrolig med, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	60
Tabell 4.13	Andelen som har følt seg ensom i løpet av de siste 14 dagene, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	61
Tabell 5.1	Hvilken religiøs tro er du oppdratt i? Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	64
Tabell 5.2	Hvilken religion tilhører du i dag? Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	66
Tabell 5.3	Hvor viktig er religion i livet ditt? 0=ingen betydning, 10=Svært viktig. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	67
Tabell 5.4	Hvordan opplever du mulighetene til å utøve din religion i Norge? Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	69
Tabell 5.5	Hvor ofte har du i løpet av det siste året deltatt i religiøse møter eller bønn arrangert av et trossamfunn. Norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	70
Tabell 6.1	Andel sysselsatte i ulike aldersgrupper. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent	73
Tabell 6.2	Selvdefinert økonomisk status. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. 2016. Prosent	74
Tabell 6.3	Ansettelsesforhold. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent av sysselsatte. 2016.....	76
Tabell 6.4	Heltids- og deltidsarbeid. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte	77
Tabell 6.5	Andel sysselsatte som jobber i forskjellige yrkesgrupper. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte	79
Tabell 6.6	Andel sysselsatte som jobber innen ulike næringer. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent.....	80
Tabell 6.7	Andel sysselsatte som jobber i privat sektor, etter kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte	81
Tabell 6.8	Andel ansatte med midlertidig ansettelse, etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte	81

Tabell 6.9	Andel ansatte med skriftlig ansettelseskontrakt etter alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre fra fire land. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte	82
Tabell 6.10	Andel ansatte som er med i en fagforening eller arbeidsgiverforening, etter høyeste fullførte utdanning. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av ansatte	83
Tabell 6.11	Utsatthet for ulike fysiske og ergonomiske arbeidsmiljøfaktorer. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte	84
Tabell 6.12	Utsatthet for ulike psykososiale arbeidsmiljøfaktorer. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte eller ansatte	86
Tabell 6.13	Utsatthet for ulike helsemessige arbeidsmiljøfaktorer. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. 2016. Prosent av sysselsatte	88
Tabell 7.1	Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	92
Tabell 7.2	Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og kjønn. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	94
Tabell 7.3	Utsatthet for lovbrudd, etter type lovbrudd og alder. Befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	96
Tabell 8.1	Opplevd forskjellsbehandling siste 12 måneder, etter situasjon og type forskjellsbehandling. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	101
Tabell 8.2	Andel som i løpet av de siste 12 månedene som har opplevd forskjellsbehandling i helsevesenet, etter kjønn. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av de som har vært i kontakt med norsk helsevesen	105
Tabell 8.3	Andel som har opplevd å bli forskjellsbehandlet relatert til innvandrerbakgrunn siste 12 måneder, i åtte situasjoner. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent av alle	107
Tabell 9.1	Er folk flest til å stole på, eller kan en ikke være for forsiktig når en har med andre å gjøre? 11-punkts skala. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	111
Tabell 9.2	Hvor stor tillit har du personlig til det politiske systemet i Norge? 11-punkts skala. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	112
Tabell 9.3	Hvor stor tillit har du personlig til rettsvesenet i Norge? 11-punkts skala. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	112
Tabell 9.4	Hvor stor tillit har du personlig til politiet i Norge? 11-punkts skala. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland 16-39 år. Prosent	112
Tabell 9.5	Hvor viktig er det å bo i et land med demokratisk styresett? 11-punkts skala. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	113
Tabell 9.6	Rasistiske ytringer bør tolereres. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	114
Tabell 9.7	Ytringer som håner religion, bør være tillatt. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	115
Tabell 9.8	Ytringsfriheten bør kunne begrenses for å unngå trakassering eller mobbing. Norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	116
Tabell 9.9	En yrkesaktiv mor kan ha et like nært og godt forhold til sine barn som en mor som ikke arbeider. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	117
Tabell 9.10	Å være husmor er like tilfredsstillende som å ha lønnet arbeid. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	117
Tabell 9.11	Både mann og kone bør bidra økonomisk til husholdningen. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-9 år. Prosent	118
Tabell 9.12	Menn bør ta like mye ansvar som kvinner for hus og barn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrereforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	118

Tabell 9.13	Er det viktig for et lykkelig ekteskap å ...? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	119
Tabell 9.14	Andel som har svart at det er svært eller ganske viktig for et lykkelig ekteskap å ...? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	119
Tabell 10.1	Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	122
Tabell 10.2	Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet? etter kjønn og alder. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	123
Tabell 10.3	Andel med kronisk sykdom og andel som opplever nedsatt funksjonsevne. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	123
Tabell 10.4	Andel som oppgir å ha hatt diverse varige helseproblemer i løpet av de siste 12 månedene. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	125
Tabell 10.5	Symptomer på psykiske helseplager i løpet av de siste 14 dagene. Hvor mye plaget? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	126
Tabell 10.6	Hvor ofte trener eller mosjonerer du vanligvis på fritiden? Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes landbakgrunn, 16-39 år. Prosent	127
Tabell 10.7	Hender det at du røyker? Etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	128
Tabell 10.8	Har du drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene? Etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	129
Tabell 10.9	Kroppsmasseindeks (BMI), etter kjønn. Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	130
Tabell 10.10	Andel som i løpet av de siste 12 månedene har ... Hele befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes fødeland. 16-39 år. Prosent	131
Tabell 11.1	Andel som bor i en husholdning med eller uten foreldre. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	132
Tabell 11.2	Hvor lett eller vanskelig er det «å få endene til å møtes»? etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	136
Tabell 11.3	Problemer med å betale husleie eller fellesutgifter, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	139
Tabell 11.4	Problemer med å holde boligen passe varm, etter husholdningstype. Befolkningen og norskfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. 18-39 år. Prosent	140

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9760-1 (trykt)
ISBN 978-82-537-9761-8 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

